„БОРІТЕСЯ—ПОБОРЕТЕ"

АЛЬМАНАХ РФК

1945—48

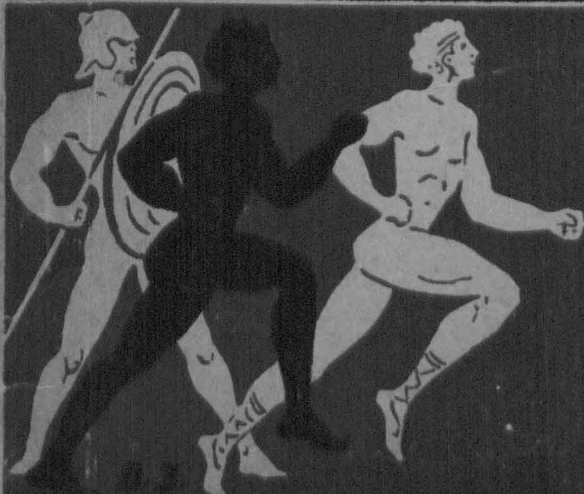

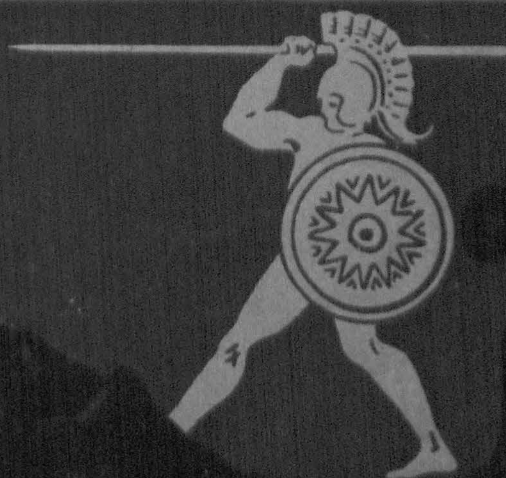

АЛЬМАНАХ РАДИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

АЛЬМАНАХ
Ради Фізичної Культури

ALMANAC
of the Ukrainian Council for Physical Culture

МЮНХЕН 1951
Видавництво „Молоде Життя“

Друкарня
Ст. Слюсарчука
в Мюнхені

Пісня змагунів

Сонце любимо та й спорт,
наша пісня складена в мажорній гамі,
перегонів любимо бурливий гамір,
просто й без хитання в спорт
човен наш пливе.

Гімнастичний крок гуркотить на грищі,
наче тарабан,
це вистукуємо наш залізний ямб.
прискає пісок.

Любимо змагання, труд,
шлях під гору, далеч, розмір, погляд просто,
усміх, промінь соняшний і вільний простір
й хвиль рвучких сміливий скрут.
нас утома не поборе.

Від праці серце нам не хворе.
сонця жар справляє, що тіла блищать, мов бронза.
о, який рекорд ще зможемо добути, бозна:
може перемінимо світ.

Ратище в руках нам свище
й пестить ляском диск
понад гуркотливе грище
кулі срібний блиск
й має м'яко м'яч.

Ми не знаємо невдач,
лиш: розкіш небезпеки,
радість перемоги,
нас не болять ноги,
як маршуємо
сильні, мов дейнеки
смілі, мов ушкали
на найвищі скали.

Прибрані
в вічної весни зелений буз
махом руки, маршем ноги
вітаємо сонця брус
ми — бадьорі, бронзові боги.

Іван Красник
голова РФК

ВСТУПНЕ СЛОВО

Розвиток українського спорту досягнув уже цієї стадії, в якій конечним є опрацювати теоретичні корінні питання фізичної культури й кинути ретроспективний погляд на перейдений шлях. Такий погляд дасть нам об'єктивну можливість константувати сильні і слабі сторони перейденого шляху. Треба ствердити, що розвиток українського тіловиховання і спорту має характер кривої, а місцями й перериваної лінії. Тіловиховання і спорт перебувають у прямій пропорції до розвитку всього життя національної збірноти, бо вони є функціональною складовою частиною цього загального розвитку. А що історичні умови життя українського народу, четвертованого між різними державними системами, були відмінні й в окупаційних умовах, найвищою мірою несприятливі, то й розвиток спортового тіловиховного руху на різних українських землях проходив неоднаково і з більшим або меншим відхиленням.

Українське тіловиховання і спорт пливли кількома річищами : Наддніпрянщина — УССР, підавстрійська та підпольська Галичина, Закарпаття в рямках ЧСР, підрумунська Буковина, плодюча спортова праця нашої еміґрації в різних її періодах (табори полонених, тіловиховні і студентські організації) — все це взяте окремо на тлі своїх неоднакових середовищ та систем, і взяте разом в перспективі часу й простору, дасть нам розвоєву лінію тіловиховного й спортового руху в українській соборницькій спільноті. Ті, кому на серці лежить добро українського тіловиховання й спорту, дивляться на свою працю не очима засліпленого спортового ентузіяста, але очима свідомого члена організованого суспільства, який знає, куди й для чого прямує. Спорт для нас не роскіш і не альфа та омеґа нашого думання й діяння. Для нас — це складова частина чогось вищого, чогось, що стремить з одного боку до „щодалі вище прямуючої, відважної й чистої людскости" (П'єр де Кубертен), а з другого — прикріплення до живого національного організму. Це не уявний феномен і не засліплення бар'єру, а плянова, щоденна, цілеспрямована і на довшу мету розрахована невсипуща праця, що свого завершення може досягнути лише й виключно в умовах своєї суверенної державности. З цього виходили ми, це що робили перші кроки нашого спортового й тіловиховного руху. Свідомі чималої суспільної функції тіловиховання й спорту, як інтеґральної частини нашого національного життя й нашої спільної боротьби, ми будували Раду Фізичної Культури, будували, пов'язуючи з традицією спортової роботи на рідній землі, і розбудовуючи її на досвіді здобутої практики на всіх українських землях, наслідуючи також і приклад високорозвинених спортово західних держав.

Вважаємо, що об'єктивне встановлення розвоєвої лінії українського тіловиховного й спортового життя в минулому та доцільне спрямування її в майбутньому є одною з найповажніших передумов дальшого його успішного розвитку.

Під цим кутом ми плянували й здійснювали цей альманах. Досі в нас так траплялося, що осяги довгорічної спортової праці і з немалою витратою енерґії набутий досвід пропадав здебільшого на марно, бо не знаходилось людей, що його зафіксували б у писемній формі. Щоб цього не повторилось з РФК — ми вирішили видати цей альманах і таким способом полегшити роботу майбутньому історикові, що даватиме оцінку нашої еміґраційної праці, та зберегти наш досвід для дальшого розвитку українського спорту.

Видання це зредаґоване за дуже важких матеріяльних обставин, переходило різні фази редакції, мусіло бути кілька разів перередаґоване і тому багато статей треба було скоротити, декілька сполучити, а деякі навіть відкинути, за це почуваю обов'язок перепросити на цьому місці Шанованих Авторів та одночасно подякувати всім тим, хто спричинився до його появи, а зокрема, видавництву „Молоде Життя" за видання.

Ляйпгайм, серпень 1949.

Зенон Тарновський

Поет альпініст

Коли в горах заграє раптом сурма, це знак, що тієї хвилини хтось загинув. Хтось, хто здобував, гірський верх, вкрив своєю кров'ю скелі, своє життя поклав на дорозі зір.

26 липня 1947 в гарячий, насичений сонцем день заграла сурма. Стало відомо незабаром, що того дня загинув молодий український поет Андрій Гарасевич.

Поетична творчість Андрія Гарасевича тільки почала розвиватися. Обдарований щирим поетичним талантом, всю свою молоду душу вкладає в літературну роботу і музику. Його поезії розкидані по журналах і ґазетах, є в нього й окрема збірка сонетів; вони вражають дивною, несучасною тонкістю. Особливо тепло і ніжно звучать його вірші з циклу „Стара Прага". Поет студіював у Празі і цьому, одному з найкращих европейських міст, присвятив своє любовне признання в низці ліричних віршів.

Друга життєва пасія, що полонила поетову увагу, були гори. Опинившись на еміґрації, в Берхтесґаденському таборі, поет піддається чарові альпійського краєвиду Його манять і зовуть до себе недосяжні верхи берхтесґаденських Альп. Його тягне і рве до них, до цих мовчазних свідків чудесного Божого творення. Його тягне піднестися туди, де зорі так близько, де не ступає нога людини. Він втягається в громаду полонених горами. Всі довколишні грізні гірські шпилі і хребти коряться незабаром його ногам. Кожного дня він плянує нові мандрівки в гори. На нове здобування. Свідомо, з впертою волею, одержимий своєю пасією, організує відчайдушні виправи. Заохочує інших до туристики, кладе основи альпінізму серед українських спортовців, здобуває симпатиків для цього чудового, але якого небезпечного спорту. Його ім'я стає відоме не лише як ім'я поета, але й як альпініста, не лише між своїми, але й між чужинцями, німцями, добрими альпіністами. Про те, що він недавно здобув шпиль Вацману з т. зв. Остванду заговорили як про незвичайне спортове досягнення.

Фанатична любов до гір перетворилася в пасію, що гнала поета на щораз новіші, на щораз рисковніші гірські походи. Ця пасія закінчилася трагічно. Кого люблять гори, того вони забирають собі на завжди.

МУР-ові й друзям поета належить завдання впорядкувати і видати твори молодого поета, а за спортовцями і альпіністами — увічнення імени того, хто так фанатично любив гори!

Андрій Гарасевич

Усе вище

— Ну, й чого ви шукаєте в тих скелях? — запитують мене саме тоді, коли я зором стараюся розкрити таємницю якоїсь щілини, чи якогось переходу. Не відповідаю їм на це питання. Підніжжя гір сьогодні сині, їх верхи, вкриті сніжними шапками, міняються до сонця. Я думаю, що кращої відповіді не треба.

Високогірська туристика — це тісне сполучення спорту й поезії. Перш усього — означена мета й напруга, якої не зрозуміли ті, що дорешти зледачіли на дарованому хлібі. Ця напруга не зносить обмежень — не зносить перегонів. В цьому випадку вона робить людину іграшкою в руках смерти.

Ці гори, що обступили нас, поблискуючи ледовими верхами, вкриваючи ярким пурпуром панцирі своїх шпилів, криють у собі багато ворожого й небезпечного для людини. Це доводиться пізнати тоді, коли зачеплений руками й ногами в щерблині стрімкої стіни дивишся в глибочезну прірву, в якій ріки здаються потоками — срібними мінливими нитками, тоді, коли далеко під тобою глибиніють чорні плеса озер, чи білі поля ледівців. І горе тому слабодухові, в якого задрижать руки й нерви. Ще мент, і він наче привид зникне із скелі й ніхто не знатиме де його могила. Не раз доводиться цупко триматись скали навіть тоді, коли зірветься з-під ноги камінь і коли ти довго чуєш його дудніння в глибину. З певним спокоєм тоді шукаєш нового опертя, напружуєш м'язи на руках, і ось одна, дрібна щілина, і ти благословиш перемогу.

Сідаєш у кам'яне гніздо, перекидаєш линву через плече, даєш знак для виступу й тягнеш. Поволі заплітаються звена линви довкола плеча. Вихиляєшся із свого гнізда й керуєш його рухами.—Тепер вправо! Правою рукою вправо! Там глибока щілина! — Відповзає направо, шукає рукою.—Є! — Тепер легко. Линва додає сили. Кілька сміливих кроків, і він вже стоїть коло тебе, задиханий, смаглий від сонця і ледівців.

На двох не вистачає місця. Дармувати не можна. Перекладаєш звинену линву йому на плечі й у дальшу мандрівку. Ще одни важкий крок. Крок із гнізда.

— Юрку, підіпри мене! —

Юрко піддає плечі, і відчуваєш: ти вийшов з тіні. Над тобою сонце й темна голубінь. Припадаєш грудьми до розігрітого каменя. В устах відчуваєш гіркоту спраги, розглядаєшся. Сніг лежить під самим хребтом. З долини чути — Гей! — Линва напружена. Задалеко загнався. Повертаєш туди, де виднiє досить широкий відступ скелі й чекаєш. Знизу долітають короткі директиви. Опираюсь плечима об стіну й тягну.

А там, де гострою вежою врізується в небо кам'яна фортеця, чекає на нас найкраща нагорода, якої ніколи не збагне той, хто тебе кожного дня нудить запитом: „Ну й чого ви шукаєте в тих горах?“

В соняшній імлі майоріє наш табор. Він виглядає наче коробка від сірників; в ньому напевне вже кипить життя, і напевно не один далековид заострюється на вершки недосяжних веж.

Будьте спокійні! Ми дихаємо повітрям височини, холодом синіх ледівців і теплом далекого сонця. В прірвах клубиться ранковий туман. Прозоре повітря чітко зарисовує срібні вершини тирольських Альп, що манять нас у далекі простори поза перстень людських границь.

Ми підіймались вгору мовчазними масивами скель. Численні заглибини полегшували нам дорогу; коли нога має опір і, коли має чого зловитися рука, тоді легко пройти прямовисною стіною. Саме головне: не боятися прірв.

На самому хребті нас привітало сонце. Внизу, під нами чорніла прірва Оствандy, славетної східної стіни Вацману. Далеке Кеніґзе загорнулося тонкою поволокою туману, який де-не-де проривався, розкриваючи зелені тайни королівського озера. Оподалік піднімалася чорна височина кам'яного моря, що скам'янілою хвиленю врізувалося в безжурну блакить. Білою хмарою курив сніжний трон Високого Короля, і на його шатах пливли тіні... Сонце! Піднімаємо вгору голови й ловимо устами сизе повітря...

Перед нами перший, для нас — останній вершок Вацману виставив високо вгору лук дерев'яного містка й стрімку скелю, під якою причаїлась дерев'яна буда. Мабуть не одного подорожнього прийшлось їй рятувати від буревії, мабуть не один тривожний крик лунав до неї, але вона сліпа, глуха й безпомічна, ронить ґонту своїх дахів під могутніми ударами вітру й слухає, як у далекій прірві дзвонять дощини.

Нечайно відкрилася перед нами нова прірва. Біліючи полями ледняка й наїживши чорні буруни Вацманових дітей. Це прірва Вацманкару, з якої віяв льодовий вітер. Він утирав піт з наших чіл, розпирав віддихом наші груди. По другій стороні височіла західня стіна Вацманової Жінки, перерізана вздовж косою щілини.

— Там ще будемо, — сказав Чорний Джек. Сидів вигідно, оперши́ся, на якомусь камені, й вітер йому бурив волосся. Здалека лунали крики-привіти. По Вацманкарі повзли чорні цятки й здоровили нас. Ми відгукувалися їм і наші голоси кількакратно відбивалися від скель.

Важко нам прощатися з верхами Вацману. З долини вже вливалася ніч, обмотувала верхів'я лісів синім димом. Стіни Інтерсберґу світили червоним сяйвом, а біля нас — бронзове небо, бронзові скелі й бронзові люди.

Здіймаємо шапки й низько кланяємося маєстатові: Покидаємо тебе, скам'янілий царю берхтесґаденських Альп. З кожної гори наш погляд буде з тугою летіти до тебе, аж доки знову дозволиш нам, смертним торкнутися твоєї пишної корони.

Ми ще прийдемо, прощай!

Едвард Жарський

Проф. ІВАН БОБЕРСЬКИЙ,
його роля і значення для української фізичної культури

„Кріпи свої сили, бо як ти слабий, то світ скрутить тобі карк“.
І. Боберський

Світлим постатям европейської фізичної культури шведові Лінгові, німцеві Яну, чеху Тиршові, великому творцеві новітньої олімпійської ідеї, французові барону П'єрові де Кубертен можемо ми, українці, з повною гордістю протиставити не менше світлу, европейської величини постать, Івана Боберського.

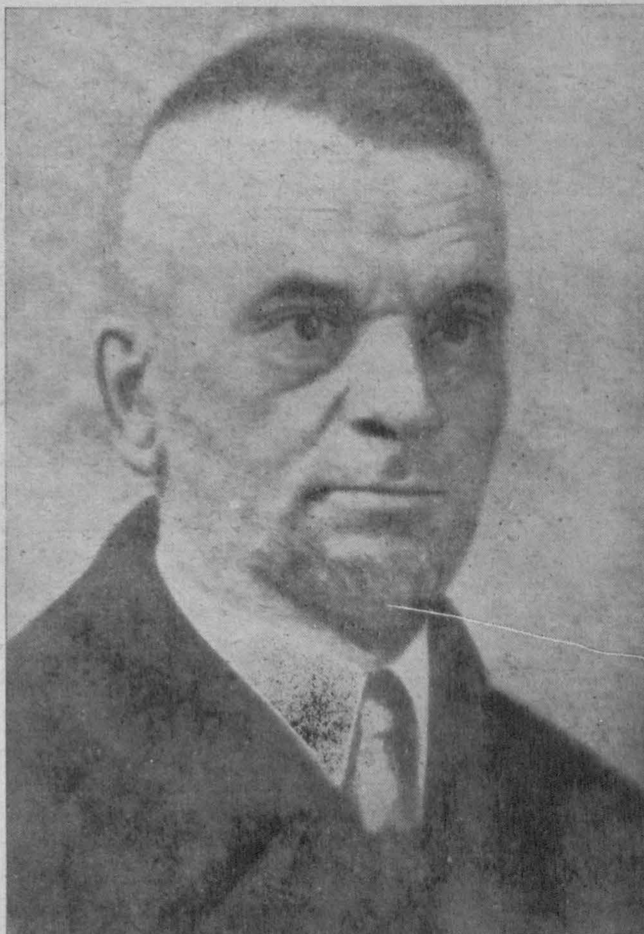

Він походив із старого роду, що виводиться з княжих часів. Народився 14 серпня 1873 р. в родині священика, в селі Доброгостеві в самбірській землі, що дала нашому народові світлу історичну постать Конашевича-Сагайдачного. Скінчивши гімназію та високошкільні студії у львівському університеті, І. Боберський продовжує свою науку в Ґраці (Австрія). Тут в українському товаристві „Русь“, разом з Козаковичем і Ціпановським, що згодом стали визначними діячами західньоукраїнської руханки в Коломиї і Городенці, Боберський завзято захоплюється ідеєю фізичної культури, вправляє руханку, закінчує державний однорічний курс руханки та складає іспит на вчителя руханки середніх шкіл. Завершення його студій фізичної культури була подорож до різних осередків фізичної культури в Німеччині, Швеції, Чехії, Франції. В цих краях він докладно й всебічно придивився до різних напрямків і методів фізичної культури, що нуртували тоді в Европі. Його синтетичний розум швидко охопив суттєві моменти та відділив зерно віл полови.

Повний нових ідей і невгасимого запалу до праці, Боберський повертається на рідні землі, щоб тут служити своєму народові знанням і досвідом, в ділянці фізичної культури. Свідомий піонерського характеру своєї роботи серед українського громадянства, для якого прищеплювані Боберським ідеї були новими і не завжди зрозумілими, Боберський з питомим йому завзяттям береться до праці. З його появою у Львові 1901 року, починається на західньо українських землях новий період фізичної культури.

Щоби виразно уявити ролю Боберського в довоєнному етапі нашої фізичної культури, мусимо хоч побіжно подати її стан в Західній Україні до приїзду Боберського до Львова. Назагал це був час повної інертности та дуже малого зацікавлення фізичною культурою, яка робила тоді свої перші несміливі кроки. Був це час, коли в Україні, одна частина громадянства не мала ніякого погляду на фізичну культуру, а друга була тої думки, що ставати в лави й триматися просто — це нижче нашої людської гідности, — і що всякі такі витребеньки — це ярмо, накладене на свобідну людину (А. Чайківський в „Ділі“, Львів, 16. 12. 1912 р.). Відкриття Шлімана в Олімпії, великі й палкі дискусії в Західній

Европі над відновленням олімпійських ігрищ, велике значення фізичної культури у вихованні та для індивідуального та народнього здоров'я, відкриття нових метод та поширення поняття фізичної культури на велику галузь спортових гор, розвій сокільства в Чехії — все це не знаходило ще найменшого відгомону в нашій Батьківщині. Лише невелика жмінка молодих ентузіястів з В. Нагірним та Лаврівським на чолі змагала удержувати дійсний зв'язок із Заходом. В. Нагірний ще року 1887 видає сокільський статут (який діждався затвердження лише 1894 року), а Лаврівський видає приписи для гри в копаний м'яч і ситківку та випускає сокільський календар. Час-від-часу в тодішніх журналах вміщують короткі статті, але все це без помітного успіху. Дещо рухливіше життя починається з хвилини затвердження першого сокільського гнізда у Львові 1894 р., але праця тут пливе виключно річищем доброї волі. Не зважаючи на початковий запал молоді, розгін згодом остигає за браком кваліфікованих сил та в наслідок браку моральної підтримки широких кіл українського громадянства. Публічними спортовими виступами цікавиться лише горстка ентузіястів та найближча рідня; для інших це „непотрібні" речі...

І ось у цьому інертному гурті львівського громадянства з'являється проф. І. Боберський. Уже сама його поява звертала на себе увагу; взимку він, гімназіяльний професор, ходив без хутра й капелюха, а влітку бігав разом з молоддю навпростець по т. зв. Кайзервальді. Недиво, що швидко він став божком молоді, провідником, що вказував новий шлях молодому поколінню.

Чого прагнув Боберський?

Як учитель німецької мови й руханки, не міг Боберський не перевести порівняння між сучасним становищем українського народу та становищем німецького народу з періоду наполеонських воєн та не міг не звернути уваги на ролю німця Яна в пробудженні національної свідомости німецького народу і в його змаганні до свободи. Він виразно бачив, що український нарід гине під ярмом чужої неволі як німці за Наполеона і тому вирішив іти слідами Яна та використати фізичну культуру як один із засобів до пробудження національної свідомости свого народу, вирвати український нарід з обійм інертности та заскорузлого австрофільства й вказати нові способи знайти шлях до волі.

„Де сила, там воля вітає" поставив він клич і взявся до організації росту фізичної і духової сили української молоді в руханкових товариствах, на плекання патріотизму, патріотизму активного, бойового, що за Шевченком кликав: „борітеся, поборете". В тому ділі він йшов відважно й послідовно до раз наміченої мети, не цураючися навіть діл, непристойних в очах зопортунізованої, австрофільської інтелігенції. Його не манила кар'єра австрійського урядовця і вигідне життя. Він, патріот, поставив на терези відродження українського народу, усе своє. Він, людина у сто процентах вольова, ініціятивна, вмів запліднювати вірою своє оточення і з'єднувати його для своїх задумів. Він ніколи не боявся перешкод, його не жахали найтяжчі завдання, для виконання яких він не жалів ні труду ні грошей.

Коли львівська польська суспільність не хотіла дати йому на сокільський виступ площі, Боберський влаштував його на хвилево піднаймленому запущеному фільварку, а зараз по виступі зорганізував спілку українців, яка той фільварок купила, а він перший із спільників подарував свій пай „Соколові"-Батькові. Як треба було вправляти з молоддю мети, а не було чим, то він кидав разом з ними камінням, поки не знайшов столяра, який за половину ціни зробив ратище, дуже дороге заграничного виробу.

Відвага в самостійній ініціятиві та послідовність у виконуванні, сполучені з вірою у власні сили, та глибоким патріотизмом — це властивості Боберського, які виробили йому у зопортунізованого громадянства опінію дивака, а у молоді — провідника-революціонера, що вказує шлях визволення із ганебного ярма накрохмалених ковнірців, австрійських урядових „банячків" (шапка, що своєю формою нагадувала горщик) та зв'язаної із цим кар'єри цісарсько-королівського урядовця.

А за тодішніх часів, австрійського своєрідного феодалізму, з сильною домішкою польської ґеґемонії, й морального та фізичного гніту, важко було ясно показати збайдужілим українським масам найпростіший шлях, коли пропаґанду змагань за соборну й незалежну Україну вважали за державну зраду. Тому то й Боберський мусів провадити свою справу обережно, поволі готувати й поширювмти круг своїх співробітників. У цій праці Боберський натрапляв на великі перешкоди, що їх ставило йому старше, австрофільське громадянство, яке боялося тіні боротьби з окупантом.

Якими шляхами прямував Боберський до накресленої мети? Яких засобів ужив, щоб досягнути її?

Свідомий того, що змагання за велику ідею вимагають досвідчених і вишколених провідників, Боберський організує першу в нас руханкову навчальну групу, організовану в учительському гуртку при „Соколі"—Батьку у Львові. Ясна річ, що створення такої школи вимагало і створення руханкової і спортової термінології. Та він не творить штучної термінології, механічно перекладаючи її українською мовою з інших мов, а старанно шукає словного окреслення для цілком нових для нашої мови й досі невідомих понять, намагаючись затримати всі властивості нашої мови. Він вимагав в українській фізичній культурі українського духу й рідного вислову. Це ж він створив нам такі словні новотвори, як ситківка, копаний м'яч, лещетарство, булавка, стусан і т. д., що звучали тоді може дещо дивно для непризвичаєного уха, але сьогодні здобули собі право громадянства.

До організованої вишкільної групи втягає Боберський шкільну гімназіяльну молодь, якій присвячує й без того надобов'язкові години навчання руханки. До його часу. навчання руханки було необов'язковим предметом. Згодом він спричинився чимало до того, що руханка стала обов'язковим предметом навчання. Він теж виховує і перших жінок-спортсменок, які переборюють нехіть до спорту серед українських жінок та торують шляхи для теперішньої рівноправности наших „спортсвумен".

Підготувавши таким способом на курсах провідників та організаторів, Боберський провадить працю в двох напрямах: організація селянства в руханково-пожежних гуртках та організація у руханково-спортових т-вах міського українського громадянства.

В першій царині, разом із своїми товаришами Боберський до 1914 року засновує в Західній Україні 974 сокільських товариств, які були рушієм організацій молоді в усьому краї. Вже цей факт промовляє пречисто про велику заслугу Боберського в організації селянських мас, які знаходять у „Соколах" ті виховні моменти, яких не заступить ніщо інше.

Але на цьому не вичерпується роля Боберського як організатора сокільських товариств. Він спонукує до ширшої праці й січові товариства, які до війни зросли до 794 гнізд. Майже що третє село Галичини мало свої руханкові товариства. А це на тодішній час було дуже багато.

Популяризація й пропаганда фізичної культури серед нашого громадянства в той час — це окремий великий розділ у діяльності Боберського. Треба собі усвідомити, що тогочасні журнали й часописи шкодували й одного рядка на ці справи. Щоб не бути залежним від непевного настрою редакторів, Боберський видає перші в нас руханково-спортові журнали, а також згодом редаґує сторінки руханки й спорту в деяких журналах. Він може нам стати за приклад спортового журналіста й пропагандиста: летючки, гасла, картки, діяграми, пісні з нотами, світлини, відзнаки, афіші, тощо — це все виходило обдумане й запроєктоване його серцем, головою й руками. Він пише перші підручники розваг та ігор, руханкових вправ, копаного м'яча, ситківки, гаківки тощо. Він об'їздить Галичину з першими рефератами про значення фізичної культури для нашого народу, молоді й жіноцтва. Публічними виступами змушує наше громадянство дещо глибше глянути в суть цеї справи. Спочатку це виступи в залях, але згодом він виводить руховиків на зелену мураву, вивозить своїх соколів на здвиги до Праги 1912 р., бере участь у конґресі робітників фізичної культури у Відні 1910 р. Завершенням його невсипущої праці був величавий ювілейний шевченківський здвиг 1914 року у Львові. Була це повноцінна маніфестація українців у Львові. 12 тисяч руховиків, гості з-над Дніпра, безліч глядачів — ось подія, що про неї заговорив західній руханковий світ. Для нас значення цього здвигу полягало в тому, що це була перша, великих розмірів маніфестація єдности, організованости та фізичної тугости в новому періоді нашого національно-суспільного відродження.

На цьому здвигу виступили й духові діти Боберського—Українські Січові Стрільці, перші зав'язки новітньої української збройної сили. В їхньому формуванні та вишколюванні відіграв Боберський одну з перших роль. Він ставив справу ясно: сьогоднішній спортсмен-руховик, має завтра стати бойовиком. Ставлячи перед своїми вихованцями-руховиками найвищий обов'язок змагатися і боротися за добро Батьківщини — Боберський не звільняє і себе від цього: з вибухом світової війни він сам опиняється в управі стрілецтва і стає його невтомимим опікуном. Згодом, 1918 року, стає працівником секретаріяту військових справ З.У.Н.Р, а року 1919 службово виїзджає до Канади по допомогу для здесяткованої хворобами армії.

Пам'ятний здвиг 1914 року виявляє теж на денне світло українських спортовців, які робили перші свої кроки під дбайливим оком Боберського. Тоді занотовано перші досягнення Щупаківського, Товпа-

ша, Купчинського й інших визначних постатей нашої легкої атлетики того часу. Проте, Боберський ясно і чітко ставив їм їхні задання та допомагав їм їх осягнути. Також від Боберського виходить поштовх до організування 1914 року перших Запорізьких ігрищ, які відіграли таку важливу ролю у нашому недавноминулому спортовому житті в Галичині і які заініціювали створення низки спортових товариств.

З його ініціятиви і на його гроші видає львівський „Сокіл" книжку д-ра Тисовського „Пласт", що була першим посібником для поширення пластової ідеї між нашою молоддю й започаткувала славний розвиток Українського Пластового Уладу.

Щоб для молоді придбати рідну твердиню, Боберський пропагує потребу будови в кожному селі й місті руханкових заль і спортових майданів, а перед громадянством Львова ставить завдання купити площу під „Український город". По довгих трудах і жертвенних дарах майже всього українського громадянства щастить йому завершити це велике діло свого життя і купити на вулиці Стрийській шостигектарову площу, яка стала твердинею для української молоді в часах польської окупації, наставленої на її винародовлення.

Чи досягнув І. Боберський своєї мети?

Уже цей, далеко неповний, нарис діяльности Боберського показує, що праця його не пішла намарно. В невідрадних умовинах, серед ворожого майже оточення **виховав Боберський нове покоління руховиків і спортовців і на всю широчінь показав їм мету їх діяння**. Він виховав покоління, для якого фізична культура стала щоденною потребою, яке одночасно стало громадянами свідомими своїх завдань і обов'язків щодо свого народу і Батьківщини. Сталевий вояк, крицево-кришталевий характер, велике, повне любови до рідного краю серце, здорова душа — все це в здоровому тілі. Ось що ставив він за ідеал українській молоді. Цей девіз стояв перед Боберським у його невтомній праці під час творення величавої будівлі української фізичної культури. Це гасло, втіленням якого був він сам, надавало Боберському впертости й сили в його, здавалось, безвиглядному прагненні до того, щоб горстка фанатиків ідеї української фізичної культури, згуртованих в одному гнізді, розрослася до густої сітки організацій по всьому краю, та розворушила найширші маси західньоукраїнського суспільства. Він ясно зформулював і на всю велич підніс перед нами гасло: „Фізична культура на службі нації". Він показав нам шлях, яким маємо йти, „все вперед і всі враз".

Тому вручення йому ще за життя, за стародавнім козацьким звичаєм, срібної булави, як символу проводу, було правдивим відзеркаленням його становища і виявом вдячности всього суспільства, вслід за чим віддані сучасники надали йому заслужений і правдивий почесний титул:

„БАТЬКО УКРАЇНСЬКОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ".

В. М.

Сеніор українського спорту, ген. штабу ген.-хор. В. ПЕТРІВ

*(*2 січня 1883 Київ — †10 липня 1948 Авґсбурґ)*

Про покійного Ґенерала — словами стрункими, як була Його постать й реченнями твердими, як Його особа та прямими як Його характер. Шлях Його 65-літнього життя — Київ—Прага—Авґсбурґ. В столичному Золотоверхому народився з мішаної українсько-шведської крови, військо й бої різьбили Його профіль, могутні події національної революції витесали зміст Його життя; красуня—Прага поглибила Його політичну душу й відкрила перед Ним нові способи національної боротьби, а закінчив свій земський шлях в Авґсбурзі. З непоборним зовом рідної землі, і з святим бажанням вернутися до Києва, Він, примушений важкою політичною долею своєї батьківщини, мандрує в невиразні еміґраційні десятиліття з завзятим серцем борця, щоб померти далеко від рідної столиці не з мечем військовика у правиці, а в таборових буднях повоєнної Німеччини.

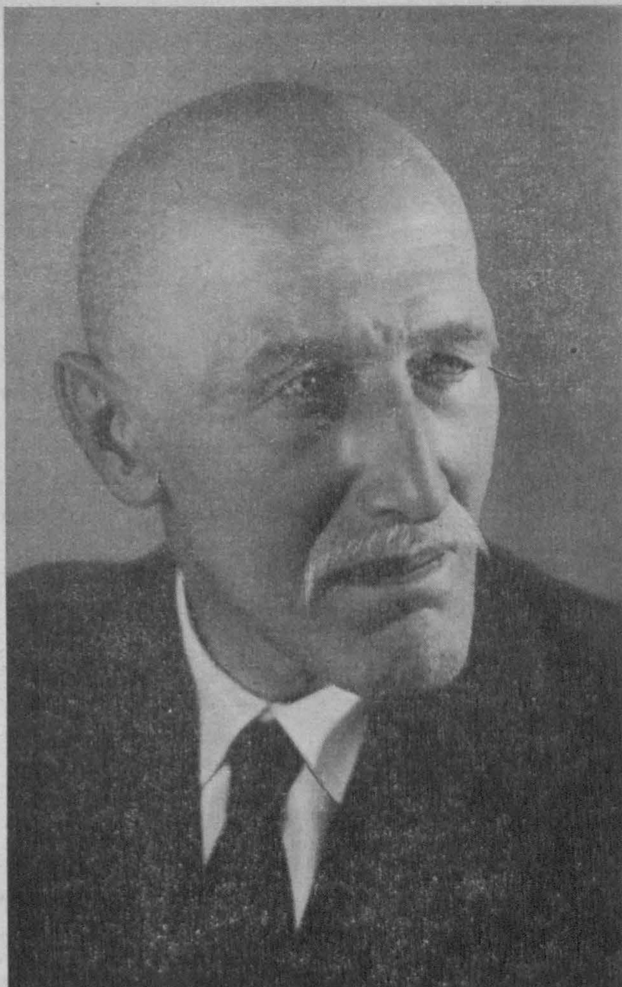

Військова кар'єра Покійного прозора, як було Його око під типово для Нього навислою білявою бровою. Військова професія була призначенням Покійного (батько — капітан саперних військ, мати — дочка полковника) й поетапно веде від закінчення Кадетського Корпусу у Києві (1900), через Павловську Військову Школу в Петербурзі (1902), Миколаївську Військову Академію Ген. Штабу (1910 — штабс-капітаном ґвардії), фронтову службу кінчає в ранзі полковника ґвардії й начальника штабу 7. Туркестанської Стрілецької Дивізії.

Революційна завірюха на територіях царської Росії, й розгортання Визвольних Змагань українського народу застає Покійного на пості команданта І. Українського Запорізького ім. кошового от. К. Гордієнка полка кінних гайдамаків, з яким Він пробивається з румунського фронту через збольшевизовані російські частини на Україну й зміцнює лави відродженої української збройної сили. Навесні 1918 р. Всеволод Петрів організує і з боями провадить т. зв. Кримський похід. Приділений до Українського Генерального Штабу, 1. 8. 1918 р., Він стає секретарем Комісії при Головному Управлінні Генерального Штабу для створення постійних військових шкіл і академій, а згодом Його призначають начальником Спільної Військово - Юнацької Школи. В травні 1919 р. Він стає командувачем Волинської Групи, а в липні того ж року Військовим міністром УНР. В квітні 1920 р. Він обіймає пост інспектора військ УНР. У вересні 1920 р. підвищений до ранги генерал-хорунжого генерального штабу. З 1920. р. Генерал Всеволод Петрів — член Вищої Військової Ради при уряді УНР і член Військово-Історичного Товариства з дня його заснування.

Опинившись на еміґрації у Празі, Покійний міняє зброю: Він працює як педагог в Високому Українському Педагогічному Інституті ім. М. Драгоманова у Празі, працює як військовий публіцист (дійсний член НТШ у Львові, чотиритомові Його „Спо-

мини“ творять цінний вклад в історіографічну мемуаристику переломових Визвольних Змагань, низка менших і більших нарисів та статтей на військові теми в фахових журналах та пресі) та поринає у вир політичного життя, твердо стоячи на соціял-демократичній плятформі й має чимало високих знайомств як в колах соціял-демократичної робітничої партії ЧСР так зокрема в колах міжнародного робітничого тіловиховання і спорту.

Про Нього як про вояка, публіциста і політика говорять Його діла, а оцінку даватимуть поликані.

Ми хочемо згадати про Нього, як про ентузіяста українського спорту, тобто про ті роки Його діяльности, коли еміґраційні будні вибили з рук Його горду зброю військовика а повоєнні обставини вимагали інших форм у продовжуванні визвольної боротьби. І Всеволод Петрів їх знаходить. Військова кров — кров не бездільна а гаряча — вимагала руху і змагання. Зростання на очах, прямування все вище і далі дрібна систематична праця, в якій криються зариси великих осягів у далекому майбутньому, пульсуюча активність у межах чітко окресленої й прямої мужньої моралі — характеризує не лише природженого вояка, але й спортсмена. Тому у високому спортовому середовищі нової Чехословаччини, серце великого вояка починає бити для тіловиховання і спорту. В ньому Він вбачає один з важливих шляхів до виховання молодого фізично, духово й морально озброєного молодого покоління воюючої за свою політичну власнопідметність нації, яке має довести визвольне діло, далі, як батьки. Він — Генерал і Борець — переносить свій палаючий ентузіязм на фізичну культуру. Вірний своїм соціялістичним позиціям — ген. В. Петрів стає рушійною силою робітничого українського тіловиховання. Він — лектор фізичного виховання в Українському Високому Педагогічному інституті ім. М. Драгоманова й чинний учасник тіловиховного й спортового інституту празьких високих шкіл „Маратон“ — Всеволод Петрів стає душею і мотором Українського Січового Союзу на чужині, стоїть біля колиски його народження. в ЧСР, стає першим кошовим „Січі“ в Под'єбрадах (1926. р.) та першим кошовим Українського Січового Союзу на чужині (1927. р.). 1927. року завдяки старанням і організаційним здібностям головно ген. Петрова українські січовики беруть активну участь у міжнародній Робітничій Олімпіяді в Празі. Після успішної участи в Олімпіяді, невтомну енергію ген. Петрів скеровує на розбудову січових товариств у більших скупченнях української еміґрації в ЧСР, Німеччині, Франції та на репрезентацію українських робітничих руховиків на терені Люцернського Спортового Об'єднання, членом якого великою мірою завдяки старанням Покійного Генерала став Український Січовий Союз. З того часу датується ціла низка виступів українських січовиків на різних гімнастичних та спортових імпрезах в ЧСР та Австрії. 1923. р. із дуже активної співучасті Покійного закладається вишкіл січових тіловиховних інструкторів для Закарпаття.

Одначе, політичне кредо не було в стані обмежити тіловиховної діяльности і гарячого спортового серця Покійного лише до робітничого спорту. Він радіє радістю і боліє болями кожного українського виступу на спортовій арені, без огляду на це, чи це були виступи студентів, соколів чи гімназистів. Усі знаходили в Нього моральну допомогу, дружню руку і щире серце тоді, коли розходилось про добро української молоді, успішний розвиток спортової ідеї та поширення тіловиховання і спорту. Завжди бачили покійного з Дружиною й сином там, де змагались українські футболісти, волейболісти чи пориванкарі, а Ржевниці, Прага, Молода Болеслава, Пільзен та Відень бачили його захоплення й дружні поради змагунам.

Опинившись по 2 світовій війні на дальшій еміґрації в Німеччині, Покійний Генерал не перестає брати активну участь в українському спортовому житті. Від початку існування Ради Фізичної Культури Він стає незмінним головою Контрольної Комісії РФК і вкладає багато енерґії та набутого досвіду в успішність її роботи, стаючи сеніором українського еміґраційного спорту і не відмовляючись ніколи від будь-якої роботи на користь українського тіловиховання і спорту. Його мрія — умасовлення тіловиховання та завершення його створенням окремої руханкової організації — на жаль, не могла бути здійснена у невідрадних умовах нашого еміґраційного життя.

Еміґраційний український спорт і РФК завдячують Йому багато. Його постать долучиться до нечисленного ряду тих українців, що найбільш прислужились до закорінення і розвитку високих спортових ідей серед українського громадянства!

Вічна Йому Пам'ять!

В. М.

Український спорт на еміґрації по II світовій війні та Рада Фізичної Культури

I) Серед руїн і непевности

На великому годиннику історії стрілка наближалась до дати 8 травня 1945 р. — закінчення другої світової війни. В Реймсі підписано капітуляцію Німеччини... Перед східнім наступом відступали лави розбитого і зневіреного німецького війська та цивільної людности. Більшість українців прямувала далі на захід з похмуреними і невиразними перспективами майбутнього. Одні возами, інші останніми поїздами, а багато теж пішком — вибиралися у глиб Німеччини, за Ельбу, щоб опинитись у сфері американської або англійської окупації. До них долучились вивезені перед двома-трьома роками силою на примусові роботи до третього Райху і стара українська еміґрація з усіх підбитих німцями країн, що за роки війни мусіли стягнутись до Німеччини. Всі вони разом, як одна велика родина, найбільша в історії українського народу еміґрація, були німим протестом проти національного й соціяльного поневолення, в якому опинились українські землі під большевицькою окупацією. З другої сторони на схід ішли ті, що поверталось до Польщі, або СССР, а на південь чехи, серби, мадяри, італійці, а на захід ще інші. Всі з ручними візочками, щасливіші роверами, а ще щасливіші возами...

РАДА ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В 1947 р.
Сидять: *сл. п. ген. Всеволод Петрів, м-р. Красник і проф. Куліш,*
стоять: *м-р. Скоробогатий, Хоростіль, м-р. Ватаманюк, Кусій, Микита, м-р. Рак, Андрухович, ред. Лисяк, Бучацький, д-р Мартинець, проф. Боярський, Кікта.*

Коли хвилі вивезених до Німеччини „цивільних робітників“ відпливли до своїх країн і минули напружені дні репатріяції, в окупаційних зонах Німеччини залишились ті, що не могли, або не хотіли повертатись до рідних країн.

В пошкоджених війною касарнях, або у відремонтованих власними силами дерев'яних бараках, життя почало вкладатись в нормальні рямки колективного буття з усіма його неґативними рисами та

атмосферою щоденних дрібничкових непорозумінь: настали таборові будні з унрівським супом, та мріями про виїзд до Канади, США або Арґентіни.

В таких невідрадних моральних обставинах, з невеселими перспективами на майбутнє, серед зростаючої загрози деморалізації молоді, прихильники фізичної культури почали організувати роботу. В Ашафенбурзі, в Корнберзі, Карльсфельді, Ганновері, Гайденав, Фюссені, Авґсбурзі, Байройті та інших більших або менших скупченнях української еміґрації, на площах таборів, між бльоками, на шматочку зеленої мурави, виростали з неохайности та типового таборового неладу спортові майдани.

В кожному таборі перебувало декілька одиниць, здебільшого завзятих спортовців передвоєнних часів, які закладали спортові товариства та діставши десь таємничо м'яча, організували перші спортові змагання. Минали тижні і праця ставала все поважнішою. З сірих таборових буднів виростали „Дніпри", „Січі", „Леви", „Калини", „Проломи", „Хортиці", „Буйтури"' шукаючи суперників в сусідніх таборах, українських, або інпонаціональних... Під час, коли на зруйнованій війною залізниці, щойно почали рухатись вантажні поїзди, спортові завзятці робили чудеса переїзджаючи віддаль 100—200 км. на вугіллі чи бараболі, за немилосерної спеки, зливи, або приморозків пізньої осені чи ранньої весни.

Цей ентузіязм не оминув і загалу таборової маси. Люди, що раніше засуджували спорт, почали ходити на змагання і непомітно для себе та інших, захоплюватися „дикими вибриками". І, не в гнів громадському життю, спортові віддавалося нераз більше уваги, як чомусь іншому; вибори до таборової управи користувалися далеко меншою популярністю, як змагання „коли грають наші". А як на зміну змагань з українськими дружинами прийшли змагання з дружинами чужинців (німців, поляків, балтійців) то таборовики переживали справжній ентузіязм, виявляючи всілякими способами свій спортовий „патріотизм", аж до чинних зневаг сусідів та „фізичної арґументації" щодо суперників.

З первісних імпровізованих змагань „веселих" або „сумних" одинадцяток, виросли поважні змагання добре організованих дружин. З розмірною нормалізацією загального життя, стало на нормальні рейки також і спортове життя. Спортові ентузіясти організувались у рямках спортових товариств, спортова діяльність поширилась з копаного м'яча та відбиванки на кошівку, легкоатлетику, бокс, пінґ-понґ та навіть руханку. Власними силами, без достатньої допомоги окупаційної влади, українській еміґраційний спорт зростав, розвивавсь і удосконалювався. Серйозна організація української фізичної культури на еміґрації почалася вайперше в українськім таборі в Мюнхен-Карльсфельд, де зорганізувалося українське руханково-спортове товариство „Лев". Згодом постали такі ж товариства, а також клюби в Авґсбурзі, Ноймаркті, Швайнфурті, Ашафенбурзі і т. д. Деякі з тих товариств за короткий час добре розгорнули свою діяльність і організували у себе в різних ділянках спорту сильні дружини.

Із збільшенням кількости товариств, із урізноманітненням спортової діяльности, виросла природня потреба координуючої централі. Як самочинно і спонтанно робились перші кроки, так самочинно знизу кристалізувалося прагнення до організаційного оформлення спортового руху.

В дерев'яних бараках Карльсфельду, в приміщеннях найрухливішого УРСТ „Лев" стрінула ініціятива ЦПУЕ найкраще потенціонально підготоване поле до створення центральної спортової установи. Ця ідея оформилася на засіданні Виділу УРСТ „Лев" в проєкт зорганізувати, на зразок Українського Спортового Союзу в Галичині, центральну спортову установу на еміґрації, з осідком в Мюнхені-Карльсфельді.

На цьому засіданні було доручено проф. Адаму Антоновичеві, м-р. Володимиру Гнатику та Михайлові Цюракові створити ініціятивну ґрупу, кооптувати потрібних працівників і підготувати з'їзд представників діючих вже в Німеччині спортових товариств.

На першому діловому засіданні Ініціятивного Комітету 27. 10. 1945 р. під проводом проф. А. Антоновича, в присутності м-р. Я. Рака, делеґата від Центрального Представництва Української Еміґрації та пп. м-р. В. Гнатика, м-р. М. Дужого, М. Микити, бл. п. дир. В. Нагайського та М. Цюрака устійнено напрямні праці та схвалено проєкт назви для спортової централі — „Рада Фізичної Культури". На другому засіданні 29. 10. 1945 р. Ініціятивний Комітет уконституувався в складі: голова — проф. Антонович, заступник — м-р. Дужий, секретар — Цюрак, скарбник — Микита, орг. референт — дир. Нагайський, реф. для справ дисципліни — м-р. Гнатик. В дальшому обговорено запропоновану м-р. Раком інструкцію про „Напрямні для пляну праці українських установ фізичної культури" та його ж проєкт обрисів статуту РФК і статут спортово-руханкових товариств.

II. Установчі Збори Ради Фізичної Культури

25 листопада 1945 р. відбувся в Мюнхені-Карльсфельді з участю 17 делеґатів 9-ти спортових товариств (Чорногора — Авґсбурґ, Дніпро — Байройт, Юнак — Авґсбурґ, УССК — Мюнхен, Дніпро — Бамберґ, КЛК — Мюнхен, Лев — Карльсфельд і Сокіл — Бад-Верісгофен та Чайка — Карльсфельд), 6 кваліфікованих вчителів культури та 22 гостей з дорадчим голосом з'їзд установ фізичної культури. Заслухавши звіту з діяльности ініціятивного комітету, рефератів д-ра Лукіяненка („Роля фізичної культури в житті людини") та проф. Антоновича („Завдання РФК"), з'їзд схвалив статут (правильник) РФК і намітив основні завдання праці РФК, та обрав

РАДУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ в такому складі:

голова — д-р А. Лукіяненко

заступники — м-р. М. Дужий та м-р. Я. Рак

члени:

м-р. Дора Рак, Степан Романець, Михайло Цюрак
проф. Михайло Тріль, м-р. Володимир Гнатик
В. Нагайський, о. В. Івашко
м-р. Станислав Кравчишин, Микола Гошовський
м-р. О. Лисинецький, м-р. О. Москалевич
Роман Якимчук

До РФК мали ще входити з уряду референт фізичної культури ЦПУЕ, інспектор фізичного виховання в кураторії народніх і середніх шкіл і делеґат об'єднаних судів та делеґат дипломованих учителів і учителів фізичної культури.

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ:

голова — ген. Всеволод Петрів

члени — м-р. Ю. Пачовський і м-р. Ст. Воляник.

З'їзд ухвалив резолюції, що в основному охоплювали тодішні напрямні для розвою фізичної культури.

1. Конференція установ фізичної культури закликає всі комітети й управи таборів завести в себе окремі діловодства для справ фізичної культури, організувати на їх терені гімнастично-спортові клітини, які охопили б своєю діяльністю широкі кола громадянства.

2. Зважаючи на брак фахово вишколених інструкторських кадрів, конференція звертається до Сенату Українського Вільного Університету з проханням організувати факультет фізичної культири, а також запровадити до програм факультетів фізичне виховання як обов'язкову дисципліну.

3. Оцінюючи стан фізичного виховання в середніх школах, як далеко незадовільний, конференція удається до референта шкільництва Центрального Представництва Української Еміґрації з проханням створити для середніх і народніх шкіл окремий інспекторат фізичного виховання, який подбав би, щоб у шкільних програмах було призначене належне місце фізичному вихованню молоді та щоб у кожній середній школі був шкільний гурток фізичного виховання.

4. Конференція закликає всіх, хто має освіту з ділянки фізкультури, прийти на допомогу Раді Фізичної Культури в реалізуванні її завдань, а також об'єднатися в свою фахову організацію.

5). Беручи до уваги значення фізичної культури в житті народу, конференція звертається до ЦПУЕ з проханням утворити окрему референтуру для справ фізичної культури.

6). Конференція вважає систему Відзнаки Фізичної Вправности за найкращий засіб умасовлення всебічної фізичної культури.

7). Конференція звертає увагу установ, що плекання самого тільки виховання й масового спорту не задовольняє вимог, які ставить перед народом історія. Тому вважає за конечне потрібне приділити відповідну увагу виховним ділянкам фізичної культури, а також запровадити до програми праці засоби для зміцнення духових і національних вартостей фізкультурників. В той спосіб РФК, як автономна установа Центрального Представництва Української Еміґрації, оформилася, як найвища українська еміґраційна установа фізичної культури, до завдань якої мало належати:

1). Репрезентувати українську фізичну культуру терену свого діяння так на внутрішному, як і на зовнішному форумі (участь у з'їздах, конференціях, репрезентаційні змагання ітд.);

2). Давати ініціятиву для організації установ фізичної культури та координувати їх працю, організуючи змагання в усіх ділянках фізичної культури.

3). Організувати, утворюючи курси й табори готування інструкторів, що мають забезпечити гармонійний і систематичний розвиток тіловиховання і спорту на еміґрації.

4. Надавати напрямні праці окремим установам фізичної культури (товариствам), наглядати за їх діяльністю та скеровувати їх діяльність у найпотрібніші й найдоцільніші рямки.

5. Організувати змагання на Відзнаку Фізичної Вправности (умасовлення тіловиховання і спорту).

6. Організувати й посилювати теоретичне розроблювання пов'язаних з українською фізичною культурою питань.

III. Від заснування до надзвичайних загальних зборів Р.Ф.К.

Щоби зразу ввести кипучу й різноманітну діяльність різних спортових ділянок у певні рямки й згармонізувати український спортовий рух, звернуто особливу увагу на опрацювання правильників та на організаційну діяльність. Щоб створити Обласні Делеґатури РФК та поширити сітку фізичної культури на ці осередки, де не виявлено місцевої ініціятиви, відбулася низка обласних конференцій.

В наслідок цієї важної підготовної роботи РФК в короткому часі охопила своєю діяльністю американську та англійську окупаційні зони Німеччини.

Проте, праця РФК не йшла таким темпом, як цього потребував стихійний розвиток спортового життя по таборах. Одною з причин був нерівний особовий склад працівників РФК, та виїзд до Міттенвальду Карльсфельдського табору, навколо якого плило особливо жваве спортове життя, і який був місцем осідку більшости активних працівників РФК. Наслідком цього 8. 6. 1946 р. перенесено осідок РФК з Мюнхену до Авґсбурґу, кооптовано до складу РФК пп. С. Кітку (секретар), Я. Андруховича (суддя), І. Красника (копаний м'яч) і Р. Савчака (шахи), та уповноважнено Президію РФК полагоджувати усі важливі біжучі справи. Тоді ж створено дисциплінарно-верифікаційну комісію, як апеляційну інстанцію для таких же комісій при Обласних Делеґатурах РФК.

Надзвичайні загальні збори РФК

Потреба апробати вищезгаданих ухвал, розсіяння членів РФК та розріст праці спонукали скликати РФК надзвичайні загальні збори до Мюнхену на 25 вересня 46 р. Звіти діловодів РФК, широка дискусія над питаннями майбутнього еміґраційної фізичної культури та виявленням хиб у праці товариств і РФК, дали таку картину праці РФК та розвитку еміґраційної української фізичної культури.

Організаційна структура РФК удосконалилась. Праця окремих діловодів набрала нормального характеру. Праця РФК диференційована у 8 діловодствах (організації, секретаріяту, фінансів, господарства, культурно-освітньої праці, судівництва, ВФВ і змагу). Секретаріят, не зважаючи на незвичайно тяжкі обставини праці (канцелярія містилася спочатку на піддашi, а згодом в пивниці табору Сомме-касерне в Авґсбурзі) виявив непересічну, працездатність. За допомогою п. Хоростіля, друкарки та післанця п. Кікта створив осередок, який жваво й точно реаґував на всі потреби й дії так

РФК, як і низових клітин. Діловодство змагу зорганізувало такі активні спортові ланки: копаний м'яч, легка атлетика, плавання, спортові гри (відбиванка, кошівка), мандрівництво, шахи, лещетарство, настільний теніс, теніс, бокс, важка атлетика.

Товариств разом зареєстровано:

в американській зоні 39 товариств із 2873 членами, у тому числі 449 жінок;
в англійській зоні 12 товариств із 829 чл., в тому 141 жінок.

Разом: 51 тов., 3712 чл., 590 жін.

У французькій зоні рух фізичної культури ставив щойно перші кроки.

Спортове життя англійської зони йшло до половини 1946 р. дуже мляво і незорганізовано. На перешкоді стояли так внутрішні, як і зовнішні перешкоди. Щойно завдяки поїздкам делеґатів РФК створено там підмінку централі у виді 5-особової Виконної Комісії для переведення змагань за мандрівну нагороду Центрального Українського Допомогового Бюра в Лондоні, якій зразу під енергійним та жертвенним проводом мр-а Адріяна Когута пощастило зорганізувати і скоординувати діяльність усіх спортових товариств, зокрема у змаганнях копаного м'яча, легкоатлетики, відбиванки й кошівки. Терен усієї зони поділено спочатку на 5, а згодом на 2 області, якими, одначе, кермувала Виконна Комісія, бо на місцях не можна було знайти відповідних людей.

Під час зборів дорібок Виконної Комісії виглядав ось як: копаний м'яч мав 12 товариств із 210 змагунами, та влаштував 161 змагань; відбиванка чоловіків 12 тов. із 122 змаг., 74 зм.; відбиванка жінок 2 тов. із 27 змаг. 9 турнірів; легка атлетика 4 тов. із 172 (24 жін.) 1 зм.; бокс 2 тов., плавання 1 тов шахи 5 товариств.

Одначе серцем еміґраційної української фізкультури стала американська зона, де зосередилася найбільша кількість спортових працівників, та зібралася переважна більшість нашої еміґрації, а зорганізоване життя мало багато кращі, як в інших зонах, умови. Організаційний стан РФК в американській зоні на день загальних зборів виглядало так:

1. Область **Авґсбурґ** 5 товариств із 655 членами у тому числі 52 жінок. 2. Область **Мюнхен** 10 товариств із 795 членами, у тому числі 152 жінки. 3. Область **Реґенсбурґ** 9 товариств із 204 членами, в тому числі 76 жінок. 4. Область **Ашаффенбурґ** 6 товариств із 563 членами, в тому числі 100 жінок. 5. Область **Ансбах** 9 товариств із 566 членами, в тому числі 78 жінок. Разом 39 товариств із 2873 членами, в тому числі 449 жінок.

Осторонь РФК стояло СТ „Україна", яке ніяк не могло вирішити своєї постави до питань аматорства

РФК налічувала з усіх ділянок спорту 27 суддів, з чого 16 кандидатів, зорганізованих в ґуртку суддів, незалежному від РФК.

Дуже давався відчувати брак достатньої кількости кваліфікованих суддів, що погіршувало стан спортової дисципліни та гальмувало правильний розвиток праці товариств.

Брак організаційної дисципліни виявлявся також у неточному й неактуальному звітуваннях й виконуванні своїх фінансових обов'язків товариств. На своє виправдання щоправда товариства наводять тяжкий фінансовий стан, як вияв невеселого матеріяльного стану нашого еміґраційного загалу. Одначе цей загрозливий матеріяльний стан місцями вже паралізує найкращі наміри й бажання товариств.

Відбуто 23 організаційні поїздки (до англійської зони 2), 18 обласних з'їздів і нарад, конференцію фахівців фізичної культури та 2 курси (десятиденний інструкторський та чотириденний для провідників копаного м'яча).

З'їзд ухвалив ось які резолюції:

„Представники 32 українських руханково-спортових товариств, зібраних на надзвичайних загальних зборах Ради Фізичної Культури в Мюнхені 25.9. 46 р. стверджують, що впродовж десятимісячної діяльности РФК як централя не зважаючи на різні зовнішні і внутрішні труднощі в першому етапі праці справилася із своїми завданнями.

1. З'їзд стверджує, що однорічна діяльність місцевих установ фізичної культури не виявила беззастережної правильности шляху їх праці. Тому з'їзд закликає установи в наступному році першою мірою спрямувати всі свої заходи на приєднання нових активних членів-адептів, улаштовуючи вправи для початківців, змагання т. зв. перших кроків. До цього треба заанґажувати кваліфікованих *поручників,* хоч би навіть чужинців.

2. З'їзд доручає Раді Фізичної Культури в порозумінні з відповідними науковими інституціями скликати окрему комісію мовознавців і фахівців для устійнення української спортової термінології.

3. З'їзд уповноважує РФК, не зважаючи на нехіть дипломованих вчителів фізичної культури, скликати в порозумінні з кураторією середніх шкіл ЦПУЕ їх з'їзд та, оформлюючи окреме об'єднання активізувати їх до праці на полі фізичної культури. З'їзд нагадує, що кожний громадянин повинен працювати там, де найкраще зможе передати свої знання на користь народу.

4. З'їзд стверджує, що сьомої резолюції попереднього з'їзду 25.11.45 р. про особливе посилення виховних ділянок фізичної культури та культурної праці в установах — не виконано. З'їзд ще раз стверджує гостру її актуальність та рішуче закликає установи її виконати.

5. З'їзд доручає проводам товариств різними впливами і засобами не допускати до неспортових виступів на площах, а РФК, ВДК і суддів взиває за доконані провини карати якнайгостріше.

6. Доцінюючи значення введених змагань за здобуття Відзнаки Фізичної Вправности, як чинника до піднесення народньої фізичної тугости, З'їзд закликає та доручає товариствам негайно переводити проби за її здобуття згідно з виданими РФК вказівками.

7. З'їзд пропонує товариствам готувати й переводити виступи з вільноручними вправами в малих групах.

8. З'їзд вважає, що в кожнім найменшім згрупуванні української еміґрації має бути плекане фізичне виховання, і тому доручає РФК вжити заходів, щоб організувати в усіх осередках самостійних руханково-спортових товариств.

9. З'їзд стверджує, що зовнішні обставини нашого життя та внутрішня ситуація в нашому громадянстві не завжди допускають організувати в одному таборі більше як одної установи для плекання фізичної культури. З другої сторони досвід на полі поширення ф. к. в масах виказує, що ф. к. вправляють лише ті одиниці, що мають змогу змагатися в перших дружинах. Тому з'їзд закликає і доручає установам організувати у себе більше рівнорядних дружин, щоб цим дати змогу вправляти ширшим кругам молоді.

10. У зв'язку з наступним зимовим сезоном з'їзд закликає всі установи поставити на належну височінь зимові спорти та заняття в залі й докласти зусиль, щоб придатні в таборах залі й галі, чи інші приміщення впорядкувати для зимового користування, а де таких нема, домовитися з театральними групами в справі спільного користування залями.

11. З'їзд вважає:

а) що жодне із спортових товариств не має права без доручення загально визнаного Центрального Представництва Української Еміґрації вважати себе за єдиного репрезентанта українського спорту; та

б) що жодне товариство не може мати назви держави.

12. З'їзд закликає проводи всіх товариств посилити працю в своїх осередках на всю широчінь, бо збільшення цієї праці вимагають сучасні таборові життєві обставини.

На цьому з'їзді вибрано Раду Фізичної Культури в такому складі:

Голова — дир. В. Блавацький, І. заступник — м-р. І. Красник, ІІ. заступник — м-р. Я. Рак, ІІІ. заступник — д-р В. Ленець. Члени: д-р А. Лукіяненко, дир. В. Шерен, С. Кікта, проф. Л. Лісевич, Я. Хоростіль, М. Гнатів, м-р. Є. Дацишин, м-р. С. Кравчишин, Р. Савчак, Г. Масник, С. Мойсеєвич-Янів, м-р. С. Воляник, С. Жарський, Ляшевич, Остапенко, м-р. Дора Рак, м-р. О. Лисинецький.

Контрольна комісія: ген. В. Петрів, проф. М. Мелешко, інж. О. Шепарович.

13. Після того, як Президія РФК кооптувала нових членів РФК на кінець 1946 р. органи РФК мали такий персональний склад: діловий відділ: В. Блавацький — голова; І. Красник — І. заступник і діл. футболу, ВФВ, та організації; Я. Рак — ІІ. заст. і опіка над курсами; С. Кікта — секретар і діловод господарства; Я. Хоростіль—настільний теніс і легка атлетика; Є. Дацишин — культурно-освітня праця; Мойсеєвич-Янів — руханка; С. Кравчишин—лещетарство і плавання; Р. Савчак — шахи; І. Гончар — бокс; Б. Паздрій — спортові гри. Відділ верифікації і карности: Голова — І. Красник. Члени: м-р. І. Яремко, м-р. О. Лисинецький (Підгородецький), д-р Лев Дубас та Я. Андрухович.

ІУ. Шляхами організованої роботи

Період праці РФК в Авґсбурзі до надзвичайних загальних зборів і перший етап роботи новообраної на цих нових зборах РФК можна схарактеризувати, як період удалої імпровізації й шукань найдоцільніших шляхів.

Ділова Управа, що її організував м-р. І. Красник із гуртом витривалих співробітників (Хоростіль, Андрухович, Кікта, Скоробогатий, а згодом Ватаманюк) створила рушійну силу, яка успішно довела до виправлення попередніх недороблень та заповнила найпекучіші з доцьогочасних прогалини. Про інтенсивність посиленої роботи працівників хай свідчить факт, що за час від 1. 9. 1946 — 31. 8. 1947 р. відбуто 87 організаційних поїздок, пересічно дводенних, з чого на п. І. Красника припадає 47 поїздок, при чому ділялося це за тяжких матеріяльних умовин праці.

Роки 1946—1947 були роками найбільшого розгортання спортової діяльности РФК і товариств, коли триступнева організаційна схема цілком виправдалася. Працю обласних делеґатур проводили здебільшого за інструкціями РФК, але області виявляли теж немало власної ініціятиви. Зокрема в американській зоні виявили багато охоти до самостійної праці та організаційного хисту делеґатури в Авґсбурзі (під проводом С. Кікти, а згодом д-ра Богуновича) та в Ансбаху (під проводом М. Жарського та інж. Білинського). Єдина мюнхенська область, дарма, що найбільша і технічно найсильніша, ніяк не могла оформити проводу здатного до діяльности.

Області делеґатури англійської зони мали дуже обмежений обсяг діяння та діяли дуже коротко.

За час від 1. 9. 1946 — 31. 3. 1947 рр. влаштовано 3-фахово-спортові курси, лещетарський у Міттенвальді — 39 учасників з 6-ох товариств, спільний з УНРРА та ІМКА курс кошівки і відбиванки в Бамберзі (особлива заслуга м-ра Дачишина)—учасників 37 з 8-ох товариств, та жіночий відбиванковин табір у Новому-Ульмі з участю 23 осіб з 6-ох товариств, за великою співпрацею пп. Ю. Косачевича, проф. Мелешка та д-ра О. Припхана.

Інтенсивність змагової діяльности окремих товариств американської зони за час з 1.9.46 до 31.8.1947 р. ілюструє нижчеподана табеля:

Область АВҐСБУРҐ

ч.п.	Назва клюбу	розігр. змагань	перш.	тов.	з укр.	з ДП	з нім.	вигр.	реміс	прогр.
1	„Чорногора“ — Авґсбурґ	65	22	43	45	7	13	31	11	23
2	„Беркут“ — Ульм	67	22	45	40	5	22	34	8	24
3	„Зоря“ — Карльсруге	15	5	10	12	2	1	6	4	5
4	„Степ“ — Діллінґен	27	4	23	20	5	2	11	10	6
5	„Дністер“ — Цуффенгавзен	30	8	22	11	5	14	24	4	2
6	„Пролом“ — Етлінґен	11	—	11	5	5	1	6	2	3
7	„Сокіл“ — Бад Верісгофен	4	—	4	1	1	2	1	2	1

Область АШАФФЕНБУРҐ

ч.п.	Назва клюбу	розігр. змагань	перш.	тов.	з укр.	з ДП	з нім.	вигр.	реміс	прогр.
8	„Запоріжжя“—Ашаффенбурґ	72	13	59	38	12	22	36	11	25
9	„Дніпро“ — Корнберґ	51	6	45	14	4	33	30	11	10
10	„Чорноморя“ — М. Кастель	19	5	14	9	5	5	3	—	16
11	„Дніпро“ — Бамберґ	44	15	29	24	11	9	17	4	23
	Область АНСБАХ									
12	„Сокіл“ — Ельванґен	16	8	8	10	1	5	8	2	6
13	„Пролом“ — Ансбах	18	8	10	16	1	1	10	2	6
14	„Тризуб“ — Роттенбурґ	25	22	3	23	2	1	8	5	12
15	„Скала“ — Вайссенбурґ	6	4	2	5	—	1	1	1	4
16	„Гомін“ — Дінкельсбюль	16	12	4	16	—	—	6	4	6
17	„Дністер“ — Обернцен	25	13	12	20	—	5	14	3	8
	Область МЮНХЕН									
18	„Лев“ — Міттенвальд	63	24	39	45	9	9	50	5	8
19	УССК — Мюнхен	30	20	10	25	4	1	13	6	11
20	„Орлик“ — Берхтесґаден		немає			звіту				
21	„Довбуш“ — Фрайман	26	6	20	14	10	2	12	4	10
22	„Богун“ — Розенгайм	14	8	6	10	—	4	7	1	6
23	„Прометей“ — Міттенвальд	10	5	5	9	1	—	2	—	8
24	„Заграва“ — Ваєрн	6	—	6	2	3	1	2	1	3
	Область РЕҐЕНСБУРҐ									
25	„Січ“ — Реґенсбурґ	40	18	22	20	15	5	22	5	13
26	„Буревій“ —Ноймаркт	20	6	14	10	4	6	10	6	4
27	„Сян“ — Пфаркірхен	7	6	1	—	—	1	5	1	1
28	„Степ“ — Ерлянґен	28	5	23	23	5	—	17	1	10
29	„Дніпро“ — Байройт	37	19	18	29	2	6	24	3	10
30	„Чайка“ — Нюрнберґ	25	4	21	21	2	2	8	6	11
	Р а з о м	817	288	529	523	120	174	418	123	276

Крім цього в різні часи на терені окремих делеґатур діяли такі клюби:
в області Авґсбурґ: „Калина“ — Фюссен; „Хортиця“ — Оберстдорф і „Дністер“ — Людвіґсбурґ;
в області Ансбах: „Хортиця“—Райтерсайх, і „Дністер“ — Айхштадт;
в області Ашаффенбурґ: „Пролом“ — Ашаффенбурґ, „Зоря“ — Швайнфурт, „Тризуб“ — Герсфельд;
в області Мюнхен: „Хортиця“ — Міттенвальд - Лютензее, „К.Л.К.“ — Мюнхен, „Говерля“ — Інґольштадт, „Пролом“ — Альтетінґ, „Хортиця“ — Травнштайн і „Пробій“ — Нойбоєрн;
в області Реґенсбурґ: „СУМ“ — Реґенсбурґ, „Тур“ — Ляндсгут, „Верховина“ — Реґенсбурґ, „Січ“ — Ляндсгут, „Сокіл“ — Фільсбібурґ, „Стріла“ — Фінсбурґ і УСТ Пасав.

На 3. 8. 1947 в американській зоні було 38 товариств. Прийнято в члени РФК 7 товариств, викреслено 15 (8 за цілковиту бездіяльність, 3 через злиття з іншими товариствами, 3 за ухвалою загальних зборів і 1 у зв'язку з ліквідацією табору). Організовано сильно репрезентовані товариствами краєві змагання за першість американської зони майже у всіх ділянках спорту.

Поважної праці доклала РФК в досі не займаній ділянці міжнародніх зв'язків і міжнародніх спортових змагань. Початкова ініціятива вийшла від таборових спортових товариств. Спочатку наші дружини брали участь поруч інших дружин ДП в организованих УНРР-ою або ІМК-ою турнірах, а згодом почали й самі шукати можливостей помірятись силами і вправністю з німецькими дружинами в приятельських зустрічах. У численних змаганнях з іншонаціональними дружинами (польські, югославські, жидівські, угорські, балтійські, німецькі) дружини наших товариств здебільша перемагали, засвідчуючи цим на міжнародньому терені підвищення кляси українського спорту. До найбільших між-

народних успіхів футболістів, крім початкового світлого періоду виступів СТ. „Україна“ проти австрійських, німецьких та французьких суперників, належить перемога УРСТ „Лев“ над дружиною німецької південної Оберліґи „Ульм 1946“ 5 : 0.

РФК почала нав'язувати ділові зв'язки із спортовими організаціями інших народів та організувати змагання репрезентаційних дружин тільки 1947 року, коли вже мала точний перегляд власних сил так під оглядом технічним, як і організаційним. В цій акції виявилося, що дуже мало національностей організаційно охопило свій спорт тою мірою, щоб організувати репрезентаційні змагання. Тому теж ініціятива РФК натрапляла в порожнечу, або стрічалася з нехіттю непідготованих „централь“ інших національностей. По довгих зусиллях, при великому накладі праці пощастило зорганізувати ось тих кілька змагань, які, однак часто мали випадковий характер:

23. 2. 1947 р. в Авґсбурзі у настільному тенісі проти Тіштенніскльоб Авґсбурґ (віцепершун Баварії (6 : 4);

23. 2. 1947 р. в Бамберзі у відбиванці проти репрезентації балтійців Бамберґ — 38 : 34;

23. 3. 1947 р. в Мюнхені в шахів проти клюбу Андерса — Мюнхен — 4 : 6;

24. 3. 1947 р. в Бамберзі у кошівці проти репр. балтійців Бамберґу 47 : 47;

30. 3. 1947 в Авґсбурзі у відбиванці чоловіків проти репрезентації естонців — 0 : 2 (6 : 15, 10 : 15);

30. 3. 1947 р. в Авґсбурзі у відбиванці чоловіків проти репрезентації естонців — 1 : 2 (13 : 15, 17 : 15, 7 : 15);

21. 4. 1947 р. в Авґсбурзі у настільному тенісі проти репр. естонців — 12 : 1.

Поважно посувалась вперед інструктажно-інформативна праця РФК. Накладом 7.000 примірників видано для низових клітин РФК 35 обіжників, 21 комунікатів РФК і 11 оглядів праці. Покладено також основи для правильного звітування товариств (видано блянки звітів для всіх ланок спорту) для внормування діяльности різного роду ділянок спортової діяльности.

Опрацьовано інструкції та правильники для окремих діловодств, а саме: 1. Правильник Відзнаки Фізичної Вправности; 2. Правильник Змагань за Клюбову Справність на рік 1947-ий; 3. Вправи чоловіків і жінок до проб ВФВ; 4. Інструкція звітування в змаганнях за клюбову справність; 5. Правильник шахових дружинових змагань за першість; 6. Напрямні Виділу Верифікації і дисципліни на 1947-ий рік; 7. Правильник Об'єднання Спортових Суддів при РФК; 9. Правильник змагань у копаному м'ячі; 10. Додатки до правильників; 11. Короткий туристичний провідник по південній Баварії; 12. Правила гри в ручний м'яч.

Великим досягненням РФК щодо виховання кваліфікованих вчителів фізичної культури було заснування Педаґоґії Фізичної Культури в Міттенвальді (дивись: Річні Курси педаґоґії Фізичної Культури). Другою поважною справою слід уважати спробу створення комісії для устійнення спортової термінології, в складі мовознавців української Вільної Академії Наук і фахових працівників фізичної культури. Комісія устійнивши 95 термінів перервала свої праці через переобтяження членів іншими працями.

У. Другі загальні збори Ради Фізичної Культури

Другі загальні збори РФК, що відбулися в Авґсбурзі 9 жовтня 1947 р. за участю 27 делеґатів від 17 товариств, визнали в цілому правильність загальної лінії роботи РФК, оформлюючи це ось в яких резолюціях:

1. Не зважаючи на **нехіть дипломованих працівників фізичної культури**, з'їзд поновно уповноважує РФК скликати в порозумінні з Кураторією середніх шкіл ЦПУЕ з'їзд дипломованих працівників фізичної культури та, оформивши окреме об'єднання, зактивізувати їх до праці на полі фізичної культури.

2. З'їзд закликає всі установи поставити на належну височінь зимовий спорт та фізичну культуру в залі і вжити заходів, щоб придатні в таборах залі та інші приміщення впорядкувати для зимового користування.

3. Збори закликають українську пресу присвятити більше уваги справам пропаганди здорових ідей фізичної культури, а не обмежуватися самими лише інформаціями про т. зв. екстраклясу.

4. Збори закликають РФК посилити цього року працю на відтинку організації готування фахівців і високих шкіл та правильного нагляду над цим.

5. З'їзд закликає спортово-руханкові товариства вжити заходів до запровадження „непопулярних“ ділянок фізкультури, зокрема: руханки, боксу і плавання.

6. Щоб підтримати справу готування фахівців і фахових видань, з'їзд закликає РФК утворити фонд ім. проф. Боберського, призначаючи на це прибуток із щорічно влаштовуваних Днів Фізичної Культури й інших принагідних збірок.

В дальшому з'їзд ухвалює:

7. Звернутися до загального з'їзду ЦПУЕ з проханням утворити в Головній Управі ЦПУЕ окремий відділ фізичної культури, незалежний від інших відділів (зокрема від відділу організації молоді).

8. Запропонувати Кураторії середніх шкіл ЦПУЕ допомогу у влаштовуванні міжшкільних спортово-руханкових змагань, щоб тим пропагувати фізичне виховання серед шкільної молоді.

9. Заініціювати утворення товариства прихильників фізичної культури, складеного з громадян, хоч і неактивних у спорті, але таких, що розуміють значення фізичної культури і готових підтримувати її поширення.

10. В порозумінні із товариствами утворити пропагандивні дружини з різних ділянок руханки і спорту, здатні для демонстрування в зимовий період у театральних залях, прик. вільноручних групових вправ, символічних вправ з приборами (топірцями, палицями, булавами, тощо), веж, вправ на приладдях, грецько-римської боротьби, боксу та фехтування. По їх підготуванні влаштувати цілодечірні виступи по різних осередках нашого життя.

11. Розробити на зимовий сезон плян рефератів з організації спорту і фізичного виховання за різних часів у різних народів, підкреслюючи характер й ідеологічні підстави та ілюструючи їх переведенням масових руханково-спортових виступів з ідея-

ми давніх і новіших часів. Головно слід акцентувати ідеї української фізичної культури, зокрема козацької. Знайти виконавців для розробки цих рефератів та впорядкувати плян їх виголошення по різних українських осередках.

Раду Фізичної Культури обрано з проф. Іваном Красником на чолі та проф. Михайлом Кулішем, м-р. Ярославом Раком та дир. Ярославом Андруховичем як заступниками. До контрольної Комісії обрано ген. Всеволода Петрова, м-р-а Миколу Дужого і проф. Ореста Лісинецького.

Дня 17 листопада 1947 р. РФК вибрала Діловий Виділ в такому складі: голова — м-р. Іван Красник, заступник голови — дир. Я. Андруховач, секретарі і фінанси — м-р. Остап Ватаманюк і Ярослав Хоростіль, судівництво — дир. Я. Андрухович, зимовий спорт — Роман Качмар, легка атлетика — М. Велигорський, спортові гри — О. Бучацький, важка атлетика — Юрій Кусий, футбол — м-р. Іван Красник, шкільництво — проф. М. Куліш, плавання — ред. О. Лисяк, пропаганда — ред. Б. Маруняк, клюбова справність — Я. Хоростіль—Кікта, настільний теніс — дир. Я. Андрухович, шахи — С. Кікта, туристика — м-р. Б. Скоробогатий, зовнішні зв'язки — м-р. Ярослав Рак, ВФВ і організація м-р. Іван Красник, жіночий спорт та термінологічна комісія — проф. С. Янів-Мойсеєвич.

Інші члени РФК: проф. Мирослав Боярський, м-р. Евген Благітка, д-р Володимир Віршук, м-р. Евген Дачишин, Юрій Косачевич, м-р. С. Кравчишин, Мирон Микита, д-р Володимир Мартинець і інж. Ярослав Яремович, не могли перебрати будь-якого діловодства через працю, чи далекого місця осідку.

Перед Виділом стануло завдання дальшої діяльности серед посиленого виїзду молодняцького активу нашого еміґраційного громадянства на дальшу еміґрацію до західньоевропейських та заокеанських країн. Гарячка цієї дальшої еміґрації помітно відбилася на діяльності товариств і набагато знизила її рівень. Та працююча повною парою машина еміґраційного українського спорту з машиністом — РФК на чолі, не допустила до припинення праці, виявляючи себе на нових теренах за кордонами Німеччини. Вона наново почала працювати в Бельґії та Англії. На цей раз не за дротами ірівських таборів, а на грищах бельґійських клюбів, за робітничими гуртожитками та на зелених грищах за „гостелями", в колисці новітнього спорту, імлистому Альбіоні.

VI. По трьох роках

Три роки існування і плідної праці Ради Фізичної Культури та спортових товариств дають нам уже тепер можливість зробити деякі підсумки, підкреслити позитивні сторони праці українських еміґраційних спортовців у Німеччині та вказати на ті хиби й недотягнення, які слід на майбутнє оминати.

Перший етап таборового життя з ізоляцією окремих таборів, коли кожний „тім" УНРРА творив свої „ґетта", застережливе ставлення чинників УНРРА та військового управління до українців, як вияв по перше впливу большевицького союзника, а подруге — впливу неприхильних нам деяких елементів з-поміж поляків та жидів, — репатріяційна паніка, безправне становище ДП і неможливість всілякої організованої роботи — звужували до краю можливості таборових спортовців.

Лише наприкінці 1945 р. спортова діяльність почала набирати ширшого розмаху і систематичного характеру; засновувались спортові товариства, відбувались тренінґи. Завдяки помочі ІМКА (у формі виряду) та від УНРРА (у вигляді деяких матеріяльних вигод для спортовців) зактивізувалися у спортових товариствах усі спортовці, проте це показалося двосічним мечем, бо ця допомога даючи спортовцям більше можливостей присвятитися спортові, разом із цим внесла шкідливий момент деморалізації, з якою („премії", „спортове громадянство") згодом мусіли спортові товариства та РФК провадити завзяті бої. Таборове колективне життя створило для спортової діяльности передумови успішного розвитку, дало змогу кожночасного і безпосереднього контакту спортовців та моральну і матеріяльну підтримку сукупно живучої та захопленої спортом маси таборовиків і теж (в рідких випадках) поміч таборових управ. Проте, стиль таборового життя породив елементи деморалізації молодечого ентузіязму, які ті позитиви паралізували. У цілому, отже, треба уважати таборові обставини для спортової діяльности радше шкідливими, як корисними. З притиском треба підкреслити, що еміґраційні спортові організації виконували своє суспільне призначення (хоч не в усіх таборах), стаючи тим чинником, який стримував хвилі деморалізаційного процесу на молодь і паралізував силу тих розкладових явищ, що випливали зо способу таборового життя. Проте, тут же треба ствердити основне (на нашу думку) занедбання в праці спортових товариств, а саме: надто малу увагу управ товариств, для виховання моральних якостей своїх членів взагалі й виховання молодняку зокрема. Ми були б необ'єктивними, коли б частину вини за цю недоробленість не поклали й на чинники РФК, зокрема ті, що з самого початку існування і праці РФК не звертали належної уваги й недопильнували розгорнення виховної й культурно-освітньої праці, наслідком чого в гонитві за першунськими „пунктами" або перемогою „за будь-яку ціну", провід деяких товариств ішов за голосом зфанатизованих і засліплених таборових діячів і жертвував корінними основами спортової моралі, та поступався засадами спортової етики на користь недовготривалої спортової слави.

Другою, важливішою причиною місцям викривленого спортового розвитку був брак досвідчених організаційних працівників. Це стосується як РФК, так особливо проводів спортових товариств. Лише невелика кількість довоєнних досвідчених спортових працівників, опинилася на відповідальних постах у спортовому житті.

Зокрема у проводи товариств опинилися, здебільшого, або спортові ентузіясти без потрібного організаційного досвіду, або люди випадкові, що не мали ніяких даних до виконування керівних спортових функцій. У таких випадках, зрозуміло, внутрішнє життя спортових осередків було поставлене

на фальшивих основах, і вся праця управи такого товариства зводилась до гонитви за голосними успіхами на спортовій площі.

Головна частина вини за це припадає на наших кваліфікованих працівників фізичної культури, з яких велика більшість стала осторонь практичної спортової роботи і ніякі зусилля РФК не викликали у них такого ентузіязму до свого звання, щоб вони мали охоту побороти виринаючі перешкоди, які виявилися тут і там. З 34-ох фахівців в ділянці фізичної культури, що опинилися на еміґрації, всего 11 працювало в школах, двох в Педагогії Ф. К., а один в РФК.

Також не пощастило з доцільною в таких випадках імпровізацією у формі влаштування короткотермінових курсів, для працівників спортових клюбів, на яких делеґати у стислій формі мали б отримати від досвідчених працівників фізичної культури й кваліфікованих фахівців основні відомості й практичний досвід, потрібні для нормального керування організаційною і спортовою діяльністю клюбів. Брак відповідальних інструкцій, брак, або невідповідний підбір кандидатів та труднощі з прохарчуванням курсантів примусили РФК по перших пробах залишити цей засіб.

Оцінюючи працю РФК під оглядом завдань керівного центру фізичної культури, доводиться ствердити, що РФК виконала задовільно лише завдання координаційного спортового осередку. Натомість інші завдання, завдання найвищої установи фізичної культури в найширшому розумінні цього слова, виконала вона лише частково, тобто встигла лише підготувати основи до їх виконування. Зокрема дуже малі були успіхи РФК в ділянці впливу на процес фізичного виховання в школах, як також ідейного та технічного скерування діяльности спортових товариств, до чого передумовою був насамперед брак достатніх кадр фахівців, а цього відразу РФК усунути не могла. Не потрапила вона теж переконати спортові товариства використовувати чужинців-тренерів, зокрема німецьких, яких під час т. зв. „золотої доби“ УНРРА не тяжко було сильній дружині оплатити консервами та цигарками. Та причина була не в коштах, а в недостатній організації і дисципліні спортовців, які не хотіли точно у визначений час приходити на вправи та в наставленні управ, що не розуміли потреби систематичного проведення підготових вправ. Чималу ролю відіграла тут теж атмосфера „ґетта“, яка панувала у переважаючій більшості таборовиків, що живучи в таборах не хотіли поза табір і показати носа. А спортовці мало відрізнялися від загалу. У них вершком пізнання німецького спорту була причетність до змагань у ролі глядача, а на те, щоб поцікавитися методою проведення тренінґів вже не ставало ні охоти, ні відваги.

Дуже мало, а деякі ділянки спорту цілком не використовували нагоди влаштовування змагань з іншими національностями. Окремі кошівкарі поставилися до цієї проблеми по-спортовому і, не зважаючи на свій низький початковий рівень, влаштовували послідовно змагання та крок за кроком підвищували свою вправність. Влаштовували теж змагання копуни і відбиванківці, але переважно лише з ДП-національностями, бо з ними могли напевно рівнятися. У наслідок по трирічному побуті у „спортовій Німеччині“ ми дуже мало піднесли нашу технічну вмілість.

Було б невірним підкреслювати самі хиби в праці РФК і спортових товариств, не беручи до уваги складних обставин життя на еміґрації, які дуже часто паралізували найкращі наміри. Одною з таких перешкод у праці РФК був брак властивого розуміння фізичної культури у провідних верств еміґрації, [а зокрема педагогічних кіл наших шкіл. В той час, коли поступові західні народи завели фізичне виховання до всіх ступенів свого шкільництва й розбудували цілу низку спортових шкіл, курсів, тощо — 75% українських еміґраційних народніх шкіл не мало в своїх програмах фізичної культури, а решта 25% терпіло її як накинутий тягар. Правда, створено інспекторат фізичної культури в кураторії народніх шкіл, одначе, він існував лише в теорії, бо в практичному виховному шкільному процесі він не відогравав майже ніякої ролі. Отже, перебороти інертність педагогічних кіл і старшого громадянства взагалі до справ рідної фізкультури — це одно із завдань, яке стоїть у близькому майбутньому перед керівними чинниками нашої фізичної культури.

Нажаль, доводиться ствердити, що і молодь цікавиться спортом поверховно. Причини того різні, і про деякі з них ми вже згадували, та факт, що під час найповажнішого розвитку нашого еміґраційного спорту, в німецьких фізкультурних школах не було ні одного українського студента, говорить сам за себе.

Багато уваги й енергії присвятила РФК питанню умасовлення фізичної культури. Первісний задум, щоб спортові товариства перебрали на себе й функцію руханкових організацій, життя перекреслило й офіційна назва „руханково-спортові товариства“ залишилася фікцією, бо ніякий із клюбів не міг і не зумів належно поставити руханки і діяльність товариств зводилась фактично до змагових спортів. Якщо йде про умасовлення спорту, то тут РФК зробила багато. Коли не допомагали поради клюбам, інструкції і прохання, РФК оживила інституцію ВФВ і змагання за клюбову вправність. Врешті, щоб не допустити до однобічного розвитку товариств, який загрожував цілковитим викривленням ідеї фізичної культури і примусити товариства до плекання й інших галузей спорту, застосовано різні санкції, аж до викреслення з числа членів РФК тих клюбів, які плекали лище копаний м'яч. Статистичні дані про реєстрацію змагунів, про здобуті ВФВ й клюбову вправність — показують, що РФК зробила все, що було в її силах і можливостях, щоб якнайбільше поширити спорт у маси й досягнути гармонійного розвитку спортового життя.

Підсумовуючи, можна сказати, що РФК здійснила лише перші етапи своєї боротьби й наблизилась дуже поважно до третього етапу. Не мало уваги присвятила РФК справі вироблення дисципліни в членів спортових товариств. Виходячи із заложення, що точне обстереження кожного промаху змагуна й його справедливе покарання є основною вимогою для виховання почуття дисципліни, РФК змагалася до зорганізовання „Виділу верифікації і дисципліни“ на таких основах, які давали б йому

вирішувати всі нарушення правил як найбільше об'єктивно й для справи виховання дисципліни як найбільше корисно. В тій цілі Виділ Верифікації і Дисципліни РФК був зорганізований як окреме тіло, вповні незалежне від інших відділів і пленуму РФК. Він у дальшу чергу організував і інструував працю обласних Виділів Верифікації, що діяли при ОД РФК. Ця система зокрема в 1947 р., коли вона діяла, вповні виробила собі загальну повагу та признання для своїх рішень. Коли першим етапом праці РФК було загальне організаційне охоплення стихійного розвитку еміґраційного спорту, другим — нормалізацію пануючого стану і введення спортового розвитку в певне русло (напрямні праці, перші кроки внормування спортового процесу), то третім і найвідповідальнішим мав бути етап методичного й систематичного поглиблення спортової діяльности та спрямування всього спортового розвитку в потрібному для наших визвольних змагань напрямі.

Рада Фізичної Культури в 1949 році

У зовсім іншому настрою, як це діялось досі з'їздилися представники спортово-руханкових товариств на останні загальні збори РФК 18. грудня 1948 р. до Авґсбурґу.

Кожний представник здавав собі справу з становища та був свідомий того, що ліквідація діяльности РФК у Німеччині є неминуча. І дарма, що делєгати були певні животности ідей фізичної культури, защеплених РФК, всетаки вони здавали собі справу із труднощів, які прийдеться поборювати при початках нової організації, на нових місцях поселення, серед нових людей і невідомих умов. Вони знали, що переселення розкине їх по усіх усюдах і їм прийдеться на довгий час розпрощатися з атмосферою праці, яка панувала серед діячів РФК та згуртованих у ній спортових товариств. Завдяки цій твердій, повній певности, спільній праці, продовж кількох років виплекалася у діячів фізичної культури почуття взаїмного прив'язання та сентименту до створеної установи. Це все витворило настрій опанованого жалю за ліквідованою установою.

Збори відбулися під проводом традиційного предсідника м-ра Дужого Михайла, в приявности представників п'ятьох товариств (Чорногора, Лев, УССК, Беркут і Довбуш) з двох найближчих до Авсбурґу місцевин Мюнхену і Ульму та великого числа членів уступаючої РФК. По ядерно зредаґованих звітах переведено річеву дискусію про дальші шляхи праці РФК та зв'язану із цим її побудову.

При перспективах інтенсивного переселювання та зв'язанім із цим переґрупованням таборів треба було числитися із великою пливкістю замешкання людей, а в парі із цим несталістю складу товариств і їх проводів та доривочністю праці, що ставило під знак запиту здійснювання завдань РФК, як чинника організуючого і координуючого. Не меншу перепону в праці РФК треба було вбачити у фінансовій скруті еміґрантської суспільности, яка заіснувала наслідком фінансової реформи переведеної у Німеччині. Одиноким виходом із цього положення було дуже сильне обмеження завдань РФК, а саме до а) функції нагляду над доривочно організованими імпрезами українських спортових товариств між собою та участю українських спортових товариств у діяльности німецьких спортових союзів, головно копаного м'яча, б) організування в міру зголошень одно — або дводневих змагань за першість та в) переорганізування складу РФК.

У висліді цього передовсім змінено § 10 статуту і усталено число членів РФК на п'ять осіб, до яких з уряду ще мали увійти голови об'єднання суддів та інспекторів ф. к. в середніх школах. Рівночасно надано РФК право кооптувати членів на місце уступаючих, а навіть в разі потреби уповновражнено, зліквідуватися.

Раду вибрано у складі: Кікта Степан — голова, та інж. Строкон Микола, м-р Рак Ярослав, д-р Мартинець Іван і Качмар Роман — члени Ради.

Збори відзначили великий пропагандивний успіх участи української репрезентації у т. зв. „Олімпіяді ДП“ та величезну працю вложену в цю імпрезу передовсім уступаючим головою проф. Іваном Красником. Далі збори звернулися із рішучим закликом до товариств сплачувати як найточніше всі зобов'язання для вирівняння довгу РФК (в сумі коло 500 дм) затягненого на оплачення коштів участи в „Олімпіяді ДП“.

Учасники зборів, роз'їздилися прирікаючи доложити всіх зусиль, щоб гідно закінчити один із періодів історії української фізичної культури на еміґрації.

Созвучно із постановами зборів перший обіжник нової РФК побіч повідомлень про склад Ради, подає зарядження для змобілізування моральної і формальної акції вигосподарення з діяльности товариств всіх належностей для РФК. В цьому обіжнику подає теж РФК подрібний плян діяльности для товариств на першу половину року. Його завданням було полекшити проводам товариств, що постійно змінялися, наблизити діяльність до раціональних засад.

Події покотилися згідно з передбаченням. Акція переселення обняла переважно найактивніший елємент. В зв'язку з перенесенням табору Зомме Касерне в Авґсбурзі до маленької місцевини Ляйпгайм під Ульмом, РФК була примушена перенести туди теж і свій осідок. Скорочуючи свій персональний апарат ЦПУЕ ліквідувало не лише урядовців РФК які були платні ЦПУЕ, але теж відмовило дальшої фінансової допомоги. 1 травня 1949 тодішній голова РФК Степан Кікта був примушений передати діловодство покликаному на його місце проф. Іванови Красникови.

В тих умовах РФК доповнена кооптованими зараз в перших днях проф. Л. Лісевичем поборювала з великим накладом праці перешкоди, що виринали. Товариства недостатньо вив'язувались із своїх фінансових зобов'язань а зв'язок з ними постійно рвався. Не зважаючи на те, РФК сплатила всі свої заборгування передовсім завдяки допомозі ЗУАДК і Унії Українських Кооператив, вела дуже обширну кореспонденцію, видала 10 обіжників і комунікат Виділу Верифікації і Карности, що уконституувався в складі: м-р Василь Гірний голова, проф. Луць Лісевич заступник голови і проф. Роман Левицький секретар.

Діяльність товариств розгорнулася згідно з передбаченням. Сильніші товариства як „Лев"—Міттенвальд, „Січ"—Реґенсбурґ, вступили до німецьких спортових союзів. Січ досягнула досить поважних пропагандивних успіхів на цьому полі.

Та тут спортові успіхи футболістів Січи спричинили занепад охоти до інших ділянок фізичної культури а провід клюбу втратил зацікавлення в існуванні РФК. Все це спричинило видання окремого обіжника РФК щодо цієї справи

Інші товариства вели обмежену діяльність, якої дзеркало бачимо в показнику змагань за найкраще товариство. В показнику кваліфіковано ще 12 товариств. Останній показник виглядав ось як: 1) „Лев" — Міттенвальд — 1692 точок, 2) „УСТ" Ашафенбурґ—980, 3) „Січ" Реґенсбурґ—965, 4) „Довбуш"—Мюнхен—697, 5) „Чорногора"—Ляйпгайм—525, 6) „Орлик"—Берхтесґаден— 522, 7) КЛК — Мюнхен — 478, 8) „Буревій" — Ноймаркт — 375, 9) „Дніпро" — Байройт—207, 10) „Заграва" — Ваєрн — 52, 11) УССК — Мюнхен—40, 12) „Степ"—Діллінґен—10.

З намічених РФК загальних імпрез відбулися:

Треті лещетарські змагання за першість за рік 1949/50 в Міттенвальді. Участь взяло 31 змагунів і 6 товариств. В плоскому бізі на 12 км першість здобув Роман Гавриляк (КЛК) перед Юрієм Цьолком (Лев) і Шарком Мироном (КЛК). У конкурсі скоків перше місце зайняв Мирон Левицький (Лев) перед Володимиром Стахнівим (Орлик) і Федером Гаргаєм (Лев). В зложеному бігу (біг і скок) перше місце зайняв Ступницький Теодор (Лев) перед Купчинським Юрієм (КЛК). В з'їздовому бізі першим був Ступницький перед Лоґушем Володимиром (Орлик) а в крутобізі перше місце зайняв Купчинський (КЛК) перед Ступницьким (Лев) і Кузиком (Орлик). Альпейський зложений біг виграв Ступницький перед Лоґушем. В дружиновому точкуванні перше місце здобули господарі „Лев" перед КЛК і „Орликом."

Другим загальним виступом були відбуті 9 — 10 квітня краєві змагання за індивідуальну першість в настільному тенісі з таким вислідом:

Чоловіки: перше місце Гайдай (Січ), другий Олесницький (УСК Зальцбурґ), третій Муць (Січ). Жінки: перша Домбровська, друга Прокопович (обі Січ) третя Лукашевич (Цуфенгавзен). Подвійну гру чоловіків виграли Гайдай-Припхан (Січ) перед парою Муць-Олесницький і Свистун-Жидяк.

На цьому скінчилася діяльність РФК, хоч деякі клюби як Лев, КЛК, Довбуш і інші продовжують свою діяльність, яка в деяких випадках триває ще і в рік пізніше. Але більшість діячів фізичної культури один по другім покидали Европу, так, що вже не далося організувати ніяких більших змагань. В липні передано більшість архіву РФК, погруддя Богдана Хмельницького роботи різьбара Литвиненка (нагорода ЦУД Бюра в Лондоні) і платівку національного гімну до музею УВАН в Ляйпгаймі. В серпні залишив Европу останній голова РФК проф. Іван Красник і більшість членів Ради так, що всю дальшу працю вів аж до свого виїзду до Австралії інж. Микола Строкон. Він перед своїм виїздом видав останній обіжник і зліквідував РФК в Европі пересилаючи решту архіву і матеріялів до США на руки проф. Івана Красника. Гроші в сумі 950 ДМ (зложені головне передплатниками Альманаху РФК) передано видавництву „Молоде Життя" в Мюнхені з призначенням на видання Альманаху РФК.

Омелян Бучацький

Копаний м'яч

Навіть найзапекліші противники копаного м'яча мусять визнати, що копаний м'яч є емоційним і притягаючої сили спортом, який має найбільше прихильників і більшість активних спортовців починає від копаного м'яча.

Так само було і на т. зв. „діпівській" еміґрації. Перші поставали дружини копаного м'яча і лише навколо них гуртувалися інші ділянки спорту.

„Буревій" — Ноймаркт (15.8.1945 р.), „Дніпро" — Байройт (17.9.1945), „Лев" — Карльсфельд-Міттенвальд (19.9.1945) і „Чорногора" — Авґсбурґ творять чвірку найстарших дружин.

Відбуті на весні 1946 р. обласні змагання (чотири області: Мюнхен, Авґсбурґ, Реґенсбурґ, Ашафенбурґ) дають чотирьох першунів, які творять „клясу першунів". В осени зростає вона до 6-ти, а в 1947 р. до 8-ми товариств. В 1947 р. велику несподіванку роблять три новаки кляси першунів, а саме: „Дністер" — Цуфенгавзен, „Січ" — Реґенсбурґ, „Дніпро" — Корнберґ, які не лише здобули чільні місця в табелі, але теж і признання у публіки й противників.

В англійській зоні було до 30 дружин, поділених на клясу першунів з 6-ти дружинами та 3 области.

УСТ „Січ" І. Мунстерляґер 1947
І. ряд з ліва: П. Мриків, М. Мотузенко, М. Ковальчук, Д. Палайда, Е. Мотолич, В. Шевченко, М. Зихарків, Б. Хомин, голова т-ва, інж. І. Манастирський
ІІ. ряд: Д. Вульчин, В. Король, Н. Хидра

По масовій еміґрації головно до Англії (1947 р.) спортове життя там майже завмерло.

Фінальні змагання за першість обох зон влаштовано лише 1946 року в Ганновері між місцевим „Дніпром" і „Левом". В обох грах переміг „Лев" і здобув перехідну нагороду Центрального Українського Допомогового Бюра в Лондоні та Центрального Представництва Української Еміґрації в Німеччині (погруддя Хмельницького).

Р. 1946/47. першенські змагання доведено лише до виділення зональних першунів, в амер. зоні „Лев" а в англ. зоні „Калина" — Галлєндорф.

Крім першенських ігор відбулися в 1946 р. в американській зоні змагання збірних Мюнхен-Авґсбурґ 2:2, та Реґенсбурґ-Ашафенбурґ 1:1 (обидві 17.11.1946 р.), а 1.12.1946 р. „Північ-Полудне" в Авґсбурзі 1:1.

Змагання футбольних дружин „Північ"—„Полудне" відбулися в час найліпшої діяльности українського спорту в Німеччині в грудні 1946 року в Авґсбурзі

Року 1947. почали розіґрувати блискавичні турніри за чашу мр-а Буцика. Влітку 1947 р. переможцем був „Лев", в осени „Беркут" — Н. Ульм, в 1948 р. „Чорногора" — Авґсбурґ.

Чаша м-ра Буцика Володимира за яку змагалися футболісти в блискавичних сімкових турнірах

В осени 1947 р. збірна ансбахської области під час т. зв. „Олімпіяди ДП" нюрнберзької области програла з лотишами 2:0.

Та найцікавішою нашою імпрезою в копаному м'ячі (якщо взагалі можна говорити про низку репрезентаційних змагань як про одну імпрезу) і при тому найціннішою, були зустрічі та перемоги нашої збірної з репрезентаційними одинадцятками — поляків, литовців, мадярів, югославів (естонці віддали точки воковером) усі у відношенні 5:1!!!

Дубляниця, Касіян, Бойцун на воротах, Ходань, Мікльош, Арндт, Стасюк в залозі, Медведчук, Лютак, Кутний, Кравченюк, Кметь, Дейчаківський в допомозі, Савка, Закалужний, Гарасим, Куцан, Горський, Кобзяр, Маркевич, Голюка, Банах в нападі, це учасники тих зустрічей, які потвердили нашу геґемонію серед „ДП". Це не далося нам так легко: два несподівані реміси (1:1 проти поляків, 4:4 прсти литовців) малощо не коштували нас утрати першого місця. Лише у вирішному турнірі цих трьох дружин у Мюнхені, наша дружина по незвичайно цікавих грах перемогла своїх противників та здобула „золоту медалю". В загальному, напад, який під час 6-ти зустрічей добув 25 воріт, був без сумніву найкращою частиною дружини. Його стан, це доказ, що при тренінґу наші копуни згуртовані чи то в одній репрезентаційній дружині, чи навіть по своїх дружинах, могли б досягти кращого рівня. На жаль, було інакше.

А тепер характеризуємо наші найкращі дружини:

1) „ЛЕВ" — Міттенвальд. Двократний першун американської зони, здобув першість західніх зон і нагороду „ЦУДБ-о" в Лондоні, 1947 р. чашу м-ра Буцика, першун 5-ого дистрикту УНРРА в змаганнях за першість ДП амер. зони (недокінчених) — цінних перемог над чужонаціональними противниками — проти німців, поляків, еспанців, турків, литовців, югославів, жидів. Найбільша перемога—над оберліґовим (південньонімецька ліґа) „Ульм 46". Від осені 1947 року обнизив свій лет. Характерна відзнака — брак стилю і молодих змагунів. 1948 р. міттенвальдці не відіграли ніякої ролі та під час останніх першенств опинилися на останньому, четвертому місці.

2) „ЧОРНОГОРА" — Авґсбурґ. Одна з найстарших і найнерівніших дружин. Переживала різні часи. Найкращий сезон — весна 1947 р. Найбільші успіхи — здобуття чаші м-ра Буцика 1948 р. та перемога над „Гунґарією". Дубляниця на воротах, Кметь в допомозі та Савка в нападі — найсильніші пункти дружини. Коли б напад так стріляв, як комбінував то... були б напевно набагато кращі наслідки.

Актори — змагуни Ансамблю Блавацького продовжувати традицію театральної дружини "Ґонґ" з батьківщини. Ось вони разом із футболістами олд-боями „Чорногори" підчас перерви

Після фінального матчу за першість зони в Мюнхені „Лев"—„Чорногора" 3:1 в серпні 1947
На фото зліва направо: Світенко, Голюка, Хижак, Гарасим, Цьолко, Романець, Ходань, Шостак, Лішев, Поритко, Гусар

це так мовити б візитова картка. Фірма солідна і ориґінальна, якщо йдеться про вік і вміння змагунів. Добрий до 1948 р. воротар, залізна оборона, тверда допомога і небезпечний та пробоєвий напад (Голюка, Світенко, Хижак) забезпечили дружині ряд

3) „ДНІПРО"—Байройт. Швидкість, твердість і дуже добрий стан — це характеристичні риси. Най-

рівніша дружина в 1946-47 р., в осінній рунді 1947 р, несподівано опинилася на останньому місці в таблі. В загальному дуже неприємний противник в грі з огляду на „серце в грі", твердість і охоту боротьби за кожний м'яч до кінцевого свистку судді. Товпаш I в обороні — Дигдал, Товпаш II, Маґоцький, Бачинський були найкращими грачами дружини.

4. „УССК — Мюнхен. Першун на 1948 р. (осінна рунда). Єдина нетаборова дружина. Головна прикмета (як це можна взагалі називати прикметою) — нерівність. Одної неділі виграш у сильного противника — другої програш слабому, в додаток ще на власному грищі! Брак власної чисельної публики, спричиняв постійний брак грошей в касі клюбу. Найсильніша частина дружини це допомога: Дейчаківський, Кравченюк, Бойко, оборонець Стасюк та Смішкевич в нападі. Воротар символ всієї дружини, раз дуже добрий, другий раз дуже слабий. Напад грав за системою „аби вперед".

5. „БЕРКУТ"— Н. Ульм. Молода, безпретенсійна дружина, швидка з твердими тилами і небезпечними напасниками. Переможець восени 1947 р. в грах за чашу м-ра Буцика. Макар, Банах, Солтис, Зарицький чвірка напасників, яка нераз робила багато клопоту своїм противникам. Тому, що деякі

Беркут — Н. Ульм з добутою чашою м-ра Буцика осінню 1947 р.

змагуни грали одночасно в німецьких клюбах, форма „Беркута" (до 1947 р. „Дніпра") залежала від участи того або іншого „туза".

6. „ДНІПРО"—Бамберґ. Створена завдяки старанням кількох фанатиків спорту, з невправних копунів. Це дружина, що по солідні́м кілька місячнім тренінґу під наглядом німецького тренера, домоглася успіху ввійти до кляси першунів. Назагал одна із найсимпатичніших дружин. Бужний, Чубко в обороні, Палій, Кульчицький в допомозі, Очеретко в нападі були найсильнішими точками. Брак нападу не дозволив на великі успіхи. Змушені важкими фінансовими умовинами відмовитися від праці тренера, бамбержці опинилися навесні 1947 р. на останньому місці. По перенесенні табору до Байройту, „бамберзьке Дніпро влилося в байройтське".

7) „СІЧ" — Реґенсбурґ. Так як і „Лев" — сперта головно на старших змагунах, до речі часто запрошених з дооколичних слабших дружин. Новак „кляси першунів" 1947 р. зумів не лише здобути в першій черзі (осінь 1947 р.) друге місце, але в дальших грах навесні 1948 р. зайняти перше місце та добути звання першуна на 1947/48 р. Вправність старших змагунів (Кобзяр, Гошовський, Томко) вміло сполучена з грою молодих (Маркевич, Кутний, Коханюк, Медведчук) дали незвичайно добрі наслідки. В клясі першунів мав найсильніший напад, швидку поміч та тверду оборону. Одна з

Футбольні дружини Січі і Сокола — Ельванґен на змаганнях в 1947 році

дружин, що любила приземну техніку. Головна хиба — брак доброго стану, що нераз коштував страти точок за останні 20-ть хвилин гри. Проте фінансова частина стояла в „Січі" добре, так що навіть грошева реформа не викликала в товаристві будьяких неґативних наслідків. В 1948 р. стягнувши до своїх лав майже всіх наших репрезентаційних змагунів, реґенсбурзька дружина зробилася без сумніву найсильнішою українською дружиною. З міжнародніх успіхів треба відзначити ряд перемог над поляками, югославами та німцями.

З огляду на відносини в суспільному та спортовому житті Німеччини, що заіснували в другій половині 1948 р. провід „Січі" постановив звернутися до наших репрезентантів з пропозицією залишитися, як цілість у Реґенсбурзі та розгравати змагання з сильнішими чужинецькими клюбами. Майже всі змагуни (з виїмком Куцана та Горського) зобо-

Дружина СТ „Україна"—Зальцбурґ в 1945 році зліва: Павлічка, Паладій, Скоцень I, Лапичак, Терлецький, Ленчицький, Ліперґ, Скоцень II, Банах, Лютак, Козюк

в'язалися брати участь і в серпні почалися раціональні тренінґи, до яких згодом заанґажовано тренера п. Сімона (колишній тренер С. Т. „Україна"). Для матеріяльної підтримки дружини створилося „Товариство Прихильників УСТ Січ", якого члени оподаткувалися в користь дружини; крім цього, великої помочі зазнало Т-во від управ місцевого та поблизьких таборів. Нормальний склад дружини творили: **Касіян та Чарнецький** — воротарі, оборонці: **Ходань, Арндт, Стасюк**, поміч: **Лютак, Медведчук, Гарасим, д-р Дейчаківський, Кутний**, напад: **Савка, Коханюк, Кобзяр, Закалужний, Маркевич, Зарицкий**. Крім них грали ще Камат, Душинський, Фоганка, Дорош. Найбільшими успіхами „Січі", за короткий час існування (10 місяців), це перемоги над дружинами тепер II. німецької Ліги ФЦ Бамберґ, АСФ Хам, реміс у Штравбінґу, добуття звання „Оберпфалцер Покальмайстер", перемоги над клюбами краєвої ліґи Вайден, РТ, та високі перемоги над дружинами окружньої ліги та ДП дружинами. В змаганнах за чашу Баварського Футбольного Союзу, „Січ" відпала в півфіналі, по прогрі в Інґольштаті з ФФЛ.

Найкраще віддзеркалення успіхів „Січі", це рецензії в німецьких спортових часописах, з яких деякі наголовки наводимо:

„Дружина першої Ліги переможена українською одинадцяткою 4:6". Ульм 46 (Оберліґа) — Січ Регенсбурґ 4:6 (4:2).

„Велика перемога Січі".

„Реґенсбурзька Січ перемагає Амберґ 10:2"

„Баварські змагання за чашу повні несподівання, Січ перемагає Вайден 2:1."

„Січ продовжує свій переможний похід, ФЦ Бамберґ—Січ 0:1."

„Січ стає пострахом змагань за чашу, ФЦ Гайдгоф—Січ 2:5".

„Переможець змагань за чашу Оберпфальц відомий, Січ—РТ 2:1".

Важніші висліди це: в Ляндсгуті — Репрезентація Югославів—Січ 1:4, в Бурґлендґенфельд АСФ Хам—Січ 0:8, в Хамі АСФ Хам—Січ 1:4 та 2:3, в Бамберґу ФЦ Бамберґ—Січ 0:1, в Штравбінґу — Штравбінґ—Січ 3:3, в Гофі Гоф—Січ 0:2, в Байройті ФЦ Байройт—Січ 3:3, в Ляндсгуті Ляндсгут —Січ 0:2, в Ульмі „Ульм 46"—Січ 4:6, в Байєрфурті (франц. зона) Байєрфурт—Січ 4:4, в Мюнхені Довбуш—Січ 0:7 та в Реґенсбурзі: Січ—Репрезентація чехів 12:1, Січ—Блискавіца 4:0, Січ—Ян 4:5, Січ—Амберґ 10:2, Січ—Вайден 2:1, Січ—РТ 2:2, 2:1, Січ—Довбуш 6:1, Січ—Леххуф 10:2.

В 1949 р. в наслідок посилення еміграції Січ послаблюється, обмежується до слабших противників і змаганнями в Діллінґені офіційно закінчує своє існування.

Змагання Мюнхен — Авґсбурґ в 1946 р.

8) „ДНІСТЕР" — Цуфевгавзен. Другий за чергою новак і зразу першун осінньої рунди на 1947 р.; п'ять виграшів ряд-по-ряд промовляють самі за себе! Дружина сперта, головно, на змагунів давнього „ФК Україна". Мікльош, Ленчицький в обороні, Мітрінґа, Мицавка в допомозі та Закалужний, Куцан в нападі, це найкращі змагуни „Дністра". Добра техніка, спокій (до часу, коли наслідки корисні для дружини), вправність та небезпечні хоч рідкі стріли нападу вирішали успіхи. Загалом, одна з найкращих наших дружин. На жаль, — по однім неприємнім інциденті, дружина мусіла вийти з ряду „кляси першунів".

9) „ДНІПРО" — Корнберґ. Наймолодше з чвірки „Дніпрів" і заразом найнеприємніший противник, через велике віддалення табору від інших українських осередків. 3-тий з черги новак нашої „ліґи". Молода, вирівняна, швидка, дуже амбітна і добре зіграна дружина. По перших поразках зуміла себе опанувати та здобути одне з перших місць, відсуваючи на задній плян ряд вправніших за себе дружин. Дуже добрий, але химерний воротар, Шапка в допомозі і Камат та Ярема в нападі заслуговують на особливе вирізнення. Головна хиба, технічна невитривалість і брак вправности. 1948 р. не дала ніякої ознаки життя.

Окреме місце займає „Ф. К. Україна“ (заложена в Австрії та перенесена до Баварії). Дружина, яка стояла осторонь від РФК, але довгий час приковувала увагу української спортової публики дуже високим рівнем гри в ряді перемог не лише над українськими, але головно над німецькими, навіть „оберліґовими“ дружинами („ФЦ Баєрн“-Мюнхен 5:0, 1:1, „Ульм 46“, „Вікторія“-Ашафенбурґ ітд.). Здавалося, що дружина, яка не лишн прийняла назву нашої Батьківщини і обіцяла продовжувати славні традиції своєї львівської однойменниці, але (спостерігаючи ряд перших зустрічей) мала до того кольосальні можливості, спроможеться стати нашим амбасадором у чужинецькому спортовому світі. На жаль, сталося інакше. Спроба запровадити професіоналізм до нашого спортового життя не повелася, тому, що забракло змагунам спортової етики та

Еміґраційна „Україна“: Скоцень І., Босий, Мікльош. Мицавка, Горський, Лютак, Куцан, Банах, Скоцень II., Цібах, Макар

дисципліни, а проводови солідности і фаховости. Доходило до того, що дружина грала по 3-є змагань на тиждень (не зважаючи на клясу противника, — щоб лише витягнути якнайбільше грошей) програвала одні змагання по одних, навіть з 3-то ліґовими противниками. Тон надавав усій дружині Скоцень II, найкращий галицький копун. Коли Скоцень грав добре, грала вся дружина, коли ж він не додержував форми, не та була й дружина. Тим часом останнє траплялося дуже часто. Остаточно дружина розпалася навесні 1947 р., кращі змагуни пішли до німецьких „оберліґових“ клюбів і лише вряди-годи „ласкаво виступали“ на змаганнях деяких українських дружин. Крім Скоценя на виріжнення заслуговують — Скоцень І, Мікльош, Куцан, Макар, Горський, Ленчицький.

Наприкінці подаємо кінцеві табелі із змагань за першість за час 1946—1948 рр. за областями і клясами, а саме:

Кляса першунів

Рік 1946

	ігор	відношення точок	воріт
1. „Лев“-Міттенвальд	4	7:3	13:10
2. „Дніпро“-Байройт	5	6:4	12:10
3. „Дніпро“ - Бамберґ	5	6:4	11:8
4. „Чорногора“ - Авґсбурґ	5	1:9	8:17

Рік 1946-47

1. „Лев“ - Міттенвальд	10	13:7	20:9
2. „Чорногора“ - Авґсбурґ	10	13:7	18:11
3. „Дніпро“ - Байройт	10	11:9	15:14
4. „Беркут“ - Н. Ульм	10	10:10	16:18
5. „УССК“ - Мюнхен	10	8:12	14:20
6. „Дніпро“ - Бамберґ	10	5:15	11:23

Рік 1947-48

1. „Січ“ - Реґенсбурґ	13	19:7	33:18
2. „Лев“ - Міттенвальд	13	18:8	33:16
3. „Чорногора“ - Авґсбурґ	13	15:11	24:20
4. „УССК“ - Мюнхен	13	12:14	18:24
5. „Дністер“ - Цуфенгавзен	7	10:4	17:14
6. „Беркут“ - Н. Ульм	12	10:14	15:40
7. „Дніпро“ - Корнберґ	12	8:16	19:29
8. „Дніпро“ - Байройт	13	6:20	20:33

Першість копаного м'яча 1948 (осіння черга)

1. „УССК“ - Мюнхен	3	4:2	7:2
2. УСТ „Ашафенбурґ“	3	4:2	7:2
3. „Чорногора“ - Авґсбурґ	3	3:3	5:6
4. „Лев“ - Міттенвальд	3	1:5	3:8

Табелі обласних кляс 1946/47 р.

Область Авґсбурґ

1. „Дністер“ - Людвіґсбурґ	8	13:3	24:6
2. „Зоря“ - Карльсруге	8	8:8	11:19
3. „Степ“ - Діллінґен	5	6:4	8:10
4. „Скала“ - Цуфенгавзен	5	6:4	13:16
5. „Чорногора“ - Авґсбурґ	8	6:10	12:13
6. „Беркут“ - Н. Ульм	8	4:12	9:26

Область Ансбах

1. „Сокіл“ - Ельванґен	12	19:5	34:11
2. „Тризуб“ - Ротенбурґ	13	16:10	25:17
3. „Пролом“ - Ансбах	13	14:12	29:25
4. „Гомін“ - Дінкельсбіль	13	12:14	23:18
5. „Дністер“ - Обернцен	12	12:12	21:23
6. „Хортиця“ - Райтерсайх	13	9:17	21:45
7. „Скала“ - Вайсенбурґ	13	7:19	21:35

Область Ашафенбурґ

1. „Дніпро“ - Корнберґ	4	7:1	16:8
2. „Запоріжжя“ - Ашафенбурґ	4	3:5	13:9
3. „Чорноморя“ - М. Кастель	4	0:8	9:21

Область Мюнхен

1. „Лев“ - Міттенвальд	9	14:4	28:11
2. „Орлик“ - Берхтесґаден	9	12:6	14:8
3. „Довбуш“ - Фрайман	9	8:10	16:11
4. „Богун“ - Розенгайм	9	7:11	11:19
5. „Прометей“ - Міттенвальд	5	4:6	10:17
6. УССК - Мюнхен	9	3:15	7:26

Область Реґенсбурґ

1. „Січ“ - Реґенснбурґ	9	15:3	43:11
2. „Сян“ - Пфаркірхен	6	10:2	10:9
3. „Буревій“ - Ноймаркт	8	9:7	26:16
4. „Дніпро“ - Байройт	9	9:9	15:17
5. „Степ“ - Ерлянґен	5	4:6	14:16
6. „Буйтур“ - Пфорцгайм	9	4:14	11:37
7. „Чайка“ - Нюрнберґ	6	1:11	6:25

Заміткa:

В табелях меншу кількість ігор мають новопосталі товариства, що брали участь у змаганнях за першість тільки у весняній черзі.

Олег Лисяк

Легкоатлетика

Коли оцінювати досягнення нашої еміґраційної легкоатлетики (точніше легкоатлетики американської зони Німеччини), то насамперед, доводиться ствердити, що вони нижчі від загального рівня інших наших ділянок спорту, а особливо спортових ігор. Ані високоякісними наслідками, ані масовою участю постійно активних змагунів, ані зацікавленням широких мас глядачів, легка атлетика не стала на такому рівні, якого можна було сподіватися. Діяли тут, крім причин, які не дозволили розвинутися й іншим видам спорту, ще й інші специфічні для легкоатлетики. Саме легкоатлетика більше ніж інші спорти, потребує впертого і наполегливого тренування, а на нашому ґрунті не знаходила для цього належного, так би мовити, „психічного клімату".

ли на йменя справжніх легкоатлетичних змагань, і то тільки до певної міри, бо, якщо оцінювати не тільки організацію змагань, яка силою факту не могла бути досконала на чужій землі, але теж технічне переведення змагань, то ми не тільки не поступили вперед, але остали позаду.

З наших спортових товариств, які плекали менше або більше послідовно легкоатлетику, Карпатський Лещетарський Клюб був 1946 р. безконкуренційний. Маючи низку змагунів, взяв участь не тільки в найбільшій кількості змагань (11, з того 7 проти чужинців), але здобув безконкуренційно перше місце на краєвих змаганнях. Другим, щодо кількости розіграних змагань було „Чорномор'я" з Майнц-Кастелю, яке розіграло 7 змагань. Далі йде

Першуни легкоатлетики в 1947 р. КЛК на змаганнях за першість у Мюнхені.
Зліва направо: Купчинський, Винар, сл. п. хор. УПА Мизюк, Шепарович, Кузів, Якемчук, Стебельський, Бойко

Роки 1946 і 1947 (1945 р. відбулися тільки одні легкоатлетичні змагання, організовані 27. 10. проф. Антоновичем за участю змагунів із таких клюбів: „Лев", КЛК, УССК, „Чайка", „Хортиця" і листопадовий біг та марш), ні кількістю змагань, в яких наші змагуни взяли участь (27 в 1946 р. і 28 в 1947 р.) ні рівнем наслідків не відрізняються від себе. Єдине, що різнить їх між собою, це більша кількість найкращих досягнень 1947 р. та влаштування 1946 р. краєвих змагань англійської зони.

Коли йдеться про оцінку змагань, то, мабуть, тільки обоє краєвих змагань ам. зони заслуговува-

УССК — 6 змагань. З 9 найкращих осягів в 1946 р. КЛК має на своєму конті 4, „Орлик" — 3 (Микитович), „Сокіл"-Б. Верісгофен і „Хортиця" по 1-ому. „Лев" вспів зате перемогти КЛК в змаганнях за першість мюнхенської области.

Інакше справа наступного року. КЛК виразно послаблений: його 7 змагунів здобуває на краєвих змаганнях вже тільки 3-те місце, за „Чорногорою", яка має цього року й найбільшу кількість змагань (7) та „Левом", що добуває першість зони різницею 10 точок перед „Чорногорою". По 4-ри змагання мають на конті УССК, „Степ" та „Беркут", а

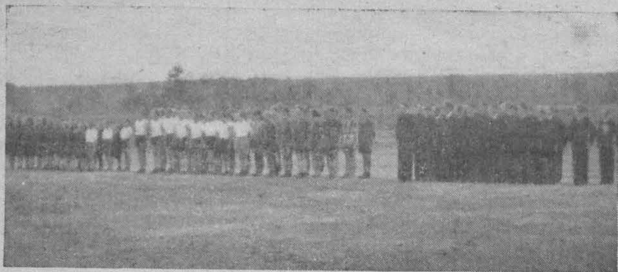

Краєві легкоатлетичні змагання брит. зони в Мунстерлагер 21-22. 9. 1946 піднесення прапору

Легкоатлет КЛК Юрій Купчинський стартував від куреня „Бурлак" на пластових змаганнях в Авґсбурзі і здобув цілий ряд перемог

Футболісти „Зорі" — Кар.ьсрґе стартували до легкоатлетичного кросу 25. 4. 19.6 р.

Ірина Дубас була безконкуренційна в 1947 році. Ось її стрибок вдовжину на Крайових легкоатлетичних змаганнях

„Дрогобицький" „Чорногора" на меті бігу навпростець в Новому Ульмі

Легкоатлетичні змагання в Мунстерлагер (1946)

Бойко І (КЛК) виграє біг на 200 м на крайових змаганнях в 1947 р. в Мюнхені

Попов, колисъ один з кращих українських змагунів показує прегарний грудний стиль

Бойко Роман фінішує в штафеті КЛК на крайових легкоатлетичних змаганнях у Мюнхені в 1947 р.

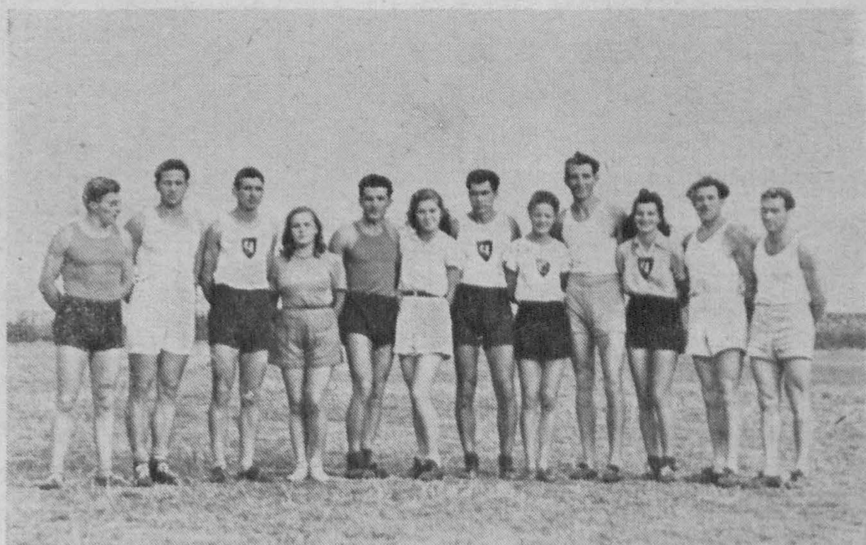

За першість десятизмагу чоловіків і П'ятизмагу жінок змагалися в Авґсбурзі Купчинськкий, Спольська, Яцишин, Маїк, Павловський, Фіцалович, Шкляр, Дубас, Обухівський і Микитович

Легкоатлетичний Першун 1948 року „Лев" Міттенвальд. Нагороду „Української Трибуни" тримає Обухівський

1 квітня, відбувся в Новому Ульмі кросс за першість зони

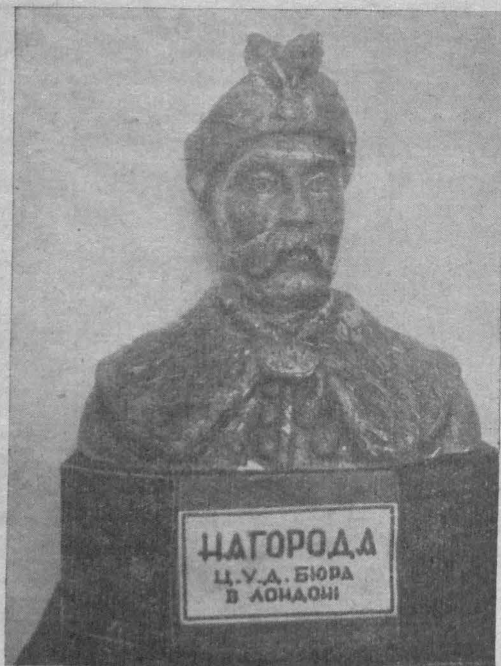

Нагорода ЦУД Бюра в Лондоні

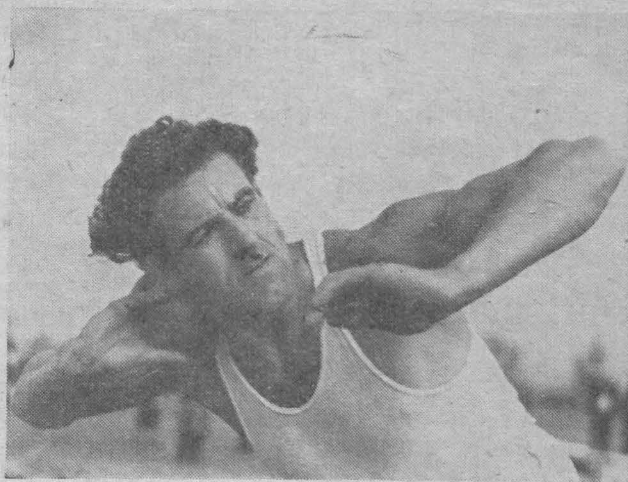

Обухівський — „Лев“ був нетільки репрезентаційним волейболістом і одним кращих спринтерів. З п'ятизмагу він зайняв друге місце в 1947 році

Микетюк (Орлик) під час мету диском на зональних змаганнях в Мюнхені в 1946 р.

Роман Микитович, один з найкращих наших спринтерів здобув найкращий еміграційний вислід на 400 м. на змаганнях в Мюнхені в 1947 р.

Купчинський (КЛК) біжить у штафеті

КЛК — 3. З 19 найкращих досягнень найбільше має „Чорногора“ — 8, КЛК — 5, „Лев“ — 5. Один рекорд (на 100 м. чоловіків) ділять поміж себе КЛК і „Орлик“ (Бойко і Микитович). Виразне піднесення активів „Чорногори“ цього року, сталося завдяки Ірині Дубас, що сама здобула 5 перших місць. „Лев“ здобуває перше місце і мандрівну нагороду „Української Трибуни“ завдяки сильній і численній дружині своїх всебічних спортсменів.

Багато ініціятиви виявляє 1946 р. „Хортиця“ — Травнштайн, якої визначними змагунами (потім „Степу“) були спринтерка Маїк, метун Яцишин та скакун Євсевський.

Наприкінці 1948 р. пробуджується найчисленніший наш осередок Ашафенбурґ і організує кілька змагань, зокрема „День Українського Спортовця“, на якому встановлюють кілька добрих досягнень, зокрема в метах та бігах. За те, заспало в цьому році близьке „Чорномор'я“, таке активне минулого року.

Цього ж року годиться занотувати рідкий у жіночому спорті випадок 20-річного ювілею участи в змаганнях „Матки“ Нижанковської-Войновської.

В 1948 р. „Олімпіяда ДП“ стала поважним поштовхом для наших легкоатлетів. Навіть колишню нашу рекордистку, Ірину Кобзяр-Варцабу, що вже

здавалося відійшла від спорту, приманила можливість зміряти свої сили у міжнародньому товаристві. До того перед самою олімпіядою прибув ще Петрівський, міжнародній студентський чемпіон Швайцарії на 100 м. (колишній змагун КЛК-Ярослав) та з'явилася талановита новачка Ліщинська. Почалася жвава праця над готуванням, так що на змаганнях в Нюрнберґу наші хоч не йшли спереду націй, але і не були позаду. Треба пам'ятати, що для більшости змагунів це були перші більші змагання, а для, напр. Левицької чи Ліщинської, взагалі перші в житті.

Крайові змагання відбулися місяцем пізніше в Мюнхені. Дали вони під спортовим оглядом цілий ряд першорядних досягнень, що творять еміґраційні рекорди. Вислідів: 11,3 Петрівського (КЛК) на

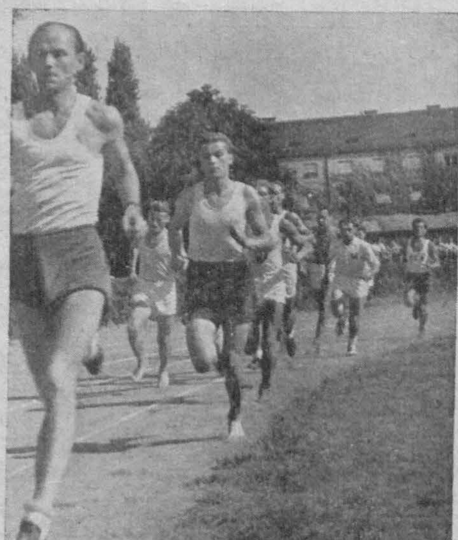

Не тільки в Англії існували духовники типу олімпійського переможця Лідела: на крайових змаганнях в 1947 році о. Опока веде біг на 3000 м

100 м., 13,2 і 28,2 на 100 і 200 м. Ліщинської (КЛК), далі 6,56 м. в стрибку в довжину Купчинського (КЛК) не треба вже соромитися. Також Ірина Дубас, „Чорногора" встановила новий рекорд в стрибку у довжину вислідом 4,78 м. і в бігу на 60 м. 8,1. Дружиново перше місце і мандрівну нагороду „Української Трибуни" здобув КЛК.

Після цих змагань відбулася ще тільки зустріч „Чорногори" із „Степом" і на цьому сезон 1948 р. закінчився.

Як бачимо, з цього короткого огляду, наша легкоатлетика спромоглася лише на чільні індивідуальні досягнення, натомість не розв'язала питання поширення легкоатлетики на широкі кола молоді.

Легкоатлетика не була популярна ні між змагунами, ні між глядачами. Це саме можна сказати і про суддів.

Найкращі легкоатлетичні осяги на еміґрації

Чоловіки

Біги:

			точки
100 м.	Петрівський Е. КЛК (1948 р.)	11,3	850
200 м.	„ „ „	23,6	775
400 м.	Микита Ю. „Орлик" (1946 р.)	53,9	745,90
800 м.	Павловський „Чорногора" (1948)	2:10	717,20
1500 м.	Дрогобицький О. „Чорногора" (1947)	4:31,5	722,45
3000 м.	Чмола Т., КЛК (1947)	10:08,6	669,4
5000 м.	Чмола Т., „Сокіл" - Бад Верісгофен (1946)	18:01,0	598,42
4x100 м.	репр. (Петрівський, Бойко Р., Купчинський, Микитович) 1948 р.	45,2	629
(400, 300, 200, 100)	„Лев" (Шкляр, Хижак, Обухівський, Барановський) 1947 р.	2:11,5	
(800, 400, 300, 100)	КЛК (Чмола, Купчинський, Бойко І і ІІ) 1947 р.	3:44,6	

Скоки:

скок у височінь	Євсевський „Степ" (1948)	1,67	707,5
скок у далечінь	Купчинський КЛК (1948)	6,56	716
трискок	Шкляр Я., „Лев" (1947)	12,18	646

Мети:

диск	Яцищин А., „Хортиця" (1946)	34,40	459,4
ратище	Бойко Б., КЛК (1947)	45,25	371,8
стусан кулею	Микитюк М. „Орлик" (1946)	12,00	314

Жінки

Біги:

60 м.	Дубас І., „Чорногора" (1948)	8,1	
100 м.	Ліщинська, КЛК (1948)	13,2	760
200 м.	„ „ „	28,2	767
800 м.	Дубас І., „Чорногора" (1947)	2:50,5	
4x60 м.	репр. (Варцаба, Ліщинська, Левицька, Дубас) 1948	32,7	
4x100 м.	„Чорногора" (Дубас, Янчиленко, Коломийців, Корсунь) 1948	1:01	455,4

Скоки:

скок у височінь	Варцаба КЛК (1948)	1,40	726
скок у далечінь	Дубас І., „Чорногора" (1948)	4,78	695

Мети:

диск	Кашубинська І., КЛК (1946)	26,62	371,84
ратище	Кульчицька, КЛК (1946)	22,19	230,08
стусан кулею	Нижанківська, КЛК (1948)	8,75	422,75

Черговість 10 найкращих досягнень наших легкоатлетів, обчислених на основі міжнародного показника (1000 точок за світовий рекорд) ось така:

1) 100 м.—11,3 сек. (Петрівський—КЛК) 850 точок,
2) штафета 4x100 м. чоловіків 45,3 сек. (Петрівський, Бойко, Купчинський, Микитович)— 829 точок,
3) 200 м (Петрівський—КЛК) 23,6 сек. — 775 точок.
4) 200 м. жінок 28,2 сек. (Ліщинська—КЛК) 767 точ.
5) 100 м. жінок 13,2 сек. „ „ 760 „
6) 400 м. 53,9 сек. (Микитович—„Орлик") 745,90 т.
7) Стрибок у височінь 1,40 м. (Варцаба, КЛК) 746 т.
8) 1500 м. 4,31 хв. (Дрогобицький, „Чорногора") — 722 т.
9) 800 м. 2:10 хв. (Павловський „Чорногора") 717 т.
10) Стрибок у довжінь 6,56 м. (Купчинський—КЛК) 716 точок.

Як бачимо з цього, найкращі досягнення здобули спринтери і спринтерки, стрибунки й стрибуни та бігуни на середні віддалі. Метуни були слабші.

Іван Красник

Відзнака Фізичної Вправности

Вправді українська установа Відзнаки Фізичної вправности має досить довгу історію, яка сягає 20-их років, та на жаль ця історія є бідна в досягнення і досвід, а через це сама установа ВФВ є мало досконалою. Так однорічна акція Українського Спортового Союзу під польською займанщиною, як і фраґментарична діяльність реферату спорту УЦК в часі німецької окупації, стрічали багато перешкод зовнішнього й внутрішнього характеру, що не можна їх розвою вважати нормальним. Доля поневоленого народу та воєнне лихоліття, ніяк не сприяли тяглости праці та керівництва, конечних для збирання та використовування досвіду, потрібного для стеження над раціональністю побудови правильника вимог, який повинен відповісти фізичному та психічному устроєві українського народу. Коли в державних народів над розвоєм установи ВФВ стежать численні комісії теоретиків фізичної культури, лікарів психологів і соціологів, які мають до своєї диспозиції маси досвідного матеріялу, то українські організатори подібної установи навіть не можуть користуватися цілістю правильника ВФР, ухваленого комісією фахівців У.С.С., в 1935 р. При розв'язанні УСС польська поліція сконфіскувала цей правильник, і довга та утяглива праця з трудом дібраної комісії пішла намарно, бо в опублікованій в журналі „Готові“ частині, були вміщені лише табелі вимог та кілька найважніших приписів, що відносилися до бронзової ВФВ.

Тому теж конференція фахівців фізичної культури, яку скликала РФК в 1946 р. до Бад Верісгофену для переглянення правильника ВФВ станула перед нелегким завданням і мусіла ограничитися до потвердження самих вимог, відкладаючи питання відтворення згл. уложення бракуючої частини правильника на пізніший час. Рівнож на цій конференції доручено РФК постаратися про новий значок ВФВ, бо значок проєкту С. Гординського введений за німецької окупації на місце першого значка проєкту Р. Бучацького, відповідає радше символови рекорду чим ВФВ.

Акцію за масовим поширенням ВФВ почала РФК в 1947 р. по переведенні організаційної та пресової пропаганди, зокрема в „Українській Трибуні“ заходом ред. О. Лисяка. Проби переводило 62 уповноважених на цілому терені західньої Німеччини та Австрії.

У висліді цієї акції набуло право носити значок ВФВ 1003 особи, яких поділ за приналежністю до товариств дав такий образ:

ЗВЕДЕННЯ ч. I.

ч. п.	назва товариства	місцевість	челов.	жінки	разом	% до населення
1.	„Лев“	Міттенвальд	132	35	167	4,11
2.	„Чорногора“	Авґсбурґ	80	54	134	5,26
3.	„Бескид“	Реґенсбурґ	73	51	124	
4.	„Січ“	„	37	2	39	3,90
5.	„Сум-Юнак“	„	26	6	32	
6.	„Запоріжжя“	Ашафенбурґ	83	21	104	
7.	„Пролом”	„	42	7	49	2,57
8.	„Беркут“	Новий Ульм	69	14	83	4,03
9.	„Степ“	Діллінґен	57	8	65	3,94
10.	„Заграва“	Ваєрн	38	12	50	22,12
11.	„Орлик“	Берхтесґаден	21	21	42	1,96
12.	„Пласт”	Фрайман	—	28	28	0,85
13.	„СТ Богослов“	Гіршберґ	20	—	20	
14.	„Сокіл“	Бад В-гофен	19	—	19	1,28
15.	„Пролом“	Етлінґен	9	7	16	0,80
16.	„Дніпро“	Байройт	5	11	16	0,74
17.	„Тризуб“	Ротенбурґ	1	—	1	0,50
18.	„Пласт. табор“	Берхтесґаден	—	14	14	
		разом:	712	291	1003	

З вище поданого зведення виходить, що найбільшу кількість відзнак здобули члени „Лева“. Коли однак візьмемо під увагу відсоткове відношення числа здобутих відзнак до числа населення табору, то на перше місце висувається „Заграва“ Ваєрн з 22,12 % (уповноважений д-р Островський). Між жінками перед вела „Чорногора“ завдяки проф. Кічанівській. Гідне відзначення є теж показне число відзнак здобутих студентами богословії в Гіршберґу. На жаль треба підмітити, що ні Пласт ні СУМ не присвятили акції ВФВ належної уваги.

Нижче подане зведення ч. II подає відношення здобутих відзнак за віком і статтю:

ЗВЕДЕННЯ ч. II.

чоловіки			жінки		
вік	сума	%	вік	сума	%
15—16	155	21,69	17—18	209	71,82
17—18	102	14,40	19—20	32	11,00
19—21	166	23,36	21—30	47	16,15
22—34	244	34,30	31—40	3	1,03
35—41	39	5,50	—	—	—
42	6	0,85	—	—	—
разом:	712	100,00		291	100,00

ЗВЕДЕННЯ III.

Відзнака Фізичної Вправности — Чоловіки 712

Група	Група II.						Група III.						Група IV.									Група V.					
Конкуренція	скок у далечінь			скок у височінь			біг 60 м.			біг 100 м.			мет диском			мет ратищем			мет булавкою			стусан кулею			мет мячем		
Вік	кількість	мін. макс.	пересічно	кількість	мін. макс.	пересічно	кількість	мін. макс.	пересічно	кількість	мін. макс.	пересічно	кількість	мін. макс.	пересічно	кількість	мін. макс.	пересічно	кількість	мін. макс.	пересічно	кількість	мін. макс.	пересічно	кількість	мін. макс.	пересічно
15—16	102	335 / 493	383	53	095 / 135	111	117	7,3 / 11,0	9,26	36	13,3 / 17,1	14,81	3	35.96 / 47.22	42.95	3	29.20 / 44.90	35.17	68	36.00 / 77.55	50.31	32	13.00 / 20.21	14.86	49	27.80 / 48.60	36.02
17—18	64	383 / 553	429	38	105 / 145	117	39	7,3 / 9,9	8,69	62	13,0 / 15,8	14,01	5	32.47 / 45.00	39.17				37	40.55 / 75.00	58.28	49	11.60 / 19.50	14.81	12	35.00 / 65.50	45.29
19—21	107	403 / 511	438	59	120 / 140	122				166	12,6 / 16,0	14,24	11	30.77 / 47.75	41.71	1		37.24	90	57.00 / 88.00	65.63	63	12.00 / 17.50	13.75			
22—34	171	405 / 542	438	73	120 / 147	125				239	12,1 / 15,4	13,22	23	32.10 / 56.90	38.86	6	41.40 / 53.02	45.95	100	55.00 / 96.40	68.59	115	12.00 / 19.95	14.41			
35—41	29	365 / 525	414	10	106 / 135	114				37	13,1 / 16,8	15,08	3	32.40 / 42.95	40.68				15	55.15 / 91.00	68.35	22	12.00 / 17.50	13.63			
42—	5	362 / 427	396	1		100				6	14,0 / 17,2	16,22							3	60.50 / 65.30	63.17	3	11.60 / 13.40	12.40			

ЗВЕДЕННЯ IУ.

Відзнака Фізичної Вправности — Жінки 291

Група	Група II.						Група III.			Група IV.						Група V.					
Конкуренція	скок у далечінь			скок у височінь			біг 60 м			диск			ратище			куля			мяч		
Вік	кількість	мінімум максимум	пересічно	кількість	мінімум максимум	пересічно	кількість	мінімум максимум	пересічно	кількість	мінімум максимум	пересічно	кількість	мінімум максимум	пересічно	кількість	мінімум максимум	пересічно	кількість	мінімум максимум	пересічно
17—18	125	280 / 405	308	84	085 / 130	094	209	8,8 / 12,1	10,42	11	20,00 / 26,00	23,10	10	15,00 / 28.80	25,51	20	10,00 / 13,55	10,58	161	25,00 / 40,00	29,35
19—20	23	293 / 343	315	9	085 / 115	095	32	8,7 / 11,6	10,58							10	10,00 / 12,90	11,00	18	30,00 / 35,00	31,74
21—30	35	290 / 406	318	12	090 / 116	101	47	9,0 / 11,6	10,63	3	28,12 / 40,65	34,96				25	11,00 / 14.20	11,64	13	35,00 / 48,00	36,22
31—40	3	290 / 332	306				3	10,8 / 11,5	11,23							1		12,70	1		36,00

Зведення ч. II виказує, що між чоловіками найбільший відсоток відзнак здобули старші спортовці (34,30%), дальше йде вік 19—21 літ, а щойно на третьому місці стоїть молодь у шкільному віці. В жінок, які в загальному здобули на наші відносини великий відсоток відзнак (29,1 %), справа представляється під цим оглядом краще, бо жіноча молодь у віці 15—16 здобула 71,82 % відзнак.

Цікавий теж образ дають два вижче подані зведення (ч. III і IV) найнижчих, найвищих і пересічних осягів у деяких найбільш популярних суперництвах.

Вже в часі ведення акції ВФВ комісія мовознавців доручила РФК змінити назву установи, впроваджуючи замість „справности“ слово „вправности“.

Рівнож у тому часі РФК приняла проєкт значка арт. мал. Василя Залуцького, на якому вміщений лук зі стрілою, мають символізувати фізичну культуру поставлену на службу нації.

Вже при кінці своєї діяльности в Німеччині, ухвалила РФК доповнення до правильника ВФВ, якого зміст у цілости подається нижче.

ПРАВИЛЬНИК
„ВІДЗНАКИ ФІЗИЧНОЇ ВПРАВНОСТИ“

I. Загальні постанови

1. Мета наділювання „Відзнакою Фізичної Вправности“ — це заохотити якнайбільші кола українського громадянства до сталого утримування фізичної вправности на такому поземі, якого вимагає всебічна служба і праця для Батьківщини.
2. Кожний громадянин, чи громадянка, що хочуть реалізувати ідею ВФВ мають, що два роки відбути пробу у п'ятьох груп, окремого правильника. Проби з окремих вправ можна відбувати впродовж цілого календарного року.
3. Межі віку, в яких допускаєть відбувати проби, сягають у мужчин від 14—44 року життя, а у жінок від 16—40 року життя, при чому можна відбувати проби теж у пізнійшому віці.
4 По успішному відбуттю проби громадянин дістає виказку на якій зазначається успішні відбуття дальших проб і одиноко ця виказка дає йому право носити „Видзнаку Фізичної Вправности“ відповідного роду.
5. „Відзнака Фізичної Вправности“ може бути признана в таких ступнях: крицева, срібна і золота. Рід відзнак признається в той спосіб, що промежуток часу від першого признання відзнаки до найвищої можливої межі віку проходячого пробу, ділиться на три рівні части і в першій третині признається крицеву відзнаку, в другій срібну, в третій золоту.

   При обчислюванні часу береться до уваги лише цілі календарні роки.
6. Якщо межа третини часу припадає зараз по році, в якому відбуто пробу, то відзнаку вищого ступня признається наступного року без поновного відбуття проби.
7. Найкороткий час третини може виносити два роки. Кожний, що відбуває проби, хоч би в найпізнішому віці життя, мусить відбути найменше три проби (що два роки), щоб дістати право носити золоту відзнаку.
8. Відбувати проби можна теж по 44 або 40 році життя, одначе це не має впливу на признавання роду відзнаки, хіба, що проби почато відбувати в такому пізньому віці, що для трикратного здобуття треба перейти поза найвищу межу віку.
9. По 44 або 40 році життя громадяни мають право носити без відбування проб цього рода ВФВ, яку вони останньо здобули.
10. Проби до „Відзнаки Фізичної Вправности“ має право проводити лише окремий уповноважнений Ради Фізичної Культури. Проби, проваджені без уповноваженого РФК, неважні.
11. Кошти подорожі покриває товариство, що організує пробу і спроваджує уповноваженого. В таких пробах мають право брати участь теж нечлени даного товариства, за оплатою не більшою 1 дол. або його рівновартости.
12. По відбуттю усіх частин проби, уповноважений пересилає точний звіт до

РФК, яка видає виказку, або потвердження на долученій виказку. Кошти набутти відзнаки покриває власник виказки.

13. Відбута проба втрачає свою силу якщо її не відновлено по двох роках. Хто хотів би по тому часі дальше проходити проби „Відзнаки Фізичної Вправности", мусить починати все від початку.

14. Право носити „Відзнаку Фізичної Вправности" втрачає той, хто вчинить злочин користолюбности, або негідний чести людини, зокрема українця.

15. Тимчасово втрачають право носити „Відзнаку Фізичної Вправности":

а) покарані адміністративним арештом — на час кари;

б) дискваліфіковані українськими спортовими властями — на час дискваліфікації;

в) шкільна молодь за недостатні поступи в навчанні на час призначений від управи школи.

16. Кожний громадянин, одержуючи виказку ВФВ, підписує ось яку заяву:

„Знаю докладно правильник ВФВ, і зобов'язуюсь моїм словом чести додержувати його постанов. Зокрема зобов'язуюсь як мине час права носити відзнаку, перестати носити її на моєму одягу.

....дня..

....

(підпис)

V. Подрібні постанови

1. Залучені вимоги (мініма) однакові для усіх років ВФВ.
2. Руханку для окремих категорій віку, належить вивчати на пам'ять та виконувати вправно.
3. Скоки у височінь і в довжінь належить виконати з відбиття правою і лівою ногою, а сума обох скоків має бути поділена на два.
4. Всі мети (диском, ратищем, кулею, булавкою і м'ячиком) належить виконати правою і лівою рукою, а їх сума має бути додана разом.
5. Плавання має відбуватись довільним стилем.
6. Біги, плавання та спортові гри можуть бути зачислені до проби лише з одної групи.
7. Біг відбуває кожний змагун одинцем.

Вправи чоловіків (слабших)

1. Впоряд	— Основні елементи впоряду.
2. Вправи рук	— Скок до розкроку. Підгин рук на барки: 1) випрост лівої руки вгору та правої руки вбік, 2) підгин рук на барки і т. д. Вправу виконати 4 рази в другу сторону.
3. Вправи ніг	— Малий викрок правою ногою до півприсяду (шермова постава). 1) Малий крок скосом вбік правої ноги з рівночасним досувом лівої ноги вправо, 2) як 1, 3) виклін правої ноги вперед — право, випрост правої руки вперед — вправої (штовх фльоретом). Вправу повторити 2 рази в сторону лівої, а два рази в сторону правої ноги.
4. Вправо тулуба (кадовба)	— Сід розкроком, руки вгору. 1) згин вперед — вліво, хоп долонями кістки ліво ноги. Три доповняючі ритмічні згини вперед — вліво. 2) випрям, піднос рук вгору, три ритмічні подроги рук назад. Вправу повторити два рази в сторону лівої ноги, два рази в сторону правої ноги.
5. Вправи тулуба	— Навшпиньки. Присід підпертий лівої руки з боку. Випрост ніг вправо до спохилу боком, 1) Піднос правої руки і правої ноги вгору, 2) Повторний рух до попередньої постави і т д. повторний рух до присіду підровом лівої руки. Вправу повторити два рази з підрову лівою ногою, два рази з підрову правою рукою.
6.	— Двійки. Руховик за руховиком. Одинки: ляг задом, руки вбік. Двійки: присід підпором, руки держать барки лежачих. Одинки: піднос ніг вгору. 1) Опуст ніг вліво до землі, 2) поворотний рух до попередньої постави і т. д. — Вправу повторити по три рази в одну і другу сторону.
7. Скоки	— Навшпиньки. Шість малих і великі скоки на місці.
8. Відпочинок	— Ляг задом, свобідно.
9. Рівновага	— Викрок правою ногою, руки вгору, 2) Згин правої в коліні, руки в бік, стрілка лівої ноги взад (вага), видержати. 3) як 1, 4) поворот до постави Т. с. на лівій нозі. Вправу повторити три рази на правій, три рази на лівій нозі.

10. Виси — „Двійки“ і „трійки“ стають біля себе боком, руки кладуть на собі на барки. Одинка за ними. На знак „одинка“ робить півприсід і хоп підхопом рук пари перед собою, вимет ніг вперед (півзвис). 2) поворот до постави. Вправу виконати шість разів. Потім наступає зміна в уставці.

11. Хід — Марш з назначуванням правою і лівою ногою на три темпа. Вправу виконати 10 разів правою і лівою ногою.

12. Біг — Повільний біг. Що третій крок підскок руки вбік. Вправу виконати 5 разів з відбиття правої, 5 разів з відбиття лівої ноги.

13. Скок через віконце — Двох руховиків стає проти себе у викроці (один правою, другий лівою ногою) беруться за руки та роблять віконце. Всі інші руховики скачуть через це віконце. Кожний руховик виконує три скоки.

14. Закінчення — Марш зі співом.

Для сильнішої групи вправи ті самі, тільки збільшується число виконування вправ, не більше одначе як на 50% всіх вправ.

Вправи жінок

1. Впоряд — Збірка в дволаві. Марш. В марші перейти в чвірки. Чвіркова кольона до вправ.

2. Вправи рук — 1) Підгин рук на барки, 2) Випрост рук на бік (долоні хребтом в гору), 3) Оплеск долонь над головою, 4) Опуск рук боком в низ, удар долонь об стегна і підгин рук на барки (як 1). Вправу виконується чотири рази.

3. Вправи ніг — 1) Викрок лівої ноги, піднос рук в перед, 2) Погин лівої ноги до викроку в перед, перенос рук в перед або в бік, 3) Глибший погин лівої ноги, удар пальцями закрочної ноги об землю, 4) Поворотний рух лівої ноги до основної постави. Вправу виконати 4 р. лівою, 4 правою ногою.

4. Вправи тулуба (кадовба) — Розкрок лівої ноги, підгин правої руки над головою, згин основної постави. Вправу повторити по два рази.

5. — Ляг передом, руки в бік. 1) Випр'ям назад, згин голови назад, згин правої ноги в коліні і схоп правої ноги в кістці, 2) Поворотний рух до вихідної постави, 3) Як 1 — тільки згин лівої ноги, 4) Поворотний рух до вихідної постави, 5) Як 1 — тільки згин обох колін. Вправу виконати по два рази.

6. — Перекучка вперед до сіду розкроком, круг лівої руки назад в гору, згин в перед, удар лівим пястуком об землю між ногами, 3) Круг рук (обох) назад в гору і удар пястуками об землю між ногами. Вправу повторити 4 рази.

7. Скоки — Два малі скоки на місці, третій високий, розкроком з півоборотом в ліво, мах рук в бік. Вправу виконати чотири рази вправо, чотири рази вліво.

8. — Сід. Ляг задом, свобідно, по 3/4 хвилини сід, постава.

9. Рівноважні вправи — 1) Ступінь лівої ноги вперед, піднос рук в перед, 2) Випрост лівої ноги вбік, 3) Ступінь лівої ноги в перед, піднос рук вперед, 4) основна постава. Вправу виконати 2 рази правою, 2 рази лівою ногою.

10. Вправа заступаюча виси. — (утворити колесо вісімками). Руховички, що стоять на зовні колеса виконують підхоп на злучених руках товаришок, що творять внутрішне колесо і посувають ноги в перед до **підвису задом**. Вправу виконати 4 рази.

11. Танки — 1) розкрок правої ноги, 2) Перехрест правої ноги назад, 3) розкрок правої ноги 4) Перехрест лівої ноги вперед. — 1) Скок на місці на обох ногах, 2) Скок на місці на правій нозі, із стрілкою лівої ноги вперед, 3) Як 1, (Скок на місці на лівій нозі, стрілка правої ноги назад. Вправа 4 x 4.

12. Скоки — (в колесі) парами, до себе чолом, руки злучені. Постава навколішки (або сід навколішки). Скоки понад руки стоячих навколішки. Виконати найменше 10 скоків.

13. — Марш зі співом.

Для сильнійшої групи вправи ті самі, тільки збільшується число виконання вправ. Не більше одначе як на 50%.

ОД РФК..

ПРОТОКОЛ З ПРОБИ ВІДЗНАКИ ФІЗИЧНОЇ ВПРАВНОСТИ

організованої УСТ„..“ в .... в дні .... 19.........

Зголошених учасників.............................з того виповнило: повні вимоги...............частинно...............не виповнило.......................

Поодинокі осяги чоловіків — жінок:

пор. ч.	Прізвище та імя змагуна і спорт. принал.	категорія віку	I.			II.				III.		IV.				V.		Дата і місце народження
			число вправи			ч. впр.	ліва	права	сума ділена через 2	ч. впр.		ч. впр.	ліва	права	сума ділена через 2	ч. впр.		

Відпоручник Обласної Комісії ВФВ

Провідник змагань

Секретар змагань

Табеля вимог Відзнаки Фізичної Вправности

Група	ч. вправи: чол.	ч. вправи: жін.	вправи до проб ВФВ	Чоловіки — категорія віку: 15-16	17-18	19-21	22-34	35-41	42	Жінки — категорія віку: 17-18	19-20	21-30	31-40	41
1.	1	1	Руханка згідно з взорами для поод. кат. віку											
	2	2	Плавання—дов. стиль в м.	50	100	100	100	100	100	50	100	100	100	100
2.	3	3	Скок в далечінь з розбігу в метрах	3.30	3.85	4.10	4.10	3.85	3.30	2.80	2.90	2.95	2.90	2.80
	4	4	Скок у височінь з розбігу в метрах	0.95	1.05	1.20	1.20	1.05	0.95	0.85	0.90	0.90	0.90	0.85
	5	—	Лещетарський скок — м.	7	15	18	23	7	—	—	—	—	—	—
	6	5	Стартовий скок у воду в секундах	5	$4\frac{1}{2}$	4	4	так	так	6	$5\frac{1}{2}$	5	так	так
	7	6	Скок до води з розбігу в точках	—	6	7	7	6	—	—	6	7	6	—
3.	8	7	Біг 60 м. не на біжні в секундах	11.2	10	—	—	—	—	12.4	11.6	11.4	11.6	12.4
	9	—	Біг 100 м. не на біжні в секундах	17.4	15.8*	15.6	15.4	15.8	17.4	—	—	—	—	—
	10	—	Біг 400 м. не на біжні в хвилинах	—	—	1.26	1.23	—	—	—	—	—	—	—
	11	8	Плавання 50 м. довільний стиль в хвилинах	1.2	—	—	—	—	1.2	1.25	—	—	—	1.25
	12	9	Плавання 100 м. довільний стиль в хвил.	—	2.45	2.30	2.15	2.45	—	—	2.55	2.45	2.55	—
	13	10	Біг 300 м. на звич. совгах — в хвилинах	1:0	0:55	—	—	0:55	1:0	1:20	—	—	—	1:20
	14	11	Біг 500 м. на звич. совгах в хвилинах	—	—	1:45	1:25	—	—	—	1:50	1:45	1:50	—
4.	15	—	Мет. диском (вага 2 кг) в м.	—	—	30	32	30	28	—	—	—	—	—
	16	12	„ „ „ 1 „ „	26	32	—	—	—	—	20	24	26	24	20
	17	—	„ ратищем „ 0.8 „ „	—	—	37	42	—	—	—	—	—	—	—
	18	13	„ „ „ 0.6 „ „	24	30	—	—	—	—	19	23	25	23	19
	19	—	„ булавкою „ 0.5 „ „	36	45	57	65	57	57	—	—	—	—	—
	20	—	Стусан кулею „ 7.25 „ „	—	—	12	13	12	11	—	—	—	—	—
	21	—	„ „ „ 5.— „ „	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	22	14	„ „ „ 4.— „ „	13	—	—	—	—	—	—	10	11	$10\frac{1}{2}$	10
	23	15	Мет. м'ячем до відбив. в м.	30	35	—	—	—	—	25	30	35	—	—
	—	16	Мет. тяжким м'ячиком в м.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35	40
	24	17	Шерм	—	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так
	25	18	Стріляння з лука на 15 м в точках	60	50	55	60	50	55	50	55	60	50	55
	26	19	Спортові гри „В“ участь в тов. змаганнях знання засад гри	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так
5.	27	20	Марш 5 км. в хвилинах	50	—	—	—	—	50	—	48	43	48	—
	—	21	Марш 3 км. в хвилинах	—	—	—	—	—	—	25	—	—	—	25
	28	—	Марш 10 км. з обтяж. $7\frac{1}{2}$ кг. в годинах	—	2	1.30	—	2	—	—	—	—	—	—
	29	—	Марш 10 км. з обтяж. 12 кг. в годинах	—	—	—	1.30	—	—	—	—	—	—	—
	30	—	Марш 30 км. з обтяж. 12 кг. в годинах	—	—	7	6	7	—	—	—	—	—	—
	31	22	Дводенна піша мандрівка в кілометрах	35	40	50	60	50	35	30	35	40	35	30

Група	ч. вправи		вправи до проб ВФВ	Чоловіки						Жінки				
				категорія віку										
	чол.	жін.		15-16	17-18	19-21	22-34	35-41	42	17-18	19-20	21-30	31-40	41
	32	23	Триденна піша мандрівка в кілометрах	—	55	70	84	60	—	—	55	66	55	—
	33	—	Біг 3 км. не на біжні в хвил.	—	15:24	14:42	—	15:24	—	—	—	—	—	—
	34	—	„ 5 „ „ „ „ „	—	—	—	26	—	—	—	—	—	—	—
	35	—	Лещетарський біг 3 км. „	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	36	24	„ „ 5 „ „	—	40	—	—	—	40	—	52	50	52	—
	37	25	Біг на звич. совгах 1 км. „	4	—	—	—	—	—	4:30	4	3:45	—	4:30
	38	—	Їзда колесом 20 км. „	—	—	1:15	1:10	1:15	—	—	—	—	—	—
	39	—	1-ден. кінний рейд в км. „	—	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	40	—	2- „ „ „ „ „	—	—	100	120	100	—	—	—	—	—	—
	41	—	Плавання 200 м. в хвил.	—	5.30	—	—	—	5.30	—	—	—	—	—
	42	—	„ 400 м. „	—	—	11.40	—	11.40	—	—	—	—	—	—
	43	26	Веслування А	Одноденна водна прогулька										
	44	27	Спортові гри „Г“, „Ґ“	Міжкурінні і таборові змагання										

О-як

Гокей на льоду

Найпізніше з усіх ділянок спорту на еміґрації почали діяти гаківкарі на льоду. Щойно четвертого року нашої еміґрації постала перша наша еміґраційна гаківкова дружина, тоді під назвою УРСТ Лев-ІМКА в Міттенвальді. І хоч була вона із усіх інших наших спортових дружин найбільш імпровізовано зорганізована, досягла чимало успіхів, і то не тільки у формі декількох виграшів у німецьких, але теж і вдалих зустрічей з американськими, австрійськими, італійськими і іншими дружинами.

Опізнення це сталося тому, бо не було добре вдержаного льоду, спеціяльних ковзанів - панченів, конче потрібних охоронячів, київ, кавчукових кружків, та, кінець-кінцем і суперників. Цього всього не можна було знайти в одному місці. Тому навіть такий ентузіяст льодового спорту, як Омелян Бучацький, не міг цим бракам подолати, тимбільше, що реакція змагунів була слаба, а меценатів спорту ніяк не можна було приєднати. Тому в 1946 р. скінчилося на кількох статтях та закликах в „Українській Трибуні“, та зареєструванні в РФК нового клюбу „Карпатські Вовки“. Але Бучацький не піддається. 1947 року він починає наново. Провадять розмови з приватними людьми, які могли б фінансувати видатки пов'язані з доповненням одержаного від ІМКА виряду, який частинно навіть... надавався до вжитку. Переговори з „приватниками“ розбилися, натомість більше зрозуміння виявив громадський чинник міттенвальдського табору. Потрібних декілька тисяч марок знайшлося, куплено ковзани й черевики, а решту доповнено власним промислом.

Період готувань закінчено 15 лютого 1948 р. і на льодовому стадіоні в Ґарміш-Партенкірхен стала вперше українська гаківкова дружина за кордоном до гри з недуже сильним противником „ГЦ Ґрайнав“, дружиною з малої місцевості коло Ріссерзее. Наші виграють 8 : 4. Другі змагання вже проти сильнішого противника „Вайльгайму“ закінчуються ремісом 7 : 7. Наступна зустріч — це реванш проти першого противника „Ґрайнав“, закінчений високою перемогою наших 18 : 4, які цим разом, маючи вже за собою два виступи, роблять із противником, що хочуть. Черговий виступ, це виїзд до Берхтесґадену, де перед численною нашою і чужинецькою публікою гокеїсти „Лева“ виграють з місцевим, до речі, слабим клюбом тільки 4 : 1. Наступні змагання відбулися в Мюнхені на „Прінц-Реґентен-Стадіон“ з американською військовою дружиною „Ред Вінґс“ (до речі, четвертою в змаганнях за першість зони), яка програє нашим 10 : 1. Перша зустріч українського спорту з американцями записана на нашому конті в балянсі майбутніх зустрічей. Змагання фільмують, а чужинці висловлюються якнайкраще особливо про пару Дицьо-Бучинський та братів Савів. Воріт боронив в цих змаганнях Шкляр.

Гокейна дружина „Лева“ перемагала німців і американців. Дружина перед зустріччю проти американської дружини „Ред Вінґс“ на стадіоні Прінц-Реґентен у Мюнхені.
Зліва направо: Саво I і II, Калитяк, Лисяк, Бучацький, Шкляр, Марковський Світенко, Цимбалістий і Дицьо

„Леви“ наступають... З усіх боків ведеться наступ на ворота американців „Ред Вінґс“. В білих дресах наші змагуни: Лисяк, Дицьо (5), Бучацький і Цимбалістий (3).

Першу прогру, але і заразом найсильнішого противника дає наступна зустріч в Ґарміш проти першуна американських збройних сил в Европі, дружини офіцерів з Нойбіберґ з вислідом 5:1 в нашу некорисeть. Зате у відплатних змаганнях наші змагуни застосували належну тактику комбінаційної гри та обминання безпосередніх зустрічей з сильнішим фізично противником. У висліді американський першун програє 3:4. Без сумніву, найбільший успіх нашого гокея. І знов Бучацький та Дицьо були головними авторами перемоги.

Наступні змагання проти резерви колишнього першуна Німеччини „Ріссерзее" наша дружина програє, не зважаючи на її підкріплення нашими американськими товаришами, з яких особливо Раян на воротах і Джо Боджолі в нападі робили що могли. В наслідок деяких організаційних похибок не вдалося довести до кінця зустрічі із „Пройсен" Крефельд так що на тому сезон 1948 року закінчується.

Склад дружини „Лева" в 1948 році був такий: Бучацький, Цимбалістий, Саво І, Саво ІІ, Дицьо, Світенко, Лисяк, Марковський, Мочерняк, Шкляр, Муць і Будний.

В наступному (1949) році пробується знову у Міттенвальді зрушити громадянство щоби знайти допомогу, але це не вдається. Змагуни самі входять в контакт з німецькими колами на другому кінці Баварії (в Ашафенбурзі) і здобувши виряд, можуть далі грати. Деякі змагання грається далі як „Лев", деякі як Ашафенбурґ. В кожному разі наші грають доволі багато змагань і роблять добру пропаганду. Склад дещо змінюється, але в засаді все лишається постарому.

Несподівано для самих гокеїстів вони переіснують ще і третій сезон, в 1950 році. Дружина міняє назву на „УРСТ Довбуш" і розгриває численні змагання в Німеччині, проти німців, американців і австрійців, а навіть в Італії проти „Дяволі Россо Нері" в Міляно. Наш найкращий гокеїст Бучацький працює вже другий рік як тренер віце-чемпіона Австрії „Е Ф Іннсбрук". До дружини входить кількох чехів і словаків, як відомо добрих гокеїстів. Останній сезон закінчує поїздка на північ і захід Німеччини.

Підсумовуючи все згадане треба ствердити, що гокеїсти виявили багато енергії і ініціятиви і добилися таких успіхів як мало котра ділянка спорту. В кожному разі вони виїздили за кордони Німеччини, що не пощастило ніяким іншим дружинам з інших ділянок спорту, перемагали добрі чужинецькі дружини, а навіть наш чільний змагун Омелян Бучацький був вчителем гокеїстів австрійського віцепершуна. В інших ділянках спорту всеж таки ми дотепер вчимося самі, а не навчаємо.

Треба лише шкодувати, що організаційна сторінка не стала на одному рівві із спортовими можливостями дружини.

Завжди разом... Дицьо і Бучацький почали разом свою кар'єру у львівській „Україні". Вони й були найкращими грачами „Лева" і „Довбуша"

Роман Рогожа

Лещетарство

Ґарміш-Партенкірхен, Оберстдорф, Міттенвальд, Берхтесґаден, Райт ім Вінкль — це назви, які кожному, що цікавиться лещетарством, а також лещетарським спортом, промовляють самі за себе.

У цій країні лещетарського спорту опинились й наші лещетарі разом з більшою частиною української еміґрації. І здавалось, що власне в ділянці лещетарства наші спортовці, мешканці таборів в Міттенвальді і Берхтесґадені могли б перейти рівень лещетарів з краю, а передусім, що найважніше, вся українська молодь могла б використати можливості, щоб побільшити лави українських лещетарів і мандрівників. Та воєнне лихоліття, брак виряду та матеріяльне становище еміґрантів стало цьому на перешкоді. Ледве два-три десятки давних лещетарів-ентузіястів могло спромогтися виклопотати виряд та можливости менше, або більше правильних вправ. І лише їх приклад заохотив малу горстку проворнішого доросту, який не оглядаючися на УНРРА, чи ІРО, взявся за роздобуття виряду.

Гавриляк (КЛК) здобуває друге місце в змаганнях за першість в Берхтесґадені в 1947 р.

Оцінку усього лещатарського дорібку доводиться скласти на підставі трьох відбутих зимових змагань за першість у Берхтесґадені в сезоні 1946-47, таких самих змагань за першість у Міттенвальді в сезоні 1947-48 і 1949-50, які відбулися в усіх чотирьох індивідуальних видах, у т. зв. альпійській і норвезькій комбінаціях і нарешті двох міжнародних зустрічей і декількох інших змагань.

На цих змаганнях впадав в очі, передусім, брак у багатьох змагунів осіннього підготування, змагальної практики, а головно майже в усіх брак досвіду в добиранні змазок. Змагунів можна поділити на дві кляси: тих, які своє місце серед змагунів здобували давніми роками в краю, і цілком нових, що ввійшли в лави змагунів уже тут на еміґрації. Решта — це початківці в лещетарському спорті.

Із знаних це Качмар, Купчинський, Гавриляк Сліпко, Гладкий. Із нових Левицький, Ступницький, Цьолко, Лоґуш і Білинський. Як бачимо, кількість

Роман Качмар в 1947 році в Берхтесґадені на меті плоского бігу на 12 км.

невелика, але і якість теж не одного рівня. На перше місце висувається Качмар. Його осяги на змаганнях дали правдивий образ його вартостей. Це змагун знаний із останніх змагань в Галичині, що своє знання здобув довголітнім готуванням і дбайливою працею над собою. Велику несподіванку зробив він молодшим змагунам, здобуваючи першість в усіх видах, так індивідуальних, як і збірних. Це не випадок, але наслідок його невтомного готування й праці над собою. Тому його можна сміливо назвати найкращим українським лещетаром на еміґрації.

На друге місця вийшов Ступницький (Лев), що наступав на п'яти своєму вчителеві, здобуваючи всюди друге місце. У нього видно було далеке покращання проти попередніх змагань. Це молодий, великий лещетарський талант, який за послідовної праці над собою, міг би вийти на чоло наших змагунів-лещетарів. Бракувало йому ще тільки бездоганного технічного опанування лещет так у з'їзді, як і в плоскім бігу.

Всебічний спортсмен Юрій Купчинський (КЛК) підчас лещетарського з'їзду в Міттенвальді

На дальших місцях Купчинський, що все був грізним противником першунів. Це змагун однакової кляси з Качмарем, одначе йому бракувало змагового досвіду в змазуванні дощок, як і теоретичного підготування. У Гавриляка і Левицького слідний брак належного підготування.

Ціхонь („Довбуш") скаче у Берхтесґадені

Бучацька і Качмар (КЛК) були найкращими лещетарами на еміґрації

За таких добрих умов повинен був якийсь із молодших змагунів присвятити себе виключно цій ділянці й дійти до добрих наслідків, як, наприклад, Лоґуш в альпійській комбінації.

Серед жінок немає в нас тепер ні одної змагунки, яка б могла зрівнятись із єдиною і найкращою лещетаркою Д. Бучацькою. За останні два роки, маючи змогу відбути добре підготування, вона піднесла свій рівень технічного опанування їзди так, що своїми здобуттями часом випереджувала й деяких чоловіків. Бракує їй лише фізичної сили і витривалости.

Найкраща поміж жінками, Дарія Бучацька (КЛК) перемагала неодноразово своїх чол. суперників

Найгірша справа з лещетарськими стрибками. Ані довжиною, ані стилем, вони не могли задовольнити навіть найменше вибагливого судді. В усіх змагунів брак опанування тяглости лету і техніки приземлення. Навіть Качмар не поліпшив свого рівня; як у всіх, так і в нього брак праці і підготування в цьому виді.

Підсумовуючи це все, можна сміливо ствердити, що в наших еміґрантів-лещетарів бракувало відповідної послідовної підготовки, так осінньої, як і зимової.

Бракувало теоретичних і практичних студій у цій ділянці. Загалом бракувало зацікавлення лещетарством серед молоді, бракувало на старті моло-

дих талантів, на яких можна б будувати майбутнє. Тим то в цій ділянці спорту ми не лише не поліпшили нашого стану, але, здається, спинилися на місці, коли не брати до уваги досягнень вузького кола декількох змагунів.

З-поміж клюбів на перше місце висувається КЛК з своєю краєвою лещетарською традицією, далі йде „Лев" і „Орлик", обидва товариства, що мали найкращі умови для лещетарства.

На цьому місці не можемо поминути мовчанкою спробу наших лещетарів змагатися з чужонаціональними змагунами, в першу чергу з балтійцями, далі польськими, чеськими змагунами, очевидно, еміґрантами. В 1949 році після наших зональних змагань в Міттенвальді, відбулися 18—20. 2. змагання за першість ДП в Ґарміш-Партенкірхен в рямах „Інтернаціонале Вінтер Шпорт Вохе". Участь брали крім нашої репрезентації — естонці, латвійці, литовці, поляки і чехи. В складі нашої дружини виступили Кочмар, Купчинський, Лоґуш, Білинський, Кузик II, Ступницький, Цьолко і декілька нових.

Наші лещетарі виграли альпійську комбінацію в такому порядку: 1) Лоґуш, 2) Качмар, 3) Ступницький. В крутобізі порядок був такий сам, щойно після Ступницього четверте місце заняв естонець Юрі Каук, а після Білинського шосте латвієць Упце Райніс,

В штафеті на 4х10 км, перші латвійці — другі українці. Характеризуючи ці змагання можна ствердити, що спроба назагал була вдала, однак через некомплетний склад представників до плоского бігу, українські змагуни мусіли вдоволитися другим місцем в штафеті 4х10 км, не зважаючи на участь Качмара і Ступницького.

19-го марта відбулися як другий міжнародній виступ, організовані ІМКА змагання в Оберстдорфі за першість ІМКА в Німеччині. Наші взяли участь в складі: Качмар, Купчинський, Шарко, Шепарович, Лисяк, Ступницький, Лоґуш і Кузик II. В крутобізі перше місце здобув Лоґуш перед естонцем Ліів, третій Качмар. В плоскім бізі на 12 км. Ступницький заняв друге місце за першуном Німеччини Юкку Пентом (фінляндець).

Провідниками обох експедицій були Качмар і Лисяк (КЛК).

Останні змагання на еміґрації це ювілейний крутобіг КЛК з нагоди 25 річчя існування клюбу. Біг відбувся на Даммкарі (2486 м.) у високогірських умовах, при великій різниці висот, на трасі міжнародних „Штедте Реннен". Змагання виграв Качмар перед Ступницьким і Купчинським, дружинову нагороду здобула дружина КЛК—Качмар, Купчинський, Шепарович, Лисяк, Шарко перед дружиною „Лева".

Усі ці осяги не виявили однак належно рівня наших лещетарів, беручи на увагу, що навіть у міжнародних зустрічах противниками були такі самі лещетарі еміґранти чужинці. Якщо би прийшлося зрівняти нашим лещетарам з німецькими змагунами, то виявилося б, що наші змагуни дорівнюють середній німецькій клясі.

Та все це, коли брати до уваги можливості, що мали їх наші змагуни — дуже мало і тому в ділянці лещетарства нажаль, не можемо відмітити належного успіху і поступів.

В крайових змаганнях 1948 р. переміг КЛК в Міттенвальді. Зліва направо: Гавриляк, Курилко, Терлецький, Купчинський, Бучацька, Лисяк, Варцаба, Бучацький, Качмар

Роман Припхан

Плавацький спорт

Цей такий популярний і умасовлений у інших народів спорт, на жаль, не знайшов належного розуміння ані серед наших спортовців, ані серед проводів спортових товариств.

Тому теж і на еміґрації в ділянці плавання ми аж ніяк не поступили вперед, хоча до того мали всі дані. Високий рівень німецького плавацького спорту, багато рік, озер та басенів, а до того гуртове життя в таборах без спеціяльного заняття в непоганих матеріяльних умовинах (1945-1946 р.)—здається, могли збільшити кадри наших плаваків та поліпшити їх стиль. Одначе наші плавацькі змагання виявляють щось інше. З двох плавацьких змагань, що відбулися на еміґрації в Німеччині, тільки другі мають певне значення, бо змагання в Ульмі проводились серед дуже несприятливих умов (басен із спадистими берегами, холодний день), що їх вислідів не можна брати до уваги. Зате останні плавацькі змагання 1947 р. в Мюнхенському Фольксбаді цілком відповідали змаговим вимогам. В них взяло участь 27 змагунів (-ок) з 6-ох клюбів, переважно з провінції (КЛК не пощастило, бо він виставив тільки чотирьох змаґунів) — а перемогла великою різницею точок реґенсбурзька „Січ“, що не мала ґрізного дружинового противника, бо КЛК сильний індивідуальностями (Якубовський, Целевич та Добрянський), виступив без своїх надійних кравлістів (Бондаренка, Фотчука та Купчинського). Індивідуальні виступи на декотрих віддалях були на багато кращими від зах.-українських рекордів, завдяки насамперед Андрієвському (50 м. дов. 31,4) та Якубовському, які колись належали до української плавацької екстра-кляси. Ці висліди можуть нам імпонувати, але напевно не задовольняють самих змагунів, що колись 100-ку плавали нижче 1,05. На обох згаданих змаганнях може більше, як на інших було видно брак тренінґу та змучення частими стартами (упродовж години інж. Андрієвський стартував 4 рази). Інші висліди були кращі від галицьких осягів. Сумним явищем був брак юніорів, та нових прізвищ. І саме в цьому глибока причина цілої нашої безвиглядности у ділянці плавання.

Найкращі змагуни Крайових Плавацьких Змагань: в першому ряді Шумило, Колодій („Довбуш“) Стефанівська (КЛК) і Чипчар („Січ“). Другий ряд: Якубовський (КЛК), Андрієвський („Чорногора“) Припхан („Січ“) і Целевич (КЛК)

В плаванні саме молодий вік відограє дуже велику ролю. Алєкс Жані, теперішній світовий рекордсмен має 21 літ, а маючи 14 літ, був він вже першуном Франції. Теж і неперевершені голляндські рекордистки дуже молоді віком. Тому, коли хочемо виховати добрих плаваків і вивести наш змаговий плавацький спорт на ширші води, мусимо починати від шкільної молоді. Далі, треба створити умови для сталого і систематичного тренінґу, а охочі вже найдуться.

Найкращі осяги наших змагунів на еміґрації:

Жінки:

50 м.	стиль довільн., Шумило О., „Довбуш“	51,8 сек.
100 м.	„ „ „ „	2:01,2
100 м.	„ клясичний, Чипчар Я. „Січ“	2:6,3

Чоловіки:

50 м.	стиль дов., Андрієвський „Чорногора“	34,4 сек.
100 м.	„ „ „ „	1:13,7
200 м.	„ „ „ „	3:04,1
400 м.	„ „ Якубовський М., „КЛК“	7:14,8
100 м.	„ клясич. Целевич В., „	1:39,4
200 м.	„ „ „ „	3:39,2
100 м.	„ горілиць, Припхан О., „Січ“	1:45,8
Гінці	5х50 „Січ“ (Припхан І і ІІ, Ґвоздецький, Мелешко, Жидяк)	3.19,6
Гінці	3х100 „КЛК“ (Целевич, Добрянський, Якубовський)	4:53,3

Степан Кікта

Шахове життя в роках 1945-1948

Між українцями, що еміґрували у вирі другої світової війни, знайшлося на теренах Німеччини і Австрії розмірно велике число добрих шахістів. З них слід назвати, насамперед, „гросмайстра" СССР у роках після першої світової війни д-ра медицини Богатирчука Федора, учасника міжнародніх турнірів, проф. Селезнева Олексу, найкращих змагунів Галичини: непереможного в Польщі проф. Попеля Степана, м-ра Турянського і проф. Туркевича Лева, а також раніше в нас невідомих: першуна Будапешта Козму Зиґмунда і талановитого 23-річного Яблокова Віктора.

Шахісти не творили свого окремого об'єднання, лише гуртувалися в місцевих спортових товариствах і за їх посередництвом організаційно підпорядкувалися Раді Фізичної Культури. Діловодство Шахів і РФК очолював Савчак Роман, а з весни 1947 р. Кікта Степан.

Існуюча організаційна схема шахового сектору, як складової частини спортових товариств і РФК, є дуже корисна для самих шахістів, бо вони користаються з усіх устаткувань, домівок і фондів товариств. Через те, позбувшися матеріяльних турбот, вони могли присвятитися улюбленим шахам: грати, дошколюватися, змагатися.

Підсумуймо наслідки праці за роки 1945-48.

1. Австрія і брит. зона Німеччини.

В окремих таборах, чи осередках трьох зон Австрії та англійської і французької зони Німеччини відбувалися 1946 р. внутрішні турніри — однак, без сталого організаційного оформлення. Умови праці в Австрії, поділеній зональними кордонами, були важкі; існувало там лише кілька, віддалених від себе невеликих осередків, а нерівноправні „Діпісти" не мали права віддалитися від місця свого мешкання більше, як на сім кілометрів. В французькій і англійській зонах Німеччини шахове життя не могло якслід розвинутися з причини малого відсотка інтеліґенції. Все ж в британській зоні на всіх 15 товариств, було чинних 8 шахових ланок, які 1946-тому р. відбули турніри і 17 різних змагань.

2. Американська зона Німеччини.

Шахове життя розвинулося найкраще в американській зоні Німеччини. Найстаршою ланкою в цій зоні була ланка УРСТ „Лев" в Карльсфельді (потім Міттенвальді), заснована восені 1945 р. В усій зоні було чинних в 1946 р. 25 ланок, 1947 р. 24, а 1948-ого лише 16. 1946 р. в місцевих товариствах активно змагалися 323 шахісти, які поза клюбовими турнірами, розіграли ще 108 різних змагань з українцями, іншими національностями ДП та з німцями. (64 змагань, 23 симультани, 12 сеансів насліпо, 9 турнірів).

Першим виступом більшого розміру був турнір за дружинову першість америк. зони на рік 1946-ий, що відбувся в курорті Бад-Верісгофені з 28 квітня до 2 травня того ж року.

До святочного перебігу турніру побіч заслуг господаря УСТ „Сокола", що зразково перевів цей турнір, спричинилася теж присутність обох майстрів: Богатирчука і Селезнева в ролі суддів. За участю дев'ятьох дружин (по 6 осіб кожна), першість зони здобула „Чорногора" з Авґсбурґу ($36^1/_2$ точок на всіх 48 можливих), маючи в своєму складі знаменитого Яблокова. Дальші місця: 2. КЛК (36), 3. „Лев" ($34^1/_2$), 4. „Дніпро"-Бамберг, 5. „Буревій"-Ноймаркт, 6. „Дніпро"-Байройт, 7. „Сокіл"-Бад Верісгофен, 8. „Дніпро"-Новий Ульм, 9. „Скала"-Інґольштадт. Цей з'їзд шахістів закінчив д-р Богатирчук симультаном на 37 шахівницях, з яких здобув $31^1/_2$ точок.

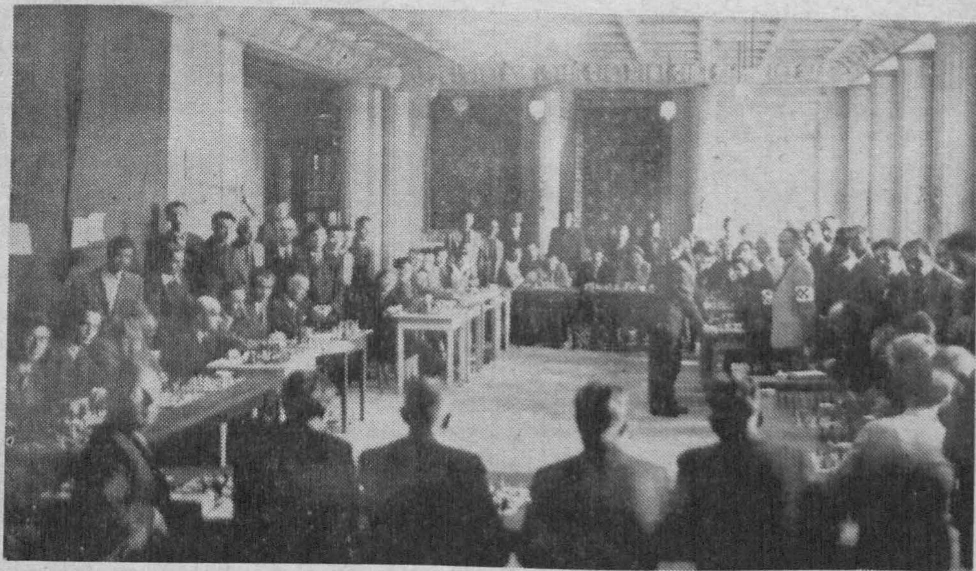

Шаховий турнір в Бад-Верісгофені

1947-ий рік — це час повного розвитку шахів. Товариства розігрувають турніри, симультани, сеанси насліпо, змагання з своїми й чужинецькими шахістами (всіх виступів 151), дають лекції теорії гри. Шахісти беруть участь в турнірах німецьких товариств і за першість німецьких міст. Наші змаґуни входять до складу збірних міст в змаганнях з іншими містами. Окремо належить відзначити найкраще зорганізовану ланку „Беркута" в Новому Ульмі (ланковий Зеленяк Михайло), в якій юніори до 16 року життя окремо вишколювались теоретичними лекціями і участю в змаганнях. Як член німецького Шахового Союзу щороку ланка „Беркута" змагалася за його першість.

Обласні делеґати РФК організують обласні дружинові (відбулося 4) й індивідульні (2) турніри, а РФК влаштувало 2 турніри зонального характеру та одну зустріч з німцями.

На турнірі в Реґенсбурзі 7-10. 3. 1947 р., до якого допущені були лише першуни областей, дружинову першість на рік 1947-ий, здобув Карпатський Лещатарський Клюб (КЛК) з Мюнхену, здобувши $19^1/_2$ точок на всіх 30 можливих, з чого сам Козма придбав 4 точки. Дальші місця зайняли: 2. „Лев" (18), 3. „Орлик" (17), (перші три товариства не програли жодного змагання), 4. „Чорноморя", 5. „Січ", 6. „Чорногора" (без Яблокова).

Шахові змагання в Реґенсбурзі в 1947 р.

Першість зони в індивідуальному турнірі в Берхтесґадені 20-24. 4. 1047 за участю 8-ох шахістів, здобув інж. Кузь „Орлик" з $5^1/_2$ точками. Друге місце виборов Ігнатенко П. ($4^1/_2$), трете Абраменко Б. (4) — обидва з „Чорномор'я" (Майнц-Кастель).

Перша проба сил українців з чужинцями відбулася того ж року 23. 3. в Мюнхені зустрічею КЛК з сильним мюнхенським клюбом „Андерсен". В складі КЛК опинилось 10 найкращих шахістів з п'яти баварських товариств: Козма Зиґмунд (виграв з німецьким майстром Штайнером), Якимчук Роман, інж. Кузь Козма, м-р. Тишовницький Роман, д-р Андрушків Осип, Лушпинський Тарас, Блонарович Лев, Савчак Роман, Турчин Теодор, Клясин Корній. Цю зустріч українська збірна програла 4 : 6.

Натомість 1948-ий рік почався під знаком апатії загалу шахістів і застою діяльности шахового сектору. Таборовики почали жити нервово, з дня на день — і в такому ненормальному психічному стані, спокійну і розумову королівську гру вважали лиш за розвагу у вільнім часі від розмов про найближчі транспорти чи кожноденну ситуацію в світі.

Того ж року в 16 товариствах змагалося 193 шахістів, які розіграли 57 змагань. По обласних турнірах в трьох ОДРФК, відбувся 19-20 березня в Новому Ульмі турнір за першість зони на 1948-ий рік. Участь в грах взяло лише 4 товариства, які поділили між собою місця в такий спосіб: 1-2 „Лев" і „Січ" по 11 точок, 3. „Чорногора" $7^1/_2$, 4. „Беркут" $6^1/_2$. Суддя Вотковський Зиґмунд вирізнив найкращих змагунів: Яблокова Віктора, Юсипа Андрія, Новаківського Сидора, Петеша Володимира.

3. Успіхи шахових майстрів

Обидва наші майстри, що жили в амер. зоні, були весь час активні та стояли близько до аматорського шахового життя українських товариств. 59-літній Селезнів Олекса, член репрезентації Росії на турнірі в Німеччині 1914 р., по першій війні брав участь у міжнародніх турнірах в Ґетеборзі (Швеція) — 1920, Піщанах — 1922 і Моравській Остраві (Чехо-Словаччина) — 1923, в Мерані (Італія) — 1924 та в різних містах Німеччини, на яких грав з усіми світовими майстрами.

1946 р. майстер відвідав 4 наші товариства і в них давав лекції, симультани і сеанси гри наслідо. Те саме кількократно провадив він у своїм „матернім" УСТ „Зоря" в Швайнфурті, а по перенесенні табору в „Запоріжжі"—Ашафенбурґ.

Досягнення майстра за звітовий час в поважних турнірах були такі:

1. У березні 1947 р. поділив 1-3 місця з литовцем Тавтвайсасом і німцем Шіндлером (по $8^1/_2$ точок) у турнірі майстрів ДП в Шляйсгаймі (14 учасників, 7 національностей). На дальших місцях опинились: 4—Озольс, 5 6 Козма і Дрейберґс,
2. Перше місце в турнірі за першість Ашафенбурґа на рік 1947. (8 учасників, 6 точок).
3. Перше місце в турнірі в Рецштадті за першість Нижньої Франконії при участі 10 шахістів) 8 точок.
4. Восьме-дев'яте місце (з німцем Треґером) у третьому турнірі балтійських народів в Ганав за участю 16 майстрів (8 точок).

Не менш активний був, відомий в Україні майстер Богатирчук Федір, який зайнятий працею в лікарні в Байройті, не мав змоги постійно працювати в місцевому УСТ „Дніпро". Участю в багатьох німецьких турнірах (теж під псевдонімом Боґенко) приніс чимало чести українцям.

Німецька шахова преса з рідким для німців подивом відзначила гру нашого майстра, який був для них сенсацією.

Окремі наслідки:
весна 1946 — Байройт — перше місце в турнірі за першість міста, березень 1946 р. — Мербек — перше місце в міжнароднім турнірі ДП (друге здобув литовець Ендзелінс, пізніше кількакратний першун в інших турнірах); грудень 1946 — Реґенсбурґ — перше місце (7 точок) з 10 учасн.; лютень 1947 — Кірхгайм/Тек — третє місце (11 точок) з 16 учасн.; квітень 1947 — Кассель — п'яте-сьоме місця (4 точки) з 10 учасниками; вересень 1947 — Штутґарт в турнірі видавництва „Шахвельт" ділить четверте — п'яте місце з Треґером з Авґсбурґу ($6^1/_2$ т. — 12 учасників).

Крім цього, по виїзді з краю 1943 р. мав такі успіхи: перше місце в турнірі европейських майстрів у Кракові в 1943 р., друге місце в тунірі в Радомі в лютому 1944 (перше місце здобув Боголюбов), і перше місце в турнірі майстрів у Празі в березні 1944 р. ($7^1/_2$ т. — 9 учасників).

Та найкращої слави для українців здобув проф. Попель Степан, відомий в Західній Україні чемпіон і автор підручника „Початки шахіста" (Краків 1943). Переїхавши з Австрії до Франції, проф. Попель став чемпіоном паризького товариства шахістів, неприступного для чужинців. В лютому 1948 р. здобув першість міста Парижа і перехідну нагороду цих традиційних, величавих турнірів срібну чашу президента міста, на якій буде вирите ім'я українця.

Богдан Скоробогатий

Українська туристика в Німеччині рр. 1945-1947

Початок організованої туристики покладено в Авґсбурзі, де в березні 1946 р. зорганізовано туристичну секцію при спортовому товаристві „Чорногора". Переведенням великого українського табору з Карльсфельду біля Мюнхену до Берхтесґадену і Міттенвальду перенесено українських туристів в саме серце гір. Не диво, отже, що й там створено дальші туристичні секції в „Орлику" та „Леві". Навесні того ж року починаються перші мандрівки. Це були несміливі спроби, перші кроки. Бо ж ніхто не мав альпіністичного досвіду (дехто, щоправда бував у Татрах), не було найпотрібнішої літератури, мапи були великою рідкістю, а терен був нам цілком чужий. Тому праця мала скоріше підготовчий характер і в тому сезоні не можна було сподіватися поважних досягнень.

Туристична секція „Орлика", перебуваючи в підніжжі Вацмана, Гохкальтера і цілого ряду вершин— зразу настроюється на альпіністично-спортову туристику. Зібрався в ній гурт запеклих туристів, які — про це пише „Орлик" в своєму звіті — більше перебували в горах, як у таборі. Їхні прогулянки перетворюються щодалі на систематичний тренінг сходження, з притаєною метою здобути мрію найвидатніших німецьких туристів—сходжувачів: східню стіну Вацмана. Наразі в тому сезоні скорився їм Гохкальтер, здобутий з боку єдиного зрештою в Німеччині льодовика „Пляніс",

3 шляхи виступу на гірський шпиль Вацман в Берхтесґаденських Альпах

Дещо іншими шляхами пішла „Чорногора" з Авґсбурґу. Не зважаючи на своє менше корисне проти „Орлика" й „Лева" територіяльне положення, „Чорногора" виявляє зразу живу всебічну діяльність охоплюючи своїми мандрівками Альпи від Берхтесґадену до Фюссену. Ці прогулянки мають спочатку характер скоріше краєзнавчий, але згодом альпіністичні тенденції у Чорногорців стають щораз сильніші та завершуються в цьому сезоні переходом з Кройцеку через Альпшпіце до Геллєнталю, здобуттям Фірершпіце та сходом з Цуґшпіце через т. зв. Бретт.

Товариство „Лев" у Міттенвальді, що об'єднює велике число досвідчених спортовців, здобуває в тому сезоні декілька близьких вершин.

Використовуючи зимовий сезон 1946/47 р., Рада Фізичної Культтри підготовила на підставі різних джерел і безпосерецнього досвіду авторів „Короткий провідник по південній Баварії", який з'явився на початку травня 1947 року у скромному цикльостилевому оформленні. В той час краще вже було теж і з справою туристичної літератури, яку навіть можна було позичати в таких німецьких туристичних організаціях, як Альпен-Ферайн, чи Натурфройден (українські туристи записувалися туди членами індивідуально). В цей спосіб туристичні секції могли вже в тому сезоні повести пляновішу працю.

Починає її знову „Чорногора", яка 27. квітня 1947 р. іде на першу скромну прогулянку на Кройцек. Слідом за цим пішли більші, звичайно триденні мандрівки, в яких туристи „Чорногори" здобувають цілий ряд менше і більше трудних, а то й зовсім легких, вершків: Брінштайншпіце, Ротванд, Рухелькерфе, Ґросс-Фрейттен, Боденшнайдшпіце в ґрупі Альп, між ними Вацмана з переходом від Гохеку під Зюдшпіце.

„Орлик" стартує 29. 4. 47 р. на Штайнернес Мер, опісля приходить в чергу Гексе, Гохальм під Гохкальтером, Блауершпіце і, кінець-кінцем 27-28 червня 1946 р. тріюмф: Андрій Гарасевич, Володимир Лоґуш та Теодор Врублівський здобувають східню стіну Вацмана, славну Остванд, в майже рекордовому часі 9 (дев'ять) годин. Цей осяг додає до списка 70 дотеперішніх здобувців Вацмана і 3 українські імена, ставлячи українських альпіністів поруч найкращих альпіністів Німеччини. Та вже за місяць після цього осягу запалений альпініст і молодий поет, один із трійки, що здобула Вацмана-Остванд, зривається зі стіни Малого Вацмана (Вацманфрау) і гине трагічною смертю. Глибока жалоба вкрила серця не тільки всіх українських туристів, але й усього українського громадянства, що з гордістю споглядало на надійного альпініста, ентузіяста гір. Після цього туристична секція „Орлика" замовкла... А шкода, бо мала вона справді найбільше досвідчених альпіністів, що ще багато здобутків могли дати українській альпіністиці. Та досягнення української альпіністики на тому не закінчилися. Інж. Богдан Яців та Ігор Суховерський, Старші Пластуни у курені Бурлаків та члени КЛК, використовують побут у Франції на скавтовому Джемборі, та здобувають у вересні (1947 р.) найвищу точку Европи Мон Блян.

Ще лише кількасот метрів... Інж. Яців (КЛК) під шпилем Мон-Блян
фото: Суховерський

Аналізуючи діяльність ланок високогірської туристики українських клюбів, передусім, треба ствердити, що туристика серед українців мало поширена. На двохсоттисячну українську еміґрантську масу в Німеччині вправлялось у ній тільки кільканадцять осіб. Не зважаючи на це, група українських високогірських туристів інших народів, а з-поміж національних груп ДП вибилася рішуче на перше місце. Українські туристичні секції, мабуть, єдині серед чужинецьких груп у Німеччині, організовано вправлялись у високогірській туристиці та досягли таких поважних успіхів, як здобуття Східньої Стіни Вацмана та Мон Бляну. Це дає запоруку, що в умовах власної державности ми зуміли б у скорому часі поставити нашу туристику на належний рівень, використовуючи для цього ті великі можливості, які дає наша гарна Батьківщина.

Поруч високогірської туристики спортові товариства і окремі люди організували різні краєзнавчі прогулянки до таких місць, як: Хімзее, Ліндергоф та Ной-Шванштайн із славними замками Людвика II, до чудового монастиря Етталь, до знаного в усьому світі з „Пассіонсшпіле" Обераммерґау, на найкраще озеро Баварії Кеніґсзее у підніжжі Вацмана та до інших більше або менше знаних місць. Ці прогулянки під час яких користувалися всілякими засобами комунікації, охоплювали вже більші гурти людей, вириваючи їх із задушливої атмосфери таборів у прекрасну панораму альпійських гір або до скарбниці німецьких культурних надбань.

Український прапор на найвищому шпилі Европи. Як перші українці вийшли на Мон-Блян інж. Яців і Суховерський (КЛК)
Фото: Суховерський

Ярослав Андрухович

Столова ситківка

(Пінґ-понґ)

На спомин першої зустрічі Естонія—Україна на еміґрації, отримали наші пінґпонґісти в Авґсбурзі 21 квітня 1947 р. цю вежу з естонським прапором

Столова ситківка, це одна з тих ланок діяльности РФК, що тут, на еміґрації, досягла високого рівня, так що до кількости змагунів як і до технічної досконалости. З'явилося багато нових імен, які створили дуже поважний гурт вправних змагунів. Зокрема добру клясу виявили наші юнаки й жінки.

Годі тут назвати всіх кращих наших змагунів. Обмежимося тільки тими, що досягли кращих успіхів у різних змаганнях хоча і інші не дуже від них відстають. З-поміж жінок відрізнялися відомі ще з краю пані: Туркова („Лев"), Прокопович („Січ"), Бойкова (Капко), а на еміґрації вибилися: Бучацька М., Дубас І., Тарнавська, Корсунь, Строкон, Бернадин, Лукасевич. Окрему клясу для себе творила безперечно Грузинова Евгенія („Орлик") (тепер в Бельґії), яка дорівнює клясі репрезентанток інших народів, що доказала у багатьох зустрічах.

В клясі чоловіків вирізнялися: Радивил (двократний першун на еміґрації), Бих, Стрипанівський, Стегницький, Муць, д-р Припхан, Припхан Б., Данилюк, Пастівнич, Кульчицький, Тимченко, Шкляр, Горський, Красник Н., Ференц П.

Кращі юнаки: Байда, Снилик, Столяренко, Павлюк, Грешак, Сивак, Гошуляк, Кахній, Хухра, Косак, Бойчук, Гайдай.

В діловодстві столової ситківки зголошено в РФК 361 змагунів (-ок) у 22 спортових товариствах. Ланка столової ситківки РФК працює і розвивається розмірно, через внутрішньоклюбові турніри та обласні змагання індивідуальні чи дружинові, — доходить до елімінації учасників змагань за першість

Змагання за першість з столової ситківки в Ашафенбурзі 4 квітня 1948

еміґрації, яке у всіх клясах (жінок, змагунів, юнаків і ольдбоїв) переходить у нас на доброму рівні, так під організаційним як і спортовим оглядом.

У змаганнях з іншими національними групами, чи з німцями, українські змагуни посідають почесні місця. Перша зустріч нашої збірної із віцепершуном Баварії, німецьким „Тіштенісклюбом" з Авґсбурґу, зміцненим двома литовськими інтернаціоналами та балтійкою Берціюс (першункою Баварії), дала заслуговану перемогу нашої збірної 6:4.

В другій міжнародній зустрічі: збірна українців —збірна естонців, наша збірна виграє високо 12:1.

Безперечно на тлі високої кляси інших народів, ми творимо ще середню клясу, дарма, що не маємо тих можливостей, як інші, але досьогочасні успіхи дають право вважати, що за наполегливої праці наш людський матеріял може легко дорівняти іншим.

Омелян Бучацький і Олег Лисяк

Відбиванка

Після закінчення війни в новопосталих умовах еміґрації, відбиванка була поруч копаного м'яча спортом, який найшвидше почав поширюватись та нав'язав міжнародні зв'язки. Це було можливе тільки тому, що більшість відомих західньо-українських відбиванкарів опинилася на еміґрації і почала в різних осередках організувати дружини. Розглядаючи із перспективи 3-ох років мусимо ствердити, що відбиванка це був без сумніву наш „Спорт ч. 1", коли взяти на увагу її якість, себто висоту рівня, кваліфікацію окремих змагунів та дружин і, кінець-кінцем, ряд цінних перемог над першоклясними дружинами цього виду спорту. Та, на жаль, доводиться теж ствердити, що поскільки відбиванка була спочатку дуже популярна, і належала до рушійних сил у нашому спорті — то потім це основно змінилося і без жодних виразних причин вона стала на дальшому пляні. Гра старших змагунів і надалі стояла на високому рівені, але, на жаль, наступників бракувало

Відбиванкові змагання Гайденав—Ґеттінґен

Поміж жінками проблема наступниць така ж, а може навіть ще гірша. Зацікавлення відбиванкою поміж жінками ще менше, і дійшло навіть до того що до осінніх змагань за першість 1949 р. в Авґсбурзі зголосилася тільки одна дружина господарів „Чорногора".

Відбиванкові змагання УСҪК (Мюнхен) — „Заграва" Ваєрн в 1946 році

Великим нашим успіхом був виступ нашої збірної чоловіків та жінок проти довоєнного першуна Европи, естонців на весну 1947 року в Авґзбурзі. Цю, до речі першу, офіційну міжнаціональну зустріч програли ми вправді після драматичної боротьби у відношенні 1:2/13:15/17:15/7:15/ в суперництві чоловіків та 0:2 в суперництві жінок, але своєю знаменитою ґрою здобули колосальне признання у противників, відомих у світі майстрів відбиванки.

Змагання ці мали несподівано сильний відгук в балтійській пресі, яка назвала їх „найгарнішими змаганнями, які грали естонці впродовж останніх десять років", а про нашу дружину висловлювалися, як про „несподівано сильного противника, якого можна зачислити до европейської екстра-кляси"! Слабше від чоловіків грали жінки, але і вона виявили себе якнайкраще, при чому програ вирішила насамперед, фізична перевага, зокрема високий ріст естонок. Найбільшим успіхом відбиванкарів в колі національних груп ДП було здобуття золотої медалі на „олімпіяді ДП" — 26 і 27 червня 1948 р. Латвійці взяли реванж кількома тижнями пізніше, під час влаштовуваного ІМКА турніру в Мюнхені, на виділення найкращих дружин до змагань проти збірної США. Наші здобули друге місце, лишаючи за собою естонців і росіян, здобуваючи так право гри проти США.

Ще ніколи українські спортсмени не мали противника такого маштабу, як офіційна збірна США і ще ніколи не доводилося, мабуть, нікому зазнавати стільки фізичних труднощів і невигод упродовж трьох днів перед такими важними змаганнями. Два дні перебування в голоді і холоді в Мюнхені, переплітані важкими елімінаційними грами, дорога вантажним автом до Ґарміш-Партенкірхену, звідси після цілоденного вичікування, цілонічна дорога знову таки вантажним автом до Ґрафенверту (350 км.) не створювала аж ніяк належних умов до гри. Американці прибули на місце гр люксусовим автобусом, добре відпочивши і неголодні. Не диниця, отже, що гра, яка відбулася серед військового табору, за численною участю американських вояків, закінчилася виграшем чемпіонів із Західньої Півкулі, з рахунком 2:0 (15:9, 15:5). Все ж наші змагуни залишили у своїх противників добре враження і не вийшли гірше за репрезентації інших европейських держав. Але за інших умов можна було б досягти куди кращий вислід. Учасники цього першого виступу не проти якоїсь еміґраційної збірної, але проти найбільшої спортової потуги світу це: Гнатів, Вербицький, Левицький, Обухівський, Ступницький і Лємберський.

Характеризуючи стиль гри наших відбиванкарів треба відзначити, що головні їх прикмети це добре технічне опанування м'яча, стинки і незле бльокування. На жаль, маємо тільки трьох, або чотирьох

справді першоклясних „стиначів“ (Гнатів, Припхан Р., Стефанівський, Ступницький). Але навіть наші найкращі „стиначі“ мають деякі хиби, які обмежують їх всесторонність, як грачів офензивного призначення, а саме: майже жоден із них (вийняток Ступницький), стинаючи, не б'є м'яча кулаком чи зігненою в суглобі рукою і не вискакує до стинки з двох ніг (вийняток Обухівський, Заяць, Олексієнко). Крім єдиного Припхана О., всі стинають дуже одноманітно і репертуар стинок в них дуже обмежений, навіть до одного стереотипного удару. Поміж „викладачами“ на вирізнення заслуговують: Вербицький, Кульчицький і Тимченко. Цілковито недостатню увагу присвячують наші змагуни опануванню техніки гострих подач (сервісів). Тут виїмок становить дружина „Січі“. Тактика ведення гри („тайм-авти“ і т. п.) та гра позиційна належить до дальших слабих місць наших дружин. В 1948 р. наша „олімпійська дружина“ не лише подавала так зв. „альбанкою“, але й навчилася дуже доброї позиційної гри і застосовувала різні тактичні прийоми.

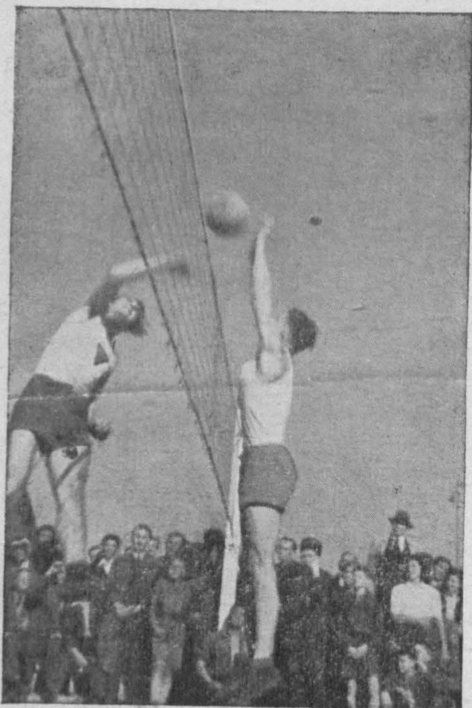

З перших часів еміграційного спорту в 1946. Змагання „Калина“-Фюссен—„Лев“-Міттенвальд у Карльсфельді. Гнатів — „Лев“ (зліва) стинає!

Крім добрих змагунів, можемо пишатися комплектом добрих суддів. До них належать Кузів, Кравчишин, Припхан, Кульчицький, Шостак, Кліш і т. д. Публіка цікавилася відбиванкою, ставлячи її у своїх спортових зацікавленнях зараз після копаного м'яча, і перед іншими видами спорту.

Характеризуючи окремі дружини (чоловічі) без сумніву перше місце треба признати „Левові“ (Карльсфельд, а потім Міттенвальд), який тільки один раз програв до „Січі“ (1946 зима) в шістках і в 1947 р. в трійках. „Лев“ від самого початку свого існування був показником нашого найвищого рівня. До найкращих змагунів належали: Гнатів, Обухівський, Ступницький і Барановський 1947 року та Лємберський 1948 р.

Найгрізнішим суперником „Лева“ була „Січ“ Реґенсбурґ, яка почала грати щойно 1946 р. влітку, але вже зразу виявила себе, як першоклясна дружина. Особливою прикметою реґенсбурзької дружини була крім доброго технічного рівня амбіція та воля перемогти, в чому головно заслуга нашого найкращого відбиванкаря Припхана І. Січовики

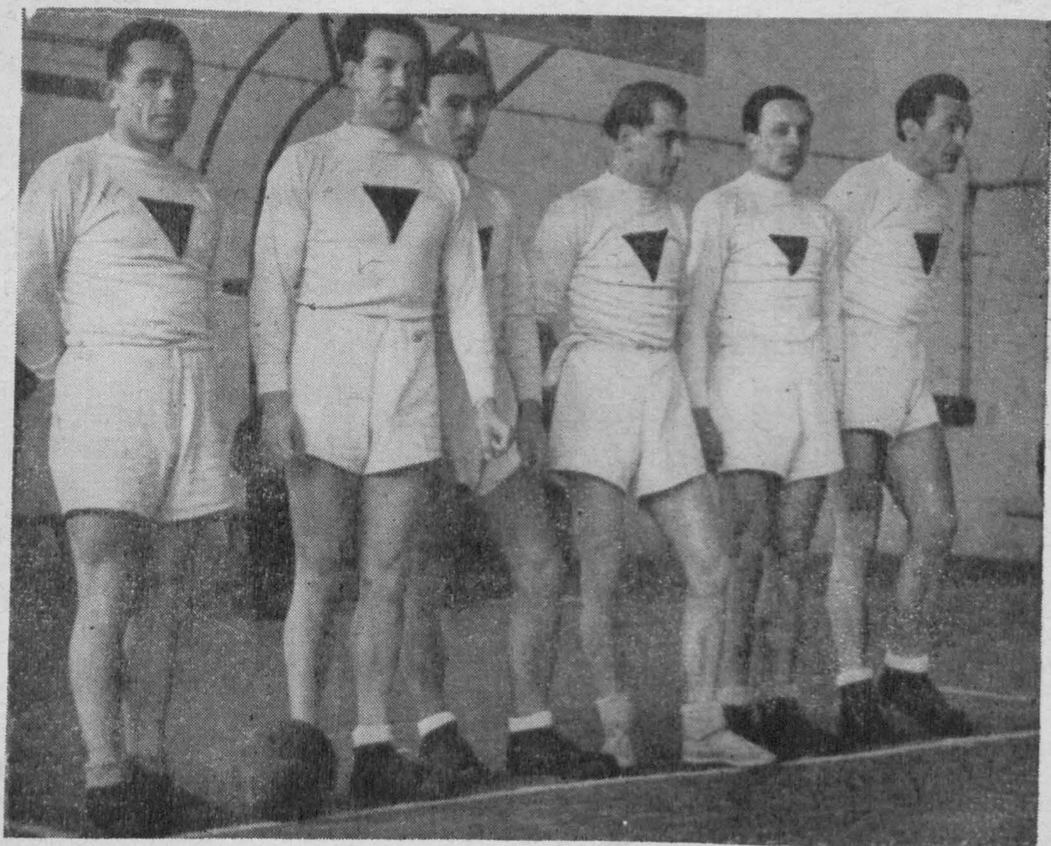

Відбиванкарі „Лева“ (зліва): Данилюк, Обухівський, Вербицький, Барановський, Ступницький, Гнатів

змогли не тільки вирвати звання першуна зимового періоду 1946 р. „Левові“ (до речі „Леви“ зреванжувалися реґенсбуржцям влітку 1947 р.), але теж здобути титул першуна трійкових змагань за 1947 р. На своєму конті має, крім цього, „Січ“ низку перемог в товариських зустрічах з „Левом“ та чужинецькими дружинами (поляки, балтійці, росіяни). Крім Припхана I, Городиловський і Пащук були міцними точками реґенсбурзької „Січі“.

Найкраща трійка відбиванкарів „Січ“—Реґенсбурґ: Припхан I, Городиловський, Пащук

УССК—Мюнхен належав особливо 1946 р. до нашої еліти. Добра техніка і вирівняний позем цілої дружини не завжди йшла в парі із кондицією та психічною витривалістю. Найбільшим міжнароднім успіхом УССК-у було здобуття віце-першості в міжнародньому турнірі за зимову першість п'ятого дистрикту УНРРА в листопаді 1946 р., за участю 18 дружин. (Перше місце зайняла „Русь“).

Чоловіча дружина КЛК належала завжди до нашої першої кляси, хоч особливих успіхів не здобула. Коли взяти до уваги, що змагуни Карпатського Клюбу розкинені чи не по всій Баварії і грали разом тільки під час змагань, то здобуття третього місця в трійках та шістках 1947 р. треба вважати за заслугований успіх. Стефанівський, Тимчук та Варварів здобували успіхи для КЛК,

„Дніпро“ (Бамберґ а пізніше Байройт) був постійним учасником змагань за першість, але не відзначився нічим особливим. Крім вправного клясового змагуна Кульчицького, тільки єдиний молодий Заяць заслуговує на признання. До дружин, які, на жаль, існували тільки короткий час, а згодом перестали діяти, досягнувши, однак, під час своєї діяльности ряд гарних та цінних перемог, належали „Сокіл“ — Бад Верісгофен, та „Калина“ — Фюссен. 1946 року влітку „Сокіл“, в якому грали під цю пору такі змагуни: Стефанівський, Припхан I, Кліш та Дубляниця, зайняв в змаганнях за першість американської зони 2-ге місце. „Калина“ — одна із найкращих відбиванкових дружин на еміґрації, дарма, що в ній грали, крім Олексієнка, майже невідомі змагуни, своїм поземом і вислідами заслуговує на окрему увагу.

„Чорногора“—Авґсбурґ вистартувала 1945 р. добре, але потім не виявила дальшої діяльности. „Заграва“—Ваєрн, яка діяла в малочисельному осередку 200 осіб, та „Беркут“ (Н. Ульм) брали також участь у змаганнях за першість зони, так як і „Довбуш“—Фрайман в 1948 р.

Серед жінок КЛК Мюнхен наша найкраща без сумніву дружина була клясою для себе. Добра техніка, вправність і зіграність цілої дружини вирішила про перше місце мюнхенської дружини.

Найкраща жіноча дружина—КЛК Мюнхен

Із змагунок першуна треба, насамперед, виріжнити Стефанівську, яка безперервно грає в дружині Карпатського Клюбу вже кілька років. 1947 р. визначилася Варцаба та Тарнавська.

„Чорногора“—Авґсбурґ належала до дружин, які від самого початку репрезентували найвищий рівень жіночої відбиванки.

„Орлик“ зробив велику несподіванку 1946 року взимку перемагаючи цілком заслуговано КЛК і здобуваючи звання першуна. В складі берхтесґаденської дружини грали тоді побіч знаменитої Грузинової — Тарнавська та Варцаба. З виїздом деяких змагунок з Берхтесґадену, дружина перестала існувати.

Ця трійка відзначилася на змаганнях за першість у Міттенвальді в 1947. Шумська („Дніпро“—Байройт), Дубас („Чорногора“), Тарнавська (КЛК)

„Дніпро“—Байройт — ревеляція літнього сезону 1947 року, несподіваний переможець трійкового турніру, свої успіхи завдячує, передусім, сестрам Шумським та Заяць. 1948 р. „Дніпро“ не міг повторити досягнення минулого року.

Найдовше існуюча дружина на еміґрації „Лев“ розіграла найбільше із усіх українських дружин змагань з чужинцями. Однак, у змаганнях за першість зони, змагунки „Лева“ не досягли ніколи кращого за третє місце.

Змагунки КЛК, „Чорногори", „Дніпра" і „Лева" на Крайових Змаганнях з відбиванки 20 вересня 1947 в Міттенвальді

УССК—Мюнхен, так, як і чоловіча дружина цього клюбу грала добре тільки в 1946 р.

Виняткове місця належить поміж усіми змаганнями за першість зони „Крайовим Першенствам" 1946 р. чоловіків в Новому Ульмі. Були це не тільки найчисленніші змагання за першість, але і змагання, що виявили найвищий на еміґрації, недосяжний до тепер рівень. На старті явилися 10 дружин („Лев", „Сокіл", УССК, „Чорногора", „Дніпро" Бамберґ, „Беркут", „Заграва" і „Запоріжжя"), участь, мабуть всіх кращих відбиванкарів, вирівняна кляса всіх дружин дали прегарний образ боротьби за звання першуна. Тільки з трудом добилася дружина „Лева" до фіналу, в якому перемогла знамениту тоді дружину „Сокола".

Одним із цікавіших виступів жінок-відбиванкарок були авґсбурзькі змагання за першість трійок за участю 10-ох дружин із 8-ох товариств 15 і 16 червня 1947 р., закінчені несподіваним виграшем сестерської пари Шумських та Заяць з Байройту

Крайові Змагання волейбольних трійок в Новому Ульмі 21. 6. 1947

Трійкові змагання чоловіків 21 і 22 червня 1947 р. в Н. Ульмі за участю 14 дружин із 9-ох товариств були теж одним із найемоційніших відбиванкових зустрічей.

1947 р. найбільше емоцій пережили в Реґенсбурзі, мабуть, судді, а особливо відомий український спортовий діяч Дачишин Е., якого становище у фінальному матчі „Лев"—„Січ" було наслідком гар'ячого темпераменту реґенсбурзької публіки доволі клопітливе. Остаточно переможцями у цих змаганнях вийшов „Лев" та суддя, якому пощастило зійти без аварій із свого престола на землю.

Найслабшими з усіх змагань за першість були без сумніву зимові змагання на початку 1948 року в Міттенвальді. Глядачі в гарній залі побачили на старті тільки три дружини: „Лева", „Січі" та КЛК.

Осінні змагання 1948 р., переведені також у Міттенвальді, були льокальними зустрічами (2 дружини „Лева", „Прометей" і КЛК) і заслуговують на увагу тільки з огляду на участь цілком молодих, дотепер нікому невідомих змагунів. Треба ствердити, що перше місце зайняв „Лев" перед „Левом II" і КЛК.

Крім змагань відбулися теж 2 курси для чоловіків. Один організувала РФК з ІМКА-ою в Бамберзі 23 до 27 березня 1947 р., який зібрав 37 учасників, та другий для жінок з 26 до 29 травня 1947 р. в

Учасннчки вишкільного табору волейболісток з усіх клюбів в Новому Ульмі

Н. Ульмі, в якому взяло участь 22 змагунок з 6-ох товариств. Двотижневий тренінґовий табір перед змаганнями „Олімпіяди ДП" в Міттенвальді був першим в історії еміґраційного спорту і багато спричинився до успіху цього спорту.

Наприкінці подаємо циферні дані відбутих змагань у т-вах.

Відбиванка жінок:

	товариства	відб. змаг.	вигр.	прогр.
1.	„Чорногора"—Авґсбурґ	61	38	23
2.	„Дніпро"—Байройт	55	37	18
3.	„Орлик"—Берхтесґаден	36	24	12
4.	„КЛК"—Мюнхен	34	29	5
5.	„Дніпро"—Бамберґ	30	18	12
6.	„УССК"—Мюнхен	29	16	13
7.	„Січ"—Реґенсбурґ	29	17	12
8.	„Беркут"—Н. Ульм	25	12	13
9.	„Лев"—Міттенвальд	18	6	12
10.	„Пролом"—Ашафенбурґ	7	5	2
11.	„Пролом"—Етлінґен	6	1	5
12.	„Степ"—Діллінґен	5	2	3
13.	„Буревій"—Ноймаркт	3	3	—
14.	„Дністер"—Цуфенгавзен	2	2	—
15.	„Сокіл"—Ельванґен	2	1	1
16.	„Довбуш"—Фрайманн	1	1	—
		343	212	131

Відбиванка чоловіків:

	товариства	відб.	змаг.	вигр.	прогр.
1.	„Лев“—Міттенвальд		98	86	12
2.	„Січ“—Реґенсбурґ		85	76	9
3.	„Чорногора“—Авґсбурґ		81	34	47
4.	„УССК“—Мюнхен		76	51	25
5.	„Орлик“—Берхтесґаден		61	44	17
6.	„Дніпро“—Бамберґ		53	38	15
7.	„Дніпро“—Байройт		53	32	21
8.	„Запоріжжя“—Ашафенбурґ		44	25	19
9.	„Степ“—Діллінґен		30	19	11
10.	„Беркут“—Н. Ульм		29	14	15
11.	„Зоря“—Пфорцгайм		27	12	15
12.	„Тризуб“—Роттенбурґ		26	14	12
13.	„КЛК“—Мюнхен		26	12	14
14.	„Довбуш“—Фрайманн		22	13	9
15.	„Дніпро“—Корнберґ		21	14	7
16.	„Пролом“—Ашафенбурґ		17	9	8
17.	„Чорноморя“—Майнц-Кастель		15	11	4
18.	„Гомін“—Дінкельсбюль		14	7	7
19.	„Дністер“—Ерлянґен		12	5	7
20.	„Заграва“—Ваєрн		11	4	7
21.	„УСТ“—Ашафенбурґ		11	7	4
22.	„Прометей“—Міттенвальд		10	3	7
23.	„Богун“—Розенгайм		8	7	1
24.	„Дністер“—Цуфенгавзен		7	7	—
25.	„Сокіл“—Ельванґен		4	3	1
26.	„Буревій“—Ноймаркт		3	3	—
27.	„Сян“—Пфаркірхен		3	2	1
28.	„Сокіл“—Б. Верісгофен		3	2	1
29.	„Скала“—Вайсенбурґ		2	—	2
			852	554	298

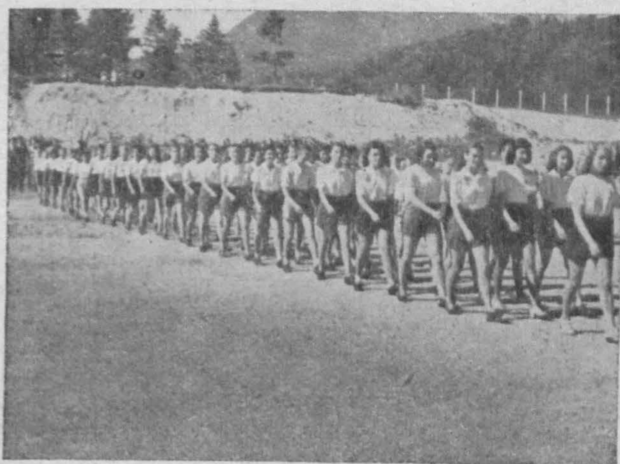

День Фізичної Культури в Міттенвальді в 1947 р.

Степан Кікта і Ярослав Хоростіль

Змагання за першість в „клюбовій вправності“

Шукаючи доріг для спрямування праці руханково-спортових товариств на шляхи всесторонности, та спонукання їх до плянової діяльности, РФК заініціювала в 1946 р. змагання за першість в тзв. „клюбовій вправності“. Фактично розпочато ці змагання в січні 1946 р., як змагання за „срібну булаву“ на основі тимчасового правильника, запроєктованого проф. М. Трілем, а формальне затвердження правильника змагань відбулося щойно на пленарному засіданні РФК 13 березня 1946 р., на якому змінено назву змагань та деякі постанови правильника. Суть цих змагань полягає на веденні товариствами чи їх членами точно означеної праці, при чому точки за поодинокі досягнення признačиться в різній висоті, залежній від ваги, яку надає РФК даній праці. Сума здобутих точок віддзеркалює працьовитість товариства й його співзвучність з наданими РФК напрямними, та рішає про чергу товариства в змаганнях. Заведення тих змагань дало дуже добрі наслідки. Постава товариств так великих, як і малих, та завзяття, з яким вони старалися спрямовувати свою працю за напрямними РФК не зважаючи на непопулярність їх серед змагунів спортових товариств виказують ті можливости зміни обличчя спортового руху, який на жаль дуже часто далеко відбігає від ідеалу. Та короткий протяг часу, в якому відбувалися ці змагання, а зокрема еміґраційна атмосфера переходовости не дозволяли вповні використати досвіду цього задуму та удосконалити його. Нижче подані зведення за роки 1946-48 докладно ілюструють натугу праці всіх ланок шістьох перших товариств та подають загальну чергу дальших товариств учасників цих змагань.

Табелі змагань за „Клюбову Вправність”

1946

черга	УСТ — місцевість	руханка	легка атлетика	важка атлетика	відбиванка	кошівка	пориванка	софтбол	копаний м'яч	столова ситківка	плавання	бокс	туристика	лещетарство	гокей на льоду	шахи	культ. осв. праця	В.Ф.В.	день Ф.К.	організаційне	Разом точок
1.	„Лев“ — Карльсфельд	—	198	—	1246	498	—	—	606	115	—	—	321	68	—	135	—	—	80	125	3392
2.	„Чорногора“ — Авґсбурґ	—	207	—	582	83	—	—	403	188	62	75	524	—	—	221	30	—	60	100	2535
3.	„Беркут“ — Новий Ульм	62	97	202	259	41	—	—	363	84	112	—	156	—	—	156	—	—	40	95	1667
4.	„Орлик„ — Берхтесґаден	—	243	—	404	—	—	—	261	55	—	—	529	—	—	42	—	—	80	85	1619
5.	У.С.С.К. — Мюнхен	—	109	—	840	140	—	—	300	12	16	—	—	—	—	—	—	—	—	90	1506
6.	„Січ“ — Реґенсбурґ	—	66	—	756	278	—	—	185	30	—	—	—	—	—	61	—	—	—	95	1471

7. „Дніпро“ — Бамберґ 1424
8. „Дніпро“ — Байройт 1074
9. „Чорноморя“ — М. Кастель 526
10. „Богун“ — Розенгайм 390
11. „Зоря“ — Карльсруе 345
12. „Степ“ — Діллінґен 124
13. „Дніпро“ — Корнберґ 105
14. „Луг” — Ашафенбурґ 59
15. „Запоріжжя“—Ашафенбурґ 47
16. „Сокіл“ — Ельванґен 32
17. „Хортиця“ — Райтерсайх 31
18. „Тризуб“ — Роттенбурґ 31
19. „Пролом“ — Ансбах 21
20. „Довбуш“ — Фрайман 18
21. „Дністер“ — Людвіґсбурґ 17
22. „Гомін“ — Дінкельсбюль 16
23. „Буревій“ —Ноймаркт 12
24. „Сокіл“ — Бад Верісгофен 8

1947

черга	УСТ — місцевість	руханка	легка атлетика	важка атлетика	відбиванка	кошиківка	пориванка	софтбол	копаний м'яч	столова сиківка	плавання	бокс	туристика	лещетарство	гокей на льоду	шахи	культ.-осв. праця	В. Ф. В.	день Ф. К	організаційне	Разом точок
1.	„Чорногора“ — Авґсбурґ	—	757	—	475	616	—	—	450	422	191	—	620	—	—	174	—	1840	80	580	6205
2.	„Лев“ — Міттенвальд	—	526	—	433	584	—	—	501	133	166	80	427	348	—	127	—	1180	80	89	4674
3.	„Беркут“ — Новий Ульм	—	138	744	119	36	—	—	347	198	24	—	165	—	—	154	—	1030	80	397	3432
4.	„Орлик“ — Берхтесґаден	—	438	—	165	188	—	—	201	311	—	—	538	231	—	288	100	520	80	294	3354
5.	„Січ“ — Реґенсбурґ	—	383	—	411	363	—	—	346	248	310	—	20	108	—	333	—	480	89	130	3212
6.	„Запоріжжя“ — Ашафенбурґ	—	389	—	227	—	—	—	350	469	—	—	10	—	—	40	—	1440	—	135	3060

7. КЛК — Мюнхен 2216
8. „Дніпро“ — Байройт 1719
9. „Заграва“ — Ваєрн 1300
10. „Пролом“ — Ашафенбурґ 1201
11. „Степ“ — Діллінґен 893
12. „Довбуш“ — Фрайман 720
13. „Пролом“ — Еттлінґен 539
14. „Чорномор'я“—Майнц Костель 514
15. УССК Мюнхен 398
16. „Богун“ — Штефанкірхен 261
17. „Сян“ — Пфаркірхен 200
18. „Буревій“ — Ноймаркт 199
19. „Тризуб“ — Ротенбурґ 195
20. „Пролом“ — Ансбах 162
21. „Сокіл“ — Ельванґен 160
22. „Дніпро“ — Корнберґ 131
23. „Голин“ — Дінкельсбюль 127
24. „Дністер“ — Штуттґарт 125
25. „Чайка“ — Нюрнберґ 69
26. „Прометей“ — Міттенвальд 65
27. „Сокіл“ — Бад Верісгофен 47

1948 (до 30 вересня)

черга	УСТ — місцевість	руханка	легка атлетика	важка атлетика	відбиванка	кошиківка	пориванка	софтбол	копаний м'яч	столова сиківка	плавання	бокс	туристика	лещетарство	гокей на льоду	шахи	культ.-осв. праця	В. Ф. В.	день Ф. К	організаційне	Разом точок
1.	„Чорногора“ — Авґсбурґ	34	298	—	367	1001	33	—	394	576	—	—	96	3	—	153	320	700	60	214	4249
2.	„УСТ“ — Ашафенбурґ	30	248	—	145	175	—	160	521	882	—	33	—	5	—	319	140	570	—	173	3401
3.	„Січ“ — Реґенсбурґ	—	80	—	147	147	—	—	475	714	—	—	—	—	—	166	—	—	—	215	1944
4.	„Лев“ — Міттенвальд	—	—	—	230	101	—	—	147	62	—	—	—	357	124	212	—	—	—	35	1268
5.	„КЛК“ — Мюнхен		—	299	—	156	—	—	—	—	74	—	—	—	447	—	2	—	—	—	156	1134
6.	„Довбуш“ — Фрайман	—	190	—	46	—	—	—	155	90	—	310	—	—	—	39	—	—	—	89	910

7. „Беркут“ — Новий Ульм 870
8. „Степ“ — Діллінґен 856
9. „Орлик“ — Берхтесґаден 828
10. „Дніпро“ — Байройт 718
11. „СУМ Юнак“ — Реґенсбурґ 546
12. „СУМ Прометей“—Міттенвальд 366
13. „Заграва“ — Ваєрн 304
14. „УССК“ — Мюнхен 257
15. „Буревій“ — Ноймаркт 150
16. „Сян“ — Пфаркірхен

Олег Лисяк

Кошівка

(Баскетбол)

Єдина ділянка українського спорту, яка зробила на еміґрації колосальний крок уперед — це, кошівка. По трьох роках праці вона мала не тільки кілька дружин, середньо-европейського рівня, але своєю грою здобувала визнання навіть серед балтійців, причому ряд молодших талановитих змагунів дає запоруку, що в цій ділянці ми ще не сказали свого останнього слова. Це наслідки впертої праці кількох старших змагунів, які не зважаючи на різні труднощі, брак цікавости серед широких мас спортовців і підтримки від проводів спортових товариств, з упертістю популяризували цю гру, вчили молодих змагунів, не забуваючи при тому підвищувати свої вмілости, до чого давала їм добру нагоду стичність із балтійськими змагунами.

Першим почав вправляти кошівку „Лев“ (1945 р.), в якому пропаґаторами її були Шкляр Я. (тепер в Канаді) і Світенко. Перші змагання поміж двома укр. дружинами відбулися 25. 1. 46 р. „Лев“— „УССК“ (15:2) — що нагадували радше реґбі, як ошівку. Пізніше постають секції в „Чорногорі“, „Січі“, „Дніпрі“ тощо.

Перші змагання за першість відбулися 27-28. 7. 1946 р. в Бамберзі за співучастю 3-ох дружин, де несподіваним переможцем вийшла „Січ“—перед господарями „Дніпро“—Бамберґ—і кандидатом на першуна, „Левом“.

Другі з черги зимові гри, відбулися за участю 6-ох дружин у Міттенвальді 23-26. 12. 1946 р. і принесли перемогу господарям, при чому вирішні за перше місце змагання поміж „Дніпром“ і „Левом“ відбулися в Бамберзі. При цій нагоді розіграно першу неофіційну міжнародню зустріч: Українці (Шкляр, Шостак, Гладкий, Бучацький („Лев“), Роговський, Кульчицький, Палій („Дніпро“) — Естонська збірна Бамберґу з рахунком 38:34 для нас.

23-26. 3. 1947 р. відбувся в Бамберзі чотиродений інструкторський технічно-суддівський курс,

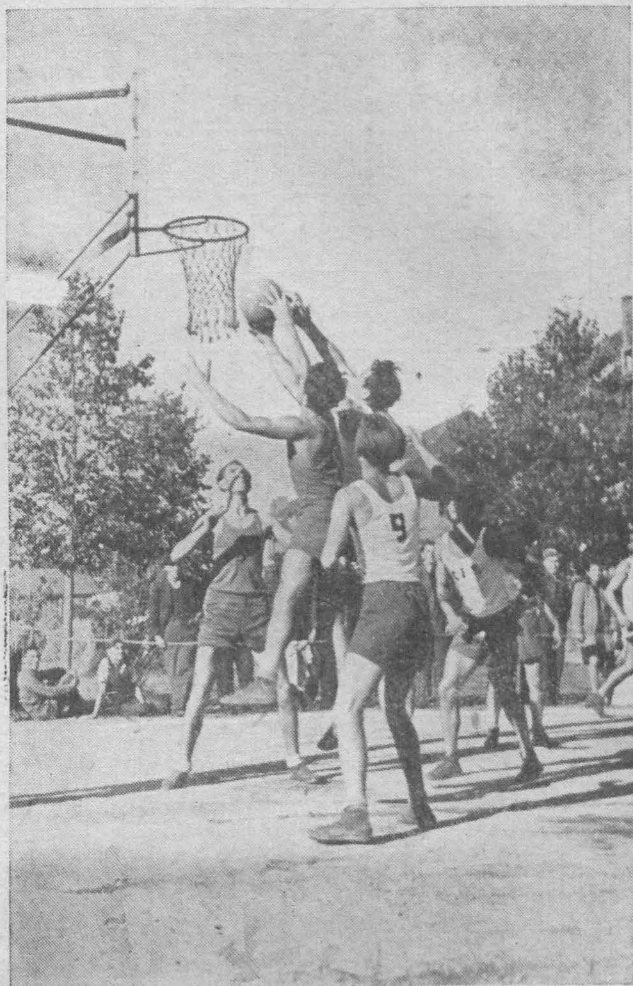

Під кошем „Лева“ на змаганнях за першість в Авґсбурзі в 1947 р. В темних сорочинках грачі „Лева“ Шкляр і Шостак

Курс баскетболістів організований РФК і ІМКА в Бамберзі 1947 р.

Українська збірна з баскетболу на закінчені курсу ІМКА в Бамберзі 26. 3. 47. Стоять: Дачишин Є., Дужий, Шкляр, Роговський, Кульчицький, Красник. Клячать: Палій, Бучацький, Гладкий і Шостак

зорганізований заходом РФК-УНРРА-ІМКА, м-р. Дачишином, в якому взяло участь 37 учасників, під інструктажем естонських і литовських фахівців. Під час курсу відбулися змагання українці—естонці з рахунком 47:47. Українці виступили в такому складі: Шкляр, Шостак, Микитин, Бучацький („Лев"), Палій, Кульчицький („Дніпро").

Літні змагання за першість РФК відбулися 4-5 10. 1947 р. в Авґсбурзі за участю 5-ох дружин. Несподівану перемогу здобула „Січ" перед „Левом" і „Чорногорою".

Першість року 1948 мала визначити сума точок здобутих в чотирьох турнірах (зимовім, веснянім, літнім і осіннім). Найбільше сталою виявилася „Чорногора" і їй припала першість.

Крім того, наші дружини відбули ряд цікавих міжнародніх зустрічей: Участь „Лева" в змаганні за першість ДП 5-го дистрикту УНРРА в Мюнхені 7-14. 11. 1946 р. за співучастю першоліґових литовських дружин, в якому „Лев" здобув 6-те місце, між 12 стартуючими дружинами; дальші зустрічі „Лева": з третьою литовською дружиною ҐСК-Кемптен 1946 р., два турніри в Міттенвальді за співучастю „Ґінтарасу" (першун литовців мюнхенської области), „Сакалас" — першоліґової литовської дружини, „Баєрн"—Мюнхен (другий у німецькій мюнхенській области) і „Шарунас"—Ансбах, першуна литовської „А" кляси 1947 р., вкінці зустрічі проти цілого ряду литовських дружин 1948 р. Успіхом були теж зустрічі „Січі", Реґенсбурґ — „Ковас" (Шайнфельд) мистець литовців на 1947 р., „Вітас" (Ляндсгут) і цілий ряд виграшів у польських дружин, цілий ряд змагань „Дніпра" — Бамберґ (1946 р.) з місцевими балтійськими дружинами, вдалі виступи „Чорногори" — Авґсбурґ (у 1947-48 рр.) проти естонців і лотишів з Авґсбурґу.

Зпоміж інших дружин, проти балтійців грали також „Орлик", УСК Ляндсгут, „Прометей" УСТ Ашафенбурґ і т. д. З них найбільше успіхів мав „Орлик", який зайняв в 1948 р. на іровських змаганнях 5-те місце.

Але короною усіх міжнародніх зустрічей наших кошівкарів був їх перший офіційний виступ, як української еміґраційної збірної на змаганнях „Олімпіяди ДП", що відбулися в Авґсбурзі 10-11 липня.

Спроби популяризації кошівки серед жінок, не дали майже жодних наслідків. Щоправда, відбулася зустріч „Чорногора" — „Лев" (30:5) у рямках турніру за першість ам. зони 4-5. 10. 1947 р., та товариські змагання в Міттенвальді і декілька зустрічей з балтійками, й німкенями, але це було все, на дуже низькому рівні. На справді єдина жіноча дружина кошівки була лише в „Чорногорі".

Коли дати говорити цифрам, то табеля розіграних змагань в рр. 1945—1948 по клюбам виглядає так:

товариство	змаг.	виграно	прогр.	ремі
1. „Чорногора"	91	52	38	1
2. „Лев"	83	49	22	2
3. „Січ"	59	39	16	4
4. „Дніпро"—Бамберґ	46	22	22	2
5. „Дніпро"—Байройт	31	14	17	—
6. „Орлик"	26	11	14	1
7. „Пролом"—Ашафенбурґ	22	10	12	—
8. „Степ"—Діллінґен	14	4	10	—
9. „УССК"	12	2	10	—
10. „УСТ"—Ашафенбурґ	12	8	2	—
11, „Сокіл"—Верісгофен	5	2	3	—
12. „Заграва"	3	—	3	—
13. „Дністер"	3	—	3	—
14. „Буревій"	3	3	—	—
15. „Калина"	3	—	3	—
разом	413	214	189	10

Характеризуючи наші дружини, можна їх поділити на дві кляси. До першої ввійшли б „Січ"—Реґенсбурґ, „Лев"—Міттенвальд, „Чорногора"—Авґсбурґ, „Дніпро"—Байройт, „Орлик"—Берхтесґаден, УСК—Ляндсгут, „Прометей"—Міттенвальд.

До другої „Беркут"—Н. Ульм, „Заграва"—Ваєрн „Пролом"—Еттлінґен, „Степ"—Діллінґен, „Дністер" —Цуфенгавзен, „Буревій"—Ноймаркт, КЛК—Мюнхен, УССК—Мюнхен, УСТ—Ашафенбурґ.

Перша п'ятка грала менш-більш на однаковому рівені, при чому:

1. „Січ" — Реґенсбурґ, двократний першун ам. зони, грала ортодоксальною системою і мала фізичну перевагу між іншими дружинами. З психічних прикмет незвичайна психічна витриманість і твердість.

Баскетболісти „Січі" Реґенсбурґ здобув чемпіонат в 1947 році на змаганнях за першість в Авґбурзі

2. „Лев" — Міттенвальд, найкраща технічно, але при тому химерна дружина, мала на свому конті найбільш розіграних змагань.

3. „Дніпро" — (Бамберґ—Байройт) по гарних осягах 1946 р. дуже обнизило свій позем після перенесення табору до Байройту. Дніпровиків характеризувала колосальна швидкість і незлі мети.

4. „Чорногора" — Авґсбурґ дуже піднесла свій рівень 1947 р., та здобула першість зони 1948 р., „Чорногора" за останній час стала найактивнішою дружиною.

5. „Орлик" — Берхтесґаден, виступив на ширшу арену щойно наприкінці 1947 р. і зразу здобув собі признання. В 1948 р. висунувся на передове місце. Молоді змагуни „Орлика", познайомившись із кошем, як юніори „Лева" у Карльсфельді під

керівництвом О. Бучацького—3 роки пізніше перемагали вже рішуче своїх старших колег.

УСК Ляндсгут і „Прометей" — Міттенвальд виступили на ширшу арену щойно в 1948 р., та зразу здобули собі право громадянства в першій клясі.

До найкращих змагунів належали: д-р Припхан і Городиловський з „Січі", Шкляр, Шостак, Микитин, Гладкий і Бучацький з „Лева", Кульчицький, Роговський і Палій з „Дніпра", Трухлий, Кліш, і Шарко з „Чорногори", Білинський, Кузик і Павлюк з „Орлика", д-р Стефанівський із „Сокола" та Плюйко з „Прометея".

З організаторів заслуговують на відзначення м-р Дачишин Євген з Бамберґу, Ярослав Красник з „Чорногори", та останній діловод ланки спортових ігр РФК — Омелян Бучацький.

Та все ж й кошівкарі мають на своєму конті кілька прогріхів, яких не можна промовчати. Передусім не використали вони належною мірою сусідства із майстрами кошівки, литовцями і лотишами, і замало доложили старань, щоб їх „таємниці" засвоїти. Далі, вони цілком занедбали школення суддів, задовільняючися чужинцями. Зокрема цей момент буде великою перешкодою в дальшому розвою нашої кошівки і великою мірою заважить на її долі.

Баскетболісти „Лева" на змаганнях за першість в 1947 році. Стоять зліва направо: Шостак, Микитин, Шкляр, Дужий. Клячать: Гладкий, Бучацький, Плюйко, Вигінний

Степан Кікта

Дзеркало Спортових Товариств

Мета цієї статті — подати короткий огляд діяльности та оцінку окремих товариств, що існували з 1945 р. в американській зоні Німеччини. Такий огляд дасть образ інтенсивности спортової праці в окремих скупченнях нашої еміґрації, причому товариства обговорюємо за такою чергою, яку вони осягнули в змаганнях за т. зв. „клюбову вправність“ в 1947 р.

На 31 діючих при кінці того ж року товариств у згаданих змаганнях взяло участь лише 27 товариств, тому інші товариства і ці, що лише короткий час провадили спортову діяльність згадаємо далі. За правильником цих змагань точкується кожну роботу товариства, так спортову, як організаційну і культурно-освітню — є це свого роду рахункове зіставлення вложеної енергії, в якому осягнене місце вірно віддає вартість праці членів даного товариства. На жаль, наш огляд праці товариств не цілком подає докладну характеристику товариств, бо часто за браком потрібних даних і докладних звітів ми були змушені міряти працю товариств лиш сухими звітами про кількість змагань чи імпрез. Тому застерігаємося проти закиду, мовляв, ми уважаємо, що велика цифра уряджених імпрез, або чи мала кількість добутих перших місць в турнірах є мірилом успішности праці управи даного товариства. Якраз навпаки, ми вважаємо, що на приклад відбуття руханкового вечора, Дня Фізичної Культури чи змагань в легкій атлетиці вимагають далеко більшого готування і праці, ніж відбуття ряду змагань у відбиванці, копанім м'ячі чи в іншій спортовій грі.

Окремо треба зауважити трудноші в початкових умовах праці і організації імпрез в осени 1945 р. — тому спортовим товариствам в Карльсфельді, Авґсбурзі, Байройті і Швайнфурті та частинно і в Ноймаркті, які проробили піонірську роботу, належить окреме признання.

Тут треба зазначити, що самоліквідацію кільканадцяти спортових секцій по малих таборах, головно в 1946 р., а то й в 1947 р., спричинили не так великі трудноші при спортовій роботі, як брак виряду, площі, домівки, фондів, байдуже або й вороже ставлення таборових управ, як теж більша віддаль від інших українських осередків. Віддаль, часто у сотки кілометрів, вимагала надмірно великих видатків на залізничні білети та брак „цуляссунґскарт (дозволу на їзду) внеможливили участь не одного товариства в турнірах, а разом з тим відбирали поштовх до правильної і систематичної праці.

Для перегляду, подаємо кількість існуючих в американській зоні товариств в роках :

25. 11. 1945	6
30. 6. 1946	29
31. 12. 1946	38
30. 6. 1947	35
31. 12. 1947	31
30. 6. 1948	26

1. „Чорногора" — Авґсбурґ

Перше місце в точкуванні праці зайняла „Чорногора“ в Авґсбурзі, заснована в українськім таборі Сомме Касерне (2280 мешканців, 272 члени т-ва) з ініціятиви пп. Щупаківського Івана та Івашка Евгена. За першого голову став дир. Блавацький Володимир, в 1946 р. Кікта Степан, в 1946 і 47 рр. д-р Ковалик Григор, а в 1948 р. Лисняк Евген. Крім названих найбільше праці в товаристві вклали Хоростіль Ярослав, Красник Ярosляв, Андрухович Ярослав, Лашкевич Тома і Кашуба Володимир.

Спортову діяльність в таборі почато ще в липні 1945 р. старанням Мальчевського Миколи. По переорганізуванні 29. 9. 1945 р. первісної спортової секції в статутове товариство, розгорнено працю на більшу скалю і уряджено багато змагань в різних ланках, не лише з українськими суперниками, але й з чужинцями. Багато разів товариство було господарем різних імпрез РФК (зональні турніри відбиванки жінок, кошівки жінок і чоловіків, столової ситківки, копаного м'яча, легкої атлетики і офіційної стрічі українців з естонцями у відбиванці жіночій і чоловічій та в столовій ситківці з німцями і з естонцями), та саме ініціювало та організувало різні турніри (копаний м'яч, відбиванка в залі, кошівка) і брало участь в таких же турнірах інших народів. Зокрема треба відзначити ініціятиву сімкових блискавичних турнірів в копаному м'ячі за срібно-кришталеву чашу м-ра Буцика Володимира.

Найкращими змагунами зонального формату були Дубас Ірина, інж. Андрієвський Вадим, Яблоків Віктор, Дрогобицький Омелян, Капко Анна, Кліш Йосафат і Дубляниця Роман.

Відбиванкарки „Чорногори“: Михайлівська, Кузик, Дубас, Вигінна, Гавриляк, Струк

З нагоди дволіття свого існування, за ініціятивою Ярослава Хоростіля, товариство справило прапор та посвятило його 8. 2. 1948 р. (хорунжий Івашко Евген). Врочистість посвячення складалась із Богослуження в обох церквах, дефіляди, Акаде-

мії і відзначення змагунів жетонами та виставки експонатів (200 чисел), що давала перегляд праці товариства від заснування. З цієї нагоди товариство видало в 1948 р. друком (під редакцією Кікти С.) ілюстрований альманах про свою працю, що є першим цього роду виданням від багатьох літ.

На своїм терені „Чорногора" різними поважними і добре проведеними імпрезами, зактивізувала громадянство свого табору до спорту — та була найкращим осередком щодо відвідування спортових імпрез.

Товариство було діяльне у 12 спортових ланках*).

Прапор „Чорногори" — Авґсбурґ посвячений 8. 2. 1948

Відбиванка жінок—першість всіх обласних турнірів, участь у всіх зональних турнірах. Всіх змагань 44. На зорганізованім 30. 3. 1947 р. турнірі в залі здобуто 1-ше місце на зон. т. трійок: в 47 р. зайнято 2 м. в змаганнях трійок і програно лиш з першуном зони „Дніпро" Байройт. Найкраща Дубас І., до збірної українців була визначена теж Кузик Анна.

Відбиванка чоловіків — 63 змагань, участь в усіх обл. і зон. т. Найкращі: Миськів Микола і Ковалик Роман.

Баскетболісти „Чорногори". В білому светрі провідник дружини, Ярослав Красник

*) в цій статті послуговуємося такими скороченнями:

м. — місце	зм. — змагання, змагун (ка)
т. — турнір	зон. — зональний
т-і — в турнірі	обл. — обласний
т-во — товариство	інд. — індивідуальний
т-в — товариств	друж. — дружиновий
кл. — кляса	перш. — першість
нім. — німецький	47 — 1947 року
чуж. — чужинці	ДФК—День Фізичної Культ.

Кошівка жінок — заснована в серпні 47 р., розіграла 4 змагання, з того одні на зон. осіннім т. 47., в якім перемогла „Лева" 30:12 і здобула першість зони. В зимку 47 р. зон. перш. прийшла без гри (брак противника). Найкраща Дубас І.

Кошівка чоловіків—з квітня 46 р. Дві дружини розіграли 38 змагань, беручи участь у всіх обл. (46 р. — 2. м. в інших роках першість) і в усіх зон. турнірах. На осіннім і зимовім турнірі 47 р. була рівнорядним партнером „Січі" і „Лева", а на весняннім т. здобула при шістьох т-вах першість зони. Найкращі: Кліш, Трухлий Василь і Шарко Ярослав.

Пориванка чоловіків—однізмагання.

Копаний м'яч — чотири дружини т-ва розіграли 145 змагань. Перша дружина по добутті першости области навесні 46 р. ввійшла до кляси першунів і влітку 47 р. в Мюнхені грала з „Левом" вирішні змагання за першість зони. Організувала блискавичний т. з чуж. 46 р., два блискавичні сімкові т-і і міжобласні зм. 47 р.: Авґсбурґ—Мюнхен і Південь—Північ. Брала участь в турнірі народів ДП в 46 р. Найкращі: стрілець воріт Савка Богдан, воротар Дубляниця Р.

Футбвльна дружина „Чорногори" в 1946 році

Легка атлетика — організовано 2 двозмаги (оба виграно), чотири біги навпростець, ДФК в 46 і 47 рр., здобуто 134 Відзнак Фізичної Вправности; на зон. змаганнях в 46 р. зайнято 5-те м., а в 47 р. 2-ге. Найкращі: Дубас І. (біги, скоки), Дрогобицький О. в бігу на середню віддаль, Капко А. в метах, Корсунь О., Орел Т., Павловський О. в бігу. Ланкою опікувався Хоростіль Ярослав.

Плавання — „Чорногора" стартувала в зон. змаг. в 46 і 47 рр. та оба рази здобула 3-те місце. Зіркою ланки був інж. Андрієвський В., що вільним стилем на 100 м. досягнув час 1:13,8 мін.

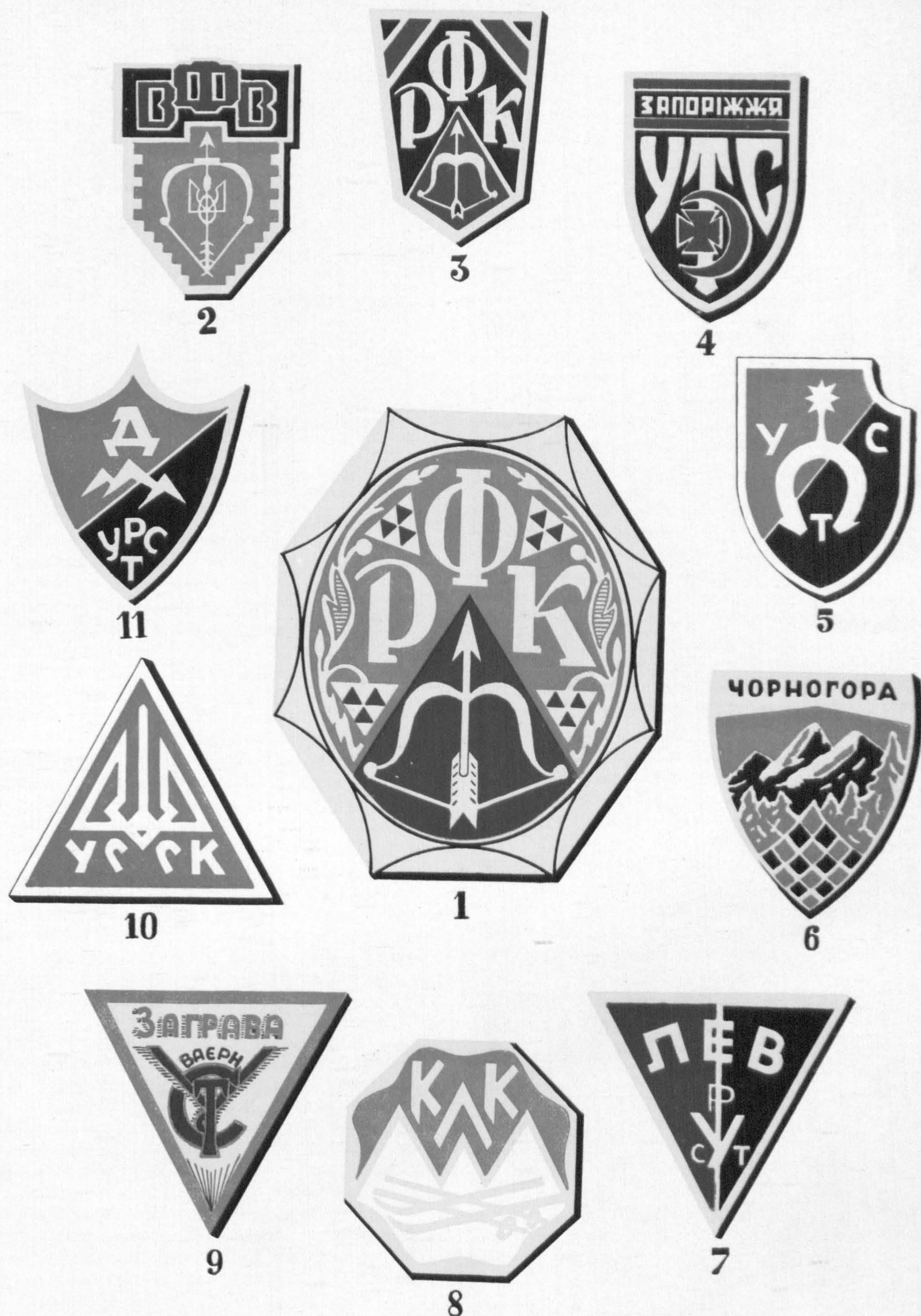

1. Емблєма РФК.

2. Відзнака Фізичної Вправности. 3. Відзнака діловодів РФК. 4. УСТ „Запоріжжя". 5. УСТ „Орлик". 6. УСТ „Чорногора". 7. УРСТ „Лев". 8. Карпатський Лещетарський Клюб. 9. УСТ „Заграва". 10. Український Студентський Спортовий Клюб. 11. УРСТ „Довбуш".

Столова ситківка — під проводом ланкового Красника Я. розіграла 30 змагань. Першість обл. в усіх клясах, участь в зон. друж. і інд. турнірах в 46, 47 і в 48 рр. Трикратна участь в інд. нім. турнірах за першість Швабії. Найкращі: Капко А., Дубас І., Бойчук І., Ференц П., Андрухович Я., Красник Я.

М-р Красник поміж своїми піклуванцями—змагунами авґсбурської „Чорногори". Коло голови РФК ліворуч Ірина Дубас

Шахи — організована Андруховичем Я. шахова ланка відбула 39 змагань і урядила 3 симультани, і гру на сліпо і 6 лекцій та почала в грудні 47 р. кореспонденційні змагання на двох шахівницях з „Беркутом". Здобуто першість области на всіх турнірах і першість зони на 46-ий р. Найкращі: Яблоків В. (не програв в змаганнях ні одної партії), м-р. Тишовницький Р., Слесарів Л. і інж. Крикловенський М.

Бокс — в 46 р. 14-членна ланка тренувала під проводом Ганчара Івана і два рази влаштувала змагання: з „Калиною"—Фюссен і з „Довбушем"— Мюнхен-Фрайман (обидва переможно). Надійні початківці: Кіт В. і Дрогобицький О.

Високогірська туристика—під проводом м-ра Скоробогатого Богдана і Хоростіля відбула 26 високогірських мандрівок в Альпи (від Альґойських по Берхтесґаденські) та 6 краєзнавчих піших прогульок. Члени ланки (13 осіб), щоб могти за 2 роки відбути 2 056 годин маршу по маєстатичних величних горах, мусіли переїхати 57 225 км. доїзду з Авґсбурґу до підніжжя Альп.

2). „ЛЕВ" — Міттенвальд

Зосереджені в українськім таборі в Карльсфельді біля Мюнхену (бараки фірми БМВ) наші спортовці зразу же з літа 45 року почали спортову діяльність, а вже 19. 9. 45 р. заснували Українське Руханково-Спортове Т-во „Лев", якого статут взорувався на статуті рух.-спортового товариства „Сокіл" з Галичини; узгляднюючи в своїх завданнях фізичну культуру та культурно-виховні ділянки. Першими активними спортовцями і ініціяторами були м-р. Адам Антонович, м-р. Михайло Дужий, м-р. Володимир Гнатик, Володимир Гнатів, Марія Турко, Омелян Бучацький.

„Левові" на засіданні припала честь реалізувати ініціятиву ЦПУЕ і інших спортових товариств заснування централі для фізичної культури (жовтень 45 р.). Централю цю під назвою РФК засновують 25. 11. 1945 р. в тому ж Карльсфельді — а члени „Лева" перебирають більшість обов'язків ведення цього керівного осередка в першім році його існування.

В період осідку т-ва в Карльсфельді, в скупчені понад 4.000 еміґрантів, „Лев" розпоряджав таким числом високої якости змагунів, що був без сумніву найкращим організаційно і найсильнішим технічно т-вом на еміґрації.

Особами, що кермували таким цінним колективом були: м-р. Михайло Дужий (безперервний голова т-ва), м-р. Володимир Гнатик, Марія Турко, Ярослав Гусар, Ярослав Шостак, Мирон Микита, Василь Нагайський, Михайло Цюрак, Микола Гнатів.

В травні 46 р. карльсфельдський табір розділено до Міттенвальду, Берхтесґадену і до Мюнхену-Фрайману. УРСТ „Лев" в 70% переїхало до Міттенвальду (український табір зразу в Ґебірґсєґеркасерне а згодом і Піоніркасерне, 4.000 мешканців, 248 членів) і тут продовжувало свою діяльність. В двох інших місцевостях постають два нові товариства. Неприявність в Міттенвальді деякого, хоч невеликого числа змагунів і тяжкі умови праці (брак площі, тяжкий доїзд партнерів), а також постійне зростання інших товариств, поважно загрозив гегемонії „Лева" та по приїзді частини табору з Фюссен 15. 6. 46 р., злука фюссенської „Калини" з „Левом" — зміцнила лави т-ва. Від початку злуки в товаристві працювали: голова м-р. М. Дужий, заступник гол. Р. Галькевич, секретар М. Велигорський, скарбник Я. Гузар і ланкові: О. Бучацький (кошівка і гаківка), д-р О. Андрушків (шахи), Р. Савчак, інж. Р. Ракочий (копаний м'яч), М. Турко (жіноцтво), Хома (бокс), В. Гнатів (відбиванка).

Коли в 46 р. „Лев" зайняв безконкуренційно перше місце в змаганнях за клюбову вправність, то вже наступного року в точкуванні залишився в більшій віддалі від першуна, „резервуючи" собі лиш друге місце. Не зважаючи на те, під змаговим оглядом „Лев" лишився й надалі найсильнішим т-вом, зокрема в легкій атлетиці, кошівці, відбиванці, шахах і в копанім м'ячі. Створення за допомогою ІМКА в сезоні 47/48 дружини гокея на льоду і її успіхи, це дуже поважне досягнення для „Лева", а видаваний „Левом" тижневий спортовий журнал

Дружина відбиванки жінок „Лева"

„Змаг“ (хоч і недовго) свідчить про різнородність ініціятиви спортовців, зосереджених в Міттенвальді.

Праця т-ва по ланках:

відбиванка жінок — були чинними дві дружини: жінок та юначок, які брали участь у 16 змаганнях, в тім в усіх обласних і зональних турнірах.

відбиванка чоловіків — дві дружини чоловіків і одна юніорів. Крім 42 змагань, ланка брала участь в усіх турнірах та має за собою 4-ри першості зони: весна і літо 46 р. та літо і зима 47 р., і першість 5-ого Дистрикту УНРРА в 1946 р.

кошівка жінок — упродовж 47 р. розіграла 12 змагань і зайняла 2 м. в зональних турнірах.

кошівка чоловіків — дві дружини розіграли 72 змагань і змагалися в усіх обласних (перші місця) і в зон. т-х. (першун зони в усіх трьох зимових т-х в галі 45, 46 і 47 рр.). Дружина була ввесь час в тісному контакті з чужинцями (33 змагань).

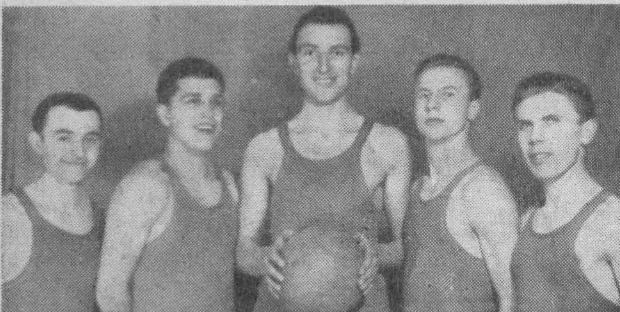

Кошівкарі „Лева" були довгий час безконкуренційні. На фото: Бучацький, Шостак, Шкляр, Дужий, Гладкий

легка атлетика—4 біги навпростець, першість области 46 р. і першість зони в 47 р., за яку одержав „Лев“ нагороду „Української Трибуни“ з Мюнхену. В зональному п'ятизмагу чоловіків 47 р. Обухівський Євген здобув друге м., а Шкляр 5 м. Гінці 4х100 м. осягнули 0,1 сек. кращий час від дотеперішнього зах.-українського рекорду. Перше місце в зоні у придбанні Відзнак ФВ (167), Дні ФКультури 46 і 47 рр. (497 виконавців!), День Спортовця в 45 р. і „відкриття сезону“ в 47 р.

плавання — 8 членів взяло участь в зон. змаг. в 48 р. — 4 місце.

столова ситківка — 14 змагань і участь в обл. друж. (2. м.) та інд. т-х 47 р. і в інд. зон. 46, 47 і 48 рр. Ланковий Шкляр мав в 46 р. першість зони, а Снилик Зенон 2. місце в 48 р. в кл. юніорів.

шахи — від жовтня 45 р. розіграно 25 змагань, 2 симультани (Богатирчук і Вотковський) та 2 гри насліпо (Вотковський і Калиновський). Участь в дружинових обл. і зон. 46 р. (3. м.), 47 р. (5. м.) і 48 р. (1-2 м.). Ланку провадив д-р Андрушків, першун т-ва Петеш Володимир.

бокс — (початківців тренував Хома—молодший). Секція влаштувала двоє змагань та урядила в травні 47 р. „перший боксерський крок“ з участю шістьох пар.

високогірська туристика — 363 учасники відбули 24 високогірські прогульки і 4 краєзнавчі.

лещетарство — 37 членів урядили 5 лещетарських прогульок та два курси (42 учасників). Змагуни взяли участь в зональних змаганнях 1947 р. (3. м.) і 48 р. (2, м.) та зорганізували загальні змагання кращих лещетарів зони в 47 р. (теж 2. м.). Найкращі лещетарі: Ступницький (1. м. в скоках і 2. м. в обох комбінаціях), Цьолко Ю. (3. м. в норвежській комб.), Марчук Б. (4. м в норв. комб.) і Левицький М. здобули першість 1949 р.

копаний м'яч — три дружини розіграли 134 змагань. В 46 р. взимку ланка здобула першість обох зон (по двократній перемозі у „Дніпра“ Ганновер) і нагороду ЦУДБ в Лондоні. В 47 р. здобула першість зони — та перше місце і чашу м-р-а Буцика в літнім блискавичнім сімковім турнірі „Чорногори“. Друга дружина змагалася в обласній клясі. Змагуни, кращі змагуни зони, це Романець, Ходань, інж. Лішев, Гарасим, Світенко, Голюка.

гокей на льоду — 47/48 р. дружина розіграла 8 змагань з чужинцями і була чинна теж в 1949 р.

3. „БЕРКУТ“ — Новий Ульм

УСТ „Беркут“ засновано 3. 3. 46 р. в українському таборі Райнгардт Касерне в Новому Ульмі (2.050 осіб, членів т-ва 192) з ініціятиви Косачевича Юрія, Томина Михайла, Солтиса Степана і Дмитерка Ігора, спочатку як „Дніпро“. Головами були: Косачевич (секретаріював Томин), в 47 р. Солтис і Томин, а від березня 48 р. інж. Прушинський. Відсутність трьох перших голов, навесні 48 р. т-во відчуло дуже болюче і майже припинило діяльність.

Не зважаючи на брак вправних змагунів, було високо цінене за здисциплінованість. Крім вибудування спортової площі за табором і урядження дводенних імпрез в другу річницю свого заснування „Беркут“ заслуговує на особливе відзначення тому, що єдине в Німеччині т-во провадило з надзвичайними успіхами ланку важкої атлетики і прикладової руханки.

Праця товариства проходила в таких ланках:

руханка — в 46 р. два рази на тиждень вправляло по 20 чоловік;

відбиванка жінок — 25 змагань, участь в усіх обл. турнірах і зон. 47 р.;

відбиванка чоловіків — 29 змагань, участь в усіх обл. т-х і зон. в 46 і 47 рр.,

кошівка чоловіків — 8 змаг., участь в обл. т-х від осени 46 р.;

Дружина кошівки ульмського „Беркута“

пориванка жінок — одні змагання;

пориванка чоловіків — одні змагання;

копаний м'яч — як віцепершун области ввійшла в осени 46 р. до кл. першунів. Ланка підкріплена в 47 р. Макарем Павлом, що теж тренував її, була вирівняною дружиною. На другім блискавичнім сімковім турнірі в Авґсбурзі восени 1947 р.

„Беркут“ здобув чашу м-р-а Буцика. Друга дружина змагалася в обласній клясі. Всіх змагань 129 (з чужинцями 45).

столова ситківка — розіграла 30 змагань і брала участь в усіх обл. т-х.

шахи — 62 членів в чотирьох клясах розігравали внутрішні кваліфікаційні турніри і слухали лекції та аналізували партії. Окремо зорганізовано малолітню шкільну молодь і для неї проваджено спеціяльні курси гри в шахи. Ланка брала участь в усіх обл. т-х і зон. т-х в 46 та 48 рр. Розіграно 39 змагань, 6 симультантів на 20-35 шахівницях кожний (Селезнів, Бавмґартен, Треґер, Ботковський), і гра насліпо (Ботковський). Т-во було членом німецького шахового союзу, в якому розгривало змагання за першість повіту Новий Ульм в клясах змагунів і юніорів. В 48 р. юніори добули першість повіту.

лещетарство — в березні 47 р. 17 членів відбуло тижневий курс в Оберстдорфі.

бокс — в 46 р. тренувало 12 членів.

бегка атлетика — зорганізовано два двозмаги, одні внутрішні змагання, п'ять бігів навпростець (господар зонального бігу 47 р.), День Фізкультури та добуто 82 Відзнаки ФВ.

важка атлетика — плекана в двох ділянках:

а) боротьба грецько - римська (дужання). 11 змагань, а крім того члени змагалися в барвах німецького клюбу і від нього за першість краю й зони, та в збірній міста Ульм. Наші змагуни Кусій Юрій в середній вазі, Девонський в півсередній і Даниленко Іван в півважкій вазі добилися неабияких успіхів. Та найбільшого успіху, мабуть єдиний з усіх українців в Німеччині, здобув ланковий і ентузіяст своєї ділянки Кусій Ю., здобуваючи німецьку першість американської зони на змаганнях свого „Атлетікшпортферайн“ (ювілей—50 ліття) з огляду на участь в них декількох майстрів зони;

б) підношення тягарів—засноване влітку 46 р. і трeноване інж. Перепелицею Юрієм, побіч якого найкращим змагуном виявився теж Кусій Ю. Ланка відбула 16 дружинових і індивідуальних змагань, та змагуни виступали в лавах нім. клюбу. Інж. Перепелиця добув в 46 р. титул „крайсмайстер“ повіту Ульм у важкій вазі, а Кусій Ю. 14. 12. 47 р. в Людвіґсбурзі виборює звання майстра краю Вюртемберґ в середній вазі. На змаганнях 8. 9. 46 р. в Авґсбурзі за першість Баварії Кусій зайняв друге місце, Перепелиця 4. м., Даниленко 5. м. в півважкій та Воскобійник 8. м. в середній вагах.

Ланка важкої атлетики „Беркут” розносила серед чужинців добру опінію про українців — тому і змагуни її, головно Кусій Ю., заслуговують на те, щоб залишитися в нашій пам'яті.

Приладівка — вправляло 8 осіб, влаштовано одні переможні змагання з німцями.

Плавання — „Беркут” був господарем зон. змагань 46 р. (2. м.) і відбув одні змагання.

Туристика—влаштовано 11 краєвих прогульок.

Культ.-освітня праця і інше — т-во влаштувало 12 звітів для членів в таборовому радіо та було господарем інструкторського курсу РФК для змагунок відбиванки і організувало 6 різних зональних і 8 обласних імпрез.

4. „ОРЛИК” — Берхтесґаден

По перевезенні частини мешканців українського табору з Карльсфельду до Берхтесґадену, з ініціятиви інсп. Микити Мирона відбулися 21. 5. 1946 р. ініціятивні сходини і вже 27. 5. 1946 р. на зборах засновано окреме т-во „Орлик“ (Берхтесґаден-Струб український табор, 1.900 осіб, 280 членів т-ва). Першим головою став Мицик Роман (секретар Микита М.), другий Курило Михайло, від осени 47 р. Микита М., а в 48 р. інж. Татомир Володимир. До розвою т-ва спричинилися ще секретар і змагун Кактус Остап, господар Колодій Євген і інж. Дяченко Лідія.

Під змаговим оглядом т-во розпоряджає сильними дружинами відбиванки жінок, столової ситківки, кошівки, шахів і легкої атлетики, а уряджений в 47 р. руханковий показовий вечір був єдиним в зоні. Осяги альпіністів, добуття східньої стіни славного Вацмана — завершують велику працю т-ва.

Чинні ланки т-ва:

відбиванки чоловіків—з червня 46 р. розіграла 42 змаг., а в тім 32 з чужинцями. Взяла участь в обл. змаг. 46 р. і 47 р.

відбиванки жінок — крім першости области 46 і 47 рр. змагалася в усіх зон. т-х і взимку 46 р. добула першість зони в грі в залі. Грузинів, Варцаба Орися і Тарнавська Дарія грали в збірній українців проти естонок в Авґсбурзі в 47 р. Ланка відбула 34 змагання і 1 турнір.

кошівки чоловіків—заведена влітку 47 р. проф. Свистуном Петром із молоденьких змагунів, витренувалася на першорядну дружину. Крім змагань з балтійцями з місцевого табору „Інзуля“, ланка взяла участь в зон. турнірі взимку 47 р. (виграла з „Левом“ — 3. м.) і навесну 48 р. — теж 3. м.

руханки — в березні 47 р. урядила двократно багатий програмою показовий руханковий вечір з вільноручними вправами. Влітку 46 р. до 30 осіб щоденно рано вправляло руханку.

легкої атлетики — відбула легко-атлетичний двозмаг з „Хортицею“ Травнштайн 80:80, друге м. в зон. змаг. 46 р. і участь в зон. змаг. 47 р. Відбула Листопадовий Марш за участю 135 осіб. Восени 47 р. добула перше м. в міждіпівських змаганнях в Ро-

Легкоатлети і легкоатлетки „Орлика“ на крайових змаганнях з легкої атлетики в Мюнхені 1647
Жіночу дружину веде п. Ліда Дяченко

зенгаймі. Відзнаку ФВ добуло 42 члени. Найкращі атлети: Микитович Роман, Фіцалович Марта, Білинський Ігор, Микитюк.

шахів — відбула 18 змагань (10 з чуж.), 3 симультани і 1 гру насліпо. Добула першість области в 46 р. і 3. м. в зон. т. 47 р. (не програвши жодне змагання). Ланка організувала зон. індивід. турнір 46 р. і її змагуни інж. Кузь Козма добув перше м. в зоні. Першун т-ва: д-р Лебедович.

столової ситківки — виплекала багато першорядних змагунів. Три першости обл. 46-48 рр., другі місця в зон. друж. т-х 47 і 48 рр. в клясах змагунів і змагунок. В індив. зон. т-х 47 р. в кл. жінок Грузинів добула перше місце, а Тарнавська Д. — друге. Такі ж місця зайняли в кл. юніорів Павлюк і Грещак. (В 48 р. змагуни „Орлика“ не брали участи в зон. т-і). Ґрузинів, Павлюк, Грещак грали в збірній українській проти естонців і німців в 47 р.

боксу — слабо діяльна — одні змагання.

копаного м'яча — змагалося в обл. клясі і в 47 р. здобула 2. м. та грала за вступ до кляси першунів.

лещетарства — участь в зон. змаг. 47 р. та в змаганнях „Лева“. Через брак вправних змагунів обмежилася до вишколу молоді.

У підніжжя альпейського верха Вацман грали футболісти „Орлика“

високогірської туристики — ланку творили фанатики гір бл. п. Гарасевич Андрій, Федорович Юрій, Любинецький Юрій, Логуш Володимир, Врублівський Теодор, Левицький і Кушнір. Вони дісталися з різних сторін і з різних підходів до майже всіх верхів берхтесґаденських Альп. М. і. 28. 6. 47 р. Гарасевич, Логуш і Врублівський добули як перші українці в рекордовому часі 9 годин Східню Стіну Великого Вацмана. Добуваючи Малого Вацмана на т. зв. Вестванд 24. 7. 47 р. згинув звеличник незбагнутої краси гір, бл. п. А. Гарасевич (народж. 1917 р. у Львові), якому належить історичне звання найбільшого українського альпініста. За свій ентузіязм заплатив життям. Берхтесґаденські українці не обмежилися до величавого похорону, але 17. 9. 47 р. з о. Тарнавецьким, представниками організацій і т. п. вмурували на місці траґедії пропам'ятну таблицю.

культ.-освітня праця — 6. 12. 47 урядила академію на честь проф. Боберського. Старанням інж. Колодія В. і інж. Татомира в таборовому радіо прочитано 38 популярних рефератів на спортові теми.

В праці „Орлика“ помітно приділення ваги вихованню і витренованню доросту.

5). „СІЧ“ — Реґенсбурґ

УСТ „Січ“ в Реґенсбурзі, в мішанім таборі Ґанґгоферсідлюнґ (5.000 українців, 280 членів) засновано в березні 46 р. Головою до січня 47 р. був Масник Григор, потім посадник Сербин Ярослав. Для т-ва працювали ще проф. Мелешко Матвій, Крикевич Евстахій, м-р. Корчинський З. і В., д-р Вірщук, д-р Припхан О. Новаківський С. і Б. Припхан.

З вступом т-ва до кляси першунів копаного м'яча влітку 47 р., праця посилилася. Не зважаючи на загальне послаблення праці в 48 р. „Січ“ провадить працю далі повною силою. У вересні 47 р. вибудовано спортову площу коштом 16.230 НМ.

Праця ланок:

відбиванки жінок — розіграла 23 змагання (10 з чужинками) і брала участь в турнірах: обласних (46 р. — 1. м.), міждіпівському 46 р. (1. м.) і в зон. трійковому 47 р.

відбиванки чоловіків — 76 змаг. (44 з чуж.). Першість: области, міждіпівського турніру в 46 р. (6 народів), зон. т. в галі 46 р., зон. трійкового т. 47 р. та участь в усіх зон. т-х.

„Січ—Реґенсбурґ“ була одною з найкращих відбиванкових і кошівкових дружин. Другий зліва всебічний спортсмен Р. Припхан

кошівки чоловіків — розіграла 63 (28 з чуж.) змагань і брала участь в усіх обл. і зон. т-х. Першість: области та зони 46 р. і восени 47 р., як теж в міждіпівському турнірі в 46 р.

плавання — на зон. змаганнях 47 р. добула перше м.

легкої атлетики — участь в обл. змаг. 46 р., в обл. лісовому бігу навпростець в 46 р. та організація двох бігів навпростець. На зон. змаг. в 47 р. „Січ“ зайняла 5. м. Дні ФК в 46 р. і 47 р., добула 39 Відзнак ФВ.

туристики — відбула 5 краєзнавчих прогульок.

лещетарства — урядила 3 змагань в плоских бігах і 8 лещет. прогульок.

копаного м'яча — 101 змагань (42 з чуж.), в 47 р. увійшла до кл. першунів, в якій зайняла 2. м.. Взимку 47 р. розпочало т-во розгривки за першість німецького союзу.

Легкоатлети „Січі“ на змаганнях за першість американської зони Німеччини в 1947 році

шахів — урядила 32 змагання, 6 симультанів (Боголюбов, Вотковський, Розенберґ, Кир), і сеанс наслі́по (Вотковський) і 3 блискавичні турніри. Участь в турнірах: обл. 46 р. (1. м.) і зон. 47 р. (5. м.) та 48 р. (поділено 1-2. м.).

столової ситківки — брала участь в турнірах: обласних 47 і 48 рр, (перші м.), зональних 47 і 48 рр. (теж першість зони), міждіпівському в 46 р. (1. м.) і за першість нім. Реґенсбурґу в 47 р. в різних клясах.

6. „ЗАПОРІЖЖЯ" — Ашафенбурґ

З осени 45 р. існувало в українському таборі Ляґарде Касерне в Ашафенбурґу слабо діяльне т-во „Січ". По приїзді до Піонір Касерне в травні 46 р. мешканців з Швайнфурту, а з ним і т-ва „Зоря" — обидва ці т-ва 6. 6. 46 р. злучилися в одне під назвою „Запоріжжя". В обох таборах було населення понад 3.000, в т-ві членів 267.

Діяльними були ланки:

відбиванки жінок — розіграла 6 змагань,

відбиванки чоловіків — 38 змагань, участь в обл. т-х,

легкої атлетики — Дні ФК в 46 і 47 рр. та участь в Дні Українського Спортовця і в марші у роковини Базару (110 осіб). Добула 105 Відзнак ФВ,

копаного м'яча — в обласній клясі із чужинцями розіграла 94 змагань,

‚Запоріжжя“ Ашафенбурґ було одним із сильніших товариств у своїй окрузі

боксу — відбувала лише тренінґи, єдиний Семенюк став до змагань,

туристики — 3 прогульки,

шахів — 12 змагань, 6 симультантів і 3 гри наслі́по майстра Селезніва Олександра. Участь в усіх обласних турнірах і участь змагунів в збірній українців Ашафенбурґу в міждіпівському турнірі в січні 48 р. Ланка організувала в лютому 48 р. зустріч Селезніва з польським майстром Яґельським (ремі),

столової ситківки — коло якої зосереджувалася діяльність т-ва. Ланка розіграла 41 поважних змагань та урядила турніри: 2 обласні, і зональний індивід. і 3 міждіпівські. У міждіпівському турнірі у Фрайбурзі (франц. зона) і зайняла перше м. В зон. т-і в 47 р. зайняла 3. м., в 48 р. в клясі юніорів перше м. і в кл. змагунів 3 те м.

На зборах 24. 7. 48 р. обидва ашафенбурзькі т-ва „Запоріжжя" і „Пролом" злучилися в одне під новою назвою „УСТ Ашафенбурґ".

7. Карпатський Лещетарський Клюб

Окреме становище поміж всіми спортовими товариствами, що діяли в еміграційному періоді в Німеччині, протягом тих декількох років таборового життя на унрівських чи ірівських пайках — займав найстарший дотепер, безперервно існуючий, і діючий, український спортовий клюб — **Карпатський Лещетарський Клюб.** Посталий у 1924 р. в Львові, він поширив був мережу своїх філій по всему краю і не заперестав своєї діяльности протягом всего воєнного часу. Ліквідований большевиками в 1939 р. у Львові відживає на Заході, а після другої окупації большевиками Західної України, КЛК по короткій перерві постає на ново в Мюнхені. Ця, просто, „феніксова" живучість Карпатського Клюбу, що відроджувався завжди й на кожному місці, була можлива тільки завдяки спортовому духові його членів і вірности клюбовим барвам, де б вони не були. „КЛК існує там, де живуть його члени"— було засадою.

На еміграції КЛК був єдиним спортовим клюбом, що існував не спертий на ніякий табір, і в зв'язку з тим, мав незрівняно важчі умови праці від усіх спортових товариств, які протягом німецького еміграційного періоду переіснували по таборах. КЛК був зданий на власні сили, на фанатизм та посвяту його проводу й змагунів. Без власної домівки, площі, залі, бодай примітивного спортового виряду, яким ІРО чи ІМКА все таки наділяли таборові спортові товариства, без матеріяльного забезпечення, допомоги таборової публіки й адміністрації, при браку в більшости змагунів („приватників") кальорійної відживи — всетаки Карпатський Клюб, не зважаючи на всі нестатки, здобув у еміграційному німецькому періоді своєї діяльности поважні спортові успіхи.

Змагуни КЛК розкинені по цілій Баварії, а то й поза її кордонами, віддалені нераз від осідку клюбу більш 700 км., були прикладом справжніх аматорів. Вони покривали майже завжди із власних засобів усі кошти, пов'язані з їх участю в змаганнях і за це належить їм, як невідступним членам свого клюбу і активним спортовцям признання.

Коли йдеться про спортову діяльність, то вона була заступлена в КЛК у ланках легкої атлетики, лещетарства, жіночої і чоловічої відбиванки, на-

стільного тенісу, шахів і туристики. Перейдім за чергою всі ці ділянки.

В лещетарстві — Офіційну першість зони в Крайових Лещетарських Змаганнях здобув КЛК двократно, вперше в Берхтесґадені 7-9 лютого 1947 р. вдруге в Міттенвальді 12-15 лютого 1948 р. Крім цього в неофіційних змаганнях за першість у 1946 р. 15-17.11. в Оберсдорфі КЛК займає перше місце. В 1949 р. в лютому 12-15, КЛК займає третє місце.

Крім цього КЛК-істи беруть участь у всіх важніших лещетарських змаганнях, і так 8-10 березня 1947 р. в Міттенвальді змагуни КЛК здобувають перше місце перед місцевим „Левом" здобуваючи 4 перші місця, 2 другі, 1 третє, 2 четверті й одно шосте.

7 квітня 1948 р. у високогірському крутібізі в Міттенвальді КЛК займає 2 і 3-4 місце.

24. 4. 1948 р. в з'їздовому бізі в Берхтесгадені — 1 і 4 місце. В 1949 році змагуни КЛК Качмар, Купчинський, Шепарович і Вовчук входять у склад української збірної, що змагається за першість ДП народів у Ґармішу.

Теж і у другу міжнародну експедицію на змагання за першість ІМКА в Німеччині в Оберстдорфі входять змагуни КЛК, а саме: Качмар, Купчинський, Шепарович, Шарко й Лисяк. Також і ця випрова закінчується успіхами.

Закінчення сезону й останні взагалі українські лещетарські змагання в Німеччині влаштовує КЛК з нагоди свого 25-літнього ювілею 11. квітня 1949 р. Це високо-гірський крутобіг з Дамкару (2486 м.), який виграє індивідуально Качмар, а дружиново дружина КЛК у складі: Качмар, Лисяк, Шарко, Купчинський і Шепарович перед „Левом".

Найкращі змагуни клюбу: **Качмар, Купчинський, Гавриляк.** Найкраща змагунка: безконкуренційна **Дарія Бучацька.**

Крім змагань члени КЛК брали участь у курсах як учасники або інструктори особливо в пластових таборах. В 1946 р. в Оберстдорфі, в 1947 р. в Міттенвальді, в німецькому курсі в Берхтесґадені та як інструктори на зимовому таборі, а потім на лещетарських екскурсіях пластунів-новаків.

В легкій атлетиці — змагуни КЛК здобули двократно першість зони на крайових змаганнях у 1946 і 1948 році. В 1947 р. заняли третє місце. Здобули нагороду ЦУДБ в Лондоні й „Української Трибуни" (скульптури С. Литвиненка й О. Павлося).

В крайовому бізі навпростець у квітні 1946 р. в Ноймаркті 1, 2 і 3 місце. В крайовому бізі навпростець 1947 р. в Ульмі чоловіки 2 і 3 місце, жінки 3-тє місце.

В дружиновому трійковому бізі навпростець у листопаді 1946 р. 1 місце. В змаганнях за першість області Мюнхен у серпні 1946 2. місце. Дальше в 1946-47 і 48 р. в студентському бігу навпростець у Мюнхені кожноразово 1 і 2 місце.

7 легкоатлетів КЛК здобуло в 1947 році 9 перших місць на Крайових Змаганнях—але зайняли тільки третє місце... Стоять в першому ряді: Нижанківська, Яворський, Рубель, Купчинський, в другому ряді: Чмола і брати Бойки

Першунка метів Наталка Нижанківська—Войновська („Матка") отримує в день свого 20 річного змагового ювилею квіти

Крім цього в організованих УНРРА змаганнях ДП, КЛК займає такі місця: в бігу навпростець 1 км. 3-тє місце, 3 км 3-тє місце, змагання за першість ДП Мюнхену — 1-ше місце.

В жовтні 1947 р. в п'ятизмагу чоловіків Купчинський здобуває в Авґсбурзі перше місце.

До української збірної на „Олімпіяду ДП",—КЛК дало 6 змагунів і змагунок, добуваючи 2 другі, 1 четверте, 2 п'яті, 1 сьоме місце, крім цього в штафеті чоловіків, що здобула в 4х100 м. першість бігло трьох КЛК-істів, у штафеті жінок що здобула друге місце бігло дві змагунки КЛК.

Найкращі змагунки: **Ірена Кобзяр-Варцаба, Наталка Нижанківська й Ірина Ліщинська.** Змагуни: **Купчинський Юрій, Бойко І і II, Петрівський.**

Плавання. В 1946 році в Новому Ульмі КЛК добуває 4 перші і 4 другі місця, в 1947 році в Мюнхені 4 перші і 2 другі, загально друге місце. В міжнародних змаганнях ДП в 1946 році в змаганнях за зональну першість ДП 1 перше місце і 2 другі. Нейкращі змагуни: Якубовський (кравль) і Целевич (клясичний).

Шахи. Друге місце в змаганнях за першість зони в 1946 р. в Бад Верісгофен. Перше місце в таких самих змаганнях у 1947 р. в Реґенсбурзі. Третє місце в обласних змаганнях 1947 р.

В травні 1946 р. в збірній українців проти німців, змагун КЛК виграє у пізнішого першуна Німеччини. Найкращий змагун **Якимчук.**

Спортові ігри. Відбиванка жінок: в обласних змаганнях занято двократно в 1946 р. друге місце, в 1946 р. перше. В зональних змаганнях відбиванкарки КЛК додержувалися своєї краєвої традиції і зайняли в січні й липні 1946 (Карльсфельд і Авґсбурґ) двократно перше місце. Першість зони здобуто теж двократно в Міттенвальді в вересні 1947 і лютому 1948 рр. В травні 1947 р. трійка КЛК зайняла 4-те місце в Авґсбурзі. Крім цього в вересні 1946 р. обласні ДП змагання в Мюнхені — друге місце і в Авґсбурзі (турнір „Чорногори") друге місце.

Жіноча дружина КЛК підтримувала гідно свою традицію з Батьківщини. Стоять змагунки: Лесик, Рогожа, Тарнавська, Варцаба, клячать: Кашубинська і Стефанівська

В українській збірній проти естонок грало в березні 1947 р. 3 змагунки КЛК (Стефанівська, Варцаба, Лесик).

Найкращі змагунки **Варцаба, Тарнавська, Стефанівська, Рогожа, Кашубинська, Лесик.**

Відбиванка чоловіків здобула трикратно третє місце в зональних змаганнях за першість, з того одне в трійковому турнірі. В обласних змаганнях заняли КЛК-істи раз третє, а раз друге місце. Крім цього розіграно багато товариських змагань.

Найкращий змагун **д-р Стефанівський,** учасник збірної українців проти естонців.

Ланка настільного тенісу. В зональних першенствах здобуто в 1946 р. третє місце в Авґсбурзі. В Ашафенбурзі перше місце в грі чоловіків, третє в грі „ольд-боїв". В 1948 р. в Авґсбурзі перше місце в грі чоловіків, спільно з „Чорногорою" перше місце, в грі мішаній, із тим самим товариством у грі подвійній.

В студентських змаганнях за першість у Берхтесґадені 1948 р. перше місце поміж жінками і третє поміж чоловіками.

В квітні 1947 р. **Радивил** двократний першун зони виступає успішно в збірній проти естонців. Поміж жінками КЛК найкращою була **Д. Тарнавська.**

Ланка туристична була діяльна в літі й зимі. Разом у роках 1946, 47 і 48 члени ланки відбули 10 виправ і прогулянок, в яких взяло участь загалом 515 учасників. Час тривання всіх цих виправ був 178 днів. З того 8 чотироденних, 9 триденевних, 22 дводневі і 75 одноденних. Одну третину всіх екскурсій відбуто в зимі. Крім цього члени ланки відбули 5 мандрівних лещетарських таборів при участі від 6-15 членів, що тривали по 5-15 днів.

1 вересня 1947 р. два члени ланки, Яців і Суховерський здобули, як перші українці вершок Мон-Блян.

Завдяки специфічним умовам, Клюб праці фізкультурної не провадив, обмежившися в цьому періоді свого існування до змагово-спортової ділянки і товариського співжиття.

В 1949 р. Карпатський Клюб обходив у скромних рамах святкування свого 25-літного ювілею. З цеї нагоди видано в Німеччині пропам'ятну клюбову відзнаку КЛК й звернення до всіх членів клюбу розпорошених по всему світі. Останнім головою КЛК в Німеччині, де під цю пору находиться ще покищо частина активу Клюбу (б. вояки і старшини 1. Української Дивізії) був інж. Роман Рогожа.

Ювилейна відзнака КЛК

8. „ДНІПРО“ — Байройт

УСТ „Дніпро“ (український табір Леопольд Касерне, 1.900 осіб, членів 171), засноване 11. 9. 45 р. під назвою „Скоб“ і щойно на зборах 18. 10. 45 р. змінено назву на „Дніпро“. Ініціятором т-ва був студент Кос Роман, який виклав найбільше праці першого року.

3. 9. 47 р. з т-вом злучилося УСТ „Дніпро“ з Бамберґу, після перевезення їх табору. Ця злука дала приплив нових змагунів і організаторів та підсилила т-во. З того часу стали відомими в зоні не лиш дружина копаного м'яча (що грала в клясі першунів), але і дружина кошівки.

На змагання за чемпіонат з баскетболу привіз м-р Дачишин в 1947 році до Авґсбурґа дружину юніорів „Дніпра“, яку вів вправний змагун Роговський (посередині)

„Дніпро“ Байройт здобув в Міттенвальді віцечемпіонат відбиванки на 1947 рік. В середині м-р Є. Дачишин (в окулярах) провідник клюбу

Праця ланок:

відбиванки чоловіків — 36 ігор, участь в усіх обл. і зон. т-х та в міждіпівському т-і з участю 5 народів у вересні 45 р. (1. м.),

відбиванки жінок — 40 ігор і участь в усіх обл. і зон. т-х від осені 45 р. Змагунки сестри Шумські і Заяць придбали т-ву першість зони в трійковому т-і в 47 р. На міждіпівському турнірі (5 народів) в 45 р. здобула 1. м.,

кошівки чоловіків — почала діяти з приїздом бамбержців (Кульчицький і Роговський) і брала участь в усіх зон. т-х,

легкої атлетики—брала участь в 7 змаганнях, м. ін. в обл. в 46 р., де зайняла 1. м., а на зон. в 46 р. 5. м. На міждіпівських змаганнях в 45 р. Барановський здобув 1. м. в скоку у височінь (1.65 м.) і Бурка в бігу на $1^1/_2$ км. Дні ФК влаштовано в 46 і 47 рр.,

шахів — 5 змагань і 1 симультан проф. Богатирчука. Участь в обл. 47 р. і зон. 46 р. турнірах. В міждіпівському дружиновому т-і в 45 р. теж перше місце,

столової ситківки — 5 змагань,

туристики — 3 краєзнавчі прогульки,

копаного м'яча — 87 змагань, в тім 37 з чуж. Першість обл. в 46 р. і друге м. в зоні. В клясі першунів ланка завжди була грізним противником, друга дружина грала в обл. клясі. Ланка організувала змагання областей 46 р.

культ.-освітньої праці—уряджено 8 рефератів.

9. „ЗАГРАВА“ — Ваєрн.

УСТ „Заграва“ в селі Ваєрн, повіт Місбах (український табір, 225 осіб, членів 73) засноване напочатку як „Ватра“ 29. 3. 47 р. з ініціятиви д-ра Островського Володимира і Чикала Олександра.

Легкоатлети „Заграви“—Ваєрн на Крайових Легкоатлетичних Змаганнях в Мюнхені

Праця концентрувалася в таких ланках:

руханки — раз на тиждень 15 чоловіків і 9 жінок вправляло ранню руханку,

відбиванки жінок — 2 змагання, участь в т-і ІМКА округи Розенгайм,

відбиванки чоловіків — 11 змагань і участь в зон. т-і трійок (9. м.),

кошівки — 3 змагання,
столової сиківки — 2 змагання,
копаного м'яча — 7 змагань,
туристики — 6 краєзнавчих прогульок за 7 днів (85 осіб),
шахів — внутрішні турніри,
плавання — участь Короля Василя в зон. змаг. 1947 року,
легкої атлетики — участь 10 осіб в зон. змаг. 47 р., що добули в індив. змаганнях 2-5 місця, а в дружиновім точкуванні 6-те м. — 50 членів добуло ВФВ, що дає найвищий відсоток з усіх таборів. Уряджено Дні ФК в 46 і 47 рр.

10. „ПРОЛОМ" — Ашафенбурґ

УСТ „Пролом" в Ашафенбурзі (в українському таборі Боа Брюле і Артілєрі-Касерне) засноване 19. 8. 47 р. з ініціятиви д-ра Левицького Володимира, інж. Яримовича Ярослава і Григоровича Миколи, як друге т-во на 4 українські табори з 6.520 мешканцями. Наявність двох конкуруючих між собою т-в спричинилося до пожвавлення діяльности.

„Пролом" в Ашафенбурзі існував тільки один рік. Після злуки із старшим „Запоріжжям" постало „УСТ"

В „Проломі" діяли ланки:
відбиванки жінок — 1 змагання,
відбиванки чоловіків — 5 змагання і 1 турнір,
кошівки — одні змагання,
легкої атлетики — і лісовий біг з перешкодами і 1 двозмаг з „Чорноморям" з Майнц Кастелю 13:23 програний. Участь в спільнім Дні ФК, 50 членів осягнуло ВФВ,
шахів — в обл. друж. турнірі в 48 р. третє м., участь 4-ох шахістів в дружині українців Ашафенбурґа в міждіпівськім друж. т-і з участю 5 народів по 15 шахівниць. Українці зайняли 2. м.,
копаного м'яча — три дружини розіграли 37 змагань і досягли добрих наслідків;
столової ситківки — 6 змагань і 1 друж. т-р з участю 5 т-в, 1 міждіпівський т-р за індив. першість Ашафенбурґу в 5-ох клясах (в кл. жінок Дачишин 2. м.), організація і участь 4 змагунів в зон. індивід. турнірі на 48 р., дружиновий обл. т-р на 48 р. (кляса жінок 1. м., кл. юніорів 2. м., кл. змагунів 3. м.), участь в зон. друж. т-і на 58 р. в кл. жінок і міждіпівськім друж. т-і 4-ох народів Вюрцбурґської ІРО области.

Уряджено ще 1 курс спортових правил для членів і 2 реферати. Всіх членів 145.

11. „СТЕП" — Діллінґен над Дунаєм.

УСТ „Степ" в Діллінґені в українському таборі Люітпольд Касерне (1.650 осіб, членів 75) засноване 30. 10. 46 р.

Праця ланок:
відбиванки чоловіків — 18 змагань,
кошівки — обмежувалася тренінґами,
легкої атлетики — 2 змагання, День ФК в 47 р.,
копаного м'яча — розіграно в обл. клясі і товариських 37 змагань,
столової ситківки — участь в трьох обл. т-ах,
шахи — 3 змагання і господар обл. індив. т-у в 47 р.,
лещетарство — 1 змагання, 5 прогульок і участь в зон. т-х в 47 і 48 рр. та в змаганнях „Лева", на яких Качмар виявився найкращим в норвезькій і альпійській комбінаціях. Під його проводом ланка вишколила 20 молодих лещетарів.

12. „ДОВБУШ" — Мюнхен-Фрайман

Після перевезення частини мешканців табору з Карльсфельду в травні 46 р. до мішаного табору в Мюнхен-Фраймані (СС-Касерне) в якому в 46 р. було 2.800 українців і 5.200 інших, а в 48 р. вже 3.300 українців і лиш 1.900 інших), на загальних зборах 26. 6. 46 р. основано т-во УСТ „Довбуш", а його головою вибрано проф. Антоновича. В умовах міжнародного табору, без виряду і домівки — початки т-ва були тяжкі. Т-во провадило працю (членів 260) в таких ділянках:
руханки — від 46 р. 2 рази на тиждень 30-40 осіб вправляло ранню руханку,
відбиванки жінок — 3 змагання,
відбиванки чоловіків — 13 змагань, участь в обл. т-і в 47 р.,
легкої атлетики — вправляла під наглядом тренера німця. У внутр. змаганнях в 46 р. брало участь 30 осіб. Зорганізувала в 46 р. обл. змагання, літній біг навпростець за нагороду Українського Комітету, листопадовий трійковий біг та гуртовий марш. Взяла участь в зон. змаганнях в 46 р.,
плавання — участь в зон. змаг. в 47 р.,
туристики — 4 краєзнавчі прогульки,
столової ситківки — 3 змагань, організувала обл. друж. і індивід. турніри в 47 і в 48 рр.,
шахів — 7 змагань, господар обл. друж. т-у в 47 р. (2. м.),
лещетарства — Ціхонь Іван взяв участь в курсі РФК в січн. 47 р. і в зон. змаг. в 47 р., де в з'їздобігу зайняв перше місце,
боксу — особливо активна в т-ві, зложена з 25 юнаків, перевела основний тренінґ і відбула 7 змагань і 1 турнір, запланований в зональній конкуренції. Барчук змагався в Мюнхені із знатним успіхом в німецькім клюбі,
копаного м'яча — розіграла 62 змаг. Чинних було 3 дружини, з яких перша грала в обл. кл.

13. „ПРОЛОМ" — Етлінґен

По переїзді частини табору з Мангайму в 46 р. —діяла в Етлінґені в українському таборі Енсембл Сентр (2.100 осіб) з почину Согуйка Петра і інж. Дроздовського Степана спочатку спортова секція, яка щойно 19. 7. 47 р. перетворилася в окреме т-во „Пролом", під головуванням інж. Дроздовського. Членів 86. Чинні ланки:

відбиванка чоловіків — 25 змагань і 1 т-р та участь в обл. т-ах від осени 47 р., **кошівка чоловіків** — 9 змагань і 1 т-р та участь в обл. т-і в 47 р., **кошівка жінок** — 1 змагання, **туристика**— 1 краєзнавча прогулька, **столова сиatківка** — 6 змагань, **легка атлетика** — тренінґи, 15 ВФВ в 47 р., **копаний м'яч** — 18 змагань, участь в обл. клясі, **культ.-освітня праця** — 3 реферати.

„Пролом" Ділінґен перед змаганням проти „Дністра"

Молоде це т-во розплянувало працю доцільно і послідовно провадило. Діяльна ланка кошівки жінок (всього три в зоні) може бути тому за доказ. Перешкодою в розвитку праці були далекі віддалі від українських таборів.

14. „ЧОРНОМОРЯ" — Вісбаден-Кастель

УСТ „Чорноморя" у Вісбаден-Кастелі (український табор 1.950 осіб, членів 142) засноване 30. 7. 46 р. Головою був дир. Шерей Василь.

Ланки: копаного м'яча, відбиванки чоловіків, столової сиатківки, кошівки і шахів змагалися в обласних клясах, а ланка шахів, добувши першість области в 47 р., брала участь в зон. друж. т-і (4-те м.). Шахісти Ігнатенко Петро і Абраменко Борис, як першуни области (на обл. турнірі в березні 47 р. в Корнберзі) брали участь в індивід. зон. т-і в 47 р. (зайняли 2. і 3. місця). Легкоатлет Попов П. брав участь в зон. змаг. в 46 р. (успіх в скоках).

Через специфічні умови в тому таборі, неперебірчиві амбіції організатора ІМКА, т-ву не було відповідних можливостей розвинути працю. З осені 47 р. т-во працює зовсім слабо.

15. У.С.С.К. — Мюнхен-Рамерсдорф

„Український Студентський Спортовий Клюб" (скорочено УССК) в Мюнхені, заснований при гуртожитку на Фюріхштр. 53 15. 11. 45 р. старанням Баранецького Володимира і Ляшевича Ярослава.

Найдіяльнішим клюб був в 46 р., коли студенти ще не були всі заняті студіями і багато часу присвячували спортові.

Перегляд ланок:

відбиванка чоловіків — сильна дружина студентів розіграла 91 змагань (виграла 59), в тім на обл. т-і в 46 р., на зон. в січні 46 р. (2. м.), на міждіпівському т-і мюнхенської обл. в 46 р. (перше м.) і на міждіпівському т-і 5-ого дистрикту УНРРА (2. м.),

відбиванка жінок — 25 змагань та участь в обл. т-х в 46 р. і в 47 р., в зон. взимку 46 р. (2. м.) і в міждіпійському т-і мюнхенської обл. в 46 р. (теж 2. м.),

кошівка чоловіків — участь в першому зональному турнірі в січні 46 р. (2. м.), в обл. т-і в 47 р. і в зон. т-і восени 47 р. Всіх гор 14,

легка атлетика — участь в зон. змаґ. в 46 р., листопадовий біг навпростець в 46 р. і в 47 р. та весняний біг в 47 р.,

шахів — розіграла 4 зустрічі,

плавання — взяла участь в зон. змаг. 47 р.,

Дружина відбиванки мюнхенських студенток

туристики — влаштувала 10 краєзнавчих прогульок,

копаного м'яча — в обл. кл. в 46 р. зайняла друге місце, а опісля ввійшла до кляси першунів. В травні 48 р. після змагань з „Левом" УССК від-

Футбольна дружина УССК—Мюнхен в 1947 році

ступив від дальших ігор за першість в системі РФК. На міждіпівському турнірі в 46 р. зайняв 2. м. Всіх змагань 87 (45 виграних, 13 ремі).

Клюб працював за тяжких матеріяльних умов, бо не мав підмог з міжнародніх організацій, ні від мюнхенських українців, які не відвідували імпрез УССК. Сама прихильність і деяка допомога, найконечніша допомога управи оселі У. Політичних В'язнів і Управи Української Студентської Громади не могли дати клюбові засобів, потрібних для розвитку праці.

16. „БОГУН" — Штефанскірхен

„Богун" заснований 3. 8. 46 р. в Розенгаймі, а навесні 47 р. перенесений з табором до поблизького села Штефанскірхен (українців 1.100, членів 45).

В товаристві були чинні ланки; копаного м'яча, відбиванки чоловіків, столової сиатківки, шахів і

легкої атлетики, які, однак, виявляли малу і доривочну діяльність. В лавах своїх змагунів має т-во Биха Мирослава, неофіційно визнаного за найкращого грача в зоні в столову сиківку. Ланка копаного м'яча змагалася в обл. клясі. Щодо організації, т-во увесь час недомагало.

17. „СЯН" — Пфарркірхен

Ще в 1945 р. спортовці в українському таборі „Авфбав" (540 осіб) в Пфарркірхені вважали себе за філію КЛК, але не виявили будь-якої діяльности. Щойно 24. 3. 47 р. засновується т-во з назвою „Сян", яке, однак, не є продовженням, ані нічим не пов'язане до відомого і заслугованого УСК „Сян" в Перемишлі. Ініціяторами т-ва були перший голова проф. Ґолембйовський Григір, брати Бойцуни, Романович і Малецький. Другим головою став Стадник Іван.

Т-во мало 67 членів і провадило лиш ланку копаного м'яча, яка розіграла 19 змагань (11 в обл кл. і 8 з чужинцями) і в сезоні 46/47 р. зайняла в обл. 2. м., програючи лише „Січі". По приділенні з 1. 9. 47 р. до мюнхенської ОДРФК зайняв „Сян" в осінній рунді 47/48 р. перше м. без втрати точок. Свою силу дружина затримала далі і навесні 48 р., виграючи в Міттенвальді 1:0 з „Левом".

Ланка відбиванки чоловіків поза тренінґами не влаштувала жодних змагань. Т-во влаштувало і реферат, біг навпростець за участю 69 осіб, а навесні 47 р. 2 рази на тиждень переводжено ранню руханку для 15 осіб.

18. „БУРЕВІЙ" — Ноймаркт/Оберпфальц

„Буревій" в Ноймаркті в українському таборі „Нова Говерля" (1.020 мешканців) був заснований 6. 12. 45 р., хоч саму спортову діяльність провадили в таборі вже з серпня того ж року. Головами були: Клюк Осип і Шаран Михайло. Діяльними були ще Дицьо Юрій і Муць Олександер.

Т-во мало 9 ланок: руханки, копаного м'яча, відбиванки чоловіків, столової ситківки, легкої атлетики, шахів, боксу і лещетарства. Дружина копаного м'яча змагалася в обл. клясі, і 47 р. здобула друге м.

19. „ТРИЗУБ" — Роттенбурґ над Таббером

Початки т-ва сягають літа 45 р., коли по приході американців місцева молодь гарно положеного містечка Роттенбурґ в ансбахщині сходилася в яр річки Таубер на тренінґ відбиванки. Остаточною спонукою до заснування т-ва був шаховий турнір навесні 46 р., після якого 19. 5. 46 р. ініціятивна група на чолі із а. д-р Бернардином Ярославом заснувала УСТ „Тризуб". Головували д-р Бернардин, в 47 р. Ткачук Осип, в 48 р. Завицький Роман.

Т-во провадило такі ланки:

шахів — два внутрішні турніри і три змагання з чужинцями,

відбиванки чоловіків — 26 змагань,

легкої атлетики — 1 біг навпростець, першість в обл. бігу навпростець в 47 р., 3-те місце в зон. бігу навпрост. в 47 р. (Сеньків В.), участь в „Обласнім Дні Спортовця" в 47 р., на якім Завицький Р. зайняв перше м. — ВФВ добуло 11 членів.

копаний м'яч — розіграно 42 змагань, в тім в обл. клясі 24 і з чужинцями 6. Як віцепершун обл. в 47 р. змагалася ланка безуспішно за вступ до кл. першунів,

столової ситківки — 15 змагань, в тім: на міждіпівському турнірі за першість Роттенбурґу Левицький М., Коблянський В. і Бернардин Степанія зайняли три перші місця — першенство обл. в 48 р. і участь в зон. індив. турнірах в 47 р. і в 48 р.

Футбольна дружина „Тризуба" — Ротенбурґ. Третій праворуч д-р Ярослав Бернадин

(Бернардин—Лукасевич в жіночих двійних грах мають друге місце, в мішаних грах теж друге місце).

В травні 47 р. відбувся триденний курс для кандидатів на суддів копаного м'яча, який закінчило 9 членів. Всіх членів т-во мало 90 з усіх приватно мешкаючих в місті 250 українців.

Зважаючи на умови — працю „Тризуба" треба визнати за цілком задовільну.

20. „ПРОЛОМ" — Ансбах

„Пролом" в Ансбаху засновано 28. 6. 46 р. з ініціятиви голови ОПУЕ в Роттенбурґу д-ра Бернардина Я. Головою був Городиський Осип.

В цьому т-ві чинна єдина ланка копаного м'яча, що змагалася в обласній клясі і розіграла 25 змагань. Взимку 47/48 вісімнадцять шахістів розіграли внутрішній турнір. На виправдання малої діяльности можна навести труднощі: невелике число (до 500 осіб) мешкаючих приватно у великому місті українців і те, що не було площі. Домівка т-ва за тутешнім німецьким звичаєм містилася в ресторані. Все ж треба відзначити добру волю українців Ансбаху в тім напрямі, щоб мати бодай ланку копаного м'яча і її утримати. Членів 72.

21. „СОКІЛ" — Ельванґен/Яґст.

По перевезенні українського табору з Маннгайм до Ельванґену (Мюльбурґ Казерне, 3000 українців, 173 члени), засновано в новім приміщенні УСТ „Сокіл" 13. 4. 46 р. Першим головою був інж. Гарасевич Ярослав, другим В. К., третім Стерпак Василь.

Діяльними були ланки: відбиванки чоловіків і жінок, столової ситківки і копаного м'яча. Лиш ланка копаного м'яча змагалася в обласній клясі — та як першун области в 46/47 р., змагалася без успіху влітку за вступ до кляси першунів. Організаційно т-во поставлене недостатньо, а саме праця в так великому скупченні еміґрантів була цілком невистачальна. Поведінка змагунів і управи т-ва в 46 р. теж лишала багато до побажання. Єдиною більшою імпрезою був 16. 6. 46 р. „День Українського Спортовця".

22. „ДНІПРО“ — Корнберґ, повіт Роттенбурґ над Фульдою

Т-во засноване 12. 4. 46 р. в українській оселі з 2650 жителями і мало 182 членр. Основниками т-ва були: Главин Степан, Слободян Іван, Маланюк Михайло, Смалько Павло і Ярема Степан, головою: Гладун С. і секретарем Пищ Дмитро. Від осени 47 р. ці пости займали Міняйло і Раявський Степан.

Ланки т-ва:

відбиванка чоловіків — розіграла 12 змагань і на міждіпівському турнірі в Арользені зайняла друге м.,

столова сиськівка — 8 змагань,

легка атлетика — 1 біг навпростець, два „Дні ФК“ і участь в обл. 46 р. і міждіпівських змаганнях в 46 р. в Касселі (2. м.) і в Шварценборні (теж 2. м.),

важка атлетика — вправляла з 10 членами та розіграла одні змагання (вигр.),

бокс — вправлялося 12 членів,

руханка — влітку 46 і 47 рр. щоденну ранішню руханку відвідувало постійно до 60 чол. і до 12 жінок,

шахи — 9 змагань і господарство обл. індивід. турніру в 57 р.

копаний м'яч — ланка розіграла 51 змагань, в тім 32 з чужинцями.

В сезоні 46/47 добула першість области і по тяжких грах ввійшла до кляси першунів. В дружині вирізнялися змагуни: Шапка, Камат і Козар.

Хоч кількість ланок була не найменша, то все ж т-во не було на висоті завдань. Можливо, що перешкодами в цьому були справді важкі умови: не було площі, а змагання т-во розігравало у віддаленій 12 км. Бебрі, в якій українців взагалі не було. Через те т-во не могло мати жодних прибутків — а найближчий український табір був аж на кількасот км. в Ашафенбурзі. Тим самим участь в обласних турнірах була дуже утруднена, отже і не було змагової конкуренції і завзяття. Наслідки змагань дружини копаного м'яча свідчать про її технічну силу. Глядачі II. сімкового турніру в листопаді 47 р. в Авґсбурзі визнавали цю дружину за найкращу на тому ж турнірі щодо гри і поведінки.

23. „ГОМІН“ — Дінкельсбюль

В Дінкельсбюлі, в мішанім таборі (400 українців, 30 членів) засновано УСТ „Гомін“ 6. 5. 46 р. старанням Болюха Михайла, що і був його першим головою. З серпня 47 р. головою Соловій Юрій. Не зважаючи на тяжкі умови т-во прагнуло виявити діяльність. Ланка копаного м'яча розіграла 39 змагань, в тім 14 в обл. клясі, 4 з лотишами і 10 з німцями та 11 з іншими. Ланка відбиванки чоловіків має за собою 14 ігор і третьє місце на обл. Дні Спортовця 28. 8. 47 р. в Роттенбурґу. Ланка столової ситківки крім 8 змагань добула теж першість міждіпівського турніру міста Дінкельсбюль. Ланка легкої атлетики тренувала лиш біг і в тих змаганнях брала участь в 47 р. в обласному і зональному весняному бігу навпростець (2 і 7 м.) і в обл. Дні Спортовця (3.м.).

24. „ДНІСТЕР“ — Штуттґарт-Цуфенгавзен

В українськім таборі в Штуттґарті, в дільниці Цуффенгавзев, в Гренадір Касерне (1600 осіб, 179 членів) засновано 30. 5. 47 р. спортове т-во під назкою „Скала“. В червні того ж року по приїзді таборовиків з Людвіґсбурґу, нове т-во злучилося з людвіґсбурзьким т-вом „Дністер“ і прийняло спільну назву „Дністер“. Головою був дир. Левицький Олександер, а секретарем голова попереднього „Дністра“ Кубрак Дмитро. Другим головою був м-р. Бардин Михайло, третім м-р. Чолій Ярослав.

З існуючих 8 ланок, тільки копаний м'яч був діяльний і змагався з цілковитим успіхом в клясі першунів, ввійшовши туди легко по всіх грах за першість области і за вступ до вищої кляси. Програючи лише „Дніпрові“ — Корнберґ і „Чорногорі“ — здобув перше м. в зоні в осінній рунді 47/48, і відсуваючи фаворита „Лева“ аж на четверте місце. В дружині копаного м'яча грали змагуни кол. Ф. К. „Україна“ після її самоліквідації.

У відповідь на покарання Виділом верифікації і карности РФК змагунів і управи „Дністра“ за провини на грищі під час змагань з „Чорногорою“ 4.12. 47 р. — управа т-ва оголосила в ново-ульмівському часописі „Українські Вісті“ заяву, що не визнає цієї кари. Коли поставлену опісля ВВК вимогу до 15. 2. 48 р. відкликати цю заяву, своїх прав доходити в приписаний спосіб через органи РФК—управа „Дністра“ зіґнорувала — це т-во викреслено 15. 3. 48 р. з членів РФК. Це й закінчило існування т-ва.

25. „ЧАЙКА“ — Нюрнберґ

Т-во „Чайка“ в українському таборі „Конґрес“ в Нюрнберґу (530 осіб, 42 членів) засновано 6. 3. 47 р. з почину культ.-осв. референта табору, Кривого Ярослава. Головою був Найдук Осип, а з червня 47 р. інж. Яремко Михайло. Т-во було діяльним тільки в ланці копаного м'яча, що змагалася в обл. клясі і розіграла 39 змагань. Ланки відбиванки чоловіків, столової ситківки і шахів вели вправи та не відбули жодних змагань.

26. СУМ - „ПРОМЕТЕЙ“ — Міттенвальд

Старанням Рибака Володимира зорганізовано при осередку Спілки Української Молоді спортовий відділ з окремою назвою „Прометей“ під його головуванням. Маючи в таборі (3500 осіб) сильного „Лева“, т-во гуртувало початківців.

Футбольна дружина „Прометей“—СУМ в Міттенвальді 1947. Перший ліворуч інж. Рибак, перший праворуч інж. Снігура. (пров. дружини)

Та все ланка копаного м'яча дійшла до змагань в обл. клясі (всіх 19 гор). Відбиванка чоловіків (10 гор), відбиванка жінок (6) і столова ситківка (4) влаштовували лиш товариські змагання. Ланка туристики відбула 5 прогульок. Взимку 47 р. почала працювати ланка шахів й брала участь в обл. турнірі. 28 членів має ВФВ. Три реферати вислухало близько сто осіб.

Нижчеподані товариства не брали участи в змаганнях за клюбову вправність 1947 р. — отже їх черга в тому списку є зовсім довільна.

27. „СОКІЛ" — Бад-Верісгофен

УСТ „Сокіл" в Кнайпівському живці Верісгофен (430 українців) заснував 19. 11. 45 р. д-р Стефанівський Юрій, й став першим головою. Хоч малий табір, та завдяки активности (проф. Лісевича Луки, Лозового Микити, і змагунів Стефанівських Ірини і Юрія, Кліша Йосафата, Чмоли Тараса, Ференца Петра і Капка) — т-во до липня 46 р. (до розселення табору) було дуже діяльним. Воно провадило ланки: копаного м'яча, відбиванки чоловіків і жінок, кошівки, легкої атлетики, шахів, туристики, плавання, столової ситківки і ситківки (тенісу). Це було єдине українське т-во, що мало активну ланку ситківки, яка влаштувала 4 турніри з німцями і народами ДП. Цією ланкою опікувався проф. Лісевич, а найкращими змагунами були Бень Степан, Лісевич, д-р Борис Маріян і Кощук Петро. Змагуни всіх інших ланок брали участь в обл. і загальних турнірах. Відбиванка чоловіків зайняла перше місце в области (46 р.) і друге м. в зоні (23. 6. 1946 р.), кошівка — перше м. в області, Чмола 1. м. в бігу на 5 км. на зон. змаг. в 1946 р. Товариство було господарем першого зонального дружинового шахового турніру (9 дружин) в 46 р., який зразково перевело.

Другим головою т-ва був Шкляр Василь в 46/47 рр., д-р Борис а 47/48 м-р. Кришталович Ярослав. Членів 151.

По розселенні табору, т-во безуспішно намагалося провадити діяльність між приватниками, а зліквідувалося щойно в травні 48 р., коли вивезено усіх українців з Верісгофену.

28. „ДНІСТЕР" — Ерлянґен

В мішанім таборі університетського міста Ерлянґен (на 1550 осіб лиш 360 українців, з того 46 членів т-ва), засновано старанням інж. Демедюка Петра 1. 6. 46 р. УСТ „Степ". В червні 47 р. „Степ" злучився з т-вом „Хортиця" з Райтерсайху, а вже у вересні „Хортиця" відступила від цієї злуки. Тоді по приїзді до Ерлянґену частини таборовиків з Обернцену, „Степ" об'єднався з тамошнім „Дністром" і приняв спільну назву „Дністер". Головою увесь час був інж. Демедюк.

Вся діяльність спиралася майже на самому плеканні копаного м'яча (31 змагання в обл. клясі і товариських), натомість інші ланки слабо розвивалися (відбиванка жінок 3 змагання, чоловіків 12, столової ситківки 2, шахів 4 і легкої атлетики біг навпростець, листопадовий марш на 12 км. і 6 км. для жінок.

„Степ — Ерлянґен перед змаганнями проти Бамберґу 19. 10. 1946

30. СУМ-„ЮНАК" — Реґенсбурґ

Спортова секція при осередку СУМ-у в Реґенсбурзі в українській оселі ДП, почала діяти з серпня 47 р. з 40 членами. Ланка копаного м'яча змагалася в обл. клясі, а ланка відбиванки жінок і чоловіків відбували товариські змагання. 33 члени добуло ВФВ.

31. „ХОРТИЦЯ" — Райтерсайх

„Хортицю" в селі Райтерсайх недалеко Нюрнберґу (український табір 800 осіб, 50 членів), заснував 21. 8. 46 р. Росола Ярослав, що й був її головою. З чинних ланок: копаний м'яч, відбиванка чоловіків, столова ситківка, легка атлетика і шахи, лиш ланка копаного м'яча змагалася в обл. клясі, яка в 47 р. була єдиною чинною ланкою в цьому товаристві.

4. 6. 47 р. т-во злучилося з „Степом" в Ерлянґені. У вересні 46 р., по повороті з Бельгії основника Росоли, загальні збори вирішили відступити від злуки і провадити далі самостійну спортову роботу. Вибрана управа з Росолою, як головою, однак, не відновила праці — і РФК виключила це т-во зі своїх членів, як неділяльне т-во 15. 3. 48 р.

32. УСК „ТУР" — Ляндсгут

Український Спортовий Клюб „Тур" в Ляндсгуті в українському таборі засновано взимку 47 р. під головуванням Камінського. Цей наймолодший між т-вами клюб мав чинну всього одну ланку кошівки і взяв участь в зональному турнірі в лютому 48 р. На цьому турнірі зайняв останнє (6. м.), хоч представивсь як мужня дружина.

Далі характеризуємо ті товариства, що коли-небудь існували і діяли від літа 1945 р., а при писанні цього огляду в квітні 1948 р. вже не існували.

33. „ЗОРЯ" — Швайнфурт

„Зоря" в Швайнфурті була заснована в українському таборі 2. 9. 45 р. і зразу розвинула діяльність, дбаючи одночасно про змагову частину і правильну організаційну основу т-ва. Головою т-ва був командант табору Стеткевич Маркіян, з квітня 46 р. Кульчицький Лев. В т-ві працювали ще о. Івашко Володимир, Копистянський Андронік (шахи і легка атлетика) і проф. Селезнів Олекса (шахи).

7. 5. 46 р. табір перевезено до Ашафенбурґу, до Піонір Касерне — і тут т-во злучилося з т-вом „Січ" з Ляґарде Касерне, принявши нову назву „Запоріжжя". Зваживши час, в якім т-во працювало

(умовини в Німеччині 1945 р.) — треба ствердити, що стан і діяльність т-ва були дуже добрі.

Чотири ланки відбули змагання: 14 змагань копаного м'яча, 8 відбиванки чоловіків, 8 столової ситківки і 5 шахів (3 змагання, 1 симультан і 1 гра насліпо майстра Селезнева). Легкоатлети відбували постійні тренінґи на вибудованій власними руками площі.

34. „ДНІПРО" — Бамберґ

УСТ „Дніпро" в Бамберґу (мішані табори, 1080 українців, 130 членів) засновано 29. 3. 46 р. старанням Будного Степана та при підтримці м-ра Дачишина Евгена, Плятоша Володимира, Грицева Романа, Кульчицького Михайла, Ройовського Є. і Кравса Ярослава. Головою т-ва був Плятош а секретарем Шембель Володимир. Найбільше праці в т-во вклали Дачишин, Плятош і Будний.

Спортову працю почав Будний вже в січні 46 р., зорганізувавши міждіпівський турнір у відбиванці жінок і чоловіків та в кошівці з участю 5 народів У відбиванках жінок та чоловіків 2 дружини

Змагуни футбольної дружини „Дніпра" — Бамберґ

українців зайняли другі і треті місця. Цей великий турнір зактивізував місцеву молодь — і це було стимулом до заснування окремого т-ва.

В серпні 47 р. табори перевезено до Байройту і 3. 9. „Дніпро" злучилося з тамошнім „Дніпром" в одно „Дніпро".

Завдяки правильному провадженню управою діяльности, товариство працювало інтенсивно і з добрими наслідками. Було це одно з небагатьох (мабуть, одне з двох таких товариств) УСТ, що не добачували „щастя" для свого т-ва в копанім м'ячі, лиш на перше місце ставило спортові гри, а передусім спричинилося до поширення і надання серед українців громадянських прав кошівці. Кількість змагань ланок спортових гор була імпозантна, та перевезення табору перервало розквіт товариства.

Діяльними ланками були:

відбиванка жінок — 30 змагань (в тім 17 з чужинцями, з місцевими балтійцями. Зорганізовано два міждіпівські турніри з участю 5 народів: в першім 2. м., в другім 3. м., взято участь в обл. турнірі 46 р. (1. м.) і в зон. турнірі в 46 р. (4. м.),

відбиванка чоловіків — 53 змагання. На першому міждіпівському турнірі 2. м., на другому 3. м. Взято участь в обл. турнірах в 46 р. (1. м.) і в 47 р. (теж. 1. м.) та в зональних турнірах в 46 р. (5. м.) і в грудні 46 р. Змагун Кульчицький грав в збірній українців проти естонців,

кошівка чоловіків — розіграла 40 змагань (22 виграла, 1 ремі), в тім з чужинцями 27. На обл. турнірах в 46 р. і 47 р. зайняло „Дніпро" перші м., на зональнім турнірі в 46 р. 2. м., взимку 46 р. (в залі) 3. м. Особами, що спричинилися до поширення кошівки і витренування нарибку були змагуни Кульчицький і Роговський,

столова ситківка — організовано 17 змагань та індивід. міждіпівський турнір,

шахи — 14 змагань і 4 м. в зон. турнірі 46 р. Організовано 2 міждіпівські дружинові турніри, (перше м., другим разом поділено 3-4 м.),

туристика — 3 краєзнавчі прогульки,

бокс — відбувано навесні 46 р. лиш тренінги,

руханка — влітку 46 р. вправлялося щоденно до 20 членів,

копаний м'яч — 56 змагань (22 з чуж,) в 46 р. ланка добула першість области і ввійшла до кл. першунів, з якого, однак, по році випала.

35. „ЗОРЯ" — Карльсруге

9. 5. 1946 р. в українському таборі (465 осіб) в містечку Герренберґ (Штуттґартщина) засновано старанням м-ра Сенькова Романа і за співучастю Саюка Олександра, Василева Юрія і Постики Олександра УСТ „Зоря". Головою т-ва увесь час був м-р. Сеньків, секретарем Василів Ю. Членів т-во мало 92.

Під час побуту в Герренбурґу т-во провадило справжню спортову роботу та належало в 46 р. до найкращих товариств. Всі чинні ланки змагалися в обласній клясі: копаного м'яча (25 змагань), відбиванки чоловіків (27 і 1 турнір), столової ситківки, легкої атлетики і шахів (8). Уряджено День ФК в 46 р.

Бувши далеко віддаленим від українських осередків, т-во організувало товариські зустрічі тільки

УСТ Зоря" і німецька дружина „Фенікс" Карльсруге 21. 4. 1947 перед змиганнями

з чужинцями. При перевезенні табору в листопаді 46 р. до Карльсруге (Форстнер Касерне) втрачено інвентар т-ва, і, мабуть, через те діяльність в новому місці обмежилася до ланок копаного м'яча та шахів, які дальше грали в обласній клясі. В дружині шахів на п'ятій шахівниці грала жінка Хамула Галина.

Не маючи в свому складі визначних спортовців, що своїми осягами і першими місцями зробили б т-во загально видомим, „Зоря" в Герренбурґу мусіла лишитися для ширшого світу невідомою, хоч

організаційно і змагово це т-во було поставлене дуже гарно.

По черговім перевезенні табору влітку 47 р., частина членів, шо опинилася у Пфорцгаймі в Букенберґкасерне, ухвалила на зборах 19. 9. 47 р. ліквідацію т-ва.

36. „ДНІСТЕР" — Людвіґсбурґ

„Дністер" в Людвіґсбурґу (український табор Люітпольд Касерне, 1150 осіб, 42 члени), заснований 1. 12. 45 р. Першу управу творили голова Перевеницький Мирослав і секретарка Стефанюк (Дубляниця) Ірина. Другим головою з листопада 46 р. був Шербак Дмитро, а з січня 47 р. Курбак Дмитро (секретарював Семерко Осип).

З активних ланок: копаний м'яч, відбиванка жінок, чоловіків, боксу і шахів, лиш копаний м'яч і шахи змагалися в обл. клясі. Добувши в копанім м'ячі в 47 р. першість области, легко ввійшов до кляси першунів. В цілому діяляність т-ва була, однак, невелика, а його організаційна будова не завершена.

В червні 47 р. перенесено табір до Штуттґарту, на передмістя Цуфенгавзен, де „Дністер" об'єднався з новозаснованою там „Скалою" під спільною назвою „Дністер".

37. „ХОРТИЦЯ" — Травнштайн

„Хортиця" в Травнштайні (в польському таборі Кріґслязарет, 750 українців, членів 138) діяла з 20.3 46 р. як неоформлена спортова секція під проводом Чопика Ярослава. Початково плекала вона саму легку атлетику і з великим успіхом виступила на перших зональних змаг. в 46 р., на яких здобула друге місце. Видатною тоді була молоденька Маїк Ольга (короткі біги) і Євсевський (скоки). У вересні 46 р. секція урядила легкоатлетичний двозмаг з „Орликом" з вислідом 80:80. Всі інші чинні ланки (відбиванка жінок і чоловіків, столова ситківка, шахи і копаний м'яч) відбували лиш товариські змагання з чужинцями, а з осени 46 р. ланка копаного м'яча змагалася вже в нашій обласній клясі.

В жовтні 46 р. табір перевезено до Діллінґену, через що наступила самоліквідація. В новім таборі приявність вправних змагунів спричинилася до заснування 30. 10. 46 р. нового т-ва „Степ".

38. „КАЛИНА" — Фюссен

„Калина" у Фюссені (мішаний табір Бурнетте Касерне, українців 1400, членів 130) заснована 30.11. 45. р. Головою був Галькевич Роман, секретарем Венгльовський.

Ланки копаного м'яча, відбиванки чоловіків і жінок, кошівки, боксу, столової ситківки і туристики були надзвичайно рухливі та мали добрих змагунів, зокрема у відбиванці чоловіків, Хома II в боксі тощо. Всі ланки змагалися в обласній клясі, а відбиванка чоловіків виступала з успіхом на першім зональнім турнірі.

15. 6. 46 р. табір переїхав до Міттенвальду, до Ґебірґс Касерне, де на спільних зборах з „Левом" влилися в нього.

39. „ХОРТИЦЯ" — Оберстдорф/Альґой

УСТ „Хортиця" в Оберстдорфі заснована 12. 4. 46 р. в українському таборі з 160 мешканцями, провадила 5 ланок: відбиванок жінок і чоловіків, столової ситківки, туристики і копаного м'яча. Відбиванка жінок змагалася в обласній клясі,

Головою т-ва був Саляк Володимир, членів 67.

3. 9. 46 р. табір перевезено до мішаного табору Люттензее в Міттенвальді, в якім т-во не маючи умови продовжувати діяльність, 3. 6. 47 р. зліквідувалося.

40. „ЛУГ" — Айхштедт

„Луг" в Айхштедті в українському таборі (550 осіб, 90 членів) заснований 4. 3. 46 р. Головою був Горський Андрій, потім м-р. Григорович Петро.

Ланки відбиванки чоловіків, столової ситківки, шахів, легкої атлетики і боксу відбували лиш товариські зустрічі. Копаний м'яч змагався в обласній клясі, В 46 р. 4 рази на тиждень відбувалася рання руханка.

Восені 46 р. табір перевезено до Ашафенбурґу, до Боа Брюле Касерне, в якім т-во не відновило своєї праці, а навесні 47 р. влучилося в місцеве „Запоріжжя".

71. „К.Л.К." — Біссенгофен

Філія Карпатського Лещетарського Клюбу в селі Біссенгофен (повіт Маркт Обердорф) проіснувала з вересня 1946 р. до розв'язання табору 22 червня 1948 р.

На 140 українців в селі і околиці, 32 особи активно вправляли спорт в таких ланках: відбиванка жінок і чоловіків, рання руханка, легка атлетика, лещетарство, столова ситківка і шахи У всіх ланках (крім руханки), філія відбувала зустрічі з осередками ДП в Кавфбоєрні, Маркт Обердорфі, Бад Верісгофені, тощо (разом 14 виступів).

Провідником цього осередку спортовців була п. Степанія Строкон. Розвиткові праці сприяли Петро Войтович і інж. О. Кльован.

42. „ТРИЗУБ" — Герсфельд

„Тризуб" в селі Герсфельд біля Касселя засновано 15. 7. 46 р. (мішаний табір, 700 українців, членів 50). Головою був Бонковський Роман. Ланка копаного м'яча змагалася в обласній клясі, відбиванка чоловіків і жінок, столової ситківки, шахів, легкої атлетики і боксу лише тренували. Узимку 46/47 рр. т-во самозліквідувалося.

43. „БУЙ-ТУР" — Форхгайм

„Буй-Тур" в селі Форхгайм (Ерлянґенщина) заснований 3. 7. 46 р. в таборі Марктвілле, що мав усього 130 українців. Ланка копаного м'ячх змагалася в обл. клясі, Не зважаючи на брак умов до існування спортового т-ва, старанням студента М. праця її була задовільна. Розселення табору в серпні 47 р. довело до самоліквідації мініятурного т-ва.

44. „СКАЛА" — Вайсенбурґ

„Скала" у Вайсенбурґу (український табір Розен Готель, 690 осіб, членів 60), заснована в травні 46 р. Головою вветь час був м-р. Бойко Іван. Чинні були лиш три ланки: копаний м'яч (змагався в обл. клясі), відбиванки чоловіків і столової ситківквки. В 47 р. працювала лише ланка копаного м'яча, а взимку 47/48 т-во самоліквідувалося.

45. „ПРОЛОМ" — Альтеттінґ

„Пролом" у славнім з релігійних прощ селі Альтеттінґ біля Мюльбурґа (130 українців) засновано 5. 5. 47 р. під головуванням Ліськевича Осипа. Чинною була лиш ланка відбиванки чоловіків. Т-во не встигло виявити діяльности і незабаром восени 47 р. самозліквідувалося.

46. „ГОВЕРЛЯ" — Інґольштадт

„Говерля" в Інґольштадті (в мішанім таборі українців 1600), заснована 19. 8. 46 р. під проводом Клоса Володимира, членів 50. Т-во взяло лиш участь в першім зональнім шаховім турнірі в 46 р. позатим не виявило жодної праці і взимку 46 р самозліквідувалося.

47. „СІЧ" — Ляндсгут

„Січ" в Ляндсгуті в українському таборі при Штеттгаймерштрассе існувала в 46 р. Участи в змаганнях РФК не брала і взимку самозліквідувалася. Навесні 48 р. повстав в цьому таборі (близько 2000 українців) УСК „Тур". Видно, що в молоді цього середовища була потреба мати спортове т-во, та брак зацікавлення у старших громадян, щоб підтримати УСТ.

48. „СОКІЛ" — Фільсбібурґ

„Сокіл" в Фільсбібурґу (Реґенсбурщина) існував від осени 45 р. як неоформлена спортова секція в українському сільському таборі (300 осіб) до осени 46 р., коли то табір перевезено до Ляндсгуту. Секція не уряджувала змагань, лиш обмежилася тренінґами відбиванки.

49. „СТРІЛА" — Фірнсберґ

„Стріла" у Фірнсберґу (Реґенсбурщина) існувала в 46 р. але правно була неоформлена. За браком змагунів (малий сільський табір з 200 українцями) самозліквідувався. Участи в змаганнях РФК не брала.

50. „ВЕРХОВИНА" — Реґенсбурґ

„Верховина" в Реґенсбурзі, Артілєрі Касерне існувала як неоформлена секція в 46 р. без помітної діяльности. З перенесенням табору самозліквідувалася.

51. „ПРОБІЙ" — Нойбоєрн

„Пробій" в селі Нойбоєрн біля Розенгайму існував до літа 46 р. і з перенесенням табору самозліквідувався.

52. Спортова секція — Пассав

В мішаному таборі Пассав існувала в 45/46 рр. спортова секція, без видних організаційних форм. На зональному турнір відбиванки чоловіків в 46 р. зайняла останнє (10-те) місце.

53. Гімназійні Спортові Гуртки

При багатьох таборових гімназіях існували окремі спортові гуртки, які засновувала сама молодь в наслідок заборони належати молоді до УСТ в системі РФК. Такі гуртки діяли лиш сезоново і доривочно. Всіх гуртків було щось із десять, та влаштувати змагання чи імпрези спромоглися гуртки в Авґсбурзі, Реґенсбурзі, Новому Ульмі, Берхтесґадені, Ашафенбурзі, Міттенвальді, Бад-Верісгофені, Мюнхен-Фраймані. Гуртки, якими опікувалися вчителі руханки, розвивалися досить добре. Багато з них мало свої окремі назви і під ними виступало назовні.

До найдіяльніших належали:

УСГ „ЮНАК" в Авґсбурзі (при реальній гімназії в Сомме Касерне) заснований навесні 46 р. під опікою м-ра Лисинецького Ореста, був розмірно діяльний до літа 47 р. Працю проводив в ланках копаного м'яча, столовоїситківки, відбиванки хлопців і дівчат та кошівки і уряджував в них імпрези.

УСГ „БЕСКИД" в Реґенсбурзі був найдіяльнішим гуртком в зоні з 47 р. Заснував гурток восени 46 р. опікун проф. Мелешко Матвій і провадив систематичну працю серед своєї молоді в різних ланках. Окремо відзначився гурток високим числом добутих Відзвак ФВ, бо аж 124!

УСГ „ЧЕРНИК" в Ашафенбурзі об'єднував молодь всіх гімназій і був діяльний від весни 47 р., себто від часу, коли його опікуном став проф. Ґловяк Михайло. З літа 47 р. гуртком опікувався проф. Шавалюк.

54. ФК „УКРАЇНА"

Футбольний Клюб „Україна" заснували брати Скоцені в липні 45 р. в Зальцбурзі в Австрії, щоб продовжувати традицію знаного СТ „Україна" із Львова. Новозаснована дружина розігравала змагання з чужинецькими клюбами і записувала на конто українців самі успіхи. В березні 46 р. змагуни переїхали з ланковим м-р. Чолієм Ярославом і організаційним референтом Прудиусом Богданом до американської зони Німеччини і оселилися в таборі Ульм над Дунаєм. По відкритті сезону 17. 3. 46 р. на міському стадіоні в Ульмі змаганнями з „Чорногорою" (вислід 1:1, суддя Андрухович), клюб бажав грати тільки з сильними чужонаціональними дружинами.

Після серії перемог над дружинами німецької ляндеслігі в американській зоні і після перемог на виїздах до англійської і, головно, до французької зон, клюб влаштував змагання з дружинами першої німецької кляси („південної надліґи"), виграючи в Ульмі 5:0 і з колишнім першуном Німеччини „Баєрн" з Мюнхену (реванж в Мюнхені дав реміс 1:1).

Однак, в липні 46 р. почалася серія нещасливих і великих поразок на грищах, яких наслідком був цілковитий розклад і, кінець-кінцем, занепад дружини. Програші в Розенгаймі 0:3 з АСФ, в Бамберзі 0:7 з 1. ФЦ і в Авґсбурзі 1:8 з БЦА, закінчили діяльність „України". Змагуни перейшли грати до дружин німецької надліґи: „Штуттґартер Кікерс" і в більшій кількости до старого „Фенікса" в Карльсруге, що саме нашими грачами хотів врятувати перед спадком до нижчої кляси. По спадку „Фенікса" з надліґи і виїзді Скоценів до Бельгії, восени 47 р. змагуни перейшли до українських товариств, початково до „Дністра" в Штуттґарті, а по його ліквідації в 48 р. головно до „Беркута".

Не зважаючи на цих кілька технічних успіхів, в загальному треба ствердити, що крім організаційної несубординації щодо централі РФК і ЦПУЕ деякі змагуни т-ва „Україна" зробили недобру рекляму товариству і українцям своєю некультурною поведінкою на грищах.

Ярослав Рак

СТАНОВИЩЕ РАДИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНСЬКОМУ ГРОМАДСЬКОМУ ЖИТТІ

Крім досягнень на тільки спортовому та організаційному полі, Рада Фізичної Культури може занотувати, теж поважні, досягнення і на загально громадському відтинку.

У довоєнних роках наша фізична культура не встигла була здобути собі такого значення й місця в українському громадському житті, як це її належалося б, з огляду на ролю, яку вона мала виконати, виховуючи здорову фізично й духово молодь та втримуючи на відповідному рівні фізичної вправности середніх річників української суспільности. Вправді у всіх займанщинах, держави-займанці надавали великої ваги фізичній культурі і організували її, але ставили вони фізичну культуру виключно на службу держави, ворожої інтересам української людности. Через це з одної сторони українці не мали доступу до державних осередків розбудови фізичної культури, а з другої — державний апарат для організування фізичної культури, був для них виразником денаціоналізаційних тенденцій держави. Тому теж і пересічний український спортовець, громадянин-прихильник, чи ентузіяст спорту не відчував зацікавлення до справ фізичної культури, як ділянки національного життя. Він переважно обмежувався до проблем чисто спортовозмагових, не цікавлячись становищем фізичної культури у загально громадському житті; йому теж тяжко тепер оцінити цей поступ, який досягнула Рада Фізичної Культури під цим оглядом.

Служба Божа в Дні Фізичної Культури 30. 8. 1947 в Реґенсбурзі

Цей поступ виявляється у самій будові інституції РФК, що постала як клітина ЦПУЕ — центральної установи загальної національної самоуправи, чим провід українського громадянства зарахував справи фізичної культури до справ першорядної ваги. Вправді ця постава не все потягла за собою потрібне матеріяльне забезпечення, але порівнюючи спроможности ЦПУЕ з уділеними допомогами, годі знайти потрібне обґрунтовання для такого закиду.

Натомість дещо гірше виглядає справа з широкими колами громадянства, і то якраз колами провідного активу. Всі вони переважно визнають фізичну культуру за виховний чинник, готові її сприяти, але трактують її дуже по мачушиному, ставлячи її не тільки на самому кінці, коли заспокоєні всі інші ділянки, але навіть схильні попирати інші ділянки коштом фізичної культури. Доказом може послужити факт потрактування добре випосажених і. захованих руханкових заль при влаштуванні деяких таборів. Заставши такі залі в таборових забудуваннях громадянство, а зокрема провідники культурно-освітнього життя, не завагалися знищити руханкове влаштування та виряд, хоч до їх розпорядження стояли вільні приміщення, в яких можна було влаштуваги потрібні залі, може з трохи більшим накладом праці й коштів, але все ж який варто видати на те, щоб утримати руханкову залю. Траплялися навіть випадки, що такі завзяті культурвики ніяк не хотіли погодитися на доривочне уживання таких заль на руханку, вважаючи це пониженням „культурно-освітніх святинь".

Думаю, що жоден розумний громадянин-спортовець, чи руховик не буде домагатися, щоб руханкову залю вважати важнішою за театральну — багато буде домагатися, щоб уможливити користуватися обом ділянкам — але, мабуть, кожний громадянин повинен засудити таке недоцінювання фізичної культури, яке дозволяє нищити руханкову залю, лише тому, що в іншому приміщенні треба б було вкласти трохи більше праці і гроша.

Тут, одначе, не без вини і самі прихильники фізичної культури. Одверто треба ствердити, що більшість з них не вміє працювати на дальшу мету, не підходить поважно до цих справ. Дуже мало хто із них, прибувши до табору влітку, думав про те, що для тяглости праці треба буде залі і взимку, і майже ніхто не брався займати і упорядковувати руханкові залі. А коли залі стояли пусткою, то звичайно, манили очі діячів культурно-освітнього життя.

Другим кроком у поступі на загально-громадському полі треба вважати саме поняття Ради Фізичної Культури.

Служба Божа в Дні Фізичної Культури в Ашафенбурзі на терені Артілері Касерне

Вживаючи в назві вперше у вільно зорганізованому українському житті вислову „фізична культура“, організатори поставили діяльність РФК на площині, на якій могли б працювати усі відтинки фізичної культури у найширшому понятті: руховики, спортовці, мандрівники і інші менше, або більше споріднені діли, і то так у площині фізичного виховання молоді в школах і поза школою, як також плекання цих ділянок у старшому віці. Рада Фізичної Культури була подумана як центральна, координуюча установа, в рямках якої було місце для створення спеціяльних установ, і то так для вільної ініціятиви, у формі різного рода добровільних союзів, як теж установ загально-громадського інтересу, як об'єднання фахівців, інструкторів, суддів, а далі інспекторат Фізичної Культури і т. д. На жаль, короткий побут на еміґрації та атмосфера вічної тимчасовости і непевности не дозволили розбудувати заплянованої будови. Майже всі ці інституції залишилися на ступні виділів РФК і єдине об'єднання спортових суддів оформилося в самостійну установу, хоч і воно не встигло розгорнути повної діяльности.

Небеликих теж успіхів досягнено на полі вишколювання фахових сил. З великим накладом зусиль при підготовці та самому веденні, зорганізовано педагогію фізичної культури, яку перетворено вже при кінці на вищі курси фізичної культури при Українському Вільному Університеті. Одначе з причини короткого тривання української еміґрації в Німеччині вона не могла втриматися довше ніж один рік. Натомість заходи допомогти до студій на чужих університетах не увінчалися успіхом, за браком відповідних кандидатів.

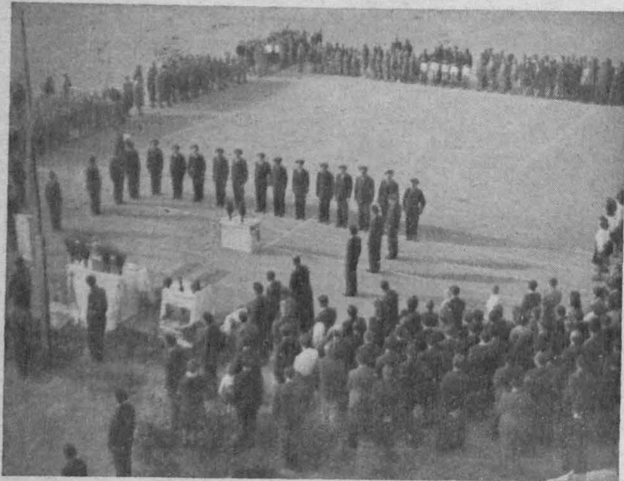

Підносять прапор в Дні Фізичної Культури Ашафенбурґ, 1947 рік

Найслабші наслідки мала РФК в ділянці співпраці із шкільними колами у веденні фізичного виховання в середніх і народніх школах. Не зважаючи на те, що РФК уважало цю ділянку за єдине із своїх основних завдань, доказом чого було зарезервування окремого місця в РФК для інспектора фізичної культури. Не зважаючи на сталі заходи за урухомленням інспекторату фізичної культури в кураторії ані інспекторат не був відповідно чинний, ані ділянка фізичної культури не була поставлена в школах на відповідному рівні. Винні за це першою мірою кола вчителів фізичного виховання, для яких не може бути виправдання; бо коли педаґоґи інших ділянок спромоглися давати собі раду в трудних еміґраційних обстанинах і зуміли поставити мережу шкіл, то від вчителів фізичного виховання теж можна вимагати такої самої ідейности. З другої сторони — ніде правди діти — більшість керівних українських педаґоґів і далі трактують фізичну культуру, як розкіш і зайву витрату часу, на яку не можна позволити собі в добу еміґраційного лихоліття. Тимчасом якраз навпаки, у часі коли молодь живе і вчиться в переповнених, негіґієнічних приміщеннях, рух на свіжому повітрі, може бути просто лічничим засобом для молодечого організму.

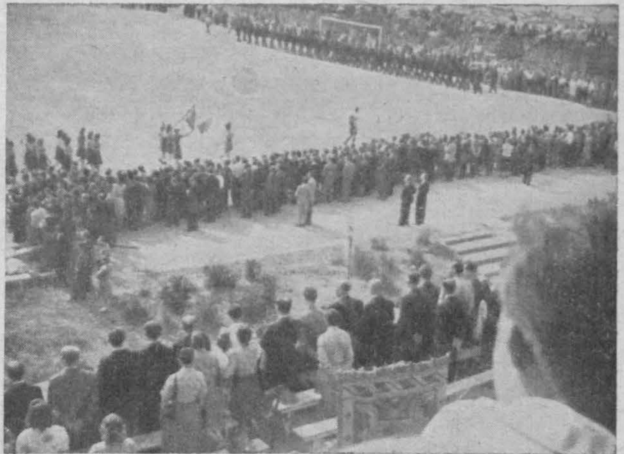

День Фізичної Культури в Ашафенбурзі 7. 9. 1947. Дефіляда Пластунів

На всякий випадок, треба сподіватися, що зараз уведена на таке поважне становище інституція Ради Фізичної Культури, має вже приготований шлях в опінії українського громадянства і дальше її утримання на цьому становищі залежати буде великою мірою лише від провідників фізичної культури.

Якщо йде про чисто організаційну досконалість, то без перебільшування можна ствердити, що організаційна і дисциплінарна справність спортово-змагового сектору поставила РФК в ряд небагатьох найкраще зорганізованих українських організацій на еміґрації. Скорий, точний і життєвий зв'язок, докладна звітність — це все річі, які стояли на такому рівні, до якого дійти могла рідко котрась установа.

„Маленькі наші нозі...“ І діти брали участь в Дні Фізичної Культури в Байройті (1946)

О. Но.

Тут Австрія!

Стаття ОНО про розвій і стан фізичної культури серед української еміґрації в Австрії не вичерпує всієї теми, а обмежується до репортажу про зовнішньо-показові вияви фізичної культури — змагання. Та редакція Альманаху не маючи змоги дістати відповідного всебічного огляду, містить принаймні от цю статтю. *Редакція*

Коли запитати, свого, або чужого, про український спорт в Австрії, кожний заговорить зараз про Український Спортовий Клюб (давніше „Україна" — Зальцбурґ) з Зальцбурзі. На бліденькому виднокрузі нашого спорту в цілій країні це, безперечно найпопулярніша і найпостійніша величина.

МЕТЕОР

Первопочин СТ „Україна" — Зальцбурґ до такої міри настає на п'яти останнім воєнним діям, що копані бомби прийшли за сталевими просто, як „зміна шихти". По кількох перших невдалих змаганнях, відгомін спортового руху приманив до Зальцбурґу добрих змагунів. Зміцнена в той спосіб дружина копаного м'яча, перемогши усі діпівські дружини, зорганізувала „осінній похід" на найвищу австрійську клясу Зальцбурґу. Вічний віцепершун Зальцбурґу ССК 1. Зальцбурґер Спортклюб програв 1:4, Бірнос 1:5, французька залога Ляндеку програла 1:5, а в Ґраці переможено сильний „Зідостбан" 2:1 і досягнено невирішену 6:6 з Ґрацьким Атлетичним Клюбом.

Цифрово сезон закінчено 19 грами, з чого 11 виграно, 2 невирішено і 6 програно. 5 програшів іде на конто часу, коли дружина була ще в „пелюшках". В повному складі програно з „Австрією" 0:1.

Найважніше — все ж праця

На провесні 1946 р. виглядало так, ніби українському копаному м'ячеві Зальцбурґу судилося бути звичайним метеором і не більше. Половина чільних копунів переїхала до Баварії, так що початок сезону застав дружину в стадії цілковитої дезорганізації. Та провідник „Сяньо" Камінський взявся за організацію змагань, автор цих рядків за провід вправ — і робота пішла. А що при роботі не забуто про всі три геометричні виміри, то недиво, що замість одної, виросли аж три дружини копаного м'яча. Почалося скромними невирішеними з російським СК (Парш) і „Пшишлосць"-ею (4:4. 2:2). Але коли випробовування складу були закінчені, прийшли перемоги. Ось наслідки цих змагань:

З російським СК — 3:1, 3:4, 3:2, 5:1; з „Пшишлосць" — 0:0, 2:1, 4:2, 8:1; з „Севелям" (хорвати) — 5:0, 2:1, 6:2; з „Югославією" (М. Поґґаб)—9:0, з Араратом (греко-вірмени — Лянц) — 2:0, з УРК (Ляндек) — 2:0, 2:1, 8:2, 7:3.

ҐСФ (Відень) — 1:2, 2:4.

В цих наслідках подані й осяги „України" з турніру за т. зв. „Слов'янську Чашу". В цій імпрезі російського СК наша дружина від початку до кінця вела перед, але коли виявилося, що організатори не додержують постанов правильника і, створивши коаліцію з поляками, намагаються за зеленим столом нашій дружині відібрати перемогу, „Україна" покинула грище.

Колишній воротар „України", ред. Новицький (О. Но, перший зліва) був провідником зальцбурського УСК-у який здобув неодин успіх в Австрії

Перша зустріч з першуном міста Зальцбурґу „Уніон" дала прогру (3:6). Але це лише заохотило до плянової праці. Збудовано власну площу (заслуга голови Т-ва інж. Волинця й будівничого т-ва „Сян" Підлуського), розпочато інтенсивні вправи та зміцнено склад (Ріда, Стецьків, Терлецький). Після невирішеної 5:5 з ССК, посипалося ліґове пір'я з Маґсґляну (6:2) і „Уніону" (4:2). Поразку 3:4 з „Австрією" відкуплено блискучим реванжем 3:0; власника чаші Зальцбурґу Бірмос відправлено домів із „знатним мішком" воріт — 8:0.

Тільки „пех" не дозволив „Україні" завершити сезону ще вищими здобутками. В кінцевій грі за „Срібний М'яч" у Зальцбурзі, мішанина в складі дала поразку з ССК 0:3, а слабий воротар дозволив

УСК (тоді ще „Україна") — Зальцбурґ в гостях в УСК-у Ляндек (Зальцбурґ у білому), травень 1946

професіоналам угорської Ліґи —„Вазутас" — Будапешт — вирватися з-під ніг „Україні" (виграли угорці (5:4). З 28 перемогами, 4 невирішеними й 8 поразками з 40 ігр, з відношенням воріт 179:68 „Ук-

раїна“ закінчила сезон як безконкуренційний першун еміґрантських дружин Австрії і одна з трійці кращих дружин Зальцбурґу. Королем стрільців „України“ вийшов Панчишин.

Тут слід згадати і про молоді дружини „України,‘. 1-ший запас і юніори трималися крок у крок своєї старшої посестри; „Україна II“ з 15 перемогами, 4 невирішеними, 6 поразками й відношенням воріт 74:34 вийшла першуном еміґрантських запасних дружин, „Україна III“ (9 виграних, 4 невирішені, 3 програних, відношення воріт 47:24) здобула також звання серед юніорів.

Сезон 1947 р.

Напровесні 1947 р. стояли перед „Україною“ руба два питання: 1) чи можна грати на харчах 1500 кальорій, коли людина, що лежить, потребує їх 2000? та 2) з чим братися до ігор, коли з дружини „відплили“ Стецьків, Ріда, Баторфальве і на довгий час відійшли І. Павлічка та Бадан?

Щастя хотіло, що дружина дістала доброго воротара Гумініловича, і з тим щастям вирушила до весняних боїв.

Провід дружини обняв м-р Лапичак Роман. Наслідки його праці показалися надсподівано добрі. На Великодньому турнірі „чотирьох великих“ „Україна“ після перемоги над ССК (власник чаші з Зальцбурґу за 1947 р.) добула 2-ге місце за першуном Каринтії АСК — Кляґенфурт, зіпхавши на останні місця обох австрійських репрезентатів міста („Австрія“ і ССК).

Але саме в час найвищої форми дружини посипались на неї удари „вищих сил“: австрійським дружинам заборонено змагатися з чужинецькими товариствами, не членами ФІФА (Міжнародній Союз Копаного М'яча). Повні два місяці, наше т-во робило все можлив,е щоб зареєструватися в австрійському союзі копаного м'яча, але без успіху. Також не пощастило виклопотати дозвіл виїхати в турне до Баварії. У змагунів відпала охота вправляти („для чого?“), і вони почали роз'їзджатися. Тут і там впіймано ще якогось еміґрантського суперника (Астен — 5:0 і 8:2, угорсько — англійсько — російський „Бліцельф“ з Каринтії — 4:0, „Рапід“ Лінц — 2:0, та це не могло запобігти дезорганізації, тимбільше, що на змаганнях з Альтгаймом (2:1) напасник „України“ Заплатинський зломив собі ногу, а провідник Камінський тяжко захворів на легені. Та по основній підготовці запасу та поповненні Каратницьким „Україна“ стояла знову на ногах.

Щоб мати змогу змагатися з австрійцями товариство вступило до спортового т-ва „Австрія“, як автономна секція „Фіолет-Вайс“ (барви Австрії). Перед тим змінено назву товариства на „Український Спортовий Клюб — Зальцбурґ“.

Дальші гри, крім одної, були одним подвигом. „Матірний“ клюб „Австрію“ розторощено—6:1, Шердінґ — 4:2, Тенек — 9:2, Залізничників — 2:1, Машіґрафен — 3:2.

На закінчення сезону спроваджено дві дружини з Інсбруку. Першун Тиролю Спортклюб — Інсбрук виграв 3:2, (хоч гра провадилась на 90% під його воротами), зате „Рот-Вайс“ заплатив і за себе і за своїх земляків із „Спортклюбу“ (0:4).

Загалом наш клюб відбув 1947 року 28 змагань, з чого виграв 24, не вирішив 1 і програв 3. Відношення воріт 113:34, король стрільців правий крайник, Панчишин. Дружина грала переважно в ось такому складі: Гумінілович, Федак, Терлецький, Гіщинський, Лапичак, Лейбич, Панчишин, Заплатинський, Ріда, Бадан, д-р Павлічка, д-р Каратницький.

УСК Зальцбурґ (1947) після перемоги над росіянами з табору Парш

Крім цього, Федак, д-р Павлічка, Лапичак, Павлишин грали в осінніх грах в „Австрії“ і витягнули її на друге місце в Зальцбурзі.

В загальному український копаний м'яч здобув в Зальцбурзі великий курс так серед еміґрантів, як і серед австрійців. Пророблена праця 3-ох літ залишить тут слід по нас на добру ґенерацію.

Дрібні й кольорові ділянки спорту

Крім секції копаного м'яча, УСК („Україна“) мав у 1946 р. ще й секції відбиванки, настільної ситківки й шахів. Організатором, провідником і душею цих секцій був інж. Ярослав Кривоніс.

Відбиванкарі грали 1946 р. 9 змагань, з чого виграли 5 і програли 4. 1947 р. діяли 3 дружини УСК-у: перша своїми перемогами над росіянами (2 рази), поляками (2 рази) й жидами (2 рази) при двох програшах проти латвійців і в 1 проти УСК-у Ляндек, вважається другою шісткою ДП Зальцбурґ. Друга займає середнє місце, зате юніори УСК-у своїми двосетовими перемогами над росіянами, жидами й латвійцями вийшли безконкуренційними першуном.

Лещетарство: репрезентували пластуни зальцбурзького Коша табором в Мюльбаху. В змаганнях з австрійцями наші хлопці здобули середні місця.

Про шкільний спорт дбала українська приватна гімназія (директорами по черзі були: д-р Калина, п. Кокольський, п. Бачинський). Першість у копаному м'ячі здобула 8-ма, а в 1947 році 7-ма кляса.

Першість у настільній ситківці українців за 1947 р. здобув д-р Каратницький проти автора цих рядків. Каратницький репрезентував дуже високу клясу й, беручи участь в змаганнях австрійських спортових товариств та міжнародніх турнірах, здобув кілька дуже знатних успіхів. Зокрема репрезентуючи край „Зальцкамерґут“, що його столицею є Зальцбурґ, він переміг першуна колишньої „Великонімеччини“ а потім першуна Австрії Пільзля.

Він мав теж знатні досягнення у ситківці, де здобув друге місце в турнірі „Шпортвохе Зальцкамерґут“ в 1947 р. та репрезентував переможно у

всіх своїх грах Зальцкамерґут проти Горішньої Австрії. На жаль, еміґраційні умови не дозволили організувати власну сітківкову секцію і всі досягнення Каратницького мусіли йти в добро австрійського спорту.

Д-р Каратницький, український тенісист в Австрії

Так само в добро австрійського спорту пішли всі досягнення колишнього передового українського ситківкаря Любка Чайківського, який переміг в цілому ряді змагань багато середніх змагунів чолової европейської кляси. В тім випадку треба, однак з жалем ствердити, що „Тшайковски" ні разу ніде не уважав за відповідне підкреслити свою національну приналежність, чи в будь-який спосіб підтримувати зв'язок з українським спортовим рухом та українською суспільністю.

Першуном шахів серед українців був п. Володимир Реннер.

Ще дещо про інших

Змагуни „Хортиці" — Віллях, (Австрія)

Крім Зальцбурґу (американська зона), існували ще спортові т-ва: невідомої назви в Вельсі (ам. зона), „Хортиця" у Віллях і „Пробій" в Ст. Мартін (Каринтія — англійська зона), УСК в Ляндеку та невідомої назви товариство в Інсбруці (Тироль — французька зона). Одначе зональні кордони так утруднювали зв'язок, що не тільки не допустили до скристалізування плянів організації координуючого осереднього тіла для спортових товариств але унеможливили плянову співпрацю і навіть відібрали охоту взаємно себе інформувати про свою працю. Тому, прикладом, в Зальцбурзі було лише відомо, що у Віллях існує „Хортиця", якої копуни перемогли колишнього першуна Каринтії ФСФ 1:0, першуна Каринтії АСК 7:0 та дружину „Пробою" 3:0. Створити собі поняття про позем і вартість цих дружин ніяк не можна було.

Так само бракує даних про діяльність спортових товариств французької зони, в якій навіть відбулися змагання копаного м'яча за „українську чашу" між УКС Ляндек і Інсбрук (4:1 для Ляндеку). Вправді копуни Ляндеку програвали з Зальцбурґом але за те відбиванкарі два роки під ряд перемагали Зальцбурґ, та в настільній ситківці Зальцбурґ мусів скоритися виразній перевазі 2:1 і 5:0.

УСК в 1948 р.

В січні 1948 р. УСК розпочав сезон перемогою 7:2 над ліґовим „Маркс́ґланом", далі ремісував 0:0 з Поліційним СК і переміг 1. Зальцбурський Спорт. Клюб (ЗСК — півфіналіст за чашу австрійської держави) 4:0.

Та найбільшим успіхом цього сезону був триюмф над осіннім першуном Тиролю — ФЦ Верґль — у відношенні 3:2 (2:0). Скупий вислід не віддає великої переваги українців, що 75 хвилин „суверенно" вели 3:0. Щойно виміняні, свіжі напасники Верґля двома стрілами з проривів сяк-так затушували невідкличну поразку гостей.

Але разом із цим тріюмфом почалися для УСК-у недобрі часи. Еміґрація щотижня забирала змагунів у різні частини світу. Швидко з трьох повних дружин залишилися... 6 змагунів. Що було робити? Почалися поразки в ляндецькім УССК-у, латання... Залізничників ледве переможено 2:0...

З таким складом у червні УСК поїхав до Баварії, де грав з „Орликом" — (Берхтесґаден) 5:1, з „Чорногорою" (Авґсбурґ) 2:2, і з „Довбушом" (Мюнхен-Фрайман) 6:2. Яка шкода, що Баварія не побачила нашого зальцбурзького самсона з повною чуприною!

Здавалося, що на цьому діяльність УСК-у закінчиться. Гумінілович, Терлецький, Панчишин, давно виїхали, Бадан, Ріда, д-р Каратницький були прикуті до своїх далеких місць праці (студій), Заплатинський із зломаною ногою міг працювати тільки в проводі.

Але в вересні хмари над клюбом почали розходитися. До Зальцбурґу приїхав воротар Тимко, напостійно перейшли жити сюди Ріда й д-р Каратницький, вернувся Бадан. УСК знову віджив, 13 вересня відбулися перші змагання з хорватським „Севелем". Перемога 2:0 відкрила осінній сезон української дружини і надії її симпатиків на дальші успіхи.

Ярослав Андрухович

Українське Спортове Судівництво

З хвилиною створення Ради Фізичної Культури, покликано до життя й „Колеґію Суддів", як один із рефератів РФК. Першим діловодом (від початку до червня 1946 р.) був м-р. Гнатик Володимир.

В тому часі, в початку діяльности, Колеґія не мала ще точно окресленого обличчя, з огляду на незначне число діяльних суддів. Щойно з перенесенням РФК до Авґсбурґу оформлено Колеґію у сталі форми, зпершу як діловодство РФК, а згодом скликано 21 грудня 1946 р. перший з'їзд суддів, на якому створено вперше в історії українського спортового судівництва, „Об'єднання Спортових Суддів" (О.С.С.) на власному статуті, а голова Об'єднання став, одночасно діловодом судівництва РФК, для доцільнішого співдіяння обидвох установ.

Діяльність Об'єднання, від того часу, дуже пожвавилася у всіх напрямках (організація, вишкіл, курси і іспити), оформлення, дисципліна, співпраця з РФК у фахово-видавничій ділянці (редаґування оригінальних і перекладних правил гри і всіляких правильників). Наладнано теж співпрацю з курсами ІМКА, на яких часто викладачами були члени нашого Об'єднання.

О.С.С. зорганізовано областями, які покриваються тереново з областями РФК. — Діяло п'ять Обласних О.С.С. (Авґсбурґ, Мюнхен, Реґенсбурґ, Ашафенбурґ і Ансбах), якими кермували обласні проводи на зразок і за вказівками головного проводу Р.С.С. в Авґсбурґу. Порівнюючи з дотеперішніми етапами активність суддів і їхня численність у різних ланках зросла як ніколи досі. Одначе, і в цій стадії ще не створено окремих ланок судівництва, як повинно статися для завершення організаційної форми, бо більшість ланок все ще виказувала замале число кваліфікованих суддів. Судді, члени Об'єднання, були поділені:

1. за степенями: а) кандидат, б) дійсний суддя, в) почесний суддя.
2. за клясами: рівнобіжно із поділом спортових товариств на кляси, прим.: кляса III, II, I. Першунів, Ліґа, тощо.
3. по ланкам, рівнобіжно до різних спортових ділянок, з тим, що кожний суддя може бути діяльним у кількох ланках.

Провід Об'єднання творили:
Андрухович Ярослав (з 1946 р.), голова; Снігура Евген (1947), містоголова; Хоростіль Ярослав (1946) секретар; м-р. Процінський Володимир (з 1946), діловод вишколу; Івашко Евген (1947), заступник члена в першому проводі (1946-47); були ще: м-р. Гнатик (містоголова і діловод. дисципліни), і заступник інж. Сліпко Вол. Ланковим лещетарства обрано проф. Левицького Романа, а ланковим легкоатлетики — м-р. Красника Івана. Створено вперше постійну іспитову комісію, до складу якої входили: м-р. Процінський Вол. (діловод вишколу О.С.С.), проф. Красник Ів., Андрухович Яр., та голови тих обласних Об'єднань, на терені яких відбуваються іспити.

Об'єднання перевело 6 курсів, закінчених іспитами: в Ашафенбурзі (2), в Авґсбурзі, Реґенсбурзі, Міттенвальді і Ротенбурзі по одному.

Всіх суддів, різних кляс і ланок (що унаглядняє залучений список), було об'єднаних — 45. Діловод дисципліни діяв увесь час, в наслідок чого викреслено одного суддю, звільнено одного, завішено двох, та двом суддям уділено за різні промахи догани.

Спис суддів об'єднаних в О.С.С.:

1. Андрухович Ярослав (кляса „першунів" к. м. + 6 інших ланок, в тому 2 вправно без іспиту),
2. Антонишин Адам (кандидат к.м.),
3. Бардин Михайло (кл. Перш. к.м. + 2 безісп.),
4. Бохенський Юрій (кл. Обл. к.м. + 7 безісп.),
5. Вірщук Володимир др. (кл. Обл.),
6. Війтенко Богдан (відбиванка, л.-а.),
7. Барановський Мирон (кандидат к.м., + 2 безісп.),
8. Гарасевич Богдан (канд. к.м. + 1 безісп.),
9. Грицай Петро (канд. к.м. + 1 б. і.),
10. Григорович Петро (кл. Обл. + 2 б. і.),
11. Гук Степан (кл. Перш.),
12. Гнатик Володимир м-р. (кл. Перш. + л.-а.),
13. Захаряк Микола (кл. Дбл. + 1 б. і.),
14. Івашко Володимир (кл. Перш. л.-а. + 2 б. і.),
15. Івашко Евген (кл. Перш. + 4 б. і.),
16. Комаринський Володимир д-р (кл. Перш. + 1 б. і.),
17. Козаренко Сергій (кл. Перш.),
18. Кощук Евген (кл. Перш. + 1 б. і.),
19. Кравс Ярослав (кл. Перш.),
20. Кравчишин Станислав м-р. (кл. Перш. + 6 ісп.),
21. Красник Іван, проф. (кл. Перш. + л.-а., лещет. і, 1 б. і.),
22. Лещишин Іван (канд. + 1 б. і.),
23. Лисяк Олег, ред. (плав., лещет., гаківка + 1 б. і.)
24. Паздрій Богдан (канд.),
25. Пазуняк Богдан (кл. Перш. + 2 б. і.),
26. Пасіка Семен (канд. 1 б. і.),
27. Пелиця Юрій (л.-а. + 2 б. і.),
28. Процінський Володимир, м-р. (кл. Перш. + 3 б. і.),
29. Рогожа Роман інж. (відбив., л.-а., плав., лещет.)
30. Росола Ярослав (канд.),
31. Рибак Володимир (кл. Обл.),
32. Риндик Мирослав, д-р (канд. + 1 б. і.),
33. Рибак Микола (канд.),
34. Рицар С. Тадей (кл. Обл. + 2 б. і.),
35. Радиш Мирослав (канд.),
36. Снігура Евген (кл. Обл. + 1 б. і.),
37. Сліпко Володимир, інж. (кл. Обл. + л.-а., плав., лещет.),
38. Стеткевич Осип (кл. Перш. + 1 б. і.),
39. Строкон Микола інж. (л.-а. + 2 б. і.),
40. Сухар Юліян (канд.),
41. Суховерський Целестин д-р (кл. Обл. + 1 б. і.),
42. Снилик Михайло (канд.),
43. Ступницький Богдан (канд. + 1 б. і.),
44. Теплий Андрій (канд.),
45. Шерей Василь дир. (гаківка, кл. Обл. к. м., + 1 б. і.

Н. Н.

РІЧНІ КУРСИ ПЕДАГОГІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Довідка про організацію курсів

Думки відкрити заклад, який готував би кадри кваліфікованих працівників фізичної культури, ґрунтувалася на пекучому бракові цих фахівців у всіх галузях фізичного виховання і спорту (гімназія, СУМ, спорт. Т-во, тощо). Це питання виникло вже на перших зборах РФК 1945 р. з ініціятиви проф. А. Антоновича, у проєкті організування факультету фізичної культури в Українському Вільному Університеті. Однак, до реалізації цього проєкту не було догідних обставин, бо ні університет не мав до того матеріяльних засобів та людей, ані РФК не змогла на початку розпоряджатися ні людьми ні засобами.

Щойно 1946 р., коли РФК стала на ноги, ухвалено розпочати подготовну працю, але лише до організації середньої школи фізичної культури.

Щоправда для організації факультету бракувало, **поперше**, висококваліфікованих кадрів—професорів і лекторів, насамперед із дисциплін, що становлять науково-теоретичний ґрунт до теорії і практики фізичного виховання (біологічні дисципліни, педагогіка, психологія, тощо), **подруге**, науково-технічної бази, лябораторії, кабінету фізіології, анатомії, залі, рінґу, обладнання й інвентара. Тому вирішено було обмежитись відкриттям річних курсів педагогів фізичного виховання.

Якщо до того зважити на умови еміґраційно-таборового характеру перебування українців за кордоном з його тимчасовим статус кво, цілком очевидним став правильний вибір утворення згаданого типу закладу.

Місце осідку курсів ФК обрало український табір у Міттенвальді при місцевій педагогічній семинарії.

Керівництво і склад викладачів

Директор курсів — п. А. Бабич, він же дир. педагогічної семинарії. Керівник учбової частини проф. Куліш М. Начальник кл.-студ.—проф. Боярський М.

Лектори:
м-р Андрушків С. — педаґоґіка і психологія
м-р Михальцевич І. — біологія
доц. д-р Лукіяненко — анатомія і гіґієна
проф. Куліш М. — фізіологія, методика, фіз. вихов.
„ „ — лікар. конт. фіз. й культ. масажі.
дипл. ф. к Боярський — руханка, мех. рух, плавання
проф. унів. д-р Лев В. — українська мова
д-р викл. Ясінчук Л. — англійська мова
викл. тренер Бучацький О. — спортові гри
фах. тренер Качмар Р. — лещетарський спорт.

Студентський склад і порядок приняття на курси

Подано заяви про вступ на курси 25 осіб. Після перевірки документів про освіту, дослідження стану здоров'я і вступних іспитів прийнято 18 студентів.

Умови для прийняття було вставлено такі:

1. Наявність закінченої середньої школи.
2. Попереднє перебування у фізкультурних організаціях.

Студенти Педагогії Фізичної Культури на озері Штахельзее в 1947 році

3. Іспити з фізичної вправности на силу, витревалість, швидкість, спритність, координацію рухів і володінням інерцією власного тіла.
4. Норми здоров'я за лікарським дослідженням і антропометричними вимірюваннями.

Навчальний плян

Початок навчання — 10-го березня 1947 р.

	I. сем.	II. сем.	разом
1. Педагогічний цикл:			
Педагоґіка	—	80 год.	80 год.
Психологія	64 год.	— „	64 „
Укр. мова	40 „	24 „	64 „
Англійська мова	60 „	40 „	100 „
2. Біологічний цикль:			
Біологія	40 „	— „	40 „
Анатомія	128 „	— „	128 „
Фізіологія	10 „	124 „	134 „
Гіґієна	— „	54 „	54 „
Лікарський контроль і подання пер. допомог.	— „	50 „	50 „
Масаж	— „	20 „	20 „
3. Фахово-теоретичний курс			
Історія Ф. К.	64 „	— „	64 „
Основи і методика Ф.К.	60 „	40 „	100 „
Фізкультура в школі	— „	40 „	40 „
Ф.К. в самодіяль. орґ.	— „	36 „	36 „
Механіка рухів	— „	48 „	48 „
4. Фахово-практичний курс:			
Гімнастика	100 „	60 „	160 „
Легка атлетика	64 „	16 „	80 „
Спортові гри	36 „	44 „	80 „
Плавання	30 „	10 „	40 „
Лещетарство	— „	30 „	30 „
навчально резервові години на бокс, нові гри	— „	— „	52 „
Кінцеві іспити	42 „	— „	42 „
Разом за навчальним пляном			1506 год.

Напрямні програм і іспити

Відповідно до кінцевої мети курсів дати українській середній школі кваліфікованого вчителя фі-

зичного виховання й інструктора для спортових організацій побудовано зміст і обсяг програм.

Брали під увагу, що кваліфікація вчителя залежить від опанування:

1. педагогічних і біологічних знань;
2. методики і змісту фізичного виховання юнацтва і молоді та майстерности викладання;
3. учительських навичок, придбаних через інструкторські лекції і
4. особистої вправности слухачів курсів.

Ці напрямні й визначали вибір предметів до учбового пляну, а також і зміст і обсяг програм.

Екзамен з анатомії в Педагогії Фізичної Культури в Міттенвальді

Порівнюючи начальний плян з аналогічним річним курсом німецького університету в Гайдельберзі („Персональ унд Форлезунґс Ферцайхніс 1947/48, Браусдрук — Гайдельберґ") мусимо відзначити більшу цілеспрямованість українських курсів, тому, що німецька інституція не забезпечує таких важливих предметів для викладача фізичної культури, як ось: лікарський контроль в процесі фізичного виховання, методику вправ, біомеханіку рухів і спортовий масаж.

Іспити успішности слухачів поділено на два види:

1. поточні — по закінченні програми з кожного предмету й
2. випускні, або курсові іспити з найважніших предметів відповідно до профілю кваліфікації викладачів, а саме:

1. з фізіології (і суміжні знання з анатомії),
2. методика фізичного виховання (і суміжні знання з педаґоґіки),
3. руханки (гімнастики).

Поточні іспити провадили:

1. Голова іспитової комісії УВУ
2. Представник дирекції курсів.
3. Екзамінатор — викладач предмету.

У першому семестрі відбулися іспити з таких предметів з наслідками:

1. укр. мова	дуже добре—	5	ос. добр.—	5	ос. задов.—	
2. біологія	„	„ 7	„	2	„	2
3. анатомія	„	„ 6	„	5	„	—
4. Основи ф. к	„	„ 5	„	5	„	1
5. психологія	„	„ 1	„	9	„	1
6. масаж	„	„ 3	„	6	„	2

Отже, як бачимо, пересічна оцінка досить висока. На жаль, еміґраційна гарячка, яка опанувала українську еміґраційну суспільність в половині 1948 р., не дозволила продовжувати цеї такої потрібної, і з великим накладом праці, зреалізованої ініціятиви.

Євген Бірчак

Спорт між українськими полоненими в Ріміні — Італія

Дивізія „Галичина", здавшись в англійський полон, опинилася за дротами в італійському місті Ріміні разом з німецькими полоненими.

Англійське таборове командування дозволило розгорнути культурно-освітню роботу українських полонених і з перших же днів почало налагоджуватись внутрішнє життя українського табору. Разом з іншими ділянками таборового життя прокинувся до енерґійного життя й спорт. Група ініціяторів—прихильників спорту, щоб охопити і зорганізувати цілість спортового життя за дротами влітку 1945 р. створила спортову референтуру табору Беллярія. Спортовим референтом табору став хор. Рубич Іван, його заступником — хор. Добрянський, секретарем дес. Стахів, господарським референтом віст. Олійник. Спортове життя, зорганізоване згідно з військовою системою по частинах, поплило окремими річищами окремих спортових ділянок.

Суддейські функції виконували самі таборовики, що були згуртовані в Аматорській Суддівській Колеґії під головуванням сотн. Темника (копаний м'яч — 7 суддів, відбиванка — 8, кошівка — 4, настільна ситківка — 3, шахи — 3, легка атлетика — 3, бокс — 3). Суддейська колеґія виготовила правильники змагань, відбувала понад 10 засідань й одночасно стверджувала вислідн змагань і стояла на сторожі спортової моралі. Матеріяльне устаткування і спортове приладдя отримали наші полонені від Українського Допомогового Комітету в Римі, від англійського військового командування та німецької Головної Квартири в Мірамаре. Популяризація спортової ідеї не йшла лише дорогою військової дисципліни й завдяки впертій роботі спортової референтури, але теж таборовий спортовий двотижневик „На старті" виконував своє завдання. З вересня 1946 р. вийшло 4 числа в обмеженому накладі 80 примірників.

Спортова діяльність наших полонених проходила по окремих ланках.

Відзнака Фізичної Справности

З метою масового поширення систематичної фізичної культури, а в основному легкої атлетики, заведена було з ініціятиви хор. Припхана таборо-

ва Відзнака Фізичної Справности, якою відала окрема комісія під головуванням сотн. Ярмоляка, згодом сотн. Длябоги. Кандидатів на здобуття ВФС ділено на 3 вікові категорії (І до 30 років, II до 40, III понад 40), а обов'язкові ліміти на 7 спеціяльних груп. Для кожної з категорій устійнено мінімальні осяги, пристосовані до фізичних можливостей даного віку. Хто осягнув ліміти своєї категорії — той здобув срібну відзнаку. Для здобуття золотої ВФС треба було осягнути мініма категорії віково нижчої.

Для орієнтації подаємо мініма для І. групи (чоловіків до 30 років).

	срібна	золота
1.		
100 м.	15,5	14,0
200 м.	32,0	29,0
400 м.	75,0	70,0
2.		
1500	6 хв.	5,2 хв.
3000	14 хв.	12 хв.
3.		
диск	21 м.	22,5 м.
куля	7,5 м.	8,0 м.
булавка	36,0 м.	40,0 м.
4.		
скок вгору	1,20	1,30
скок вдовжінь	4,30	4,80
5.		
плавання	100 м.	200 м.
спортові гри	участь	участь
весняний біг	участь	участь
6.		
ручник	5 підносів	7 підносів
7.		
біг з перешкодами	—	—

Відзнакою фізичної справности було охоплено 900 учасників. Здобуло її 380 полонених.

Легка атлетика

Душею таборової легкої атлетики був д-р Рак, що з серцем проводив систематичні вправи три рази на тиждень. З переведених у Ріміні легкоатлетичних змагань виділяються: за участю 218 змагунів весняний біг навпростець (2500 м.) 24. 4. 1946 р. (переможець — хор. Лялюк — 7 хв. 10 сек.) й внутрішні легкоатлетичні змагання 6-8 червня 1946 р. за участю 80 змагунів. В підготівці були теж міжтаборові легкоатлетичні змагання з німцями, до яких одначе не дійшло.

У внутрішніх змаганнях першуни здобули такі осяги:

100 м.	Бойко	Техн. Полк	12,7
200 м.	Кутний	„ „	27,0
400 м.	Рубич	Гармат. Полк	59,2
1500 м.	Рубич	„ „	4:53,6 хв
3000 м.	Буркун	Курінь Молоді	11:19,0 хв
гінці 4 х 100		Техн. Полк	51,9
куля	Пелех	Пі-Курінь	9,86
ратище	Рубич	Гарм. Полк	32,90
диск	„	„ „	25,46
скок вгору	Бабуняк	Хор	1,52
трискок	Рубич	Гарм. Полк	11,73
скок в довжінь	Микитин	Зап. Полк	5,70

В індивідуальному точкуванні перше місце зайняв всесторонній Рубич (18 т.), перед Бойком, Кутним та Припханом. З військович частин першими місцями поділились: 1. Технічний Полк—22 т., 2. Гарматний Полк—18 т., 3. Курінь Молоді—7 т.

Бокс

Секція боксерів (52 учасників) під керівництвом Вомпеля крім регулярних вправ влаштовувала в липні 1946 р. внутрішньо-таборові змагання за першість табору у 6-ох вагах і 4 міжтаборові змагання. Міжтаборові змагання пройшли із змінним успіхом.

16.1.46 р.	Укр. Табір І.	Табір Мірамаре	10:2
23.4.46 р.	„ „	Табір ч. 2	2:10
19.5.46 р.	„ „	Табір ч. 2	8:4
1.10.46 р.	„ „	Репрез. Енклаве	5:11

Таборовими боксерськими першунами були: вага пера — Головко, Штаб, вага легка — Проць, 3. Полк, півсередня—Іваник, 3. Полк, середня—Ключник, Гарм. Полк, півтяжка — Окпиш, Варст. сот., тяжка — Опришко, 3. Полк.

Спортові гри.

Копаний м'яч. Европейський спорт ч. 1 і між нашими полоненими був найпопулярнішою грою, бо охоплював понад 300 змагунів й притягав найбільше змагунів, зокрема при міжтаборових змаганнях з чужими дружинами.

Внутрішнє життя виявлялось у численних міжчастинних змаганнях і у змаганнях за першість табору. У весняному турнірі за таборову першість на 1946 р. між 9 дружинами зайняла перше місце дружина Штабу (14 т.) перед Курінем Молоді (12 т.) та Технічним Бльоком (10 т.). В літньо-осінньому турнірі були вже розділені дружини до двох кляс — А і Б. Переможцем в клясі А вийшов Курінь Молоді перед Гарматним і Технічним Полками.

Окремою популярністю користувались зовнішньо-таборові змагання. Їх відбулось понад 60, з чого 40 виграних, 5 ремісових і 15 програних. З міжтаборовних змагань найпомітнішими були: змагання української репрезентації з нім. дружиною „Форлі" (3:2), з нім. репрезентацією Енкляве-Ріміні (2:1, 3:4). Від січня до квітня 1946 р. перша одинадцятка українського табору (табір ч. 1) брала участь у змаганнях за першість Енклаве-Ріміні, здобуваючи 2-ге місце (16 т. з 20 можливих, відношення воріт 45:6), за табором ч. 2, але перед 9 іншими таборами. В літньо-осінніх змаганнях за першість таборів змагалось 2 українські дружини, перша в клясі А (здобула 4 місце), а друга в клясі Б (здобула 1. місце).

Відбиванка — найбільше розповсюднилася між полоненими, бо кожна частина мала по декілька дружин, а разом було зареєстровано понад 400 змагунів у 17 дружинах. В квітні 1946 р. зорганізовано змагання дружин окремих військових частин за першість табору, розділюючи учасників до двох груп по 6 дружин. У кінцевих змагань перших двох дружин з кожної групи переможцем вийшла дружина Хору (відношення сетів 6:1), перед 5. Полком, Гарматним і 3. Полками. Літньо-осінні змагання (серпень-вересень 1946 р.) за першенство табору відбувались вже у двох клясах. В клясі А осіннє першенство здобув 3. Полк (14 т.) перед 5. і Гарматним Полками, в клясі Б—Рільнича Школа (14 т.) перед 3. і 4. Полками.

Найбільшим успіхом користались змагання трійок. Іспшенських трійкових змаганнях неперевершеною виявила себе дружина таборової варти, що з втратою єдиного сету здобула першенство трійок перед 1. бльоком і 8. бльоком.

Кошівка. Кошівка, ця швидка і цікава гра, була спопуляризована між таборовиками набагато менше, як інші спортові гри, бо за таборову першість (серпень-вересень 1946 р.) змагалось лише 6 дружин, в яких нараховували 60 змагунів. Таборову першість здобув Пі-Курін (10 точок, відношення кошів 19:17) перед Санітарною Сотнею та 5. Полком.

Настільна ситківка найшла признання між 70 таборовиками. У внутрішньо-таборових змаганнях за допомогою англійської системи розгривок виділено групу 15 найкращих змагунів, які і розіграли турнір за індивідуальну першість табору. Першуном вийшов Бойко (13 точ., відношення сетів 26:3) перед Павловичем й Збудовським.

Репрезентаційна шістка табору розіграла 20 міжтаборових змагань, з яких лише 3 програла, здобуваючи оправдану і заслуговану славу найкращої дружини, а в змаганнях за індивідуальну першість Енклаве Бойко здобув третє місце.

Шахи. Шахова секція табору обіймала широкі кола таборовиків, що власноручно зробленими шахами скорочували головно довгі весняні і літні вечорі. Деякі бльоки-частини нараховували сотні завзятих шахістів. З січня до квітня 1946 р. зорганізувала секція за допомогою Студентської Громади недокінчені змагання за індивідуальну першість табору. В цих змаганнях взяло участь 60 найкращих шахістів, поділених у три групи. У кінцевих зустрічах виявилися найкращими змагунами д-р Мирошниченко, бунч. Старосольський, сотн. Підгайний, Пасічник, хор. Збудовський та стр. Івахів.

З 15 найкращих таборових шахістів створено сильну таборову репрезентацію, яка розіграла 3 змагань з німецькою репрезентацією Енклаве.

З інших спортових ділянок треба назвати ситківку, ентузіясти якої будували у вільних від занять хвилинах, власний корт, та плавання (50 аматорів плавацького спорту переводили постійно вправи готуючись до змагань за першість).

Заведену щоденну руханку для всіх таборовиків нелегко довелося здійснювати з причини невеселого харчового стану.

Первісний спортовий ентузіязм 1946 р. охолов року 1947 з причини вищого порядку. В половині 1947 р. вивезено українських полонених в Англію. Разом з усіми виїхали й ті, що були рушійною силою українського спорту в Ріміні. Старі спортові ветерани не склали рук на новому місці, організуючи спортове життя в нових таборах. Колиска копаного м'яча, зелений Альбіон, вплинув, мабуть, на те, що між українськими полоненими єдиний копаний м'яч продовжує свою розвоєву лінію у більших масштабах. Між дружинами українських полонених особливо визначилася дружина 80 табору (потім 107 табору, а згодом табору Вульфокс — залежно від того, куди табор перекидалось). Збірна цього табору в складі: Семенюк, Арндт, Дичковський II, Хопіяк, Медведчук, Романів, Маслякевич, Федорко, Дичковський I, д-р Лоґен, Душинський, Мансій, Федишин — за час липень 1947 — серпень 1948 розіграла 33 змагань. Наступна табеля показує спортову успішність цієї дружини.

Розіграно змагань з дружинами:

		вигр.	реміс	прогр.	відн.вор.
німецькими	19	12	3	4	69:47
англійськими	10	8	0	2	54:17
українськими	4	4	0	0	12:5

Спортовим провідником цієї дружини був Е. Бірчак, його заступником — Е. Сікора.

Другою спортовою ділянкою, в якій згаданий табор пробував своїх сил, був настільний теніс. Українська дружина в складі Семенюк, Хоптяк, Ільницький, Німилович, Прийма, Медведчук розіграли одні переможні змагання з дружиною німецького табору 106 (6:3).

Назагал треба ствердити, що спорт між українськими полоненими в Ріміні і Англії виконував важливу функцію морального піддержувача у незавидних буднях воєнних полонених і був першорядним помічником для взаємного пізнання й зближення з представниками інших народів й кидав нераз ясне проміння надії крізь темноту таборового побуту за дротами.

Олег Лисяк

Спортові ігри ІНКОПФ – „Олімпіяда ДП“

Олімпійський вогонь перетривав тисячліття...

Я бачив її... а скоріше — ми бачили її. Ми — це Голова Ради Фізичної Культури м-р Красник і я. Ми двоє поміж сотень — тисяч українців у Німеччині можемо спокійно це сказати.

М-рові Красникові довелося нести на своїх плечах майже весь тягар цієї імпрези — мені, як журналістові припала краща частина роботи, зафіксувати цю величезну спортову подію в житті еміґрації поневолених народів, що перебували роками 1945-48 на вигнанні в Німеччині.

Спочатку... Початок був такий: навесні 1948 р. постала на терені Міжнародного Комітету Політичних Втікачів (ІНКОПФ) спортова секція. М-р Рак видвигнув думку влаштувати в рік світової Чотирнадцятої Олімпіяди, спортові ігри тих народів, що силою воєнних обставин опинилися на вигнанні в Німеччині. Перевести їх, не як конкуренційну імпрезу для цього великого свята братерства, але як доказ нашого розуміння і співзвучности цієї великої ідеї у всіх тих, хто в умовах післявоєнного забріханого світа не мали змоги стати в Лондоні поруч інших державних народів.

Я писав тоді в „Українській Трибуні“: „Нас бракуватиме на старті в Лондоні і міжнародня публіка, нашої відсутности мабуть і не помітить. Не помітить, хоч наші спортові досягнення здобувані у твердих умовинах таборових буднів, мають — хто зна-чи небільшу питому вагу, ніж рекорди спортових спеціялістів. Але публіка в Лондоні не шукатиме ідеї П'єра Де Кубертен-а“. І далі: „Ні! ці змагання не будуть ніякою конкуренцією для „Великої Олімпіяди“, вони не мають навіть цієї тенденції. Вони будуть тільки ще одним доказом солідарности вигнаних з батьківщини членів поневолених націй, вони мають бути доказом їхньої моральної і фізичної вартости“.

Тимчасом на овиді з'явилися грізні перешкоди. ІРО чимраз більше почало зменшувати харчові пайки, прийшла валютова реформа, а обіцянки ІРО дати змагунам харчову допомогу та безплатно залізничі білети завели в цілому.

За таких обставин багато національностей поважно завагалося щодо участи в іграх, бо не мали засобів подолати передусім фінансові перешкоди.

Не мала засобів теж і Рада Фізичної Культури. Однак її рухливість та послідовність допомогли їй зактивізувати усіх прихильників та симпатиків і зорганізувати почесний Протекторат центральних українських установ, до якого ввійшли пос. Мудрий, голова ЦПУЕ, Р. Смук, директор бюра ЗУАДК, інж. Ю. Павликовський, президент Унії Української Кооперації на еміґрації та д-р Я. Воєвідка, голова СХС. За допомогою вищезгаданих установ, як також Союзу Українців Вел. Британії і таборових комітетів у Міттенвальді та Реґенсбурзі, Раді Фізичної Культури пощастило скласти плян фінансування участи української збірної та дало їй моральну основу підтримувати ідею ігр. Ця відважна постава українців підбадьорила інші національности і, кінець-кінцем вирішила долю ігр.

Але почнім від початку.

„Якби я не був спортовцем, я міг би бути песимістом — почав своє слово м-р Рак, відкриваючи як представник ІНКОПФ-у першу імпрезу Спортових Ігор в Міттенвальді. — Але спорт це боротьба з перешкодами і воля перемогти!“ — І, мабуть, усі, хто перед початком Ігр гадали, що їх треба відкласти, мусіли визнати слушність цих слів.

Перешкоди подолали, і ми були свідками виступу, ще досі в нас небаченого.

* * *

Субота 26 червня, ранок. Заля табору Піоніркасерне в Міттенвальді, де вже відбулося стільки змагань, виглядає сьогодні інакше, ніж звичайно. З трьох сторін степенниці; на головній стіні прапори; перед прапорами щогли для прапорів переможців і підвищення. На протилежній стіні великий золотий тризуб і українські прапори в ґірляндах зелені. Вежа судді, оркестра, таблиці на висліди—все на місці. Із ґардероб виходять дружини і уставляються чолом до головної степениці. Попереду дружин хорунжі з прапорами. Представник ІРО відкриває Ігри, а представник ІНКОПФ-у м-р Рак взиває учасників змагатися в дусі великої олімпійської ідеї Барона де Кубертена.

Тишу переривають звуки польського національного гімну, далі лотишського і нарешті: „Ще не вмерла“. Присутні, на змаганнях у Міттенвальді, ви чули його вже не раз, ви співали його при різних нагодах, але визнайте... чи не блиснули в ваших очах сьози, чи не зловило вас за горло зворушення?

„Відділ, за мною кроком руш!" — командує провідник змагань інж. М. Строкон, і на ці слова української команди йде до дефіляди першою польська дружина. Оплески, які зустрічають її, годі описати. Рушають лотиші. Далі маршує наша дружина в білих строях із тризубами на грудях. Синьожовтий прапор несе **Микола Гнатів**, за ним ідуть: **Ступницький Теодор, Барановський Мирослав, Обухівський Євген, Левицький Орест, Пащук, Юрій, Вербицький Леонід і Лемберський Володимир.**

До перших змагань стають лотиші й українці. Суддює поляк ст. сержант Цємнєвський. Йде сильна боротьба 4:4, 9:5, 11:13. Другого сета здобувають лотиші, виграючи 13:15. В третьому сеті перед ведуть лотиші — 8:5, наші вирівнюють на 8:8 і виграють свій перший офіційний міжнародній виступ у трьох сетах: 15:12, 13:15, 15:11.

Під час обідньої перерви боротьба на площі вщухає, але тим нагальніший наступ ведуть російські „спортсмени", які не належать до Міжнаціонального Комітету (російська національна група, стоячи на єдинонеділимських позиціях, цей комітет бойкотує), на цілість Ігор. Росіяни хочуть за будь-яку ціну втрутитися до змагань. Ідуть телефони аж до дир. ІРО п. Едвардса, до Гайдельберґу і Бад Кіссінґену, але кінець-кінцем росіяни сідають до авта і залишають Міттенвальд. На грищі проголошується з цього приводу дві заяви: голови ІНКОПФ-у д-ра Голлі (словак) і директора місцевої суберії ІРО п. Спіра. Ігри ідуть далі.

На площі поляки і лотиші. Суддя м-р Кравчишин. Перший сет виграють поляки 15:6. Другий і третій сет — лотиші 18:16 та 15:8.

Далі — українці і поляки. Поляки починають гру і ведуть 4:1, вирівнюють і навіть переважають 12:8. Знов вирівняння 14:14, поляки здобувають ще одну точку 15:14, але три вдалі удари Обухівського, Барановського і ще раз Обухівського закінчують сет із рахунком 17:15 на нашу користь. Другий сет легка перемога поляків. Зате наші безумовно виграють третій сет і матч і першість політичних еміґрантів із відбиванки!

Коротка перерва і три дружини виступають на грище для церемонійного закінчення і одержання медаль і грамот. Дружини стають перед подіюмом для переможців.

Інж. Строкон М. командує українською мовою: — „Провідник української дружини виступи!" Микола Гнатів виступає і займає найвище місце для переможців. На друге виходить провідник лотишів, на третє стає поляк. Лунають слова: — Перше місце зайняла Україна на еміґрації! На щоглу підносять український прапор під звуки гімну. М-р Рак вручає олімпійські медалі, м-р Красник — грамоти, жетони від РФК. Голова місцевого комітету м-р Дужий, пращає змагунів. Маршовим кроком проходять дружини щераз, під оплески публіки. Велике братання і спорту закінчене.

Турнір технічно не стояв на найвищому рівні. Нашу дружину (фактично „Лева") бачили ми вже в кращій формі, — та амбіція і воля перемогти, дала нам першу олімпійську перемогу. З грачів вирізнилися, передусім, Барановський як стинач і його викладач Левицький; Ступницький і Обухівський, на однаковому рівні, були теж сильними точками дружини. Друге місце заслуговано зайняли лотиші. Поляки технічно дуже добрі, зате психічно найслабші, не витримали важкої боротьби.

Спільні зусилля обох українських таборів Єґер і Піонір дали свої наслідки, і на змаганнях усе йшло до ладу. Тут, передусім, заслуга наших інженерів, які не шкодували й власних рук, щоб довести справу до порядку. Інж. Галькевич, інж. Гапій, інж. Сіяк і інж. Снігура зробили своє діло.

Переможці „Олімпіяди ІНКОПФ", українська збірна з волейболу; зліва направо: О. Бучацький, М. Левицький, М. Гнатів, Т. Ступницький, Е. Обухівський, М. Барановський і Л. Вербицький

Наприкінці наша подяка змагунам т-в їх провідникові п. О. Бучацькому за першу нашу „олімпійську" перемогу!

* * *

Тимчасом почали свої змагання наші копуни. Вони грали й вигравали, а тимчасом в Авґсбурзі відбувалися змагання за першість в кошівці. Організаторами були литовці; в турнірі взяли участь дружини Литви (кількоразовий чемпіон Европи), далі Латвія (чемпіон Европи 1935 р.), Естонія і Україна.

Турнір відкрив голова ІНКОПФ-у д-р Голлі в залі театру українського табору Сомме-Касерне. Наша дружина була в білих штянцятах і чорних сорочках із тризубами. Прапор віс Трухлий.

Змагання почалися грою лотиші — естонці. Тільки в першій чвертці ведуть перед естонці — 8:6, в трьох наступних перемагають рішуче 52:34 лотиші. На грище входить друга естонська зміна (перша відпочиває ще після мачту проти лотишів) і наша дружина. Ця гра для нас найважливіша: проти лотишів і литовців не мали ми шансів, але третє місце могли здобути. В першій частині гри (Шостак, Трухлий, Гладкий, Бучацький і Микитин) програли ми 7:8. Не погано! На грище входять молоді „Орлики" Павлюк і Білинський та ще молодший Плюйко („Прометей"). В обороні вправні змагуни „Дніпра" Кульчицький та Роговський. Призначена „на заріз" зміна не піддається, а на диво виборює перевагу однієї точки і закінчує своїх 10 хвилин 13:13 Третя частина 21:17. В четвертій здобуваємо перевагу однієї точки, але це вже не помагає, у загальному висліді наші програють 31:25. Треті змагання лотиші — литовці був показом гарної гри майстрів, яку виграли литовці 32:29. У переможців особливо подобалося гнучкий і швидкий Норкус І.

Другого дня Литва перемогла Естонію без труду 56:31, а змагання Україна — Латвія вже від самого початку принесли багато емоцій. Перша зміна нашої дружини веде перед 5:0 і закінчує свою чверть 7:14. Під час гри публіка і змагуни вшанували пам'ять героя Кримського походу ґен. Всеволода Петрова, що вночі помер в Авґсбурзі. В четвертій чвертці наші дають собі вбити тільки одну точку, здобуваючи 13! Про те це не запобігло катастрофи з третьої чвертки і у висліді наші програють 28:45.

В змаганнях Литва — Україна йшло тільки про те, щоб неминуча програ не перетворилася в компромітацію, щоб литовці не дали нам більше, ніж 100 кошів. Напад юнаків: Павлюк, Білинський, Плюйко і оборона Шостак, Трухлий здобувають перші коші і ведуть перед, спершу 3:0, а потім 5:3, далі 7:3, 11:7 і нарешті 13:7. Публіка не вірить очам і гаряче вітає наших хлопців. Чвертка кінчається вислідом 13:13, та в дальшій частині гри кляса литовської дружини виходять наверх і змагання дають вислід 64:38 на користь литовських чемпіонів.

Турнір загалом стояв на високому рівні. В нашій дружині на перше місце вийшла оборона Шостак, Трухлий. Молоді „Орлики" і Плюйко з „Прометея" станули на висоті завдання, Микитинові не все велося, проте він здобув для нас найбільше точок.

І. м. — Литва (6 точок), ІІ. м. — Латвія (4. точки), ІІІ. м. — Естонія (2. точки), IУ. м. — Україна (0 точок). Увечорі в таборі Гохфельд відбулася роздача нагород.

З приводу цих змагань литовська газета „Мусу Келіяс" за 14 липня писала: „Українці, хоч недавно познайомилися з кошівкою, але вже далеко пішли в своєму вмінні. Одними із найцікавіших були сенсаційні змагання Литва — Україна, де українці захотіли похитнути литовську потугу, їм щастило в метанні до коша і вони в першій чвертці вели перед в грі. Тільки здобувшись на повну енерґію наші виграли".

Непомітно для більшости спортової публіки пройшли змагання жінок з настільного тенісу, (15. 7. в Авґсбурзі, які ми орґанізували), не тільки тому, що прибули на них з чужинців тільки литовки (і то 24 год. пізніше назначеного речинця), але також і через те, що наша збірна, яка виступала в складі Дубас, Строкон і Корсунь, хоч зайняла аж друге (або тільки друге) місце, не зробила своїм виступом нічого незвичайного. Наші програли гладко, а що гірше несподівано, хоч заслуговано.

Тимчасом в Лондоні почалася Олімпіяда, з приводу якої РФК надіслали до Олімпійського комітету привітання, на яке отримали таку відповідь:

Лондон, 9 серпня 1948 р.

До Ради Фізичної Культури
Центрального Представництва Української Еміґрації
Німеччина — Авґсбурґ

Шановні Панове!

Дякуємо Вам за Вашого листа з 23 липня і привітання, які Ви в цьому листі надіслали. Думки, які Ви в своєму листі виклали вважаємо за незвичайно цікаві.

З пошаною

(підписи)

Провідник легкоатлетичної дружини інж. І. Варцаба і Т. Чмола тренують

Легкоатлетичні змагання відбулися на монументальному стадіоні в Нюрнберзі, прикрашеному прапорами всіх народів, що брали участь в Олімпіяді ДП. Організація, яку фірмували ІМКА і ІНКОПФ належала, власне кажучи українцям, конкретно м-р Проціньському, який поставив її на справжньому міжнародньому рівні. Впорядчики на стадіоні були СУМ-івці з табору „Конґрес" коло Нюрнберґу.

Наші змагуни прибули до Нюрнберґу в п'ятницю по полудні і розмістилися в гостинному українському таборі „Конґрес".

В суботу о 14-ій годині на величезній степениці численна публіка вітає маршову колону змагунів, яку веде балтійський старшина. Першими йдуть естонці, далі 2- словаків, потім численні латвійці і литовці, далі поляки, нарешті наша дружина і угорці. Прапор несе Обухівський, біля нього йде провідник дружини інж. Варцаба і інж. Строкон. За ними жінки; а потім чоловіки, поміж якими бракує Микитовича і Петрівського, які в одягальні готуються до передбігу на 100 м. Голова ІНКОПФ-у д-р Голлі відкриває змагання: орхестра виконує американський гімн і за чергою гімни всіх народів — учасників. Далі дефіляда і змагання починаються.

Перший передбіг на 100 м. чоловіків виграє Петрівський за 11,5. Також у другому бігу на 100 м. Микитович входить третім до фіналу. Наша радість триває і далі, коли Ірина Дубас здобуває в передбігу 60 м. друге місце за 8,6 і входить до фіналу. Наступний передбіг приносить розчарування: Ірина Варцаба не виходить із старту.

У стусані кулею литовка Баранавскайте осягає 11,27, а всебічна латвійка Рінґенберґа 10,92. Наша Нижанківська програє боротьбу з суддями, які признають усі її три стусани неправильними. Так само у стрибку жінок в довжину нам не щастить: Варцаба і Дубас входять до фіналу, але там займають тільки 5 і 6-те місце (4,64 і 4,45 м.). Виграє Рінґенберґа (Латвія) 4,92, друга — Ліпніґ (Естонія) 4,72.

1500 м. виграє латвієць Упенієкс за 4:18,9 перед литовцем Тендісом 4:19,6, і своїм земляком Аболь-

тінсом 4:27,1. Чмола є 7-ий лишаючи за собою ще шістьох суперників.

Фінал 100 м. чоловіків стає видатним „нумером" балтійського стартера. Естонець Кове робить разом із рештою змагунів могутній фальстарт, а наші два . . . лишаються. Петрівський, на якого ми після його перемоги в передбігу так сподівалися, не може вже дійти балтійців і займає 4-те, а Микитович — 5-те місце. Останній — естонець Веленуме. Час перших трьох: 11,4, 11,7, 11,9. Можемо сміливо сказати, що в цьому бігу нас „зробили"!

В одному з передбігів на 400 м. стартує Павловський, але до фіналу не входить, чого зрештою від нього ніхто не чекав.

Останні змагання — це біг на 60 м. жінок, в якому перемагає литовка Сікшніте перед Бука (Латвія) і нашою Дубас. Всі три перші мають однаковий час 8,4. Справді шкода: Варцаба напевно перемогла б.

Другий день починається також нещасливо. Наше авто спізнилося і Нижанківська вже не встигає до метання диском.

Наступні змагання підносять знову барометер наших надій. Перший передбіг 100 м. жінок виграє І. Варцаба з великою перевагою за час 13,6, а в другому передбізі молоденька Ліщинська, яка вперше стартує в змаганнях, добуває гарний час 13,8 і входить до фіналу. Гурра!

Також наші спринтери на 200 м. входять до фіналу, але Обухівський надриває м'яз і залишає змагання. На 800 м. стартує наш Павловський і серед 14-ох змагунів здобуває добре 5-те місце. Перший латвієць Пріманіс 2:05. 2-другий естонець Тамм 2:05,6, третій угорець Шотт 2:06,6. Другого нашого змагуна Ковальчука хапає корч і він бігу не кінчає.

Стрибок у височінь виграє литовець Адамкевічіюс 1,75 перед латвійцями Ґальвінсом і Кальнінсом (1,75 і 1,70). Барановський ввійшов до фіналу і був 6-ий 1,65 м.

У фіналі 200 м., біжить Микитович. Біг виграє впевнено Гідаш (Угорщина) за 23,5 перед переможцем 100 м. естонцем Кове 23,7 і Накатавічіюсом (Литва) 24,3.

На 3000 м. стартує 11 змагунів, між ними Чмола; він іде спочатку другим, потім четвертим і до мети приходить п'ятий, лишаючи за собою ще п'ятьох суперників.

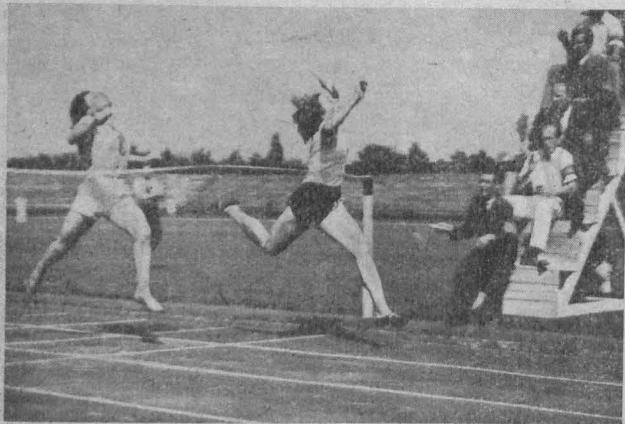

Лише і декількома сантиметрами виграла Рінґенберґа (Латвія) біг на 100 м. у нашої Орисі Варцаби

Надходить велика сенсація: 100 м. жінок. На старті 5 змагунок, між ними головна фаворитка — атлетична Рінґенберґа і наші дві: Варцаба і Ліщинська. Вони такі маленькі й тендітні супроти величезної латвійки. На трибуні мов маком сій. Старт— (Ліщинська спізнюється трохи) і до 90 м. перед веде Варцаба — перед Рінґенберґою і Ліщинською. Потім вправна литовка видовжує крок і виграє за час 13,8. Друга Варцаба 14,0, третя—Ліщинська 14,2. Трудно — в спорті треба вміти не тільки виграти, але й програти . . . Наші це вміють: латвійку вітали з перемогою першими її дві українські суперниці!

Три перші на 100 м. в Нюрнберзі: в середині латвійка Рінґенберґа (I м.) по боках українки Ліщинська і Варцаба — III і II місце

На віражі стартують чоловіки до 400 м. а поруч відбувається стрибок у височінь жінок. Варцаба не має надто великих надій. 1,40 переходять усі три, при 1,45 м. Рінґенберґа і Спруїзенієце звалюють лату три рази, Орися два рази її зіштовхує рукою, а останній раз легенько кінцем черевика. Шкода... Але друге місце є!

У розставному бігу 4 х 60 Варцаба рушає, як перша, із старту і вже веде перед, двома метрами різниці перед іншими дружинами. Зміна з Ліщинською і наша наймолодша біжить далі як перша і втримує перевагу. Друга зміна на віражі з Левицькою — вже гірша, а на третій Левицька калічить ногу і втрачає всю перевагу, так що Дубас отримує паличку кілька метрів за всіми іншими. Вона робить, що може. Бравурно фінішує і минає литовки і естонки, але латвійки не може дійти. Перша Латвія— 32,0, друга Україна — 32,7, третя — Литва, четверта — Естонія.

Головною точкою змагань є завжди розставний біг 4 х 100, біг, який доводить не тільки клясу окремих змагунів, але показує рівень,

жертвеннісcь і вартість всієї дружини. Трибуни вмовкають, по них мов перебігає електрична іскра. На старті 6 дружин: Литва, Латвія, Естонія, Польща, Угорщина і Україна. **Мабуть ніхто, крім нас, українців, не дає шансів невідомій дружині.** Петрівський стає на третій доріжці, перед ним два змагуни, за ним три. Знак стартера, і вже пішли! На віражі Петрівський вже другий і до кінця витримує перевагу, але феноменального угорця не може минути. **Блискавична, показова зміна з**

Ця чвірка перемогла литовців, латвійців, мадярів, естонців і поляків. Переможна українська штафета 4 х 100 м; зліва направо: д-р Микитович, Бойко І, Купчинський і Петрівський

Бойком і наш чорнявий Роман рушає немов тайфун. По кількох метрах він вже попереду! Біжить як машина і зразково віддає паличку Купчинсько-

Д-р Микитович переможно фінішує в штафеті 4 х 100 м. в Нюрнберзі

му, який біжить замість Обухівського. „Куба", знаменитий технік, з надзвичайною амбіцією біжить віражем і здобуває терен. Ще одна прекрасна зміна з Микитовичем і **на повороті чергової бігової доріжки з'являється біла постать з тризу-**

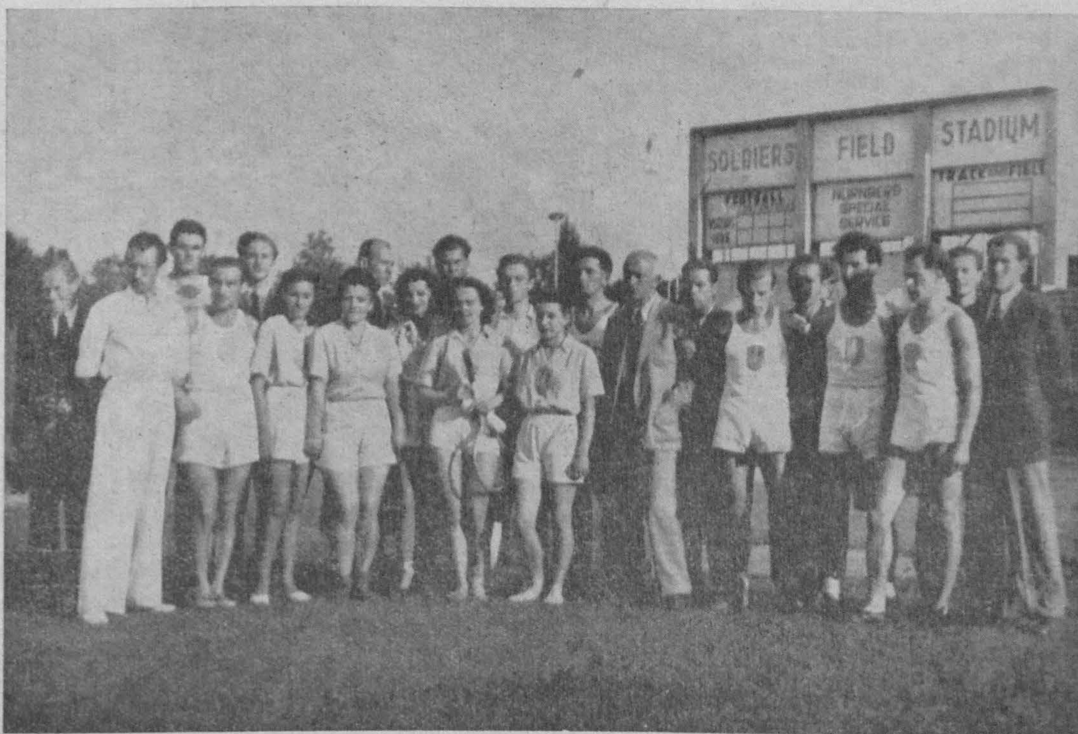

Українська експедиція на змаганнях „Олімпіяди ДП" в Нюрнберзі. Стоять зліва направо: фотограф Ф. Лущишин, керівник дружини інж. І. Варцаба, Т. Чмола, д-р Р. Микитович, В. Ковальчук, Ліщинська, Н. Нижанківська, ред. О. Лисяк, І. Дубас, Павловський, І. Варцаба, Петріна, І. Ліщинська, Ящишин, голова РФК проф. І. Красник, інж. М. Строкон, Ю. Купчинський, Я. Красник Р. Бойко, Е. Петрівський, Б. Бойко, Е. Обухівський

бом. Д-р Роман Микитович біжить нестримно вперед. Публіка шаліє, крик могутніє, а знього вибивається **скандоване: „Україна, Україна!" Д-р Микитович фінішує і рве білу стрічку з перевагою майже 10-ти метрів,** перед Адамкевічіюсом (Литва). За ними — Естонія, Польща, Латвія, і Угорщина. Трьох перших: 45,3, 46,2 і 46,4.

Нагороди вручають президент ІМКА п. Томас, голова ІНКОПФ-у д-р Голлі і представник Армії. Українці одержують 1 золоту, 3 срібні і дві бронзові медалі. Крім того, Варцаба, як найкраща наша змагунка одержує ракету і м'ячі, а Петрівський, як найкращий наш змагун, спортові черевики.

Увечорі в „Конґресі" господарі сердечно прощаються із змагунами. Виголошується кілька промов, лунає кількаразове: „Многая літа!" „Ми вдячні Вам не тільки за те, що Ви перемагали, але і за те, що Ви довели, що вмієте не тільки вигравати, але й програвати",—закінчує свою промову голова табору. ...Прощай, Конґресе! Ми тебе ніколи не забудемо!

* * *

Двома тижнями пізніше, знову мюнхенський осінній ранок; знову швидкий поїзд до Франкфурту; знову гурток молодих людей... В Авґсбурзі знову сідає до нас проф. Красник. Все так, як і два тижні тому, перед дорогою в Нюрнберґ. Тільки тим разом розмова ведеться не про зміни штафети, метри й секунди. Їдемо до Вюрцбурґу на боксерські змагання ІНКОПФ-у.

За годину перед мачтом усталюється, що весь турнір відбудеться протягом одного вечора. Не буде боротьби у вагах тяжкій, середній, когута і мухи. Саме Хома, Барчук і Зварич, на яких ми розраховували, не будуть змагатися. Доводиться ще звести короткий словесний бій в оборону їх перших місць і медаль (латвійці вважають, що без боротьби нема медалі). Вирішує голос німецького судді: боротьба починається на вазі, коли немає противника, це не вина змагуна, і йому належиться перше місце.

На рінґ входять змагуни. Їх небагато, всього 15, з них 7 українців, які в своїм одностайнім одягу виглядають дуже добре. Особливо імпонує 2 метровий Хома. Кілька слів привітання від голови місцевої ІМКА, і на рінґу лишається перша пара „пер" (у вазі мухи виграє Зварич воковером), — **Треґерс — (Латвія) — Кіт (Україна).** Кіт виходить на рінґ з деяким хвилюванням, саме перед Треґерсом мав він найбільший респект. Не диво, бо балтієць — старий боксер (200 разів на рінґу). У Кота помітно брак змагової вправи, він бореться відважно, але контрує надто пізно і хоч відгризається перед вправним Треґерсом цілком добре — програє на точки. Друга пара у вазі пера: Монзевіціюс (Литва) — Ольтвай (Угорщина) починає боротьбу в гураґанному темпі, яке згодом повільнішає. Виграє на точки литовець.

Шиб змагається в легкій вазі з Драйфоґельсом (Латвія). Наш змагун слабший фізично за свого противника, а до того ослаблений тривалим „робленням" ваги рішуче програє. Його удари не мають сили, це більше поштовхи, ніж повні удари.

У півсередній відбувається відразу фінал. Древницький натрапляє на найкращого балтійського боксера, першуна німецьких „золотих рукавиць", Шмітса. Кілька широких, але сильних ударів нашого влучають латвійця і той навіть набирає деякого респекту перед Древницьким. У другій рунді короткий правий удар влучає Древницького в ділянку соняшнього сплетіння і його вичислюють.

Одна з наших „канон" — **Роман Барчук не знаходить противника у середній вазі і,** немавши нагоди показати своєї майстерности, **здобуває перше місце без боротьби.**

Далі публіка свідком чергового програшу українця. **Семенюк виступає у півтяжкій проти латвійця Мієзітіс.** Кращих від Семенюка боксерів у цій вазі мали ми щонайменше двох. Це Хома II і Дацько з Міттенвальду. Семенюк стоїть як укопаний, весь час поправляє собі довге волосся і час від часу вдаряє противника, за що негайно просить пробачити. Недиво, що рішуче програє.

В боротьбі за третє місце у вазі пера виступає Кіт проти Ольтвая. Скажім відразу: Кіт не мав щастя, натрапив на трьох противників, де в інших вагах було по двоє, а то й ні одного; не здобув жодної медалі і нарешті програв через к. о. **Але все ж з усіх наших боксерів, які виступи**

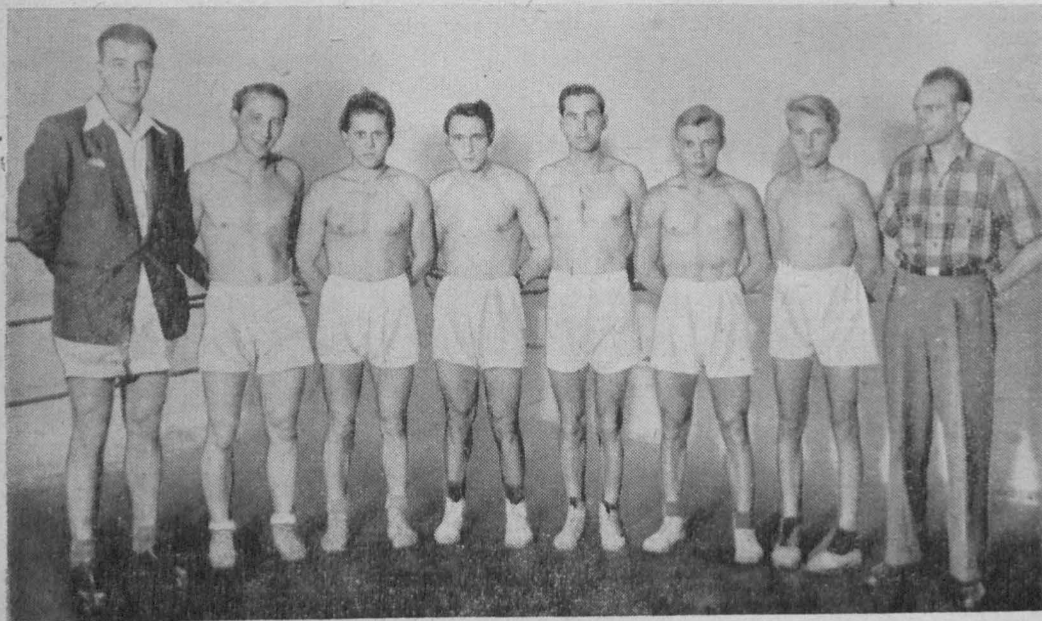

Наша боксерська збірна на Олімпіяду ДП. Зліва направо стоять: тренер дружини Й. Хома, Семенюк, Барчук, Шиб, Деревницький, Кіт, Зварич і керівник дружини З. Осінчук

ли в цьому турнірі, Кіт був без сумніву найкращий. Він йдучи за вказівками Хоми, показав гарний бокс, бився відважно і дорого „продав свою шкіру“. **Нехай це стане йому за медаль.** В боротьбі проти рухливого угорця, Кіт після першої ремісової рунди, рішуче виграє другу, а в третій веде перед коли несподівано під кінець рунди противник влучає його в щоку. Наш змагун сідає, вперто трясе головою, намагаючись опритомніти, **на „9“ підводиться, але суддя каже „авт“, і кінець боротьби.** Шкода! За перше місце в тій вазі перемагає Монзевіціюс (Литва) — Треґерса (Латвія), що викликає протест публіки.

Боротьба у легкій вазі кінчається перемогою литовця Маркевічіюса (який без боротьби дійшов до фіналу) у Драйфоґельса (Латвія).

Фінал півтяжкої ваги виграє незаслуговано латвієць Мієзітіс у глухонімого естонця Гієсалю.

У важкій вазі Хома здобуває перше місце без боротьби.

За секунданта наших змагунів був Хома II, суддював на точки від нас З. Осінчук.

* * *

Турнір копаного м'яча розпочався для нас 27. червня змаганнями Югославія — Україна в Ляндсгуті. Без святочної обстановки дружини стали до змагань в ось якому складі:

Югославія (еміґр): Піляуер, Драґутін, Марковіч, Веселіновіч, Дроздановіч, Марковіч, Секуліч, Рістіч, Рай, Петровіч, Cтаїч і Бркіч.

Україна (еміґр.): Бойцун, Мікльош, Ходань, Лютак, Медведчук, Кутний, Гарасим, Закалужний, Горський, Куцан, Савка.

Гру починають наші і вже в перші хвилини, після гарної акції Савка-Горський, останній з найближчої відстані здобуває ворота. Двома хвилинами пізніше акція Горський-Гарасим і м'яч знов у сітці. В 25 хв. Бойцун замахується, не влучає в м'яча, падає і вже є тільки 2:1. Але наші незабаром користають з метушні під воротами противника і Горський б'є певно: **3:1.**

На таблиці видніє ще 3:1...
За хвилину Закалужний добуде четверті ворота на змаганнях проти югославів у Ляндсгуті

По перерві у 22 хв. напад Савка-Горський-Закалужний, удар і: **4:1!** Під кінець Медведчук з лівої допомоги висилає м'яч в напрямі воріт, оборонець його перепускає, м'яч перескакує через Піляуера і є **5:1.** За хвилину кінчається матч: наші переможці.

Про цю перемогу писала німецька преса: „В повній темпераменту грі виявилася краща зіграність українців, вони грали швидше, плинніше і били по воротах з усіх позицій, так що їх перемога була цілком заслугована“ („Ізар Пост“). Югославська „Сльоґа“ за 4-ого липня подала широкий репортаж про змагання, де писала: **„Противник, який імпонує.** Завершена вправність і **знаменита співгра української репрезентації** спричиняла постійну небезпеку для наших воріт. Особливо імпонував пекольний темп упродовж всієї гри“.

Тижнем пізніше ми вже в Реґенсбурзі. Дощ, який падав вже кілька тижнів, перестав на цю неділю і дозволив використати плоди праці місцевого комітету, який посвятив нашим копунам дуже багато зусиль. Змагання були оформлені справді гарно, чим відрізнялися від змагань в Ляндсгуті. Мадярський прапор з гербом, виконання гімну, стан грища, тощо, все свідчило про дбайливість організаторів. Великим пропаґандивним успіхом була присутність високих американських старшин, та офіційних представників від ІРО.

Угорщина: Шамсон, Балятон, Сейп, Мароші, Деметровіч, Ляндле, Тома, Медве, Нодь, Нодь-Варґа, Кішле, Пальфі.

Україна: Касіян, Ходань, Мікльош, Дейчаківський, Лютак, Медведчук, Савка, Куцан, Горський, Закалужний, Гарасим.

Наші в синіх сорочках з тризубом і чорних штанцях. Гучномовець передає гімни, що їх виконує оркестра під керівництвом проф. Барнича. Американські старшини салютують. За хвилину входять на грище представники армії і ІРО, яких супроводять посадник табору п. Сербин і дир. Блавацький. Промови, квіти, привітання, оклики дружин — і на площі залишаються змагуни і суддя п. Ґраблєр. Наші провадять на зміну з гостями кілька акцій, але не уміють їх закінчити. Лише на **23-ій хвилині після акції Савка-Горський-Куцан, останній б'є в правий долішній ріг угорських воріт і маємо — 1:0!**

Знову кілька наших акцій: **40 хвилина: після гострого удару Куцана, Закалужний поправляє, і є 2:0!** За хвилину сходить Дейчаківський, у якого відновляється стара контузія.

Наші добувають ще один гол, а вкоротці публіка має змогу подивляти **чудовий біг Куцана з середини площі аж до воріт противника, де він зводить воротаря і ударом в лівий ріг здобуває 4-ті ворота!**

Але 24 хв. дає успіх угорцям: замішання під нашими воротами, **Касіян не влучає м'яча, і Мікльош вибиває його з порожніх воріт, але суддя вже дає знак: 4:1!** На 25 хв. чи не найцікавіший момент змагань, коли Касіян вдало відбиває удар з волея угорського напасника. Хвилиною пізніше показова акція Савка-Куцан, подача до Горського — який б'є з найближчої віддалі і м'яч у сітці: 5:1!

Наступні змагання вже не були такі ефектовні

Проти поляків і литовців нам довелося задовольнитися тільки вислідом в нічию.

Більше, ніж 50 вантажних авт та автобусів і кільканадцять особових машин, прибули в неділю 18 липня на подвір'я табору Сомме-Касерне до Авґсбурґу. Вони привезли понад півтори тисячі глядачів із усієї південної Німеччини подивитися на гру нашої непереможної досі дружини копунів. Вся ця публіка передусім цікавилася грою нашого нападу, який у двох попередніх зустрічах здобув 10 воріт і досі був найкращою частиною нашої дружини. Але цим разом, на жаль, надії публіки не здійснилися. Наша дружина грала в цілому слабо а її напад був тільки тінню ґрізної для противника з попередніх змагань лінії. Перед змаганнями зустріли на грищі представники наших спортових властей і таборових організацій (м-р Красник, м-р Лисинецький, п. Шміґель), вручивши їм прапорець і квіти.

Перед німецьким оберліґовим суддею п. Лявшманом стали на грищі дружини в такому складі: **Поляки:** Модлінський, Церкевич, Кубяк, Пілярський, Спітоль, Сокул, Ґрабовський, Ґризік, Брус, Лєкі, Човецький, Вісьнєвський. **Українці:** Касіян, Ходань, Мікльош, Кравченюк, Лютак, Медведчук, Савка, Куцан, Банах, Закалужний, Гарасим. Наші вибирають грище з вітром в плечі, поляки починають гру, і двома хвилинами пізніше здобувають перші ворота. Наша дружина зривається до атаки. Банах після подачі Куцана не влучає в ворота. Краще щастить за хвилину Савці: **гостру подачу Закалужного він спрямовує** у ворота противника! Ще кілька атак з обох сторін і перша півгра кінчається в нічию. В другій частині грана і далі нецікава, і даремно глядачі пробують підбадьорити наших вигуками „Україна, темпо!“

Тиждень пізніше спортові мандрівники-глядачі зустрілися знову в Авґсбурзі на грищі Гохфельд на змаганнях Литва — Україна. Дружини виступили в такому складі: **Литва:** Перкунас, Базіліявскас, Кітас II, Кітас I, Сідабрас, Єршовас, Лянґієвічіус, Ґрібавсказ, Якубайтіс, Кітас III. **Україна:** Касіян, Арндт, Ходань, Медведчук, Лютак, Кметь. Гарасим, Закалужний, Савка, Куцан, Голюка.

Почалося зовсім добре: вже на другій хвилині Савка здобуває перші ворота. Темп відразу дуже швидкий, литовці нападають більше, наші атакують тільки випадами. На 40 хв. Закалужний з подачі Савки добуває другі ворота, а на 43, після гарних акцій Гарасим-Савка падають треті ворота. Далі маємо дві добрі оборони Касіяна. Суддя невиправдано продовжує гру на 4 хв. і в цій час литовці здобувають ворота. Половина кінчається вислідом 3:1. У другій половині — перевага литовців. Вже на 6 хв. вони здобувають другі ворота, а потім два роги. На 29 хв, литовці вирівнюють 3:3! Їх гра стає щораз гостріша і у висліді чого Закалужний здобуває з карного удару 4-ті ворота. Здавалося, що вислід пощастить втримати, хоч литовці атакують без перерви, а наші втомлені гострим темпом, розгублюються. Проте 34 хв. дає остаточний вислід 4:4!

У висліді цього турніру три репрезентації: Литви, Польщі і України осягнули рівну кількість точок. Тому провід змагань ухвалив перевести вирішний турнір між цими трьома дружинами 12, 13 і 14 листопада в Мюнхені.

Настрої перед турніром не були оптимістичні: відсутність Мікльоша, Горського і Куцана примусили наше керівництво зробити деякі зміни. Але виявилося, що навіть і без „козирів“ можна грати і... виграти.

Перед суддею, німцем п. Цімсом, стають дружини в такому складі: **Польща:** Модлінський, Кубяк, Церкєвіч, Ґризік, Спітоль, Сокул, Ґрабовський, Мруз, Лєкі, Венґлярек, Пілярський. **Українці**, які висту-

Українська футбольна дружина перемогла всіх своїх суперників по 5:1! Клячать зліва направо: Ходань, Касіян, Стасюк; стоять — перший ряд: Кутний, Медведчук, Лютак; другий ряд: Савка, Ґарасим, Кобзяр, Закалужний, Маркевич

пили в надісланих з Англії синьо-жовтих однострояx, грають в такому складі: Касіян, Стасюк, Ходань, Дейчаківський, Медведчук, Лютак, Маркевич, Закалужний, Кобзяр, Гарасим, Савка.

Вже на першій хвилині гри Кобзяр пробивається, а трохи пізніше по вільному ударі **він гостро б'є по воротах і — є 1:0!**

Надходить п'ятнадцята хвилина: Касіян не влучає м'яча, а за хвилину суддя сюрчить вільний удар проти нас. Наші „мурують", польський напасник високо вдаряє, здається, не надто небезпечно, але Касіян не влучає, і високий м'яч влітає в наші ворота: 1:1!

Поляки натискають і на 40-овій хвилині поважне замішання під нашими воротами. Та в 44 хв. **Кобзяр, гарним гострим ударом з повітря** здобуває ворота.

По зміні наші нападають далі. Нотуємо гарний біг Савки на 4-ій хвилині, а за хвилину **Закалужний б'є по порожніх воротах, і маємо 3:1!** Наші атакують дуже, поляки бороняться „ногами і руками", а суддя не бачить рук польських змагунів. 37 хв. підсумовує наші успіхи **біг Маркевича; воротар вибігає, але наш крайник виграє двобій, і є 4:1!**

Але й це ще не кінець: суддя нарешті прокидається і **дає карний удар, що його Закалужний добре використовує.** Традиції з Ляндсгуту і Реґенсбурґу додержано. Наші виграли: 5:1.

УКРАЇНА — ЛИТВА 5:1 (3:0)

Проти литовців було у висліді так само: ще раз 5:1, хоч Дейчаківський, який вчора був одним з найкращих в дружині, не грав. У висліді ніхто з наших противників з „Олімпіяди ДП" не може похвалитися, що дістав менше за 5:1. Тільки естонці вийшли краще: воковер і 3:0 врятували їх від „п'ятірної порції".

Склад дружин: **Литва**: Баґдонас, Балтрумантіс, Базіліявскас, Аміліонайтіс, Бачіньскас, Єршовас, Мартінкас, Ґрібавскас, Якубаітіс, Лянґевічюс, Ступлеіс.

Наші грають в такому складі, як вчора, тільки за Дейчаківського грає Кутний. Публіки бл. 1000.

Перших воріт напасник не здобуває: **далекий удар Лютака, дає нам в 29 хв. першу точку.** Лівий оборонець литовців тут був не без вини. За хвилину ріг для нас, і знову Лютак пробує щастя. Наші нападають далі і здобувають два роги. **На 39 хв. — найкращий момент змагань: Закалужний, обернений плечима до литовських воріт, акробатичним ударом спрямовує м'яч в сітку! 2:0! Такі голі бачимо, справді раз на кілька років!** За кілька секунд перед кінцем півгри **показова акція Маркевич-Кобзяр-Маркевич дає плоский стріл і 3:0!**

29 липня в Авґсбурзі було 3:1 до павзи, проти тих самих противників, а кінець був 4:4. Що буде сьогодні по павзі? Відповідь дає на дві хв. пізніше Маркевич. Його сольова акція на крилі ще раз закінчується м'ячем в сітці литовців; 4:0. На цей раз литовський правий оборонець може записати цього голя на свій рахунок. **Але Маркевич сьогодні ще не закінчив свого „робочого дня".** Двома хвилинами пізніше він здобуває справжній нефальшований „гет трік": він посилає м'яч головою на ворота і добиває його з близька. Троє воріт здобутих одним грачем, на одних змаганнях поряд! Маємо 5:0.

Та прихильником „традиції" виявляється Медведчук, що упродовж всієї гри цілковито „заткав" литовських напасників. За його руку на карному полі суддя диктує „11"-тку, яку литовці зміняють на ворота. 5:1. Не маємо за це претенсій до Медведчука, адже хтось мусить дбати про традицію, коли всі про неї забули.

Останній сюрчок судді, грачі прощаються, публіка заливає грище, **а серед натовпу з'являються сині і жовті квіти кольорів наших змагунів — переможців „Олімпіяди ДП", яких глядачі зносять тріюмфально з майдану!**

Так закінчилася „Олімпіяда ДП" — Спортові Ігри ІНКОПФ-у. Вони дали нам багатий спортовий контакт з чужими співтоваришами недолі, звернули на нас увагу чужинецької преси, радіо, тощо, дали нам спортові успіхи, а головне, дали чужинцям правдивий образ про нас — і навчили їх шанувати нас, так на спортовому майдані, як і при зеленому столі міжнародніх нарад.

З приводу „Олімпіяди ДП" вилялося багато поту, трохи сліз змагунок, а часом і дещо крови змагунів, багато більш чорнила чи друкарської фарби, виговорилося „великих слів велику силу", витрачено багато грошей, але успішно. Ми не хочемо тут, на закінчення, повторювати одного із заялозених висловів — але ми думаємо, і це наше найглибше переконання, що українські спортсмени, як і українські спортові діячі, що брали активну участь в „Олімпіяді ДП" — Спортових Іграх Міжнародного Комітету Політичних Втікачів (ІНКОПФ) — добре прислужилися справі українського народу.

Такою медалею вінчалися успіхи переможців „Олімпіяди ДП"

О-як

Олімпійські окрухи

Яйця і смалець: Світова преса сповістила про такий епізод із лондонської олімпіяди: на перший день побуту арґентінської олімпійської збірної, вона викликала незвичайну світову сенсацію. Арґентінці з'їли за один раз стільки яєць, що вистачило б прохарчувати мешканців усього олімпійського селища. За один раз! не треба забувати, що учасників олімпіяди було більш 5000.

Усі українські змагуни, які виступили в „Олімпіяді ДП" — отримали на всі змагання разом з тренінґовими таборами вкупі 40 кілограмів жирів (оливи і смальцю) — і то з-за океану. А не треба забувати, що це все тривало більш, ніж 4-ри місяці.

Великі—„малі". Ні в якому таборі, в яких відбувалися зустрічі наших „олімпійців" не викликали вони особливого ентузіязму. Загал, для якого вся ця справа була питанням оглядання ще одних змагань, не виявляв ентузіязму. Гості, і то спортовці в таборі? А лихо з ними. Мало вже тут тих всіх з'їздів, конференцій, виступів, змагань бувало? Дістануть там каву і заведуть їх до таборового готелю і все.

Українські спортсмени! Коли вас колись запитають, хто з мешканців українських таборів найкраще поставився до українських спортовців на еміґрації? — скажіть сміливо: селяни і робітники, СУМ-івська молодь табору „Конґрес". Коло Нюрнберґу був малий український табір „Конґрес". Українських легкоатлетів, що приїхали туди в Нюрнбергзі боронити в спортових змаганнях ім'я України— стрінули сердечно. Не було тут шумних бенкетів і не було обкидування болотом після невдач. Золоту медалю і останнє місце оцінювано тут правильно. Господарі в „Конґресі" були добрими господарями.

Три Ірини. Ірина Варцаба, Ірина Дубас, Ірина Ліщинська... три спортові ґенерації, три різні темпераменти і три добрі українські спортсменки. Коли „Орися" Кобзярівна — Варцаба починала майже дитиною свій переможний старт в українському спорті перед 15 роками — Ірина Барнич-Дубас, дочка відомого музики, не думала ще навіть про спорт, а маленька Ірця Ліщинська мала щойно 2 рочки...

В 1948 р. доля злучила їх в одне і вони стартували як репрезентантки України на нюрнберзькому стадіоні. Котра краща, котра не підведе, котра повинна бігати на 60 м., котра на 100 м.? Тільки дві може стартувати. Варцаба має найкращий до тепер вислід (13,7) на 100 м. Дубас вирівняла цей рекорд, Ліщинська перемогла її на елімінаційних змаганнях. Варцаба не брала участи в змаганнях вже три роки, хоч тренувала наполегливо. Чи ж можна дивуватися, що керівництво експедиції допізна вночі бурхливо вирішувало питання, хто повинен бігати. Котра з них підведе?

Не підвела ні одна. Всі три здобули бодай по одній „олімпійській" медалі. Три Ірини. Ірина Варцаба, Ірина Дубас і Ірина Ліщинська...

Олімпійські медалі і Кіт.

Боксери мали найбільше щастя і жаден із експедиції не повернувся з Вюрцбурґу, де відбувалися змагання, без медалі—та хотілось би сказати, але... Але, на ділі було тільки трохи інакше: Зварич, Хома і Барчук, отримали медалі без боротьби, Деревницький і Шиб після одної боротьби, переможені противниками (подібне і з Семенюком) і тільки один... єдиний боксер, який відбув дві зустрічі, боровся гарно і з серцем і, на жаль, обидві програв, — повернувся без медалі. Це був Кіт, весела львівська дитина, працівник ансамблю Блавацького. Але Кіт не журився. Коли його колеґи з нього по-дружньому глузували, він весело усміхався. „Мене знокавтували? Та де ж там? Я собі тільки так присів у куточку. От — як кіт..."

„Кажди ґо зна..." На засіданні спортової секції ІНКОПФ-у, яка влаштовувала всі змагання Олімпіяди ДП, було нераз багато оригінальних моментів. Представники кількох націй різними мовами, найчастіше „общепонятною" (всі майже походили з-поза залізної завіси), або мовою „герренфольку" переконували себе, сперечалися, з'ясовували, або і таки зовсім просто... сварилися. Тут редактор Сіяцький (Югославія) намагається переконати д-ра Шабо (Угорщина), що змагун Рапп югослав, а не навпаки,—мадяр опонує і в наслідок виявляється, що цей змагун... фольксдойчер. Там знову литовець Адамкевічюс не може порозумітися з капітаном Скальським, що до... на цей раз не справи Вільнюса але реченця і місця зустрічі в копаному м'ячі Польща-Литва. Над цим всім панує погідна усмішка і тактовні рухи інж. Ертля, який розуміє всі мови, не надто добре розуміється на спорті, але має критичне відчуття.

...Розглядають афіш змагань. Барви прапорів переплутані, деякі подвійні, деяких немає. Голова польського „Сокола", Лукачинський радить не перейматися: „Цо то шкодзі, же поміліл. І так теґо нікт не позна". Наш заступник м-р Рак опонує: „А щоб Ви сказали, як би це був польський прапор. Теж би ніхто не пізнав?" Лукачинський підривається: „То цо іннеґо! Цо пан муві! Польскі штандар кажди зна!"

Найменше і найбільше. До Авґсбурґу на змагання Польща—Україна, крім тисяч місцевої публіки, прибуло більше як 60 вантажних авт із усієї Баварії. Порахуйте: 65 авт по 30 душ, це є... Певно, ця кількість людей не наповнить ані Медізон Сквер Ґарден, ані навіть площі при Стрийській вулиці у Львові. Але не забуваймо про грошеву реформу, віддаль деколи і по 300 км., і тоді оцінюймо. Скажіть по правді, читачі, чи до війни їхали би ви за 200 кілометрів, щоб подивитися на змагання копаного м'яча?

На змагання настільного тенісу, крім, як звичайно української дружини, прибули лише, і то з одноденним запізненням, литовки. Ці змагання не можемо зачислити до вдалих. Ми програли (здобу-

ваючи однак срібну медаль) але не це важне. Оскільки на змагання копунів їхали тисячі людей за сотні кілометрів, то на змагання пінґ-понґу небагато знайшлося охочих подивитися навіть, рискуючи тільки дорогу із бльоку до бльоку. А шкода, бо наші змагунки справді гарно... виглядали!

Сдна сива голова. М-р. Іван Красник ще не старий. Йому щойно... але будьмо дискретні. Та про те його чуприна сива, як молоко. Ніхто не знає, яка головна життєва пристрасть голови РФК. Він грає в карти, вип'є чарку, загуляє — але для нього це не пристрасті. Його хімера це спорт і молодь. Досвідчений її опікун і виховник він взяв в руки керму РФК і веде її, хоч багато людей її в міжчасі покинуло — він стоїть там сам один. Прудкий, рухливий, темпераментний, сьогодні був в Ульмі, завтра буде в Авґсбурзі, позавтра в Міттенвальді, а може і у Франкфурті. Тут конференція, тут збори, там змагання. Всі громи сиплються на голову вічно молодого „Яся".

Редактор „Української Трибуни" христить його за легку-атлетику, копуни за якісь там фінансові „неполадки", боксери за дієти, відбиванкарі за тренінґовий табір... Всі мають претенсії до РФК, всі нарікають, всі сиплять... А широке обличчя під сивою чуприною всміхається: „Нічого, пане..."

Один із ініціяторів Олімпіяди ДП м-р Красник Іван бував завжди на засіданнях ІНКОПФ-у, не опускав рук після грошевої реформи, не опустив жадних змагань Олімпіяди ДП, де стартували наші змагуни. Тільки двох українців може це про себе сказати: спортредактор „Української Трибуни" і голова РФК. Всюди був і з всіма сперечався, всіх переконував, всі його лаяли... Але він знає кому він служить, для кого ці невиспані ночі в поїздах, для кого ця не завжди справедлива критика, для кого видає він свій останній гріш. „Ясьо" знає. І тому м-р Красник може завжди посміхатися і відповідати: „Нічого, пане..."

О. Б.

Завваги з усмішкою

...У навечер'я відбиванкових змагань все було вже приготоване: заля прикрашена, організаційний комітет в повному складі, орхестра, м'ячі... і дві дружини на старті. Ми і поляки. Ага — і ще один лотиш. І коли, в приміщенні команданта табору (а була це 10 год. ввечері) ішли гарячі дискусії, на голову Леська і Мілька сипались дотинки і докори (оба вони були за тим, щоб ігри починати без огляду на грошову реформу), які починалися з правила: „А що, ми не казали", а кінчилися розпачливим: „І що ж тепер буде?" — під вікнами будинку загуркотів мотор авта і за хвилину до будинку ввійшло 5-ро лотишів! Гурра! Ми врятовані!

І тут виринуло ще одне питання. Диригент орхестри, яка мала грати (і грала!) державні гімни учасників змагань, не мав нот лотишського гімну. Але на все є рада. В одному кутку кімнати обговорювано (скоріше „обкричувано") останні деталі програми відкриття ігр, в другому... а з другого неслися тони, фрази лотишського гімну. „тра-ра.. та.. та... ра... — співав гарним баритоном один з балтійців. Капельмайстер „Ґума" (Лев Гуменний) занотовував приспівуючи: Тра... ра... та... та... та..."

Другого дня оркестра грала — як з нот...

— — —

Відкриття та закриття змагань мало такий урочистий характер, що неодному з учасників тої імпрези стали слези в очах. Мій приятель Лесько, до речі, один з найдіяльніших не лише спортових журналістів, але взагалі спортових діячів, який чимало бачив, не з однієї печі хліб їв — сказав мені по змаганнях: „Знаєш, коли підносили прапор, щось мене так за горло стиснуло..."

Вірю, бо не лише Тебе!!!

— — —

Найбільше з усіх видців та учасників змагань нервувався, мабуть, провідник дружини — Бучацький. „Мільо", то ходив довкола грища, то сидів близько лінії і дириґуючи голосно дружиною (через що входив постійно в конфлікт із суддями) в різних гарячих моментах верещав евнушим голоском: „Бий! Миколо! Миколо — бий!"...

...Гнатів бив, але... це не було вже те, що звичайно. Все ж був вирішним чинником в дружині. „Із самих „кальорій" — тяжко жити, а ще тяжче грати" — скаржився по змаганнях. „Ох, як би так чоловік щодня з чвертку солонини впоров..." А так ще з пів літри сметани випив! — що Миколо?..

— — —

...Під час кошівкових змагань, організованих, до речі, литовцями в українському таборі, на кошах „Чорногори", з великою участю української публіки — коли саме наша дружина грала проти першуна Европи — литовців, частина власної української публіки несамовитим вереском „заохочувала" наших деяких змагунів криками: „З грища! З грища!..

Присутня балтійська публіка, якої частина розуміла по російському, здивовано прислуховувалась „концертові побажань". Кінець-кінцем один з них звернувся із запитом до одного з глядачів, який сидів побіч нього „Чи це справді українська публіка?"!

На жаль, на жаль...

— — —

...Без пересади, нам українцям треба було б приписати щонайменше 50% того, що Ігрища ІНКОПФ-у взагалі відбулися, а з тих 50% половину праці виконало 2-ох людей: Голова РФК м-р. Красник Іван та редактор „Української Трибуни" О-як. Обоє брали участь у всіх „передолімпійських

нарадах“, обоє пильно відвідували тренінґові табори і, самозрозуміло, були свідками всіх змагань, які розіграли наші репрезентації. По всіх залях, грищах і стадіонах, де б це не було чи в Міттенвальді, Авґсбурзі, Нюрнберзі, одним словом всюди, де ми грали, бігали, боксували — всюди можна було запримітити дві постаті… „Яся“ і „Леська“…

І коли перший перебував все якнайближче біля змагунів, прагнучи їм служити своєю фаховою порадою, а в тяжких моментах боротьби заохочував їх та підбадьорював — одним словом брав по части чинну участь в змаганнях, то редактор, звичайно, сидів десь з боку, або ходив по лінії з течкою повною всіляких паперів, записок, витинків тощо, та з олівцем в руках і мовчки спостерігав те, що діялося на площі, чи рінґу, час-від-часу лише занотовуючи якісь цікавіші моменти змагань, а одночасно в думці переробляючи бачене на свої прецікаві і дуже часто незвичайно гострі рецензії. А по змаганнях сходилися разом і тоді починалися дискусії на тему — „щоб було, як би було…“ А одночасно оба між собою розіграли двобій, про який напевно самі не знають. Не двобій, а вірніше, змагання, які покінчилися дуже дивним в спорті нечуваним вислідом — 4728 : 4379 для О-яка. Воріт? точок? сетів — думаєте? Ні! Кілометрів! Бо стільки кілометрів переїхали обоє, щоб побачити виступи наших репрезентацій! І лише завдяки тому, що Міттенвальд (місце замешкання О-яка) лежить на кордоні Баварії, редактор виграв двобій.

— — —

…Ми тут на еміґрації відбули ряд т. зв. історичних зустрічей в українському спорті. З турками, еспанцями, балтійцями у копаному м'ячі, з тими самими балтійцями у спортових грах і, кінець-кінцем з „дітьми вуйка Сема“, тобто американцями, в гокеї та відбиванці. І от під час такої нашої першої (тому історичної) зустрічі в гокеї, розіграної в Мюнхені, з великою участю української публіки і за несприятливих атмосферичних умов трапилася ось яка подія: усе льодовище (було дуже тепло), було покрите декількасантіметровою верствою води, в якій дослівно плавав кружок, і якою змагуни обох дружин „частували“ себе за допомогою кийків тощо, досхочу. В одному моменті м-р Кормік, двометровий великан, до речі найкращий змагун „пінґ-понґів“ в розпалі боротьби за кружок з Бучацьким поховзнувся і гепнув об лід своїм 250 „ельбіесовим“ тілом, так що аж вода з берегів виступила. Стоячий з боку „Мільо“, здеревів з переляку очікуючи на реакцію мешканця з „того боку Великої Води“, у вигляді щонайменше одного „серпа“. Щоб запобігти цьому, підскочив до лежачого у воді американця і, подаючи руку (так, ніби міг піднести велетня) залепетів благальним голосом: „Екскюз мі, екськюз мі, пліз“ (розуміється вичерпав при цьому весь запас відомих йому тоді англійських слів). А американець, який в міжчасі вспів клякнути (а вода текла з нього, як із невикрученого простирала), махнувши безнадійно рукою та показуючи на себе — відповів: „Ах, нікс екскюз, нікс екскюз, аллєс вассер.“

Олег Лисяк

Спорт поміж національними групами ДП

Годі говорити про таке суспільне явище як спорт у середовищі такої непостійної маси, як величезний гурт людей, що п'ять років перебував у мурах таборових бльоків і колишніх казарм Німеччини, що його називали „ДП“. Безконечні пересування з табору до табору, репатріяційна хвиля, виїзди до інших европейських країн і за океан, це все причинилося до слабого розвитку й діяння спорту поміж національними групами ДП.

До 1948 р. було тільки декілька змагань влаштованих УНРРА-ою, або ІМКА-ою і щойно ініціятива Міжнародного Комітету Політичних Втікачів і ДП т. зв. ІНКОПФ-у або ІНКОРПОРЕ навесні 1948 р. цей стан змінила. За ініціятивою спортової секції ІНКОПФ-у влаштовано ґрандіозну спортову маніфестацію еміґрантів, яка тривала упродовж всього літа і осени 1948 року і схопила цілий ряд видів спорту: футбол, баскетбол, волейбол, легка-атлетика, настільний теніс.

Теж і на полі міжнародніх стосунків до 1948 р. панувала поміж ДП цілковита інертність, в якій намагання українців використати сусідство народів для влаштовування репрезентаційних змагань не зустрічали належного відгуку від інших народів. Репрезентаційні зустрічі поміж ДП не були популярні.

Зате багато було зустрічей льокальних, так би мовити чисто сусідських, організованих на швидкуруч, які, однак, не давали правдивого образу вартости окремих народів і щойно під час т. зв. „Олімпіяди ДП“ поодинокі народи представили свої найкращі сили.

В організаційній ділянці українці стояли до 1949 року може найкраще і на цьому полі знайшли суперників, мабуть, тільки в жидах (до 1948 р.). Великих спортових успіхів у міжнародньому аспекті, очевидно, ми не мали і крім перемоги Кусія, в змаганнях за першість південної Німеччини з важкої атлетики, інших успіхів годі дошукатися. Великі можливості ФК „України“ після її перших успіхів 5 : 0 і 1 : 1 з „Баєрн“ не були використані. Дві єдині наші зустрічі з естонцями закінчилися відомими наслідками: у волейболі програш (чоловіки й жінки), в настільному тенісі високий виграш 12 : 1. В змаганнях організованих ІМКА-ою, або УНРРА-ою, ми мали деякі успіхи, та проте, **найбільшим успіхом українців залишиться їх добра організованість.**

Другою національністю, що зуміла добре перевести справу організації (маючи до речі, багато кращі фінансові умови і більшу підтримку офіційних чинників), були жиди. Це єдина національна ґрупа ДП, яка зуміла видати і утримати спортово належно поставлену ґазету „Ді Їдіше Шпорт-Цайтунґ“. Жиди мали численні футбольні клюби, організовані в кілька кляс, бокс і непогану легко-атлетику. Відбуті в Бад-Райхенгалі змагання за першість дали наслідки, тільки дещо гірші за наші. Велику увагу приділено загальній спортовій відзнаці „Гамлю“, широке розпропаґування якої свідчить, що жидівська молодь твердо стала на шлях фізичного виховання. 1948 року в зв'язку з подіями в Палестині жидівський спорт в Німеччині завмирає. Жиди мали теж дружину гокея на льоду, однак, набагато слабшу за нашу.

До найбільших спортових досягнень дійшли, мабуть, балтійці, зокрема литовці в баскетболі, а лотиші в легкій атлетиці. Перемоги колишніх першунів Европи із Каунасу над усіма своїми дипівськими противниками були справою цілком нормальною і нікого не дивували. Вони навіть здобули кілька перемог над американськими дружинами і домоглися виїзду за кордон, до Франції. Проте в наслідок протесту деяких „супердемократичних“ держав їх до змагань за першість Европи не допущено.

Лотиші здобували успіхи, передусім, у легкій атлетиці, а їх змагуни: Стендзенієкс (понад 70 м. ратищем), та Тетеріс (славний бігун на середні дистанції) перемагали навіть німців. Лотиші здобулися на кілька виступів своєї легкоатлетичної репрезентації, з них один раз проти найсильнішої округи Німеччини, Мюнхену, на якому встановлено кілька досягнень европейського маштабу поміж жінками і чоловіками. Крім цього вони відзначилися ще й тим, що перші із народів ДП змогли виставити дружину гокея на льоду (випередивши українців і жидів), яка під назвою „Лятвіян-ІМКА Тім“ змагалися з німецькими дружинами. Їх змагуни-гокеїсти грали ще у авґсбурзькій гокейній дружині. Лотишські футболісти, як зрештою майже всі інші ДП, грали в німецьких оберліґових дружинах, а їх репрезентація грала проти збірної Мюнхену, здобувши наслідок 4:4.

З інших національностей було багато чути спочатку про футбольну дружину югославів „Белі Орао“ та „Югославія“. Згодом її діяльність дещо вщухла. Угорці мали свою „Гунґарію“, яка нічого надзвичайного не показала. Про росіян відомо, що їхня „Русь“ (Шляйсгайм) мала добрих волейболістів, які з перемінним щастям виступали проти наших дружин. Крім цього була популярна поміж росіянами важка атлетика (штанґісти).

Окремий відділ належить полякам. Як на таку численну масу, вони дали в спорті мало, зокрема, годі зрозуміти брак єдиного спортового керівництва, з чого й випливає, мабуть, факт ненадзвичайних спортових досягнень. Спорт поміж поляками був справою льокальною, таборовою. Певні сліди організованости подибуємо в „Сокола“ і вартівничих сотень, які, однак, із собою не співпрацювали. Поміж поляками розвивався головно футбол, спортові гри і пінґ-понґ.

Зрозуміло, що все вище сказане стосується періоду 1945-1947 рр. включно. Літо й осінь 1948 р. заслужили з аспекту міжнародніх спортових стосунків поміж ДП на окремий розділ, який і цьому періодові, присвячуємо під заголовком „Олімпіяда ДП“.

В останньому періоді спортового життя ДП в Німеччині відбувся ще один спортовий виступ більшого маштабу. Були це великі змагання в яких брали участь білоруси, чехи, литовці, поляки, словаки, росіяни, угорці і українці разом 250 змагунів, у таких видах спорту: копаний м'яч, легка атлетика, кошівка, відбиванка, теніс, бокс і шахи. Місце змагань — Міттенвальд, час — 7-12 липень 1949. Організаційний комітет очолював інж. Володимир Сіяк, членами комітету були наші видатні спортсмени як Качмар, Бучацький, Обухівський, Варцаба і інші. Змагання були справді великою міжнародною маніфестацією. Протягом тижня на грищах, площах, кортах і залях Міттенвальду було гамірно і глітно. В змаганнях взали часть справжні еміґраційні репрезентації народів. Українців репрезентували між іншими копуни „Січі“ і „Лева“, боксери „Довбуша“ з Барчуком, найкращий наш тенісист Чайківський (репрезентант Австрії в змаганнях за чашу Девіса), пінґ-понґіст Гайдай ітд. Загальну перемогу досягла наша збірна 77 точками, перед чехами (67 точок), словаками, поляками, литовцями, росіянами, угорцями і білорусами. Поодинокі види спорту виграли: копаний м'яч українці перед поляками не програвши ані одних змагань з рахунком воріт 22:4. Кошівку, очевидно виграли литовці перед чехами і нашими обома дружинами. За те у відбиванці наші дві дружини були перші перед поляками і чехами, пінґ-понґ індивідуально виграв наш Гайдай, а в дружинових змаганнях наша дружина зайняла друге місце після поляків. Шахи виграли ми перед росіянами, а теніс приніс перемогу словаків (Чайківський грав лише показову гру проти д-ра Маєра, колишнього угорського першуна).

Змагання закінчилися роздачою нагород (медалі і інші нагороди). Вони принесли ще одне ствердження не лише нашої спортової тугости, але і організаційної здібности.

Після цих змагань — не було вже нічого в спорті поміж національними групами ДП — що було б варте згадки. Все дальше це лише льокальні зустрічі.

О-як

Важка атлетика і бокс

Важка атлетика і бокс були тими видами спорту на еміґрації в Німеччині, які, хоч здобули без сумніву індивідуальні успіхи, не придбали, однак, широкого зацікавлення і не стали спортом мас. Важкоатлетику вправляли, передусім, давні змагуни, а мало було охочих починати вправляти цей спорт в умовах еміґрації, хоч саме він не вимагав багато споряджень, яких зрештою також було важко дістати. Важкоатлетика у формі дужання і підношення тягарів (штанґа, прищепилася і розвинулася, власне кажучи, тільки в одному осередку, в Н. Ульмі, де змагуни „Беркута" (інж. Перепелиця Ю., Кусій Ю., Даниленко, Воскобійник), мали численні успіхи чи то в барвах свого клюбу, чи то місцевого німецького товариства. Найбільший успіх осягнув Юрій Кусій, здобуваючи в своїй вазі звання першуна Південної Німеччина. Коли взяти до уваги, що саме Південна Німеччина найсильніший осередок німецької важкої атлетики, то досягнення можна сміливо назвати найбільшим індивідуальним успіхом українського спорту на европейській еміґрації в роках 1945—48, бо ні один із українських спортсменів, ні одна українська дружина навіть незмагалася за першість німецької 1-шої кляси і тимбільше ніхто не здобув в ній в ніякому виді спорту першости. З виїздом нашого найкращого атлета за океан, цей спорт цілком завмер. Щойно тоді можна було оцінити, яку ролю відогравав в ньому Юрій Кусій.

Один із найбільших індивідуальних міжнародних успіхів українського спорту на еміґрації здобув атлет Беркута (Н. Ульм) Юрій Кусій — перемагаючи за чемпіонат південної Німеччини з дужання

Дещо інша справа була з боксом. Тут не було такого індивідуального успіху, як у важкій атлетиці, зате було дещо більше поширення в масах. Бокс вправляло за нашими відомостями 5 товариств з того ніколи більше, як два одночасно.

Одною із перших секцій, що почала на еміґрації вправляти бокс, була секція „Калини" — Фюссен, товариства, яке на початку еміґрації було взагалі одним із сильніших. Боксери „Калини", під проводом Хоми II, який керував цією секцією, розіграли 2-є змагань, з того одні проти авґсбурської „Чорногори" у Фюссені, які закінчилися перемогою „Чорногори" з рахунком 9:3. Крім цього, Хома доїздив з Фюссена на Карльсфельд, де тренував боксерів „Лева". На Карльсфельді відбулася навесні 1946 р. зустріч репрезентацій ДП проти мюнхенського „Яна". В дружині ДП виступили тоді два українські боксери. В дальшому часі „Лев" здобувся ще на кілька змагань, з яких найвизначніші були проти „Довбуща" в Міттенвальді і в Мюнхені-Фраймані. Найкращими боксерами „Лева" були: Дацко, Гладкий, Перун, молодий Сточанський і Микитин I.

В „Чорногорі" після другого за чергою успішного матчу проти „Довбуша" 7:3 в Авґсбурзі — зацікавлення скінчилося і бокс завмер, хоч товариство подбало навіть про власний рінґ, який стояв в куті залі невживаний.

За останний час за почином нашого „олімпійця" Семенюка почав рухатися бокс в Ашафенбурзі, хоч до кінця 1948 р. секція не вспіла відбути ще ні одних змагань.

Окреме становище зайняв в українському еміґраційному боксі „Довбуш" — Мюнхен-Фрайман, який завдяки наполегливій і послідовній праці під проводом голови т-ва проф. Антоновича, п. З. Осінчука та Заяця дійшов до форми, що дозволила йо-

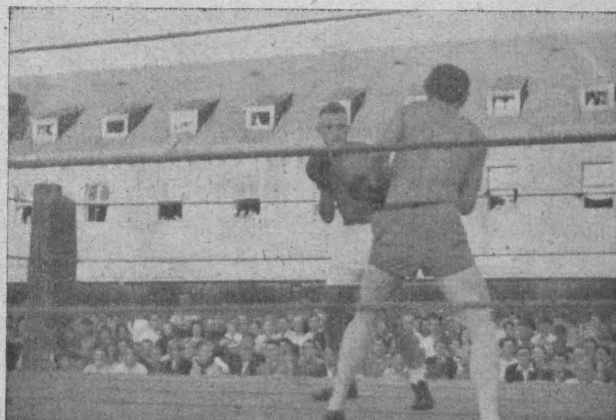

Боксерські змагання на Фраймані (Мюнхен) Боксер „Довбуша" Моргун бореться проти латвійця Крепса

му перевести цілий ряд змагань з українськими та чужинними, головно німецькими дружинами. По перших змаганнях проти „Лева“, „Руси“ — Шляйсгайм і „Чорногори“ виступив „Довбуш“ проти німецьких боксерів „СФ 1880 Мюнхен“ і виграв 8:6. Склад: Карп, Ґерлінський, Хомин, Барчук, Блонарович, Пріндин і Матяшак. Ґерлінський і Хомин в своїй зустрічі зремісували, Барчук виграв через к. о., Блонарович і Пріндин виграв на точки.

20 січня 1948 р. відбувся турнір на Фраймані, в якому Зварич виграв на точки у Білика, Домбровський і Кусий ремісували, Барчук виграв у Ґерлінського, Пріндин у Матіяшка, Борис у Козаря, Семенюк (Ашафенбурґ) програв через к. о. до Моргуна („Довбуш“).

Тоді від дотеперішнього провідника д-ра Заяця переймає боксерську секцію З. Осінчук, 25. 1. 1948 р. боксер „Довбуша“ Барчук виграє турнір німецького молодняка в цирку „Кроне“ в Мюнхені через к. о. у фіналі у Ґайзера.

29 лютого 48 р. виграє „Довбуш“ зустріч проти „Лева“ 9:2. 2 червня 48 р. ремісують боксери „Довбуша“ проти „СФ 1880“ 7:7. В вересні того ж року виграє „Довбуш“ зустріч проти МТФ—Мюнхен 7:4. Тренером довбушівців був майже весь час німець Шнайдер.

В липні відбувся на Фраймані тренінґовий табор до „Олімпіяди ДП“. В змаганнях олімпіяди ДП боксери „Довбуша“ взяли численну участь: Зварич, Шиб, Деревницький, Барчук і Хома Осип, який до речі, тренував весь час олімпійську збірну.

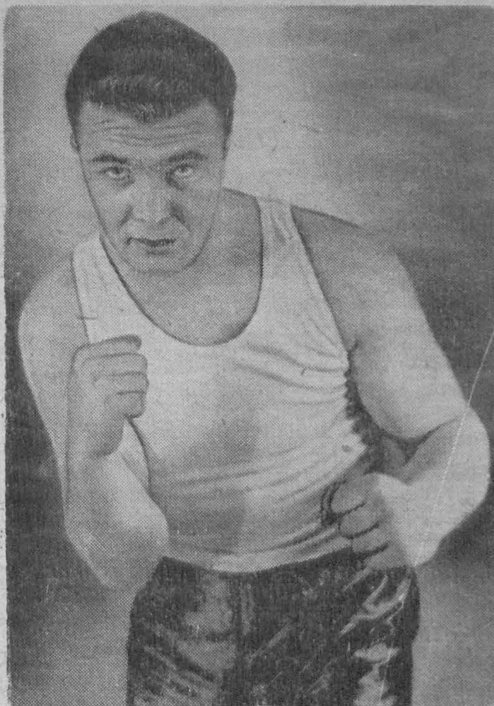

Осип Хома, тренер українських боксерів

Найуспішнішим українським боксером аматором був без сумніву змагун „Довбуша“ Роман Барчук, який виграв майже всі свої зустрічі у середній і півсередній вазі через к. о. і який здобув звання віцечемпіона Мюнхену.

В. М.

Фізична культура в еміграційній публіцистиці

Якщо зовнішним виявом розуміння й щирого ставлення до фізичної культури громадянства є спортова преса, то фізична культура на теперішній еміґрації може занотувати деякий поступ. Праця РФК та спортових товариств і велике зацікавлення широких мас дістали не тільки відзеркалення на сторінках газет, але спричинилися до появи окремих спортових журналів. Щоправда не останню ролю тут відіграв загальний еміґраційний видавничий екстаз, одначе не таку велику, щоб затушувати згадане відрадне явище.

Перше з спортових еміґраційних видань — це ілюстрований тижневик „Гарт“ (спортовий журнал), що виходив у Бад-Верісгофені між 5 серпня 1946 р. і 15 жовтня 1946 р. (6 чисел). „Гарт“ виходив досить нереґулярно.

Другий спортовий журнал — тижневик фізичної культури „Змаг“ — вийшло 4 числа між 29.9. і 20.10. 1946 р., як цикльостилеве видання в Міттенвальді (редактор — В. Маруняк, видавець — УРСТ „Лев“) на підліцензії „Християнського Шляху“.

На шпальтах української еміґраційної періодики спорт найшов назагал більше місця, як у довоєнних західньо-українських часописах. У перший період розвитку української еміґраційної преси, в період цикльостилю та імпровізації — несміливі

Видання РФК на виставці

голоси спортових репортерів знаходили небагато місця, їх кореспонденції мали уривчастий характер.

Оругий період — період нормального друку, для спортових сторінок був теж невеселий; більшість газет не вважала за доцільне віддавати хоч би півшпальти на систематично ведений спортовий куток. Щойно під тиском домагань читачів, починаючи з другої четвертини 1947 р. спорт з'являється на задніх сторінках усіх еміґраційних часописів.

Перед вела „Українська Трибуна“ (спортові журналісти О. Лисяк /О-як/, О. Бучацький, Ю. Бохен-

Редактор „Української Трибуни" і секретар РФК працюють згідно на Крайових Легкоатлетичних Змаганнях

ський), далі — „Час" (М. Сосновський, Процінський, проф. Куліш, Я. Хоростіль). За ними йшла „Неділя" (несистематична спортова сторінка) та „Українські Вісті". „Наше життя" обмежувалось і надалі вміщуванням відірваних коротких вістей. Розваговий журнал „Пу-Гу" вряди-годи вміщував спортові фотографії, або телеграфічні написи, а решта журналів, не виключаючи навіть жіночої „Громадянки" та органу СУМ-у „Авангард" не приділяли справам тіловиховання й спорту навіть мінімальної уваги. Також, на жаль, треба ствердити, що не всі журналісти, що редагували і писали на спортові теми на еміграції мають відповідну теоретичну підготовку та потрібний досвід. Деякі рецензії грішили кардинальними хибами, які доводять їх цілковите незнання. При цьому слід зазначити, що за малими винятками, в усіх загальних часописах з'являлися самі тільки репортажі із змагань, разраховані лише на спортові емоції читачів. Натомість дуже рідко з'являлися тенденції спрямовувати думки читача на зрозуміння основ фізичної культури та її доцільности. У цілому складалося враження, що більшість загальної преси писала про спорт лише на заспокоєння емоцій читачів, не завдаючи собі належно труду формувати у читачів правильне розуміння суті речей.

Невесело теж виглядала справа фахової спортової літератури, що має неменш важливу ролю, як вишкіл фахівців. На книгарських полицях з'явилися лише слабо зредаговані правила гри в копаний м'яч Козаренка п. н. „Футбол" та „Спортовий довідник 1946-47". Підручник „100 рухових ігр" О. Лисинецького чекав складений на фінансові засоби для друку, а „Легкоатлетика" Боярського та праця М. Куліша лежать в рукописах, чекаючи на кращі часи. Сама РФК встигла видати на цикльостилі 8 випусків правил та посібників.

Намагання проф. Куліша статтями в „Часі" поширити фахові знання про найпопулярнішу, а разом і дуже небезпечну ділянку копаного м'яча, обмежилися, на жаль, кількома статтями.

Підсумовуючи стверджуємо, що не всі тижневі органи виявляли належне розуміння потреб нашої еміграційної фізкультури, а роботи РФК зокрема. Причини цього треба шукати у видавцях, а також головних редакторах, та (на наш погляд, це важливіше) в недостатній кількості добрих спортових журналістів.

З другого боку, деякі газети виявили всежтаки багато ініціятиви і доброї волі. Зокрема треба підкреслити спортові конкурси „Української Трибуни" і „Часу" на найпопулярнішу спортову дружину і найкращого спортсмена. Конкурс „Трибуни" злуче-

Судді і журналісти, представники „Українсько Трибуни" під час змагань за нагороду „Української Трибуни" в Мюнхені 13 і 14 вересня 1947 р. Сидять: Клим, Лисяк, Чайківський, Красник, Лисинецький, Рак, Кравчишин. Стоять: Хоростіль, Шарко, Івашко, о. Івашко, Андрухович, Качмар, Рогожа, Тарнавський, Микитович, Колодій

ний із грошовою збіркою, приніс Раді Фізичної Культури суму майже 5000 нм. Деякі з газет (не всі) поставилися теж серйозно до справи „Відзнаки Фізичної Вправности", поширюючи гасла її здобування; найбільш послідовно вела цю справу „Українська Трибуна". Ця сама газета фундувала теж єдину пресову нагороду, скульптуру мистця Павлося, „Бігун", як нагороду за дружинову першість в легкій атлетиці.

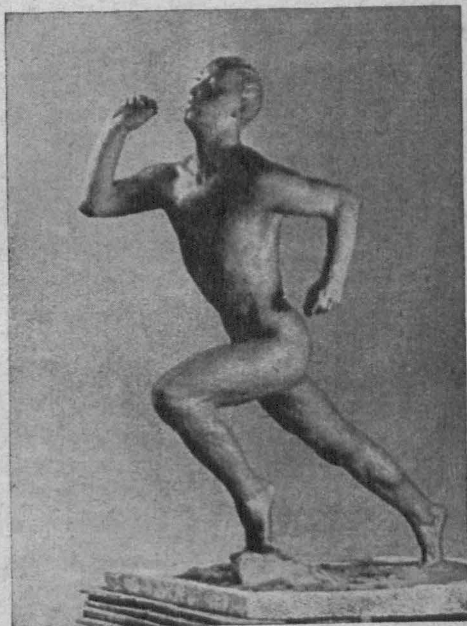

Єдиною на еміграції спробою активної співпраці преса-спорт було встановлення „Українською Трибуною" перехідної нагороди на Крайові Легкоатлетичні Змагання роботи скульптора Антона Павлося

Якщо ж йде про книжкову публіцистику, то вона не могла розвинутися за браком матеріяльних засобів або малих виглядів на те, що ці видання матимуть таке поширення, що повернуть видатки.

Ярослав Рак

Фізична Культура на службі нації

Фізична культура, як і всі інші культури людства, проходить у своїй історії різні фази розвитку, характер яких хитається переважно між двома крайними бігунами, найвищим духовим піднесенням і цілковитим занепадом, сполученим із моральним розкладом та звиродлінням. Характер фізичної культури, як і інших культур, залежить, отже, від ідей, притаманних даній епосі та якими переймаються люди, що плекають фізичну культуру. Залежно від світогляду організаторів і керманичів фізичної культури та їх життєвого наставлення, вони підходять до неї, або як громадяни-патріоти, або як раби божі—хлібоїди, як бізнесмени - спекулянти, чи кінецькінцем, як симпатики жадні сенсаційних пережиань.

Не диво, отже, що порівнюючи, бодай поверхово, фізичну кучьтуру за різних епох у різних народів, доходять до протилежних висновків, які ніяк не дозволяють виробити собі якогось одного поняття про неї. Тому теж в ділянці теорії фізичної культури панує така різнородність. Багато вже витрачено енергії і часу, щоб дати докази на правильність тої, чи тої теорії, однак, це все надармо, бо кожний світогляд може дати менше або більше стійкі арґументи на умотивування свого підходу, які все ж інших не переконують.

Виходячи із своїх життєвих наставлень, кожний із них має інший підхід до фізичної культури. Раз буде вона для них засобом виховання і підтримання духової та фізичної справности громадянства, другого разу вона буде для них марною іграшкою та даремною витратою часу, іншим разом видовищем, на якому можна добре заробити, а ще іншим — нагодою виладувати надмір молодечої енерґії та пережити часом навіть дуже багато сильних емоційних моментів, чи то в ролі пасивного глядача, чи навіть учасника якоїсь імпрези.

Щоб дійти до устійнення суті фізичної культури за якоїсь доби, треба збагнути ідеї, які панували в даному часі і середовищі.

Інакші ідеї кермували життям Спарти, інакші — пізнішого Риму, ще інші ідеї присвічували Янові чи де-Кубертенові. Відмінний підхід до фізичної культури англійського спортсмена, горожанина сильної, старої держави, а інакші завдання поставив фізичний культурі Гітлер, чи Сталін. У всіх цих випадках про суть фізичної культури вирішували актуальні цілі даного середовища, чи даних мужів.

Тому то теж фізична культура за різних часів і в різних місцях діставала різний зміст.

Ми також не повинні витрачувати енерґії на переконування одні одних про ту чи ту суть українського спорту, чи української фізичної культури, але прийняти в основу таку її суть, яку показує життєве наставлення української суспільности і яка була б згідна з загальними ідеями, що в ній нуртують.

Ми є сини поневоленого народу, який століттями провадить боротьбу за свою свободу і державу, якого мільйони найкращих синів віддало усі свої зусилля, усі свої змагання, ба, навіть своє життя, за здійснення нашого національного ідеалу. Всім нашим починам, у всіх ділянках громадського життя цей ідеал мусить все і всюди присвічувати, надавати їм змісту і суті. Громадські робітники на полі фізичної культури теж належать до цих активних одиниць нашого народу, що здійснюють його ідеали в своїй ділянці.

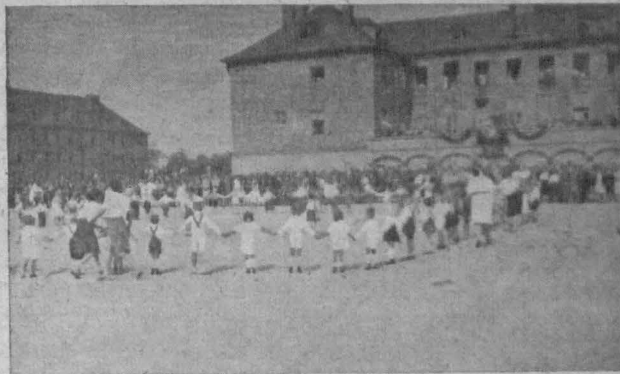

Вправи дітей під час Дня Фізичної Культури в Ашафенбурзі 7. 9. 1947

Яку ж ціль можуть вони поставити фізичній культурі, що вони мають ширити серед українського народу? Чи ж можуть вони працювати для пустої емоції, чи бізнесу, чи марної забави—розваги? Чи вони можуть дивитися на великі, вільні, багаті народи, що мають державу з її урядовим апаратом, люксусовими інституціями, багатствами і всім іншим, та їх наслідувати?

Передусім! Вони мусять собі здати з цього справу, що ми, українці, є поневоленим народом, без власної держави, без відповідних шкіл і потрібних в житті народу інституцій.

Майже ввесь тягар підтримування фізичної культури мусить взяти на себе громадянство, зокрема молодь, із своїх скупих, тяжко запрацьованих засобів, призначених на реалізування національної

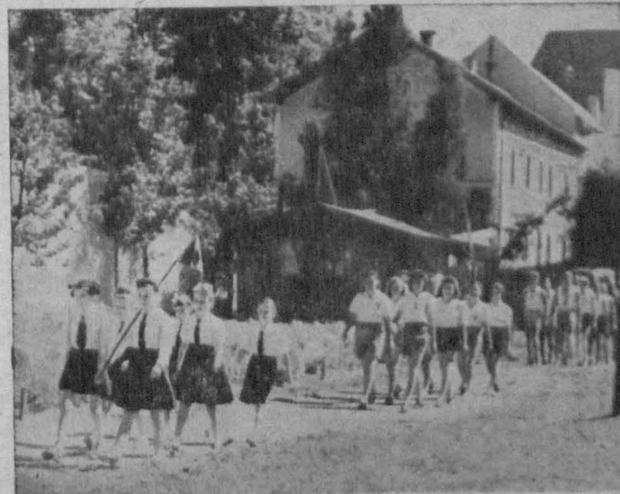

Дефіляда в Дні Фізичної Культури у Вaєрні

ідеї, якими, зрозуміло, треба господарити дуже ощадно і розважно і відмовитися від речей, що порівнюючи з іншими потребами, не оплачуються, задорогі для нашого господарства.

Тому вони мусять поставити фізичну культуру на службу цій ідеї, яка для українського громадянства найважніша, якій посвячують свої думки і вчинки найліпші українські громадяни і якій хоче служити вся ідейна молодь. Вона мусить трактувати фізичну культуру як один із співчинників виховання молоді і як засіб утримання духової і тілесної справности дозрілого громадянства. Досвід останніх десятиліть виказав, беззаперечно, що на таку ціль варто посвятити і енерґію і матеріяльні засоби, бо вони дають національній справі необчисленну користь. Ледве чи могли б робітники і цивільна людність витримати під час воєнних страхіть на своїх стійках і видобути із себе стільки зусиль і опанування; ледве чи могла б молодь доказувати цих досягнень на полю бою, коли б вона не мала не лише фізичної тугости але й нервової витривалости, точного опанування м'язів і нервів, невгамованої жадоби до перемоги на кожному кроці, в кожній секунді, що вони безперечно осягнули завдяки фізичній культурі, яку так послідовно і пляново за останні роки перед війною ширили державні народи.

Всі інші підходи і наставлення для нас мусять відпасти, бо вони не оплачуються для нашого національного господарства, бо вони, ставлячи фізичну культуру на невластиві шляхи, розтрачують наше національне добро, енерґію і запал молоді та матеріяльні засоби нашого громадянства.

Вони, використовуючи емоційні моменти, затемнюють громадянству властиву ціль, а підсувають шлях меншого спротиву, на який, очевидно, менше ідейна, наставлена на життєвий опортунізм частина громадянства легко йде.

Першим наслідком нашої засади мусить бути включення деяких чинників національного виховання до всілякого роду установ фізичного виховання та тісний зв'язок між національним життям суспільности і установами фізичної культури. Фізична культура неодмінно має стати частиною громадянського життя і мусить бути із ним співзвучна. Гасла „спорт для спорту", „спорт для розваги", „спорт має бути інтернаціональний" і т. д. мусить зникнути із ментальности так спортсменів як і організаторів.

Ці малі косарі брали участь в Дні Фізичної Культури 16. 9. 1946 в Байройті

Другим наслідком мусить бути тенденція до поширення фізичної культури між найширшими верствами українського громадянства, тенденція до т. зв. „масовости". Так само як уся молодь мусить дістати освіту в школі, так само до шкільного виховання мусить бути впроваджене відповідною мірою дійсне фізичне виховання.

В дальшому громадянство мусить дати змогу усій доростаючій і дорослій шкільній молоді працювати над своїм фізичним вихованням, так як воно прагне дати всій позашкільній молоді змогу доповнити та поширити свою освіту і знання. Ба, що більш, громадянство мусить застосовувати засоби і різного роду середники, які робили б працю над фізичним вихованням обов'язковою, так само, як це робиться з доповняючою освітою.

Це ж саме стосується і до дозрілого громадянства, серед якого разом з масовою культурно-освітньою пропаґандою і працею мусить іти пропаґанда фізичної культури та допомоги праці установ фізичної культури.

З другого боку й установи фізичної культури мусять ширити фізичну культуру в масах. Вони мусять, передусім, змінити характер переважної більшости своєї діяльности із чисто змагового імпрезового (влаштовування змагань і готування до них), де вправляють одиниці, на масовий, де дається можність вправляти масам сірих адептів фізичної культури, з яких лев'яча частина ніколи не буде ставати до жодних змагань.

Тут має бути інша атмосфера праці, тут не можна числити на фурор, тут немає ентузіязму,

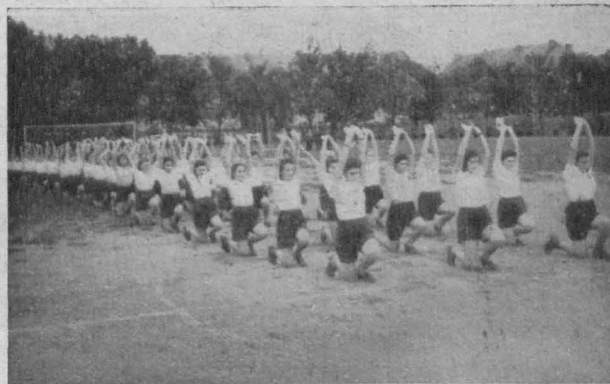

Вправи дівчат підчас Дня Фізичної Культури в Байройті в 1946 році

розпаленого натовпу, нема цирку, ні видовища. За те, тут є сіра, буденна праця над витривалістю і силою м'язів і волі, змаг з їх кволістю та перемога над ними. Тут тріюмфи інакші: не оплескувані юрбою, але силою переживань переможця рівні із ними. Очевидно. що і тут не може бракувати змагань, бо ж це суть спорту, вони мусять служити пропаґанді та давати хоч мінімум задоволення вправляючим. Зокрема публічні масові виступи ритму дають їм першорядне виховне переживання.

Установи фізичної культури мусять зліквідувати у себе атмосферу, в якій все наставлене на пособлювання найкращим, а упосліджування слабших чи початківців. Саме навпаки; беручи до уваги дотеперішнє наставлення, провідники вправ повинні звертати дуже пильну увагу на те, щоб не зражу-

вати початківців, щоб бути їм завжди допомічними, щоб їх заохочувати, підбадьорювати і виказувати перспективи досягнень.

Не маловажною при реалізації масовости фізичної культури, є справа підбору таких ділянок, які своїм характером надавалися б до вправ в масі та до виховування намічених елементів. Йде про ділянки, які першою мірою всебічно і гармонійно розвивають м'язи, не наражують цілком, або лише незначною мірою здоров'я і нормального функціонування органів людського тіла, виробляючи у вправляючих сильну волю, об'єктивну справедливість, витривалість і здорову амбіцію. Тут теж треба звернути пильну увагу на ділянки, які виховують вправляючих у масі, у гурті, в яких вони призвичаюються до однородних рухів більшої кількости людей, в яких вони підпорядковували б цілком

Ритмічні вправи під час Дня Фізичної Культури в Авґсбурзі

свій індивідуум збірноті, якої частиною вони є. Це всілякого рода ритмічні вправи, дружинові змагання, де про вислід і осяг вирішує зусилля усіх разом сполучене, де осяг одиниці цілком тоне в осягу цілости.

Особливо небезпечними є ділянки, що дають змогу вправляючим використовувати недогляди судді і в той спосіб брутальністю шкодити в не чесний спосіб противникові, далі ділянки, які дають надмірну змогу одиницям вирізнятися і розбуджувати низькі інстинкти у співзмагунів і глядачів.

До першої групи ділянок фізичної культури слід зачислити, передусім, руханку з масовими вільноручними вправами, легкоатлетику, плавання, лещетарство, наколесництво, фехтування, всілякого рода мандрівництво і відбиванку.

На окрему увагу заслуговує бокс, ділянка повна великих небезпек, бо може розвивати низькі інстинкти і шкодити здоров'ю, але за правильного провадження і пильного нагляду можна ці небезпеки вилучити, а за те виробляти таку дуже нам, українцям, потрібну відвагу і бойовість, сполучену з опануванням та холоднокровністю.

Тут треба пам'ятати, що фізична культура, яка розвиває саму фізичну справність, а занедбує духові вартости, або їх заперечує, не відповідає нашому поняттю, ані нашим вимогам. Зокрема на це належить звернути пильну увагу, підбираючи змагунів до змагань пропаґандивно-репрезентаційних.

Руховики вправляють на саморобних приладах

Змагун, який виявляє добру фізичну справність, а разом із цим і низькі інстинкти, виконує ролю роз'юшеного бика на арені (який теж викликає у частини публики оплески), а не пропаґатора фізичної культури. В таких випадках краще не допускати цього змагуна до змагань, бо він дасть більше шкоди, аніж користи, зокрема для молоді, яка дуже пильно стежить за такими „героями" і сильно переживає.

Треба пам'ятати, що переживання змагунів чи глядачів на змаганнях не лишаються без сліду в психіці, а навпаки впливають на набування духових вартостей — злих або добрих. Тому треба прагнути уникати зокрема молоді неґативних переживань, а навпаки, молодь на терені установ фізичної культури має діставати нагоду до шляхотних переживань і то не лише за допомогою чисто спортових акцій, але теж сполучених з іншими, національно-культурними. Лише в той спосіб є можливість запевнити максимум гармонії духового і фізичного виховання, національно-державницького ідеалу людини.

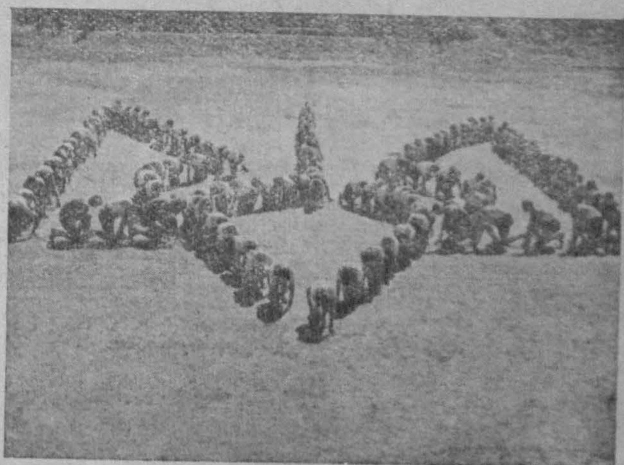

Вправи під час Дня Фізичної Культури в 1947 році в Міттенвальді

Юрій Федорович

З альпійських мандрівок

Перші з українців на східній стіні Вацмана

„Des Bergsteigers letztes, bestes Erkennen bleibt die alpine Tat".
Oskar Erich Meyer.

Цей репортаж зроблено на основі оповідань Теодора Врублівського і Володимира Лоґуша. Перший з трійки, ініціятор і співучасник Андрій Гарасевич, загинув, закоханий до нестями у велич суворих альпійських верхів, смертю альпіністів, 24 липня 1947 р. в 12,30 год. здобуваючи західню стіну Малого Вацмана, на крок від перемоги.

Східня стіна Великого Вацмана...

Стіна, на якій стільки альпіністів поклали голови, мусить нам скоритися.

І послідовно, свідомі того великого зусилля, що його вимагає поборення 2000 метрів високої скелі, вправляємо... З однієї тури на другу, восени, зимою на лещатах, а з весною, так як восени, з тим, що тури щораз важчі — і в червні вже могли ми сказати: — Готові!

Немало мороки було з харчами. Все їх замало було; але в тому випадку, треба було мати їх у належній скількості. Комбінували на всі лади, все якось не складалося і вкінці заохочені прегарною погодою вирішили: — Завтра!

В останній хвилині Дорко заявив, що без шнура не піде. Ще один день проволоки, щоб роздобути шнур. Бачимо тільки одну розв'язку: Андрій мусить піти до Кіройтнгавзу і там, у господаря позичити. Ми обидва пополудні поїдемо до Бартольоме і там чекатимемо на нього. Сказано — зроблено.

В п'ятницю 27. УІ. о год. 18.30 зустрічаємося в Бартольоме. Вечеряємо і йдемо підшукати „дах" наніч. „Дах" швидко найшовся у вигляді порожньої шопи, але трішки пізніше найшовся й її власник. Коротка, дещо голосна розмова і чемно прощаємося з негостинним власником „даху" і мандруємо в бік Айскапеллє.

Шатро на землю, обгортаємось коцами і снуємо пляни завтрішнього в нашому житті великого і єдиного дня.

Ранком, о год. 6-ій, по сніданні — готові в дорогу. Дорко почуває себе фатально. Шлункові корчі над ранком цілком його — „викінчили"... Відраджуємо його. Підемо в двійку. Дорко це все вислухує і, кінець-кінцем заявляє: підемо! Така вже в нього вдача.

— Йдемо! — гукає Андрій і по хвилі ми вже спинаємося ледівцем до скелі. Година ходу і ми в підніжжі скельної стіни. З Дорком погано, ослаб. Ще раз радимо йому повернутися; тепер ще час і остання можливість, але на його впертість немає ніякого ліку. Просить тільки пів години спочити, а там він ще себе виявить...

Біля нас проходить 2-ох німців. Вітаємося і заздрим оком дивимося на їх виряд. Виряджені у все можливе, а в нас крім шнура сумлінної вартости і витривалости, ще на додаток на ногах „трампки" з гумовими підошвами. Вони обходять стіну боком (правильно), а ми на пропозицію Дорка, що вже „воскрес", вирішуємо йти на стіну „з чола", бо грізно вона ніяк не виглядає. Легко спинаємося вгору і аж під вершком бачимо, що не слід нам було шукати нової дороги. Стіна заокруглювалася гладко виполірованою плитою. Доркові, що застрягає під нею, нема змоги вернутися вниз. Треба за всяку ціну перебороти цю трудність. Підходить Влодко. Ще раз обмірковуємо становище і він вирішує рискувати. Дорко робить „драбинку", а цей виразно, по-котячому, проскакує крізь плиту. Ще кілька звинних рухів, і він стоїть усміхнений над нами. Кидає шнур — і за хвилину ми вже разом.

— 10 хвилин відпочинку. — Вперше засмакували ми в цьому дні небезпеки, що в них така багата східня стіна.

До другого ледняка близько години доброї, легкої, без ніяких більших небезпек спиначки. Ледівця не можна обминути. Влодко „бере його з чола". Перейшовши яких 70 метрів звертає увагу, щоб не йти в його сліди, а боком, де сніг м'якший. Дорко виступає перший. Ножем (ах, той виряд!) видовбує в твердім снігу ступені, за ним ступає Андрій. Дорога томляча і небезпечна. Гумові підошви не дають ні тіні певности, ні одному крокові. Дві години мозольної праці і ми втрійку на ключевому становищі східньої стіни Великого Вацмана, (на т. зв Мельгорнплятте).

Дальше спинання вгору замикає тяжка до переходу плоскорівня. Добру хвилину приглядаємося стіні і обмірковуємо куди йти дальше. Вбитий в скелі гак вказує дорогу. Перетягаємо через нього шнур, і Влодко знова йде першим. Дорога небезпечна, треба до того просунутися щілиною, що нею спливає вода... Виборюючи сантіметр за сантіметром, просовується вперед Дорко, що його забезпечує, держачи і попускаючи шнур, перемінився в автомат, що в кожній частинці секунди готовий реагувати. З полегшою віддихає, коли Влодко врешті витягається нагору і каже, що має добре місце на ноги і може забезпечувати вихід наступного. Другим йде Дорко, а там і Андрій.

Сонце припікає на добре. На овиді з'являються перші хмаринки. — Щоб тільки не попсувалася погода...

Скельні обриви з різноманітною можливістю переходів, Дорко тримається цілком добре, зате Андрій повільний, гейби змучений. Не говоримо йому нічого, навпаки, намагаємося брати все на весело.

Менш більш в половині дороги на східній стіні, зустрічаємося з німцями, що випередили нас, коли ми „чоловою атакою" здобували першу стіну. Їм не повелося. Один з них, що саме лежить на „пляті" з обандажованою головою і зламаною ногою'

сковзнув із скелі... Шнур витримав і тому він, вмираючий, в гурті друзів — а не там внизу...

І вдруге тривожно б'ються наші серця. Тим разом вже реальніше розцінюємо наш порив. Уважно посуваємося вперед, все вгору і вгору, все вище і вище...

На овиді, позад нас щораз темніші хмари. Здвоюємо темпо, потроюємо.

Близько 15-ої години б'ють в нас перші подмухи холодного вітру. Від Королівського Озера наближається гроза. Чорноаксамитні хмари раз-у-раз розяснюються довгими лискавками. Перед нами ще щось із 400 метрів до виходу на верх стіни, поміж південним і середущим шпилем; а хмари щораз ближче і нижче...

— Вперед! Якнайскоріше!...

...Пізно, пізно, бо обкутують нас чорні хмари. Потопаємо в темряві. Влодко зриває вперед. Між нами 10—15 метрів віддалі. Дорко йде останній. Ставши на вузькому бальконі поміж тарасами, шукає певного місця. Вкінці таке місце вже є. Можна вигідно стояти. І в тому моменті, десь вверху, долітає тривожний оклик Андрія.

Ми заблудили!...

Дорко радить йому, як могла скоріше зійти вниз до нього і так перечекати грозу. Холодні краплі дощу вже льодом б'ють в обличчя, а вихор заморожує кров.

— Андрію!... немає відозву...

— Андрію!... ще раз і ще раз... — голос розгублюється в стогонах вихру.

З Андрієм не в порядку — і він йде йому назустріч, на поміч... по кількох кроках перед очима лячна картина:

...Крізь мряку бачу: Андрій, коливаючись під поштовхами вихру, рештою сил тримається ще скелі над глибоченною прірвою... Як я став біля нього, не тямлю. Я свідомий того, що всією силою притиснув його до скелі й поволеньки став перепихати в безпечне місце. А там, накинув на його, який зрештою, як і ми оба, був тільки в сорочці і коротких штанах – коц і почав розтирати ноги. По кількох хвилинах промовив перше слово...

Більш години тривала буря. І коли трішки роз'яснилося, побачили ми, що нам ще 200—250 метрів до верха. Розчислюючи кожний крок, кожний рух, йдемо поволеньки вперед. Змучення робить своє. Останками сил волі примушуємо себе триматися скелі і спинатися. Ще кільканадцять... Ще тільки кілька метрів... І врешті цілком байдужі стаємо і зараз сідаємо біля линв на шпилі... Ах, як би вже тепер, мариться, бути в дерев'яній колибі під першим шпилем і там могти положитися...

...Годі! Стаємо і як п'яні просовуємося вперед і благословимо тих, що тут на верхів'ї поклали спасенні линви...

На середньому шпилі жде Влодко. Він найсильніший з нас. Обділюємося останнім шматком хліба і далі в дорогу.

О год. 20-ій переходимо побіч Вацмангавзу. В наших наплечниках немає ніяких харчів і тому мусимо сходити вниз, до табору.

О год. 2-ій ночі з суботи на неділю ми подзвонили до таборової брами.

Східню стіну короля бергхтесґаденських Альп, найвищу скельну стіну східніх Альп, ми перші з українців добули за 9 годин виступу по т. зв. зальцбурзькій дорозі (Зальцбурґер Веґ) 28. червня 1947 р.

Нас було трьох: Андрій Гарасевич, Володимир Лоґуш, Теодор Врублівський.

ЗМІСТ:

Зауважені друкарські похибки

Стор.	рядок		замість:	має бути:
9	1	згори зліва	Тарновський	Тарнавський
10	17	знизу зліва	одни	один
10	22	згори зправа	хвиленю	хвилею
11	2	згори зправа	віл	від
12	3	згори зправа	цатріотизму	патріотизму
12	9	знизу зправа	поширювмти	поширювати
14	4	згори зліва	задання	завдання
18	12	знизу зліва	українській	український
18	11	згори зправа	Видділу	Виділу
19	21	згори зліва	культири	культури
19	5	згори зправа	цраці	праці
19	28	знизу зліва	С. Кітка	С. Кікта
21	7—6	знизу зправа	відбиванковин	відбиванковий
23	23	згори зліва	відбиванці	кошівці
23	29	згори зліва	чоловіків	жінок
24	14	згори зліва	Андруховач	Андрухович
27	8	згори зліва	втратил	втратив
31	13	згори зліва	Зарицкий	Зарицький
32	9	згори зліва	лишн	лише
32	11	знизу зправа	Реґенснбурґ	Реґенсбурґ
34	1	згори зліва	Краєві	Крайові
34	3	знизу зліва	„Дрогобицький"	Дрогобицький
35	1	середина	П'ятизмагу	п'ятизмагу
35	2	знизу зліва	1 квітня	7 квітня 1947
35	5	згори зправа	Роман	Богдан
40	30	знизу зправа	найкороткий	найкоротший
40	4	знизу зправа	білшою	більшою
41	2	згори зліва	виказку	виказці
41	3	згори зліва	набутти	набуття
41	17	знизу зліва	Вправо	Вправи
50	2	згори зліва	ділянпі	ділянці
50	25	згори зліва	Ступницього	Ступницького
52	21	знизу зліва	французької	французької
54	2—3	знизу зправа	Евроип	Европи
57	17	знизу зправа	диниця	дивниця
65		підпис під знімкою	здобув	здобули
65		підпис під знімкою	Авґбурзі	Авґсбурзі
67	10	згори зправа	Ярословя	Ярослав
68	13	знизу зправа	футбвльна	футбольна
71	2	знизу зправа	1647	1947
82	12	знизу зправа	змигання	змагання
86	12	знизу зправа	Пластунів	пластунів
99	4	знизу посередині	Лущишин	Луцишин
99	1	знизу (підпис під знімкою штафети)	Бойко I, Купчинський	Купчинський, Бойко I